

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE
TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM
ELEMANLARI VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Büşra Azize BİLGİN
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2021

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE
TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM
ELEMANLARI VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

DIGITAL ART AND TEACHING ON THE USE OF TECHNOLOGY IN ART
EDUCATION COURSES LECTURERS AND STUDENTS OPINIONS

Büşra Azize BİLGİN
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Vesile AYKAÇ

İstanbul, 2021

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsüne aittir.
© 2021**

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

__/__/2021

Büşra Azize BİLGİN

ÖZ GEÇMİŞ

- 1995 Giresun’da doğdu.
- 2013 Giresun Hurşit Bozbağ Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Resim Bölümünden mezun oldu.
- 2017 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim İş Eğitimi Öğretmenliği Bölümü, Grafik Anasanat Dalı Bölümü’nden mezun oldu.
- 2017 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı’nda Lisansüstü eğitime başladı.

ÖNSÖZ

Günümüzde hayatımızın her alanında teknolojiyi kullanmaktayız. Teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte teknolojiden uzak kalmak imkânsız hale gelmiştir. Üretimde teknolojinin önemli yere sahip olması diğer alanlarda da teknolojinin kullanılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda ise dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi alanını nasıl etkilediğini de ele almak önemlidir. Günümüze kadar gelen sanat tarihi bilgilerinin içeriğinde dijital sanat sosyolojik ve kültürel hareketin, devinimin yüksek olduğu zamanlarla eş değer bir şekilde ilerlemiştir. Bu yönden incelediğimizde teknolojinin, yaşamımızın her alanında insanoğluna ilham vermiş olduğunu gözlemlemekteyiz. Ve günümüz sanatçıları için dijital sanat, bilinen sanat elemanları dışında büyümektedir. Çalışmamızın temel amaçları arasında ise dijital sanatın tarihsel sürecine ışık tutmak ve yanılgıları ortadan kaldırmak yer almaktadır. Sanatçıların yıllar içerisinde emek vererek ortaya koydukları bilgi ve deneyimlerini dijital teknoloji aracılığıyla daha da ileriye götürebileceklerini göstermek ve sanat eğitimi sürecinde eğitimcilerde ve öğrencilerde oluşan kavram yanılgılarını ifade edebilmek çalışmamızın temelinde yer almaktadır. Dijital teknolojinin sanat alanındaki faydalarını sanat eğitimi alanında da sağlayabileceği, sunduğu kolaylıklarla öğrenim sürecinin hızlı ve anlaşılır hale geleceği, yaratıcılık sürecini farklı seviyelere çıkaracağı sanat eğitimi alanına destek vereceği araştırma ile gösterilmek istenmiştir. Bütün bunlar göz önünde bulundurduğunda sanat alanı için oluşan bu yeni dili anlamak için sanat eğitimcilerinin ve sanatçıların yeniliklere açık olması gerekmektedir.

Bütün bunların yanı sıra dijital sanat ve teknoloji ile ilgili sanat eğitimi alanında bir yanılgıda vardır. Sanat eğitimi fakültelerinde öğretim elemanları ve öğrencilerin az da olsa belirli bir kesimi dijital teknoloji ile üretilen eserleri ve dijital sanatı sadece sanal ortamda meydana gelen yapılar ve yalnızca teknoloji ile üretilmiş eserlerden ibaret olduğunu düşünmektedirler. Oysa dijital sanat ve teknoloji artık içinde bulunduğumuz çağda kendini sanat alanı içinde bir araç olmaktan çıkarmıştır. Ve bilinmektedir ki kendinden önce meydana çıkan sanat akımlarını da yok saymamış ve gelişiminde payları olduğunu desteklemiştir. Bu nedenle içinde tüm sanat akımlarını barındırarak yeni neslin daha kolay odaklanabileceği bir sanat akımı olarak günümüzde yer almıştır. Bizimde bu araştırma ile ulaşmak istediğimiz nokta dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi alanına entegre edilmesidir. Gelişimlerin, değişimlerin sanatı ve sanat eğitimi etkilediğini göz önünde bulundurduğumuzda öğretimin her kademesinde öğrenme ve öğretme sürecinde yaratıcılık

aşamasında teknolojiden faydalanmak gerekmektedir. Eğitimde teknolojinin önemi göz önünde bulundurulduğunda sanat eğitimi alan ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının teknolojik yenilikler ve dijital sanata dair görüşleri önemli bir yere sahiptir. Gelişmeler sonucunda ortaya çıkan teknolojik yeniliklerin sanat eğitimcileri tarafından ders programlarında sanat eğitimi öğrencilerinin yaratıcılıklarını ve üretim alanlarını genişletebilmeleri için teknoloji kullanılarak üretim yaptırması, dijital sanat eğitimi vermesi önemlidir. Bu çalışma ise dijital sanatın ve teknolojinin sanat eğitimi alanı için kuramsal bir çerçevede incelenip dijital üretimler, Öğretim elemanları, izleyici ve sanat eğitimi öğrencilerine gelişen çağda modern sanatın varlığını kabul edip günümüzde dijital sanat ve teknoloji kavramlarının dönüşümünü sorgulatmayı hedeflemektedir.

Öncelikle eğitim hayatım boyunca bana desteklerini göstermiş ve sabırla eğitimim boyunca bana katlanmış olan sevgili annem Sevda BİLGİN'e, babam Hulusi BİLGİN'e kardeşlerim Tuğba BİLGİN ve Harun Arda BİLGİN'e ve tez süresince benimle beraber olup sabır gösteren arkadaşlarım Ecegül ECE ve Seval YILDIZ'a teşekkürlerimi sunar, yüksek lisans eğitimime başlarken yanımda olan ve yakın zamanda aramızdan ayrılan dedem Harun BİLGİN ve benimle tüm sevinçlerimi paylaşan, her defasında varlığını eksik etmeyen anneannem İsmihan ZENGİN'e sevgilerimi, şükranlarımı ve minnettarlıklarımı sunarım.

Bu sancılı ve sıkıntılı süreç boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, çalışmanın önemli kısımlarında engin bilgilerinden yararlanmama imkân tanıyan danışman hocam Dr. Öğretim elemanı Vesile AYKAÇ 'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Büşra Azize BİLGİN

İstanbul, 2021

ÖZET

Teknolojinin sürekli geliştiğı ve değıştiğı dünyada birçok alan etkilenmektedir. Bu alanlardan sanat ve eğitim alanları değışen yaşam koşullarından en çok etkilenen ve hızla değışen alanlardır. Yapılan tüm yenilikler göstermektedir ki gelişimi takip eden eğitimsel tüm faaliyetlerin her aşaması geleceğe atılmış bir adımdır. Sanatın, sınırsızlığını ve çağın değışimlerini ancak takip edip, yakalamak dijital teknolojinin kabul edilip kullanılmasıyla gerçekleşecektir. Şunu unutmamalıyız ki modern sanat kendini klasik dönemden itibaren göstermeye başlamış ve sanayi devrimi ile adını resmi olarak duyurmaya başlamıştır. Süreç içerisinde birçok akım ve değışimleri takip etmiş ve kendini yenilemiş, geliştirmiştir. Sanat eğitimi de içinde bulunduğu çağın getirdiklerine göre değışmeli ve gelişimlere uyum sağlamalıdır. Bunun için bireyler sanat alanında orta çıkan yenilikleri öğrenmeli ve birbirine bağı olan bu süreci takip edip anlamalıdır. Bizim problemimiz ise bu çalışmada sanat eğitimcileri değışimden ve gelişimden nasıl yararlanıyor. Bu değışim ve gelişim sürecinde sanat eğitimi öğrencileri ve sanat eğitimi veren öğretim elemanları neler yapmalıdır. Sanat eğitimi fakültelerinde ve programlarında dijital sanat eğitime ve teknolojiye ne kadar yer verilmektedir. Gelişen teknolojiiden sanat eğitimi öğrencileri ve sanat eğitimi alanı ne kadar yararlanmaktadır. Araştırmanın içeriğinde de yer alan bu konular bu çalışmanın genelini ve nedenini açıklamaktadır. Bütün bu problemlerin sonucu olarak bu çalışmada, değışen çağda sanat eğitimi alanına dijital sanat ve teknoloji kullanımının entegre edilmesinin sanat eğitimi alanına neler sağlayacağına cevap aranmaktadır. Bu değışim sürecinin sanat alanında kendini doğru ve anlaşılır göstermesi sanat eğitimi veren üniversitelerin ve sanat eğitimcilerinin elindedir. Bu çalışmada, lisans düzeyindeki sanat eğitimi süreci incelenerek, katılımcıların bakış açısıyla sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur. Bu tezin genel amacı, sanat eğitimi alan öğrencilerin dijital teknoloji kullanımından nasıl yararlandığını ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının sanat eğitimi programlarında dijital sanat ve teknolojiyi nasıl kullandıkları ve tutumları görülmektir.

Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elamanlarının sanat eğitimi derslerinde uygulanan(uyguladıkları) eğitim programları ile ilgili görüşleri nelerdir?

2. Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijital sanat üretimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının var olmasını istedikleri sanat eğitimi ve dijital teknoloji eğitimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijital teknoloji kullanımı ile sanat üretimi hakkında görüşleri nelerdir?
5. Sanat eğitimi alan öğrencilerin derslerinde dijital teknolojiden nasıl yararlandıkları ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Dijital teknoloji eğitiminin sanat eğitimi ve öğretimi alanına getirdiği yeniliklerden nasıl yararlanıldığı ile ilgili görüşleri nelerdir?

Araştırma nicel görünümlü ve nitel karakterli (kapalı uçlu çoktan seçmeli görüş ve önerileri içerisine alan) olmak üzere iki boyutlu araştırma modeli aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulaması Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği bölümünde gerçekleştirilmiş. Katılımcılarını bölüm içerisindeki öğretim elemanları ve 4. sınıf sanat eğitimi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada içerik araştırması ve anket tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS paket programı kullanılarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular araştırmanın içeriğine göre yorumlanmıştır. Araştırmanın verilerine göre sonuca ulaşılmış ve öneriler sunulmuştur.

Elde edilen bulgular sonucunda sanat eğitimcilerinin ve sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat ve teknolojiyi destekleyip faydalanmak istediklerini fakat dijital sanat eğitimi ve üretimi için yeterli altyapıların olmadığı anabilim dallarının ve fakültelerin altyapı için destek vermesi gerektiği sonucuna varılmış. Sanat eğitimcilerinin ve öğrencilerinin teknolojik gelişmeleri takip ettiği ve alan için önemli olduğunun farkında olduklarını sanat eğitimi ve teknoloji entegrasyonun bilincinde oldukları gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra sanat eğitimi fakültelerinin eğitim programlarında dijital sanat ve teknoloji odaklı derslerin seçilebilir olduğu görülmesine rağmen dersleri verecek öğretim elemanlarının olmadığı ve derslerin açılmadığı görülmüştür. Bütün bu bulgular sonucunda sanat eğitimi veren fakültelerinin dijital sanat ve teknoloji eğitimi için gerekli altyapı çalışmaları yapmaları, anabilim dallarına alanında uzman öğretim elemanlarının getirilmesi gerektiği ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının kendilerini geliştirmek için ilgili programları ve değişimleri takip etmeleri gerektiği sonucu çıkarılmıştır.

Bütün bu sonuçların yanı sıra, 19. yüzyılda kendini göstermeye başlayan modern sanat yani sanayi devrimiyle gelen teknolojik devrim, içinde bulunduğumuz 21. yüzyılı büyük ölçüde etkilemiştir. Bu gelişim ve değişim tüm alanları etkilediği gibi sanat eğitimi de etkilemiş ve eğitimin her bir hücresinde kendini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Dijital Sanat, Dijital Teknoloji, Dijital Sanat Eğitimi.

ABSTRACT

Many areas are also affected in the world where technology is constantly evolving and changing. Art and education fields are also affected by changing living conditions and are rapidly changing. All innovations show that every stage of all educational activities following development is a step forward. The way of bringing the quality, limitlessness and developments of art to surpluses will be realized by accepting and using digital technology. It is in the hands of universities and art educators who provide art education that this technological development process shows itself correctly and understandably in the field of art. In this research, the process of undergraduate art education related to the process has been examined and problems and solutions have been developed from the perspective of the participants. The general purpose of the study is to see how students who receive art education benefit from the use of digital technology and how the instructors providing arts education use digital art and technology in their art education programs and their attitudes.

For this purpose, following questions will be answered:

1. What are the opinions of art students and art instructors about training programmes which are used in art lessons?
2. What are the opinions of art students and art instructors about digital art production?
3. What are the opinions of art students and art instructors about art training and digital technology which they support?
4. What are the opinions of art students and art instructors about art production using digital technology?
5. What are the opinions of art students about taking advantages of digital technology?
6. What are their opinions about innovations in art education and how they benefit from it?

The research was carried out through a two-dimensional research model with a quantitative view and a qualitative character (including closed-ended multiple-choice opinions and suggestions). The practise of the research was carried out in Marmara University Atatürk Education Faculty, Painting Teaching Department. Participants are faculty members in the department and 4th grade art education students. Content research and survey technique were used in the research.

The analysis of the data was analyzed using the SPSS package program, and the findings obtained were interpreted according to the content of the research. According to the data of the research, the result was reached and recommendations were presented. As a result of the findings obtained, it was concluded that art educators and art education students want to support and benefit from digital art and technology, but departments and faculties should provide support for infrastructure, which does not have sufficient infrastructure for digital art education and production. It has been observed that art educators and students follow technological developments and are aware of the importance of the field, and they are aware of the integration of art education and technology. In addition, although it is seen that digital art and technology-oriented courses are eligible in the education programs of the arts education faculties, it has been observed that there are no lecturers to teach and the courses cannot be opened. As a result of all these findings, it was concluded that the faculties of art education should carry out the necessary infrastructure studies for digital art and technology education, that expert lecturers should be brought to the departments and that the lecturers who provide arts education should follow the relevant programs and changes in order to improve themselves.

In addition to all these results, the technological revolution that came to manifest itself in the 19th century with the modern art, that is, the industrial revolution, greatly influenced the 21st century we are in. This development and change not only affected all fields, but also the arts education and manifested itself in every cell of education.

Keywords: Art Education, Digital Art, Digital Technology, Digital Art Education.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANI.....	i
ÖZ GEÇMİŞ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
RESİMLER LİSTESİ	xvii
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç/Hipotez	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırma Varsayımları.....	5
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Eğitim.....	6
2.2. Sanat.....	7
2.3. Sanat Eğitimi.....	9
2.3.1. Sanat eğitiminin amacı.....	10
2.3.2. Sanat eğitiminin gerekliliği.....	12
2.4. Türkiye’de Sanat Eğitimi.....	12
2.4.1. Cumhuriyet öncesi	12
2.4.2. Cumhuriyet dönemi	16
2.5. Modern Sanatın Gelişimi	18
2.6. Modern Sanattan Çağdaş Sanata.....	56
2.7. Çağdaş Sanatın Gelişimi	59
2.8. Teknolojinin Gelişimi	92

2.9. Sanat, Dijital Sanat ve Teknoloji Entegrasyonu	95
2.10. Dijital Sanat	101
2.10.1. Dijital sanat eğitimi	111
2.11. Sanat Eğitiminde Teknoloji Kullanımı	116
2.11.1. Sanat eğitiminde teknoloji kullanımının öğretmen ve öğrenci açısından farklılıkları	119
2.11.2. Sanat eğitiminde dijital sanat ve teknolojiden yararlanan alanlar	121
2.11.3. Türkiye’de dijital sanat	124
2.11.3. Türkiye’deki sanat eğitimi fakültelerinin eğitim programlarında dijital sanatın yeri	131
BÖLÜM III: YÖNTEM	139
3.1. Araştırma Modeli	139
3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar	140
3.3. Veri Toplama Araçları	140
3.4. Verilerin Toplanması	140
3.5. Verilerin Analizi	141
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	142
4.1. Araştırmanın problemine İlişkin Bulgular	142
4.2. Araştırmanın Problem ve Amaçlarına İlişkin Bağımlı-Bağımsız Soru Bulguları	170
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER BÖLÜMÜ	190
5.1. Sonuç.....	190
5.1.1. Dijital Teknolojinin Ortaya Çıkardığı Yeni Sanat Türleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Veya Ortaya Koyduğu Eserleri Sanat Eseri Olarak Kabul Edebilir Miyiz? Sanat Eğitimi Kurumlarında Dijital Sanat Eğitimine İhtiyaç Var Mı? Sorusuna İlişkin Görüşlere Verilen Sonuçlar	200
5.1.2. Bulunduğunuz eğitim kurumu dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli donanımına sahip mi? Dijital teknolojilerin sanat eğitiminde kullanılması durumunda sizce öğrencileri nasıl etkiler olumlu ve olumsuz yönleriyle açıklayınız? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar	203

5.1.3. Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirmekte olduğumuzu düşünürsek, dijital sanat eğitiminin sizce onların geleceklerine etkileri neler olur. Dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabilir? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar	206
5.1.4. Sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımlar yaratıcılığımızı destekler mi yoksa köreltir mi? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar	208
5.1.5. Sanat eğitimde dijital sanat ürünleri üretmek için yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip misiniz? okuduğunuz anabilim dalı dijital eser üretmek için yeterli donanım sahip mi? dijital sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik neler yapılması gerekir? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar	210
5.1.6. Okulu bitirdikten sonra sanatsal faaliyetlerinizde ve öğrencilerinizin sanat eğitiminde yaratıcılarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüp düşünmediğinizi nedenleri ile açıklayınız? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar	213
5.2. Tartışma	216
5.3. Öneriler	221
KAYNAKÇA.....	224

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1.	Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2018-2019 Programı	133
Tablo 2.2.	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2019-2020 Programı	134
Tablo 2.3.	Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2019-2020 Programı.....	135
Tablo 2.4.	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitim 2019-2020 Programı	136
Tablo 2.5.	Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitim 2019-2020 Programı.....	137
Tablo 4.1.	Öğretim Elemanlarının Cinsiyet, Yaş Durumuna İlişkin Verileri.....	142
Tablo 4.2.	Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Cinsiyet, Yaş Durumuna İlişkin Verileri	143
Tablo 4.3.	“Öğretim elemanlarının teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	143
Tablo 4.4.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	144
Tablo 4.5.	“Öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	145
Tablo 4.6.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	145
Tablo 4.7.	“Öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	146
Tablo 4.8.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	146
Tablo 4.9.	“Öğretim elemanlarının dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	147
Tablo 4.10.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	147
Tablo 4.11.	“Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	149
Tablo 4.12.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	149
Tablo 4.13.	“Öğretim elemanlarını dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	150
Tablo 4.14.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin özelliğini kaybettiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	150

Tablo 4.15.	“Öğretim elemanlarının teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	151
Tablo 4.16.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	151
Tablo 4.17.	“Öğretim elemanlarının sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin öğretim elemanlarının veri dağılımı.....	152
Tablo 4.18.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	152
Tablo 4.19.	“Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	153
Tablo 4.20.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	153
Tablo 4.21.	“Öğretim elemanlarının modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	154
Tablo 4.22.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	155
Tablo 4.23.	“Öğretim elemanlarının dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı. ..	156
Tablo 4.24.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	157
Tablo 4.25.	“Öğretim elemanlarının dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	157
Tablo 4.26.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	158
Tablo 4.27.	“Öğretim elemanlarının teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	159
Tablo 4.28.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	159
Tablo 4.29.	“Öğretim elemanlarının dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	160
Tablo 4.30.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	160
Tablo 4.31.	“Öğretim elemanlarının dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği	

	yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	161
Tablo 4.32.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	162
Tablo 4.33.	“Öğretim elemanlarının sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	163
Tablo 4.34.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	163
Tablo 4.35.	“Öğretim elemanlarının sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı....	164
Tablo 4.36.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	165
Tablo 4.37.	“Öğretim elemanlarının geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	166
Tablo 4.38.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	166
Tablo 4.39.	“Öğretim elemanlarının sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	167
Tablo 4.40.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	168
Tablo 4.41.	“Öğretim elemanlarının dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.	169
Tablo 4.42.	“Sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.....	169
Tablo 4.43.	Group Statistics	170
Tablo 4.44.	Independent Samples Test.....	171
Tablo 4.45.	Test of Homogeneity of Variances.....	171
Tablo 4.46.	ANOVA	171
Tablo 4.47.	Group Statistics	172
Tablo 4.48.	Independent Samples Test.....	172
Tablo 4.49.	Test of Homogeneity of Variances.....	173
Tablo 4.50.	ANOVA	173
Tablo 4.51.	Group Statistics	174

Tablo 4.52. Independent Samples Test.....	174
Tablo 4.53. Test of Homogeneity of Variances.....	174
Tablo 4.54. ANOVA	174
Tablo 4.55. Group Statistics	175
Tablo 4.56. Independent Samples Test.....	175
Tablo 4.57. Test of Homogeneity of Variances.....	176
Tablo 4.58. ANOVA	176
Tablo 4.59. Group Statistics	176
Tablo 4.60. Independent Samples Test.....	177
Tablo 4.61. Test of Homogeneity of Variances.....	177
Tablo 4.62. ANOVA	177
Tablo 4.63. Group Statistics	178
Tablo 4.64. Independent Samples Test.....	178
Tablo 4.65. Test of Homogeneity of Variances.....	179
Tablo 4.66. ANOVA	179
Tablo 4.67. Görüşme Sorularında Öğretim Elemanlarının Tanımı	180
Tablo 4.68. Görüşme Sorularında Öğrencilerin Tanımı.....	180
Tablo 4.69. Öğretim Elemanlarının Görüşme Soru 21'e İlişkin Görüşleri	181
Tablo 4.70. Öğretim Elemanlarının Görüşme Soru 22'e İlişkin Görüşleri	182
Tablo 4.71. Öğretim Elemanlarının Görüşme Soru 23'e İlişkin Görüşleri	183
Tablo 4.72. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 21'e İlişkin Görüşleri	184
Tablo 4.73. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 22'e İlişkin Görüşleri	186
Tablo 4.74. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 23'e İlişkin Görüşleri	188

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1.	Edouard Manet 1862 “Tuileries Bahçelerinde Müzik”, 76 cm x 118 cm (30 in x 46 in), Londra Ulusal Galerisi, Londra.....	20
Resim 2.2.	Claude Monet 1892/1894 “Rouen Katedrali”, 107 cm x 73,5 cm (42 inç x 28,9 inç), Musee d’Orsay, Paris, Fransa	23
Resim 2.3.	Henri Matisse, 1909, “Dans I” 259,7 cm- 390,1 cm (102,2 inç – 153,6 inç), “Modern Sanat Müzesi, New York City”	27
Resim 2.4.	Henri Matisse, 1910, “Dans” 260 cm - 391 cm (102,4 inç – 153,9 inç), “Hermitage, St. Peterburg”	27
Resim 2.5.	Pablo Picasso, 1913 “Gitar”, 66,4 cm x 49,6 cm, “Museum of Modern Art, New York”	31
Resim 2.6.	Umberto Boccioni, 1910. “Şehir Yükseliyor”, 199,3 cm x 301 cm, “Modern Sanat Müzesi, New York”	35
Resim 2.7.	Wassily Kandinsky, 1910 “Kompozisyon II”, 97,5 cm - 130,5 cm, “Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York”	38
Resim 2.8.	Kazimir Malevich, 1924 “Siyah Kare”, 79,5 cm - 79,5 cm, “Saint Petersburg”	40
Resim 2.9.	Piet Mondrian 1930, “Kırmızı, Mavi ve Sarı Kompozisyon II”, 46 cm - 46 cm, “Private Collection”	43
Resim 2.10.	Marcel Duchamp 1915-1923, “Gelin, Lisanslılarından Çılak Bile Soyuldu (Büyük Cam), 2,77 cm - 175,9 cm, “Philadelphia Sanat Müzesi”	46
Resim 2.11.	Vladimir Tatlin, 1920 “Tatlin Kulesi”, 400 m (1300ft), “St.Petersburg, Rusya”	50
Resim 2.12.	Eugene Atget, 1898 “Sokak Müzisyenleri”, “Metropolitan Sanat Müzesi, New York”	53
Resim 2.13.	Richard Hamilton, 1956 “Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Çekici Kılan Nedir?” 26 cm - 24,8 cm, “Kunsthale Tübingen, Tübingen”	60
Resim 2.14.	Nicephore Niepce, 1826-1827, “Le Gras’ta Pencereden Görünüm” 20 cm - 25 cm, “Austin, Teksas Üniversitesi”	62
Resim 2.15.	Joseph Kosuth, 1965 “Bir ve Üç Sandalye”	64
Resim 2.16.	Joseph Beuys, “Jeder Mensch ein Künstler - Auf dem Weg zur Freiheitsgestalt des sozialen Organismus” konulu konferansta Rainer Rappmann tarafından Achberg / Almanya 1978’de fotoğraflandı.	69
Resim 2.17.	Michelangelo Pistoletto, 1967-1974, “Paçavra Venüsü (Venus of the Rags)”	73
Resim 2.18.	Donald Judd, 1967. Galvanizli demir üzerine vernik, Her biri 9 x 40 x 31 inç (22,8 x 101,6 x 78,7 cm), 9 inç (22,8 cm) aralıklarla dikey olarak monte edilmiş.	76
Resim 2.19.	Victor Vasarely, 1956 “Eridan II”, 37 x 25,2 cm.....	77

Resim 2.20. Nam June Paik - TV Buddha, 1976, televizyon monitörü, video kamera, boyalı ahşap Buda, tripod, kaide monitörü 32 x 32 x 32 cm, Buda 75 x 36 x 36 cm, John Kaldor Aile Galerisi, Sanat Galerisi NSW	82
Resim 2.21. Robert Smithson, 1970, “Spiral İskele” Bazalt Kaya, Tuz Kristalleri, Toprak, Su / 4.572 m- 457.2 m, “Rozel Noktası, Büyük Tuz Gölü, Utah / Dia Sanat Vakfı	84
Resim 2.22. Richard Estes, 1968, “Telefon Kulübeleri” Tuval Üzerine Yağlıboya, “Museo Thyssen-Bornemisza”	89
Resim 2.23. Duane Hanson, 1977, “Adam Bir Bankta”, Yağda Polivinil Polikrom ve Aksesuarlarla Karışık Medya, “Londra Saatchi Galerisi”	89
Resim 2.24. Markus Lüpertz, 1994 “Der Gestürzte Krieger” Kantdreieck, Berlin.....	91
Resim 2.25. Andreas Gursky, 1999 “Rhein II”, Akrilik Cama Monte C-Baskı - 90 cm - 360 cm “Museum of Modern Art, New York, ABD”	102
Resim 2.26. Thomas Ruff, 2007 “Substrat 30 III”, Kromojenik Baskı, 219 cm - 185 cm “David Zwirner, Gallery New York, ABD”	103
Resim 2.27. Mark Wilson, 2003 “PSC31”, Kağıt Üzerine Püskürtme Mürekkep, 119 cm - 89 cm “Victoria & Albert Museum Londra Birleşik Krallık	105
Resim 2.28. Chris Milk, Sığınmanın Hali (The Treachery of Sanctuary), 2012 Etkileşim sanat, Dijital Sanat. Digital Revolution, Zorlu Center.....	106
Resim 2.29. Adam Martinakis, 2010 “Bekleyen Eller”, “Canon Luster Pro Kağıt Üzerine Giclee Baskı”, 57 cm - 38 cm	107
Resim 2.30. Victor Acevedo, X Hour, 1994, Bilgisayar Grafiği	109
Resim 2.31. Harold Cohen, 1982 “İsimsiz Bilgisayar Çizimi”	110

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BBC	: Britanya Yayın Kuruluşu ya da BBC (British Broadcasting Corporation)
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
CGD	: Computer Generated Desing (Bilgisayarla Oluşturulan Tasarım)
CRD	: Computer Reproduced Desing (Bilgisayarla Üretilen Tasarım)
GPS	: Global Positioning System; Küresel Konumlama Sistemi
GUI	: Graphical User Interface (Grafiksel Kullanıcı Arayüzü)
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
WYSIWYG	: What you see is what you get –ne görürsen onu alırsın
X-Ray	: X-ışını, Röntgen

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Hayatımızın birçok alanında teknoloji önemli bir yere sahiptir. Özellikle de içinde bulunduğumuz dönemde teknolojiden uzak durmak mümkün değildir. Çağımızda teknoloji temelli üretimlerin artması, sanat tarihinin içerisine dijital sanatı da alacak şekilde yeniden yapılanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında teknoloji, insana dair her konuda ışık kaynağı olmuştur. Teknolojinin gelişmesi ve değişmesi tüm dünyada teknoloji kullanımının ilerlemesini sağlamıştır. Bu ilerleme, toplumların gelişmesini birçok yönden etkilemiştir. Teknolojik gelişmelere en önce ulaşan ve ondan yararlanan şüphesiz ki gençlerdir. Onlar gelişimin farkına varıp bu gelişimi ilerletmektedirler. Her alanda olduğu gibi teknoloji alanında da yenilikler sürekli olmaktadır. Bu yeniliklerden haberdar olmak ve yeniliklere açık olmak için her alanda olduğu gibi eğitim alanında da reforma gitmek gerekmektedir. Teknolojinin gelişimi fark edildikçe kullanım alanları da çoğalmaktadır. Alanların çoğalmasıyla teknoloji, sanatı da içine çekmektedir. Teknoloji ile gelişen ve değişen sanat, teknolojik sanat anlayışını ortaya koymaktadır. Sanatçıların yıllar boyunca çalışarak ortaya çıkardıkları birikimlerini dijital teknoloji sayesinde daha ileri düzeye çıkardıkları görülmektedir. “Teknoloji ile daha yakın ilişkiye giren sanat ve sanatçılar, duygusal algılamadaki farklılıkları elektronik medya araçlarının kullanımı ile yansıtmalara başlayarak yeni deneyimler ortaya koymuştur” (Tuğal, 2018, s.27).

Dijitalleşmeye verilen rolün yerine getirilebilmesi için sanat alanında olduğu gibi eğitim alanında da dijitalleşmeden yararlanmak gerekmektedir. Dijital teknoloji, sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacaktır. Dijitalleşmenin bize getirdiği bilgisayar teknolojisi, sanatı ve sanat yapıtını ortaya çıkarmada etkili olmuştur.

1970’li yıllarda sanatçılar Bilgisayar Sanatını güzel sanatların bir alanı olarak kabul ettirmeye çalışmış ve sonuç alamamıştır. 1980’li yıllarda da Bilgisayar Sanatının güzel sanatların bir alanı olması için çaba gösteren sanatçılara meslektaşları tarafından itiraz edilmiştir. Ve insancıl bir yaklaşımla sanatçılar sanat ve teknoloji konularıyla ilgilenmiş bu dersi tarih öncesi devirlerde başlayarak sanat ve teknoloji adı altında vermişlerdir.

Dijitalleşme sınırlamaları, hayal gücünü ve davranışı böylece değiştirmiştir. Zorluklarla ortaya çıkarılan ifade biçimlerini daha kolay ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bu durum sanatçının, sanat eğitimcisinin dijital teknoloji ile modern dünya arasındaki etkileşimine katkı sağlamıştır. Günümüzde teknolojide ve sanatta yer alan gelişmeler arasında bir paralellik göze çarpmaktadır. Özellikle bilişim teknolojisinde yer alan gelişmeler sanat dünyasında köklü değişimlere yol açmaktadır. Bazı düşünürlerin “teknoloji zamanla sanatı yok edecek” öngörüsünün aksine teknoloji sanatı yenilemekte, ön plana çıkarmakta ve insanı ondan kaçamaz hale getirmektedir” (Ayaydın, 2010, s.59-60). Dolayısı ile bu gelişmeler ve değişimler, görsel sanatları da insanoğlunun günlük hayatına sokmaktadır

Dijital teknoloji, sanat eseri üretirken farklı yöntemler ve farklı üslupları deneme fırsatı sağlamıştır. Bu deneme fırsatları sanat alanını etkilemiş ve diğer disiplinlerde de yeniliklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yeni oluşumlar dijital teknoloji aracılığıyla hem tasarım olarak hem de fiziksel olarak karşımıza çıkmaya başlamış, bir yandan yeni buluşlar yaparken bir yandan da yeni sanat türleri ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bütün bu gelişmeler göz önüne alındığında son zamanlarda üzerinde en çok konuşulan veya etkileri en çok hissedilen iki olgudan bahsetmek gerekirse muhtemelen bunlardan birincisi sanat eğitimi diğeri de dijital teknolojideki gelişmeler olacaktır. 21. yüzyıl toplumlarında dijital teknoloji ve günlük yaşamın her alanında bireysel ve toplumsal algılar ile beslenen sanat, değişmekte ve her iki alanda da yeni bir dil oluşturmaktadır. Peki, sanat eğitimcileri bu gelişmede nerede yer almakta ve gelişmelerden nasıl yararlanmaktadır? Her alanda gelişmenin yaşandığı günümüzde sanat eğitimi alan öğrenciler ve sanat eğitimi veren öğretim elemanları ne yapmalıdır? Dijital teknoloji her alanda olduğu gibi sanat eğitimi alanında da değişim ve gelişim yaşatmaktadır. Bu değişim ve gelişim sırasında öğretim elemanları derslerinde dijitalleşmeye ne kadar yer ayırıyor? Sanat eğitimi alan öğrenciler gelişen teknolojiden ne kadar yararlanabiliyor? Dijital teknoloji eğitim ve öğretim alanında nasıl bir gelişme gösterdi ve gelişme sonucunda nasıl bir yaratım alanı sağladı? Araştırmanın içeriğinde oluşan bu sorular problem olarak görülmektedir. Bütün bu soruların cevabına ve içinde bulunduğumuz dijital çağın şartlarına uyum sağlamanın eğitim ile mümkün olduğunu bilinmektedir. Teknolojinin sanat ve eğitim ile olan etkileşimi düşünüldüğünde ortaöğretim, lise ve üniversite eğitiminde öğrenmede, öğretmede ve yaratıcılıkta teknolojinin ön planda tutulması gerekmektedir. Teknolojinin eğitimdeki yeri düşünülerek bu araştırmada sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijitalleşmeye yönelik

görüşlerinin alınmasına çalışılacaktır. Dijital teknolojiye yönelik düşünceler ve öğretim elemanlarının derslerinde ve programlarında dijital yaratıcılığa ne kadar yer ayırdıkları incelenecektir. Bu kapsamda araştırmada sanat eğitimi alan öğrencilerin dijital teknolojiye ne kadar hâkim olduklarının değerlendirilmesine ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijital teknolojiyi derslerinde nasıl kullandıklarının değerlendirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak adına öğrenci ve öğretim elemanlarından fikirler toplanmaya çalışılacaktır.

1.2. Amaç/Hipotez

Bu çalışmanın genel amacı sanat eğitimi alan öğrencilerin dijital teknoloji kullanımından nasıl yararlandığı ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının sanat eğitimi programlarında dijital teknoloji kullanımı ile ilgili tutumlarını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1) Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının sanat eğitimi derslerinde uygulanan (uyguladıkları) eğitim programları ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 2) Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijital sanat üretimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 3) Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının var olmasını istedikleri sanat eğitimi ve dijital teknoloji eğitimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 4) Sanat eğitimi alan öğrencilerin ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının dijital teknoloji kullanımı ile sanat üretimi hakkında görüşleri nelerdir?
- 5) Sanat eğitimi alan öğrencilerin derslerinde dijital teknolojiden nasıl yararlandıkları ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 6) Dijital teknoloji eğitiminin sanat eğitimi ve öğretimi alanına getirdiği yeniliklerden nasıl yararlanıldığı ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İlk çağlardan günümüze kadar birçok kültür gelip geçmiş sürekli bir yenilenme süreci yaşanmış, yeni buluşlar, düşünceler, teknolojik gelişmeler ortaya çıkmış ve bu gelişmelere paralel olarak sanatta da değişimler oluşmuştur. İnsanoğlu her nasıl olursa olsun kendini

eğiterek doğruyu sorgulayarak ve bilinmeyeni ortaya çıkararak yaşadığı çevrenin sorunlarını anlayıp çevrenin var oluşunu devam ettirebilmiştir. Ve yaşadığı çevreyi iyi bir duruma getirmeyi amaçlamıştır. Bu amacını gerçekleştirirken sanatın biçimini, özgünlüğünü değiştirmiş, kendi birikimini ve teknolojik gelişimini oluşturmuş ve bundan beslenmiştir. Gelişmeler ilerledikçe sanatın üretim ve ilgi alanı da giderek genişlemiştir. Sanatsal bilginin yanı sıra oluşturulan ürünler toplumun duygu ve düşünceleri arasında iletişim bağı kurmuştur. Mağara duvarlarına yapılan resimlerden günümüz teknolojisine kadar gelen ve sürekli kendini yenileyen sanat, kendine zengin anlatım biçimleri oluşturmuştur. 20. yy başlarından itibaren gelişim gösteren teknoloji ilişkisini ortaya çıkarmıştır. “Teknolojik gelişmeler sanata yeni görüş ve biçimlendirme olanakları getirmiştir. Sanatçı teknolojik olanaklar sayesinde daha geniş yaratma olanağı ve düşüncelerini gerçekleştirme imkânına kavuşmuştur (...)” (Savaş, 1990, s.10). Sanat, sürekli gelişen teknolojiyle beraber üretim ve çoğalma yoluna başlamıştır. Bu gelişim geçmişten gelen alışkanlıklarımızı yıkarak sanatla yeni bir yolun açılmasını sağlamıştır. Açılan bu yolun, sanat eğitiminde ne kadar kullanılabilir ve geliştirilebilir olduğunu sorgulamayı unutuyoruz.

Baktığımızda geçmişten günümüze kadar sanat eğitimi alan öğrencilerin büyük bir kısmı dijital teknolojiyi sanat eğitimi derslerinde kullanmamıştır. Ve sanat eğitimi alanında dijital teknolojinin etkisinin çok da fazla olmadığı gözlemlenmiştir. Eğitim alanında gelenekselin dışına çıkılması öğrenci ve eğitimci açısından önemlidir.

Sanat eğitimi alan bireylerin hem yetenekli olmaları hem de üst düzey yaratıcılık gücüne sahip olmaları onları teknik kullanma ve geliştirmede ayrıcalıklı kılmaktadır. Çünkü aldıkları sanat eğitimi onların sürekli üretme ve sanat alanındaki eksiklikleri görüp bu eksiklikleri gidermelerini ve yenilikleri kullanarak yaratıcı düşüncelerini geliştirmelerini sağlayabilmektedir. Bu konuda (Erbay, 1997, s.207-208) sanat eğitimi, zaman içinde gelişen teknolojiyi ve toplum ihtiyaçlarına uygun olarak yenilenmediği sürece çağın gerisinde kalıp, her gün artan sorunlarla uğraşacaktır” demiştir. Ayrıca gelişime açık ve yeni şeyler keşfedebilen öğrencilerin dijital teknolojiyi kullanarak sanat eğitimi adına güzel fikirler oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yeni şeyler üretebilme potansiyeli yüksek olan bu öğrencilerin kendi eğitim programları hakkında güzel fikirler ortaya koyabilecekleri düşünülmektedir. Öğrencilerin sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının bilgi ve tecrübeleri ile yönlendirilmesi onlar için daha üst düzey programlar tasarlanabileceğini düşündürmektedir. Bu sayede sanat eğitimi derslerinde dijital teknoloji kullanımı ile ilgili gelişmeler

kazandırılabilir. Böylece çağın eğitim anlayışını ve sanat yaklaşımını yakalayacak olan sanat eğitimi veren öğretim elemanları ve sanat eğitimi alan öğrenciler, daha üst düzeyde verim gösterebileceklerdir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İstanbul Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği bölümünde öğrenim hayatına devam eden 4. Sınıf 80 sanat eğitimi öğrencisi ve sanat eğitimi veren 17 öğretim elemanı ile sınırlıdır.

1.5. Araştırma Varsayımları

- 1) Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gerçek düşüncelerine ve fikirlerine ulaşılabileceği varsayılmaktadır.
- 2) Araştırmanın sanat eğitiminde dijital teknoloji kullanımı ile ilgili sağlıklı veriler sağlayacağı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

“Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır” (Tezcan, 1985, s.4).

İnsan fiziksel, ruhsal, toplumsal, ahlaki vb. nitelikleriyle kendini geliştirmekle yükümlüdür. Bu süreç için ise bir ortama ihtiyacı vardır. Okul, aile, toplum, iş yeri, kurslar bu eğitim ortamlarından bazılarıdır. Bu ortamların ise bireylerin gelişimine ve kazanımına göre oluşturulması toplumun görevlerindendir.

Başka bir biçimdeki tanıma göre eğitim, “Bireyin toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeyde kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi (özellikle okulu) içine alan toplumsal bir süreçtir” (Tezcan, 1985, s.4).

Yaşadığımız çağda bilim ve teknolojiye görülen yenilik ve gelişmeler toplumun gelişimini ve yapısını değiştirdiği gibi buna bağlı olarak eğitimin yöntemlerini ve amaçlarını da etkilemektedir. Bilim ve teknoloji etkileşimi insanları yeni yöntemler geliştirme arayışı içine sokmuştur. Arayışlar sonucunda öğrenme ve öğretme etkinliklerinde süregelen klasik anlayışın yanı sıra yeniliklerin ve gelişmelerin kullanılması önemlidir. Çünkü eğitim çağdışı ve durağan olamamalıdır.

Diğer bir varsayımla eğitim; gelişime kendini kapatmış, tamamen sistemlerden ve düzenden oluşan yenilikleri kullanmamışsa eski kalır. Bu da bizim eğitim sistemimizi çağdışı, sadece kendi kültürünü tanıtır ve kendini geliştirmeyen çağın getirdiği koşullara uyum sağlayamayan bir hale getirir.

Günümüzde bilginin üretilerek oluşturulduğu yeni gelişmelerin, düşüncelerin insanlara ulaşması bilimsellik ile mümkündür. Gelişen düzene ve çağa uyum sağlayabilmek için bilim ve teknolojinin de desteği alınarak bir eğitim sistemi oluşturulmalıdır. Kendimizi geliştirmek ve yenilemek eğitim ile mümkündür. Bunun için eğitim dışında, olası bir alan hedeflenmemektedir.

2.2. Sanat

Sanat sadece birey ve toplum arasında değil çağlar arasında da önemli bir iletişim aracıdır. Günümüzde dünyanın da sınırlarını aşarak çağlar öncesinden günümüze birçok bilgi ve yaşam ulaştırır. Yaşadığımız döneme nasıl geldiğimizi, geçmişte neler yaşadığımızı, neler kullandığımızı biliyorsak bunda sanatın büyük gücü vardır. Çünkü sanat, kültürün ve yaşamın bir anlatımıdır. Geçmişte neler yaşadıysak bugün de neleri yaşayacağımızı anlatmaktadır. Geçmişte nasıl bir kültürümüz vardı? Toplum nasıl yapılanmıştı? Bunları bize en yalın ve somut haliyle geçmişten getiren ve kuşkusuz yarınlara da götürecek olan sanattır.

“İnsan bilincinin yapısının, sırlarının ve gelişiminin doğrudan yansıdığı sanat: normal ve olabildiğince özgür koşullarda en derin gerçeğini bulabilen; insanoğlunun fiziki-sosyal çevresini ve kendisini anlamasına hizmet eden; zengin bir hayal gücünden beslenen yaratıcılığa dayalı, hayati bir etkileşim ve iletişim aracıdır” (Akkaya, 2014, s.17).

İnsan ve sanat ilişkisi çağlar, devirler öncesine dayanmaktadır. İnsanlar, korkularını, yaşamlarını anlatmak için bile sanatla uğraşmışlardır. İnsanların mağara duvarlarına yaptıkları çizimler, günlük ihtiyaçları karşılamak için yaptıkları çanak, çömlek, dini inançları için yaptıkları heykeller; bilinçlerinin ve güdülerinin onlara getirdiklerini yansıtmak için de sanatla uğraştılar. “Resim benzetme ve canlandırma gücü, tarihin karanlık çağlarında bile insanoğlunu etkiliyor, mağara duvarlarına yaptığı resimlerde etkin bir gücün toplandığına, bunların bir tür büyü olduğuna inanıyor, tasvir yoluyla düşmanı yok etmek, av bereketini sağlamak istiyordu” (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017, s.22). Güzel sanatların ortaya çıkmasının başlıca sebepleri insan doğasındaki estetik hislerle inanç, büyü ve günlük ihtiyaçların insanda birleşmesidir. Bu gereksinimler bitmedikçe insan hayatında bunlar devam edecek insanlık bitmedikçe sanatta devam edecektir.

Sanat, insanlık tarihi kadar eskidir. Tapınakları, duvar resimlerini, heykelleri, dokumaları, sanat eseri olarak kabul ediyorsak o zaman dünyada sanatın ve sanatçının bulunmadığı tek bir yer ve topluluk yoktur. Her toplumun, zaman içinde kendi yapısına özgü bir sanat anlayışı oluşmuştur. Sanat dediğimizde aklımıza ve evlerimizin salonlarına astığımız az rastlanır tablolar, müze veya sergilerde gördüğümüz nefis eserler gelmektedir. Bu eserleri satın almamız, bu düşüncenin pek yakın zamanda geliştiğini, geçmişte insanların bunu düşünmeden ürettiklerini bilmek gerekmektedir. Bu ayrımı; en iyi yapıları

incelediğimizde görmekteyiz, barınma adına yüzyıllar önce insanların yaptığı mimarileri ele aldığımızda bu ayrımı daha iyi anlamaktayız. Yapıtları düşünelim aralarında öyle muhteşem mimariler var ki geçmişte bunu nasıl yapmışlar diye kendimizi sorguluyoruz ve bunlar birer sanat yapıtıdır diyebiliyoruz. Ve dünyada yapılan her yapı belirli bir amaca yönelik yapılmıştır. Tapınmak, vakit geçirmek veya yaşamak gibi ihtiyaç durumuna göre değerlendirilmiştir. Ne kadar çağlar öncesine gidersek gidelim, sanatın insanların ihtiyaçlarına hizmet ettiğini aynı zamanda daha iyisini çağımıza uyarladıklarını görmekteyiz. Biz yapıları hangi amaçla yaptığımızı bilmediğimiz sürece geçmişteki çağların (devirlerin) sanatını anlayamayız.

Baktığımızda “Sanat, insanla doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkidir. Bu ilişkiyi oluşturan üç aşama vardır. Birinci aşamada sanatçı olan kişi doğadaki maddi özellikleri (Renkler, Sesler, hareketler ve çeşitli fiziksel dış tepkiler) algılar, ikinci aşamada bu algılar estetik amaçlar göz önünde tutularak hoş a giden biçimlere ve kalıplara dökülür. Son aşamada ise sanatçıda daha önceden var olan duygu ve heyecan durumlarına yeni algılar uydurulur. Sanat yetkinliğinin ve gelişmesinin en üst düzeyine yükseldiği zaman, yarattığı hayallerle, kendi özüne daha uygun düşen bir anlatım türü, gerçeği dile getiren daha iyi bir anlatım biçimi bulur” (Ersoy, 2002, s.6).

Sanatın sorgulanmasına 19. yüzyılın sonlarında başlanmıştır. 19. yüzyıla kadar olan zamanda bilimsel içeriklerde olduğu gibi sanatın kesin yargılarla tanımını yapmak mümkün değildir. Tarih boyunca her topluluğun ve kültürel yapının kendine özgü sanat dili oluşturması sanatın özüne ait verilerden çok varsayım ve düşünceler ile yön almıştır. Bu yüzden hiçbir uygarlığın sanatı birbirine benzemez ve birbirinden hemen ayırt edilebilir. “Oscar Wilde’nin dediği gibi “Cisimlerin çehreleri onu seyredenlerin kültürel düzeylerine göre değişir.” Bu bağlamda sanat, insanın geçmişini günümüze getiren bugünü de yarınlara götürecek olan bir kavramdır. En geleneksel dönemden, modern döneme kadar yapılan tüm sanat çalışmalarının hedefi insandır. Hangi türden olursa olsun eğer sanat (insanı, toplumu) etkilerse kalıcı olur. Her sanatsal yapı toplumun insan üzerinde bıraktığı etki ve birikim sonucu ortaya çıkar ve bu bir bilgi tarzıdır. Çağdaş uygarlığa ulaşmak içinde bu olguları birbirinden ayırmak mümkün değildir. Sanatta gelişmiş, bilim-teknikte geri kalmış veya bilim-teknikte kendini geliştirmiş, sanatta geri kalmış bir toplum düşünülemez. Bu nedenle sanat, sistem içerisinde önemli bir yere sahiptir.

2.3. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, dünyada ve ülkemizde uzun zamandır tartışılan bir kavramdır. İnsan doğası gereği sanat ile iç içedir. 20. yüzyılın başlarından itibaren sanat eğitimi kavramı, güzel sanatların tüm alanlarını (resim, heykel, fotoğraf, sinema, tiyatro, dans, edebiyat vb.) içine alarak yaratıcı sanat eğitimini kapsamaktadır. Daha dar anlamda ise okullarda belirli alana ilişkin içerikleri (resim, üç boyutlu, grafik tasarım) kapsar. Sanat eğitimi yaygın ve tümel anlamında kullanıldığı belirtilmedikçe daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” olarak anlaşılmaktadır. Her iki durumda da sanat eğitimi için bireyin kendi yaşamıyla istedik, amaçlı sanatsal faaliyetler kazandırma süreci denilebilir.

Eğitimin önemli parçalarından biri olarak da sanat eğitimi kabul edilebilir. Kültürel, bilimsel, siyasi, teknolojik ve ekonomik gelişmeler sanatı etkilediği gibi sanat eğitimi de etkilemiştir. Sanatın, bireysel yaratıcılık ve özgünlük anlayışının var olduğunu dikkate alırsak sanat eğitiminin kendine özgü ilkelerinin ve kurallarının olduğunu kabul etmek zorunda olduğumuzu görürüz. Bu nedenle sanat eğitiminin eğitim sistemi içerisinde ki bulunduğu yerin iyi belirlenmesi gerekmektedir.

Sanatın eğitimsel yönüne bakıldığında, sanat eğitimi ile ilgili genel olarak deneysel düşünülmektedir. Çünkü sanat eğitiminin amaçları arasında algılama ve düşüncelerini ifade etme, yansıtma yetisi vardır. Bireyin aldığı estetik eğitim sayesinde, yaptığı uygulamaların amaçlanan nitelikler düzeyinde gelişebilmesi eğitimle doğru orantılıdır.

Sanat eğitimi; bireyin yaratıcılık gücünün olgunlaşmasını, ruhsal ve bedensel eğitimini, estetik kaygılarını ve düşüncelerini geliştirip sanatsal yapılara yaklaşmasını sağlamaktadır. Sanat eğitimi, her birey için gereklidir. Sanat eğitimi beceri gerektirmez; bireyin yaratıcılık gücünü açığa çıkararak özgür düşünmesini ve estetik algısının gelişmesini esas alır. Sanatı destekleyen, eleştiren ve sanata karşı ön yargısız yaklaşan, sanatı anlayan bireyler yetiştirmeyi hedefler. Sanat eğitimi, bireylerin kendini daha iyi tanıyıp düşüncelerini yansıtmasını ve ifade gücünün gelişmesini sağlar.

“Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, o sınırın daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulur ve “Kişi” olma, olabilme yolunda daha bilinçle ilerler” (Erinç’den aktaran Elkoyun, 2007, s.3; Erinç, 1998).

Sanat eğitimi, temelinde sanatsal faaliyetler aracılığıyla kişilerin toplumsal olaylara karşı hassas olmalarını, etrafındaki kişilerle faydalı iletişim kurmasını sağlamak için olanaklar tanır. Kişinin kendini bağımsız şekilde anlatabilmesini ve özgüveninin artmasını sağlar. Bütün bunların sonucunda toplumla bağları kuvvetli, özgürlükçü, yenilikçi, yaratım gücü yüksek, değişen ve gelişen süreçlere kolayca uyum sağlayabilen nesillerin gelişmesine katkı sağlar.

Toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi için sağlıklı toplumların yaratılması gerekmektedir. Bu da bireylerin bilim ve sanat ile eğitilerek geliştirilmesiyle sağlanır.

Sanatsal düşüncelerin geliştirilmesinde eğitimin gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir. Toplumları geleceğe taşıyıp toplumların aydınlanmasını sağlayacak olan en dinamik unsur yaratıcı bireylerdir. Bulunduğu toplumu sorgulayan, eleştiren, yenilikçi, ne yapmak istediğini bilen, gelişime ve değişime açık, kararlı, üretken ve yaratıcılık gücü yüksek bireyler için çağın istek ve koşullarına uygun bir sanat eğitimi uygulanmalıdır. Kalıpların yıkılıp yenilikçi düşünmeyi sağlayabilecek olan böyle bir eğitim sistemidir. Böyle bir eğitimin başlangıç noktası kuşkusuz ki bireyin doğayı ve kendini tanıdığı kişiliğinin olduğu dönemlerdir. Özellikle de görsel sanatlar dersleri için en uygun ve verimli olan dönem okul öncesi dönemdir. Gelişim sürecinin en önemli amacı, yaratıcılığı rastlantıyla keşfetmeye bırakmadan, her bireyde olan yaratıcılık yetilerini geliştirerek yeteneğe dönüştürmektir. Sanat eğitiminin amacı sadece bunlar da değil yeteneğin ve yaratıcılığın yanı sıra estetik kaygısı olan bireyler de yetiştirmektir. İçinde bulunduğumuz çağda eğitim yöntemlerinden öte, eğitimin içeriğini, kazanımlarını istintak etmek ve eğitimi temelden yenilemek gerekmektedir. Böyle bir amaç için araştırmaların ve uygulamaların gerekliliği unutulmamalı ve dikkate alınmalıdır.

2.3.1. Sanat eğitiminin amacı

Bireyin; düşüncelerini, duygularını kısacası kendini sanat ile bulması sanata ilişkin en önemli özelliktir. Sanat birçok durumu ifade etmenin somutlaştırmanın en iyi anlatım yolu olup insan için çok önemlidir. Yapılan eser ne olursa olsun yaratımında anlatılmak istenenin ne olduğunu izleyiciye iletme amacı vardır.

“Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanat sadece estetik amaçları değil, eğitici ve

öğretici amaçları da bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur” (Artut, 2002, s.106).

Bugünü anlayıp geleceği düşünebilen, günümüz sanatını yorumlayabilmek dışında sanatın belirleyici kazanımları vardır. Bunlar:

- Bireylerin yaratıcılık gücünü geliştirebilir.
- Bireylerin duyuşsal, bilgisel etkinliklere bağlı algılama ve ayırt etme becerilerini geliştirebilir.
- Sanatsal faaliyetlerde, düşünce ve uygulama özgürlüğü yapabilme becerilerini geliştirebilir.
- Sanatsal teknik ve yöntemlerle bireylere kendilerini ifade edebilme becerisi kazandırır.
- Sanat yapıtlarını niteliklerine göre ayırabilen, değerlendirebilen sanat tarihi ve estetik bilgi birikimine sahip bireyler yetiştirilmesine destek olur.
- Görsel algılama ve görsel ayrımı netleştirebilmeye olanak sağlayabilecek becerileri kazanabilir.
- Çevre ve toplum kavramlarının ne anlama geldiğini anlamalarını ve yetişkin bir birey olma yolunda kendilerini geliştirmelerini ve sorumluluk almalarını sağlayabilir.
- Sorgulayan, özgür düşünceli, inceleyen, araştıran ve geniş düşünebilen bireyler olmalarını sağlayabilir.
- Kendine güvenen toplumsal sorunları algılayan, sorumluklarını üstlenen üretken bireyler oluşmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak sanat eğitimi bugününü tanıyan, sorgulayan, geleceğe bakabilen, kendini yenileyen, estetik algıya sahip, üretken, analitik düşünen, hoş görülü, hümanist, sorgulayan ve sanat hakkında yorum yapabilecek seviyeye gelmiş bilgi sahibi bireyler kazandırmayı amaçlar. Sanat; insanların daha bilinçli ve geniş boyutlu düşünebileceği, yaşamıyla bütünleştirebileceği, yaratıcılık güçlerinin arttığı, estetik algılarını arttırabilecekleri bir alandır. Dolayısıyla bir bireyin yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu bir gerçektir.

2.3.2. Sanat eğitiminin gerekliliği

Sanat eğitiminin, özünde, insanın özgürleşmesi, duygusal gereksinimlerinin doyurulması; düzenli, dengeli, çağdaş, anlayışlı bir toplum ve çevre oluşturulması yer almaktadır. Kısaca sanat eğitimi insanların yaşantılarının ve deneyimlerinin yansıması ile oluşan bir alandır.

Sanat eğitimi, bireylerin yeteneklerini geliştirip, yaratıcı ve kendine özgü üretken estetik kaygıları olan bireyler olmalarını sağlarken bir yandan da çağdaş ve uygar bir toplum olmanın da mümkün olabileceğini göstermektedir. Gelişmişlik düzeyiniz ne olursa olsun sanat eğitimi kaçınılmaz bir gereksinimdir.

Bireylerin gelişimlerini sağlayabilmeleri yaratıcılık ve üreticilik taraflarının farkına varabilmeleri sanat eğitimi ile sağlanırken insanın doğasında bulunan yaratma isteği köreltilmemeli, kendilerini tanımaları ve keşfetmeleri sağlanmalıdır. Bu durum, bireylerin yaşamlarında kendilerini daha iyi tanımalarını sağlamaktadır.

Bu nedenle bireyin sanat sürecinden geçmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle günümüzde duyarlı, anlayışlı ve estetik kaygıları oluşmuş bireylerin yetişmesi için en önemli koşullardan biri sanat eğitimidir. Yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olan sanat, yenilikleri takip ederek kendini yenileyerek canlılığını korur. “Sanatın ‘hayatın yerini tutması’, sanatın insanla çevresi arasında bir denge sağlaması – sanatın niteliğini ve gerekliliğini az da olsa tanıyan bir düşünce bu. Üstelik insanla çevresi arasında sürekli bir dengenin varlığı en gelişmiş toplumlarda bile düşünülmemeyeceğine göre, sanat geçmişte olduğu gibi gelecekte de gerekli olacak demektir” (Fischer, 2016, s.21).

2.4. Türkiye’de Sanat Eğitimi

2.4.1. Cumhuriyet öncesi

Sanat eğitimi toplumdan topluma, bireyden bireye farklılık gösterdiği gibi zaman içerisinde kendi içinde de bir gelişim ve değişim göstermiştir. Sanat eğitimi verilirken hangi yöntemler ve teknikler kullanılacak, içeriği neye göre belirlenecek, tüm bu süreçler bize geçmişten günümüze kadar çıkarımların olduğunu göstermektedir. Bireylere ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda katkı sağlayan sanat bu değişim aşamalarından geçerek günümüzdeki şeklini almıştır. Toplumların sanat eğitiminden beklediği toplumun yapısına

ve değerlerine bağlı kalmasıdır. Buna bağlı olarak sanat eğitiminin okullarda uygulanmasına, kullanılan yöntemlere de yansıyan değişiklikler vardır.

Bütün bu gelişim ve değişim sonucunda sanat eğitimi, bugüne, uygulama ve yöntem alanına bilimsel görünümünü kazanarak ulaşmıştır. Ülkemizde sanat eğitiminin okullarda uygulanmaya başlanması 18. yüzyılda gerçekleşmiştir. Fakat 18. ve 19. yüzyıldan önce de sanat eğitiminin olduğu bilinmektedir. Batılıların İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'a hayran kalmaları ile 16. yüzyılın ilk yarısından sonra Fransız büyükelçilerinin İstanbul'a gelirken yanlarına Rönesans kültürüne hâkim ressamı getirmeleriyle sanat eğitiminin asıl başlangıcının yapıldığı bilinmektedir. İstanbul'a gelen ressamlar, kurallara uygun bir şekilde sultanların portrelerini, İstanbul'un geniş manzara resimlerini yapmışlardır. 18. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı'da değişimler yaşanmış, bu değişimlerin nedeni ise 16. yüzyılda başlayan kültür etkileşimidir. Bu değişimde resim yapan, sanatçıya ve sanata önem veren padişahlar önemli rol oynamıştır.

Bütün bu gelişmeler minyatür ustalarının sarayda bulunan atölyelerinde çalışmaları sırasında olmaktadır. 16. yüzyılda batı resmi ile tanışan nakkaşların batı resmini uygulamamalarının nedeni nakkaşların minyatür sanatının gelişimine verdiği önem ya da dinsel yaptırım ya da yönetsel durumlardan ötürü de olabilir. Bütün bu etkileşim sonucunda sanat eğitimi kendini geliştirerek günümüze gelmiştir. Resim derslerine ilk rastladığımız yer ise, III. Selim zamanında 1795 yılında Mühendis Okulu olarak bilinen 'Mühendishane-i Berr-i Hümayun'dur.

Batılı anlamda resim derslerinin verildiği zaman ise 1834 yılında Harp Okuludur (Mekteb-i Harbiye-i Şahane). Burada eğitim alarak kendini geliştirmiş, kanıtlamış birçok ustamız bulunmaktadır.

Bu okullar resim dersini yoğun olarak vermemekteydi ama yine de batılı tarzda eserler veren Türk Resminde büyük etkiler bırakan önemli ressamlar bu okullarda eğitim görmüşlerdir. Hem bu okullarda hem meslek okullarında resim dersi verilmeye başlandı ama bu daha çok terbiyeyi mahiyette okullarda örgün eğitime girmiştir.

18. yüzyılda Osmanlının çöküşünü engellemek ve yükselişini sağlamak için askeri eğitimlerin başlaması ile beraber batının eğitim sisteminden yararlanarak ne kadar askeri eğitim amaçlı da olsa sanat eğitimi verilmiştir. İmparatorluk sistemi tarafından

desteklenmeye başlayan resim sanatı, toplum üzerinde de değişikliklere neden olmuştur. Sadece askeri alanda verilen eğitimlerde yer almakla kalmamıştır.

1827 tarihli Mekteb-i Tıbbiye (tıp okulu) okulunda da sanayi ve mesleki mahiyette geometrik biçimler, basit krokiler, bitki formları ve arabeskler şeklinde resim dersleri verilmekteydi (Telli, 1990, s.9).

Bu okullarda eğitim alan gençler, derslerde gördükleri çizimleri, resim çalışmalarına dönüştürmeye başlamışlardır. Osmanlı döneminde sanatın gelişip ilerlemesi daha çok askeri okulların sırtına yüklenmiştir. Bu da askeri ressamların olduğunu ve sanat adına güzel eserler ortaya çıktığını göstermektedir. Ve artık kendine yer edinmiş sanat, imparatorluk tarafından hak ettiği değeri görmeye başlamıştır.

“Geleneksek sanat dallarımız arasına 18. yüzyılın sonlarında, doğrudan doğruya Saray’ın istemi ile katılan resim sanatımızın, kendileri de ressam olan şehzadelerin yönlendirilmeleri ile gelişmeler gösterdiği bilinmektedir” (Giray’dan aktaran Arpalı, 2008, s.6; Giray, 2000, s.35).

Batı’nın etkisi ile kendi geleneksel sanatımızı keşfederek günümüz sanat eğitiminin temelleri atılmıştır. Askeri eğitimlerin başlaması ile beraber yeni bir sistem oluşturulmuş ve sanata yeni roller yüklenmiştir. Bu eğitimlerin başlaması ile beraber modernleşme ve gelişim adına adımlar atılmaya başlanmıştır. Böylelikle askeri okullardan öğrenci yetiştirmek için öğretmen okulları açılmaya başlanmıştır. Bu da sanat eğitimi adına adımların atıldığını göstermiştir. Yöneticileri, askerleri, doktorları, öğretmenleri yetiştirme ihtiyaçları da doğmuştur. İhtiyaçlar doğrultusunda artık 18. yüzyılda başlayan gelişim, Türk toplumunun batılılaşmaya başlaması ve yapılan değişiklikler ile beraber sanatın gelişmesine de zemin oluşturmuştur.

“Yine Osmanlı’da sanatsal gelişim, Abdülmecit’in Babıali’ye giderek, sadrazama sana halkımın refahı için bütün önlemleri almanızı emrediyorum. Din işlerinde olduğu gibi, dünya işlerinde de cahilliğin kaldırılmasını ilim, fen ve sanat öğrenimini sağlayan okulların kurulmasını istiyorum’ sözleri, diğer alanda da sanat eğitiminin gelişimini istediğini belgeler. Bu dönemde, milli eğitimde Batı kural ve yöntemleri kabul edilmiş, dışarıdan öğretmenler getirilmiş, dışarıya öğrenci gönderilmiştir” (Erbay, 1999, s.51).

Bununla birlikte birçok okul açılmaya başlanmış, başta İngiltere olmak üzere Batı ülkelerine tahsillerini tamamlamak için genç ressamılar gönderilmiştir. Askeri okullarda eğitim vermekte olan öğretmenler de öğrenciler gibi Avrupa'ya gönderilmiştir.

Sultan Abdülaziz tarafından Avrupa'ya gönderilen “Şeker Ahmet Paşa'nın dönüşü Türk primitiflerinin sonu ve Avrupa anlamında bir Pentürün temeli oldu” (Berk, 1972).

Sanat eğitimi için Avrupa'ya gidilmesi eğitim alanı için gelişmelerin en iyisidir. Askeri okulların yanı sıra artık öğretmen ve memur okullarında da sanat eğitime değeri verildiğinin en büyük göstergesi olmuştur. Ressamların yetişmesi kendilerini eğitmeleri ve Avrupa'da eğitimlerini tamamlamaları geç kalınmış bir gelişim için atılan adımdır. Artık nitelikli öğretmenler ve memurlar yetiştirmek için gerekli bilgi ve donanıma sahip olunması yeni eğitim alanlarının kurulmasına da öncülük etmektedir. Gelişime doğru yön verebilmek için de öğretmen okullarının açılması yani günümüz eğitim fakültelerine ihtiyaç vardır. Bu amaç doğrultusunda da 1850'de ‘Darülmaarif’ adlı bir okul açılmıştır.

“Yine 1862'de açılan ilk öğretmen okulu ve 1870'de açılan Kız Öğretmen Okulu da yeni anlayışla öğretmen yetiştiren kurumlar olarak Tanzimat Dönemi'nde açılmışlardır. Tüm bu öğretmen okullarında Batılı anlamda programlar uygulanıyor ve resim dersleri de bu programlarda yer alıyordu. Bunlara ek olarak 1862'de kurulan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) ve 1868'de açılan Darüşşafaka Lisesinin programlarında da resim derslerinin yer aldığını anlıyoruz” (Özsoy'dan aktaran Arpalı, 2008, s.8; Özsoy, 2003, s.69).

Bunların beraberinde öğrenci kadrolarını yine azınlıklar oluşturmaktadır. Öğretmen kadroları dışı bağımlıdır. Genel eğitimin ve sanat eğitiminin yetersizliği ve sanatçı yetiştirmedeki problemler devam ettiği için Osmanlı'da yabancı ressamıların da desteğiyle eğitimde, sanat eğitime de yer verilerek Sanayi-i Nefise Mektebi kurulmuştur.

Osman Hamdi Bey, Paris'te hem hukuk hem de resim eğitimi almıştır. Onun Sanayi-i Nefise'nin yönetimine getirilmesiyle sanayi nefise Osman Hamdi Bey'in de katkılarıyla resmen açılmıştır. Yönetmelik oluşturularak güzel sanatlar eğitimi iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar: plastik ve teoriktir.

Batılılaşma hareketi diğer kurumların yanı sıra sanat eğitimi alanında da Meşrutiyet ile beraber devam etmiştir. Bütün bu gelişmeler ışığında sanat kendine yer edinmiş, dönemin şartlarını anlatan eserlerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Dini inançlara göre canlı modele

(insana) karşı olunması, kopyalama yöntemini oluşturmuştur. İlerleyen zamanlarda kanunların yenilenmesi ile artık resmî anlamda da Batılı anlamda da eğitimin önü açılmıştır. Makamların ve dini yapının arkasında kalan eğitim, kendini yenilemeye başlamıştır.

Cumhuriyet öncesinde sanat eğitiminde azınlıkların ve Avrupalıların daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu süreç 19. yüzyıldan sonra da bir süre devam ederek kendi eğitim yapımızı ve düşüncelerimizi oluşturup kendimizi yetiştirdiğimiz zamana kadar devam edecektir.

Sonuç olarak kültürel farklılıklar ve ülkeler arası kültür paylaşımları insanlara ulaşarak kendini tanıtmıştır. Askeri okullarda başlayan sanat eğitimi, askeri ressamların ilk sanat eserlerini oluşturmasını sağlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında ortaya çıkan sanat eğitimi atılımlarını tüm eğitim alanlarında yapılan yenilik faaliyetleri içinde değerlendirmek gerekir. Yenilik hareketlerinin oluşma nedeni ise Batıya göre geride kalan Osmanlının Batı gibi olma gayretidir. İlk zamanlarda bu gayret benzerlik kurarak kendini göstermiştir. Bu sebeple Batılılaşma faaliyetleri derinlik bulamamış yüzeysel kalmıştır.

2.4.2. Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyet döneminden önce kendini ifade etme, sanatsal aktiviteler ve gelişmeler oldukça güçken, Cumhuriyet halkın sesi olmuş, birçok alanda reform hareketlerine gidilmiştir. Halk evleri, kılık kıyafet kanunu çıkarılmış, kültür için bir adım atılmıştır. Böylece kültürel, ekonomik ve sanatsal alanlarda gelişim sağlanmıştır.

İpşiroğlu o dönemi şu tümcelerle özetler: “Bu dönem çağdaş Türk kültürünün tohumlarının atıldığı dönemdir. Düşünce özgürlüğü ortamı sanatçılara yaratıcılık yolunu açmıştı. Batı taklitçiliğinden kurtulmak istiyorlar, Anadolu’da kendilerini arıyor ve yaratıcılığın kaynağını kendi öz geleneklerinde bulmaya çalışıyorlar” (Akt. Deniz, 2004, s.75; İpşiroğlu, 1982).

Kültürel gelişmelerin yaşanmasıyla beraber sanat alanında bir hayli gelişmeler yaşanmış. Bu gelişmeler yeni akımlar, sanatçılar ve eserler ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda sanat eğitimi için yurt dışına öğrenci gönderimi devam etmiştir. Eğitim için Almanya’ya gönderilen öğrencilerin eğitimlerini tamamlayıp geri dönmeleri ile birlikte gazi resim (1932) bölümü açılmıştır. Burada eğitim alanında başarılı sanatçılar ve öğretmenler Anadolu’da

çocuklara eğitim vermiş, kültür hayatına kazandırmıştır. Gazi resim bölümünde eğitimlerini tamamlayan bu öğretmenler daha sonra açılması planlanan Güzel Sanatlar Fakültesinin temellerini oluşturmuş. Böylece resim öğretmeni yetiştiren tek kaynak 1927 yılından sonra Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar Akademisi) olmuştur.

“Genel eğitim problemleri arasında sanat eğitimi sorunları da ayırım gözetmeksizin ele alınmalıydı. Bunun için, 1924 yılında Amerika’dan getirilen John Dewey, Türk Milli Eğitimi’nin geliştirilmesi için hazırladığı raporda resim eğitime önem verilmesini ve Öğretmen Okullarında resim öğretmeni yetiştirmek için dersler verilmesini önerdi. 1926 yılında Almanya’dan getirilen Frey ve Stiehler de Sanat ve İş Eğitimi konularında çalışmalar yapıp, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine kurslar verdiler” (Baltacıoğlu, 1932, s.16).

“Türk eğitimine ilişkin birçok uzman o zamanlarda çeşitli önerilerde bulunurlardı. Dewey’in raporu üzerine, ilk, orta, lise Resim-iş programları değiştirilir. Okullarda resim-iş odaları ve işlikler kurulur” (Kırıçoğlu, 2002, s.36). Dewey’in bu raporu üzerine resim öğretmenleri geçici öğretmen statüsünden kurtulmuş. 1924 yılında ‘Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu’ oluşturulmuştur.

Atatürk tarafından kurulan halkevlerinin sayısı çoğalmış. Sanat eğitimi anlayışına uygun programlarla yeni alanlar oluşturulmuştur. El işçiliği eğitimleri vermeye başlanmış. Akademik kurallara bağlı kalınarak renk, çizgi, süsleme sanatları gibi Türk geleneksel sanatları dışında uygulamalar yapılarak temsili bir sanat ortaya çıkarılmıştır. Türk geleneklerine ait minyatür, nakış, işleme gibi uygulamalar verilmemiştir. Çünkü Türk biçim sanatlarının tarih dersi içeriği olarak bile akademiye girememesidir. Bu da Türk resminin Paris ekolünün bir yansıması olarak gelişmesine neden oldu.

Geleneksel Türk Sanatının ifade biçimi, kültürlerin sentezleri, batıcılık görüşünün kendini daha çok göstermesiyle yeni sentezlerin oluşumunu engellemiştir. Kültürümüzün en önemli gelişmelerinden biri de kuşkusuz Cumhuriyet Döneminde kurulan Köy Enstitüleridir. Köy Enstitüleri, köylerin kalkınmasını ve gelişmesini amaçlayan, iş eğitiminin verildiği sanat çalışmalarının yürütülmesi için vazgeçilmez bir parçaydı.

Batıdaki “Bauhaus” sistemi gibi enstitülerin de eğitim vermesine 1947 yılında son verilmiştir. Eğitim kurumları günümüze kadar gelebilseydi eğitim alanımız için gelişimler daha farklı olacaktı ve kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olarak gelişim gösterecekti.

“1947’de kapatılan Köy Enstitülerinin yetenekli öğrencilerini, Gazi Eğitim Enstitüsüne gönderebilmek amacıyla Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsünde Güzel Sanatlar ve Halk Sanatları bölümleri açıldı” (Ünver, 2002, s.20).

Sanat Eğitimi alanı için atılan adımlar sonucunda Güzel Sanatlar Akademileri kurulmuş halkevlerinde sanat eğitimleri verilmeye başlanmıştır. Sanatın geliştirilmesi, sanata teşviklerin yapılması ve korunması sağlanmış, kültür sanat merkezlerinin kurulması planlanarak güzel sanatlar halk eğitimi için etkin kılınmıştır. Sanatın önemi fark edilerek sanat eğitimi derslerine ve temel eğitime destek sağlanmıştır. Böylece devletin kendine has sanat eğitimi politikası oluşturulmuştur.

1982 MEB Yüksek Danışma Kurulu Raporu’na göre; 1978 yılında liselere verilen Turizm ve Sanat Eğitimi dersleri olumlu sonuçlar doğurmasına rağmen, değiştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği halde kısa süre sonra kaldırılmıştır.

Yine 1982 Raporu’na göre; sanat eğitiminin örgün eğitimde hak ettiği yeri alması ve olumlu yönleri görüşülmüştür. Fakat elle tutulabilir bir kaynak elde edilememiştir. Sanat eğitimindeki en önemli gelişmelerden biri de Güzel Sanatlar Liselerinin kurulmasıdır. Artık üniversitelerin sanat eğitimi bölümleri için alım şartları değişmiş artık yetenek sınavı ile alımlar başlamıştır.

Son dönemlerde sanat alanı bünyesinde çok sayıda Güzel Sanatlar Fakülteleri açılmış sanat eğitiminin yaygınlaşması ve gelişmesi adına Resim-İş Öğretmenliği bölümleri kurulması sanat eğitiminin ülkemizde yaygınlaşmasını sağlamıştır. Sanat eğitime yönelik sorunların çözümü adına günümüzde hâlâ öneriler önemini korumaktadır.

2.5. Modern Sanatın Gelişimi

Modernizmin ne olduğuna, hangi dönemi kapsadığına dair, çeşitli düşünceler vardır. Bizim bildiğimiz ve kaynakların bize sunduğu bilgilere göre modern sanat Avrupa’da yaşanan 1848 Devrimlerinden İkinci Dünya Savaşı’nın sonrasını kapsıyor. Peki modern kelimesi nereden gelmektedir? Sanatçıdan mı gelmektedir. Modern olan sanatçı mıdır? Hayır. Modern kelimesini sanatçının içinde yaşadığı toplum oluşturmuştur. Sanatçı bulunduğu yerdeki karmaşaları nasıl ifade edeceğinin çelişkisini yaşamaktadır. Bu sürecin yaşanmasının olağan gelişim süreci ile bir ilgisi yoktur, öncesinde yaşanan değişimin etkileri sonucu oluşmuş ve devam etmektedir. 19. yüzyıl ile beraber değişimler, dönüşümler

başlamış, bu değişim ve dönüşümler ile beraber yeni toplumsal sınıflarda doğmuştur. Bütün bunların sonucunda özellikle Batı Avrupa’da eskisinden farklı bambaşka bir toplum ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarında Avrupa’da bulunan bu modern söyleyiş klasik sanat anlayışından farklı olarak endişe, estetik ve akılcı yönden değişime ve gelişmeye neden olmuştur. Ve artık hayatımızda klasik anlayışın aksine olan yeni bir anlam kazanan modernizm yer almaya başlamıştır.

“Modernlik ile sanat arasındaki ilişkiye gelince, Ortaçağ’ın en parlak dönemi olarak kabul edilen 12. ve 13. yüzyıllarda *opus antiquus*’a (yani, geleneksel yapılara) karşı inşa edilen yapılara (özellikle katedrallere) *günümüz yapıları* anlamında, *opus modernus* deniyordu. Bazı değişiklikler yapılmakla birlikte, sanatların özgür ve mekanik olarak sınıflandırılması Rönesans’ta da devam etmiş; Leonardo ve Michelangelo gibi bugün dahi denen sanatçılar bile özgür sanatçıların (artista) yanında ikinci sınıf sanatçı (artifeks) muamelesine maruz kalmışlardı. Ama yine de Rönesans’ın şimdiki modernlik kavramımızın oluşumuna katkıda bulunduğunu göz ardı edemeyiz” (Yılmaz, 2013, s.16).

Görüldüğü üzere modernizmin en önemli özelliği çelişkilerden ortaya çıkmasıdır. Sanatçılar bu çelişkileri kendi düşünce ve bakış açılarına göre yorumlayarak yeni bir ifade dili oluşturmuşlardır. Bu da bize modernizm’i sanatçı olarak değil, içinde bulunduğu dönemin koşullarına değerlendirmek ve yorumlamak gerektiğini göstermektedir.

Sanatın gerçeklik olgusu üzerinde var olduğunu düşündüğümüzde bu dönemde temelinde gerçeği anlamak ve insancılık (hümanizma) yer almaktadır. Bu da insanın düşünsel (akıl) dünyasını ve bilimi ortaya çıkarmıştır. Böylece sanat alanında gerçeklik anlayışının karşılığı oluşmaya başlamış ve önem kazanmıştır. 18. yüzyıl ile beraber saray sanatı ve Rönesans sona ermeye başlamış artık yerine günümüz sanatını içinde barındıran kentsoyluları (burjuvazi) yer almaya başlamıştır. Artık Rönesans’ın bilenen geleneksel sağlam ve net olan çizgileri yıkılmış yerini renk ve biçimsel değişimler almaya başlamıştır. Bütün bu gelişim ve değişimler modern sanatın temellerinin önceki yüzyıllarda ve sanat akımlarında yavaş yavaş kendini gösterdiğini, 19. yüzyılın ikinci yarısında önem kazanıp sanatta yer edindiğini göstermektedir. Yani şunu bilmeliyiz ki modernleşme ve modern sanat düşünüldüğü kadar kısa bir sürede ortaya çıkmamıştır. Ve günümüze kolay ve anlamsız ulaşmamıştır.

Modern kelimesi modernus sözcüğünden türeyerek günümüzdeki modernizm şekline ulaşmıştır. MS 5. yüzyılda sanatçılar hayatlarını sürdürdükleri devirle diğer devirleri başka bir biçimde ifade edebilmek için dinsel açıdan bir geçiş sürecini ifade eden modernius sözcüğünü kullanmayı tercih etmişlerdir. Modernlik, 5. yüzyılda dinsel kimliğiyle ana rahmine düşmüşse, 17. yüzyılda da bu kimliğinden sıyrılmaya hazır vaziyette doğmuştur (Yılmaz, 2013, s.16). Özetle 17. yüzyıl modernizm için bir dönüm noktası olduğunu söyleyebiliriz çünkü o dönemde eski/yeni kavgası ortaya çıkmaya başlamıştı.

Resim 2.1. Edouard Manet 1862 “Tuileries Bahçelerinde Müzik”, 76 cm x 118 cm (30 in x 46 in), Londra Ulusal Galerisi, Londra

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Tuileries%27de_M%C3%BCzik

“Manet’in *Tuileries Bahçelerinde Müzik* adlı resmi, şair ve sanat eleştirmeni arkadaşı Charles Baudelaire’in “*Modern Hayatın Ressamı*” başlıklı ünlü denemesinde tanımladığı gibi modern hayatı resmeden ilk önemli yapıttır” (Rubin, 2015, s.20). Baudelaire’e göre modern sanat; günlük hayatı, işçileri, bireyin yaşamını ne olduğunu, günlük yaşam içerisinde ezilenleri, koşuşturmayı yansıtmalıdır. Bu dönemde özellikle günlük yaşamın yansıtılması modernizm olarak görülmektedir. Baudelaire göre Manet günlük yaşamı anlatarak modernitenin idaelerini somutlaştırıyordu. Bu da Manet’i modern anlayışı yansıtan ve önemli etkiler yaratan biri haline getirmiş, beraberinde ise klasik anlayışları derinden etkilemiştir.

Bazılarına göre modernizm teknik gösterişe, derinleşmeye, üslupçuluğa yönelik bir hareket olarak düşünülürken bununla beraber başkaları için de zaman içerisinde teknolojik, siyasi, ekonomik ve düşünce yapısından etkilenmiş geniş çaplı bir konudur.

Tony Pinky'in kaleme aldığı maddede modernizm şöyle ifade ediliyor.

Hareketin başlangıcı için tercih edilen tarihler, o yılın devrimlerinin vahşice bastırılmasından sonra Charles Baudelaire ve Gustave Flaubert'in (1821-1880) yapıtlarında klasik ya da gerçekçi yazının bunalıma saplandığı 1848 ile Natürallizm'den sembolizm üzerinden Kübizm'e, Ekspresyonizm, Fütürizm, Konstrüktivizm, Vortisizm, Sürrealizm ve diğerlerine kadar uzanan bir dizi estetik deneyciliğin hızlandığı 1880'lerdir. Modernizm'in tepe noktası, genel mutabakata göre 1910 ile 1930 arasındaki yıllardır. (...) (Erden, 2016, s.13).

Aydınlanma düşüncesinin sorgulanmaya başladığı zamanlarda Modernizm, anlık yaşananlar ile değişmeyendir. Bu yaşananları farklı üslup ve tekniklerle aktarmak ise yenileşmenin başladığı noktadır. Modern sanatın doğuşu, kültürel hayatı ve teknolojik gelişmeleri sağlayan endüstri devrimi ile etkileşim içerir. 19. yüzyılın gelmesi ile birçok sanatçı sipariş üzerine sanat yapmak yerine artık duygularına, fikirlerine göre eserler üretmeye başlamışlardır. Artık geleneksel yöntemlerin dışına çıkıp geleneksel olmayan teknikler ve malzemeler denemeye başlamışlardır. Yenileşmenin temellerinin atılmasında etkili olan bir diğer güç ise endüstri çağının başlaması ve fotoğrafın ortaya çıkması olmuştur. Artık gerçekçiliğin ortaya çıkışı gelenekselcilığe karşı bir tehdit oluşturmuştur. Bunun sonucunda sanatçıların yeni yöntem arayışları başlamıştır.

Ürettikleri eserlerle dünyayı değiştirebileceklerine inanan modern sanatçılar, kendi kurdukları dünyaya ait fikirlerini ortaya koyup, düşüncelerini duyurmuşlardır. Endüstrinin gelişmesi, sadece Batıyı değil tüm dünyayı etkilemiş, kısacası Modernizmin getirdiği yenilikler zaman içerisinde üreticileri ve sanatkârları da etkisi altına almıştır. Böylece sanat tarihi içerisinde en üretken olan ve sınırları dışına çıkarak üretim yapan sanat dalı da modern sanat dalı olmuştur.

Başlarda fotoğraf makinesi sanatçılar için rakip gibi görünmüş, fakat zaman içerisinde yardımcı bir araç haline gelmiştir. Sanatçılar, bu araç sayesinde düşünceleri ile bir şeyleri değiştirip geliştireceklerine inanmışlardır. Bazı sanatçılar gelişmeyi ve gelişimi kabul ederken belirli bir kesim de buna sıcak bakmamıştır.

Bu dönemin sanatçıları, geleneksel dünyanın, modern dünyaya göre bütünüyle farklı olduğunu söylemiş, sanatın, modern dünya ile yüzleşerek kendini geliştirmesi ve yenilemesi gerektiğini savunmuşlardır.

Böylece Modern sanatın biçim aldığı yıllar başlamıştır. Modernizmin başlangıcını kesin bir biçimde belirtmemekle birlikte, başlamasını tetikleyen etki ve dönüşümlerden bahsetmek mümkündür. Bilimsel gelişmelerin ışığında gerçekleşen endüstriyel etkiler ve bununla birlikte değişime uğrayan toplumun yaşam alanını yansıtan Empresyonist sanatçıların üslupları, modern sanatın zeminini hazırlayan etkiler arasında yer almıştır (Eroğlu, 2015, s.37-66).

Bu da modern sanatın başlangıcı olarak Empresyonizm akımının görülmesini açıklamaktadır. Empresyonizmin etkisiyle gelişen modern sanat, geleneksel anlayıştan büyük oranda uzaklaşılmasını sağlamıştır. Tarih boyunca devam etme aynı zamanda da geleneksel olanı sürdürme gibi ögeler modern sanat sayesinde terk edilmiştir. Modern sanat evrensel olmayı amaçlamış ve bu doğrultuda gelişmiştir. Fakat ortaya çıkışı ve ilk izleri Batı Avrupa’da olan modern sanat, bu kimlikle kalmayarak yalnızca Batıya ait bir kavram olmadığını da göstermiştir.

“Post-empresyonizmin önde gelen isimlerinden Paul Cezanne “her zaman keşfettiğim yolun ilkeli olmaya devam edeceğim” sözleri ile modern sanatın gelenekselden kopuş olgusuyla örtüşür şekilde kendisini bir “ilkel veya öncü” olarak tanımlamıştır” (Eroğlu, 2017, s.20). Artık sanatçıların resmettiği dünya, anlık değişimler dünyası olmuştur. Gün ışığının oluşturduğu renkler kullanılmaya, günlük hayatın gerçek yüzü resmedilmeye başlanmıştır. Bununla beraber bazı sanatçılar gerçekliğe körü körüne bağlanmakla itham edilmiştir.

Burada bahsedilen, fotoğrafın zamanı görüldüğü gibi hapsetmesi, sahneleri kesin ve keskin şekilde kullanmasıdır. Oysaki Empresyonistler, gerçeğin doğada olduğu gibi resmedilmesinden ziyade şartlarla ve zamanla değişebileceğini savunmuşlardır. Her yeni çağın, bir önceki çağdan etkilediğini düşündüğümüzde fotoğrafın icadıyla resim sanatına gelen yenilikler, empresyonistlerin gelişim üzerine savundukları düşünceleri de değiştirmiştir.

Empresyonistlerin dünyası anlık, uçup giden sürekli bir değişim içinde olan soyut bir dünya olmuştur. Anlık olarak duygularını ve gördüklerini tuvale aktardılar. Bakıldığında

akademik bir yapıya, yaklaşıma karşı çıkmış olsalar da Empresyonist sanatçıların çoğu akademik bir eğitimdten geçmiştir. Geleneksel düşünce Empresyonizmle yıkılmış, açık havaya çıkmış ve değişmiştir. Işık etkisiyle nesnelerin görüntülerinin değiştiğini savunmuşlardır. Bu da sanat alanında bir devrimdir. Bugüne kadar gelen geleneksel sanat anlayışına karşı resimlerini izlenimlerine göre resmetmişlerdir.

Resim 2.2. Claude Monet 1892/1894 “Rouen Katedrali”, 107 cm x 73,5 cm
(42 inç x 28,9 inç), Musee d’Orsay, Paris, Fransa

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Rouen_Cathedral_\(Monet_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rouen_Cathedral_(Monet_series))

İzlenimciliğin resim anlayışına karşı resmin konusunu ve bireysel ifadeyi ön planda tutmasıyla Georges Seurat (1859-1891), Paul Signac (1863-1935) ve Paul Cezanne Empresyonistlere tepki gösterdiler. Anlayışa tepki gösteren topluluk olarak ürettiği eserlere karşı Art- izlenimcilik terimini kullandılar.

Art-izlenimcilik düşüncesinin en iyi ifadesi The Times dergisinde yayımlanan bir yazıda şöyle açıklanmıştır:

“Bir sanat kendi içinde tepkinin çirkin ve aleni bir örneğidir. Yalınlık iddiasındadır ve yalınlığa ulaşmak adına geçmişteki ressamların sürdürmüş oldukları, bunca zamandır geliştirilmiş ustalığı bir kenara atmaktadır. Her şey yeni baştan başlıyor ve bir çocuğun duracağı yerde duruyor, ancak bu kasıtlı ve planlı olarak medeniyetin tüm yaptıklarının, en iyisiyle kötüsüyle bir reddidir” (Erden, 2016, s.72).

Bu yenilik, dönemin başlangıcı da olsa gelişmeler bitmediği müddetçe yerine yenileri gelecektir. Tepkiler gelişimin en büyük yansımasıdır. Gelişmelerden biri de izlenimciliğe karşı 19. yüzyılın sonunda artık yeniliğini kaybeden, gelişimini durduran döneme karşı başlamıştır. Bu yeni gelişim gösteren akım 21. yüzyıl sanatının temellerinin atıldığı bir adım olarak da görülebilmektedir.

Empresyonizmin devamı niteliğinde olan art-izlenimcilik asıl izlenimcilere göre farklı düşünce oluşumuna sahiptir. Fiziğin optik alandaki gelişiminden etkilenen art-izlenimciler, fırça vuruşları ve renk kullanımında farklı bir teknik kullanmışlardır.

“Leonardo da Vinci’nin ve Newton’un daha önce fark ettiği şeyi, Helmholtz ve Chevreul’un Optik yasalarından, güneş ışığını prizmatik olarak kavrayarak nesneleri çevreleyen ışık ve havanın konturları erittiğini, renkleri sürekli değiştirdiğini öğrendiler” (Avcı, 2014, s.61). Böylece art- izlenimciliğin temel yapısı ortaya çıkmaya başlamıştır.

Seurat, resmin renk ile olan geleneksel ilişkisinin yıkıldığını art-empresyonist olarak resimde renk kullanımının sürdürülemeyeceğini şöyle duyurmuştur:

“Eğer bilimsel olarak, sanat tecrübesiyle resimde rengin kurallarını bulabilmişsem, benzer şekilde, resmimin çizgilerini ahenkli hale getirmeme izin verecek biçimde resme ait bilimsel ve mantıklı bir sistemi ortaya çıkaramaz mıyım? (...)” (Gage’den aktaran Avcı, 2014, s.61; Gage, 2005, s.247).

Bilimsel renk teorisi doğa ile doğrudan iletişime geçen empresyonist ve post-empresyonistlerin tepkisi ile birlikte ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru kendini gösteren bilimsel renk teorisi ressamların elinde farklı uygulama teknikleri, renk karışımları ile gün ışığının kullanılmasıyla kendini göstermiştir.

Fiziğin optik alandaki gelişiminden yararlanan yeni empresyonistler zamanla fırça vuruşlarıyla kendilerine has bir teknik geliştirmişlerdir. Bu yeni yöntemde renk kullanımına kontrastlığı ve eş zamanlı kontrastlığı uygulamışlardır. Farklı renklerdeki noktaların bir araya gelmesiyle oluşan bu tekniği ilk kullananlardan biri Seurat'tır. Seurat'a göre sanat uyumdan ibarettir bu uyum karşıtlıklar sağlamaktadır. Bu karşıtlıklar izleyicide yeni duyguların uyanmasını sağlamakla beraber, resim üzerinde ton, renk, çizgi kontrastlığı sağlamakla bilim alanından etkilendiğini göstermektedir. Empresyonistler doğadaki renkleri resmin diline çevirdiklerinde doğadaki gerçekliği yansıtırken yeni empresyonistler ise ışığı prizmatik parçalar halinde resim yüzeyine uygulamaktadır. "Doğada meydana gelen optik oluşumlar resim yüzeyinde de gerçekten oluşmakta ve görülmektedir" (Tunalı'dan aktaran Avcı, 2014, s.61; Tunalı, 1983, s.53-54).

Neo- empresyonistleri önceki kuşaktan ayıran en önemli öge renk kullanımları olmuştur. Renklerini paletle karıştırmadan ayrı ayrı yan yana koyarak uygulamış, istenilen renkleri görsel etkiyi bu yolla elde etmişlerdir. İzlenimciler bu tekniği bilimsel bir yaklaşımla inceleyerek geliştirmişlerdir.

"Neo-empresyonistlerin kesin kuralları ve akla dayalı yöntemleri vardı. Onlar tamamlayıcı renk çiftlerini Chevreul'un yetmiş iki bölümlü renk diyagramına göre seçip kullanıyorlardı. Herhangi bir kırmızı, herhangi bir yeşilin kontrastı olamazdı. Eğer mora çalan bir kırmızı ise yeşil, daha fazla sarı içermeliydi. Kırmızı turuncuya dönükse seçilen yeşil, maviye bakmalıydı" (Serullaz'dan aktaran Avcı, 2014, s.62; Serullaz, 1983, s.22-23).

Keşfettikleri bu teknik, renkleri optik olarak gözde karıştırır, tuval yüzeyinde renkleri doğada görüldüğü gibi oluşturmuştur. Gelişmelerin sonucunda zamanla artık akademik yapı ve geleneksel teknikler yıkılmaya başlamış, yeni teknikler ve bireysel ifadeyi ön plana çıkaran çok sayıda akım ve teknik doğmuştur. Fransız Devrimi, Sanayi Devrimi, Aydınlanma Çağı ile birlikte modernleşme süreci başlamıştır. Bu yenileşme sanatçıların ilgisini çekmiş, olumlu ve olumsuz özelliklerini kullanarak bir yandan modernleşmeyi kabul ederken bir yandan da modernleşmeye çözüm aramaya başlamışlardır.

Bu nedenle modernizmin sınırlarını çizmek zordur. Her akım bir diğerinden etkilenmiş ve teknikleri birbirini etkilemiştir. Primitivizm de bunlardan biridir. 19. yüzyılda Fransa'da kullanılan bu terim "ilkel olana benzetme, ilkel olanı taklit etme" olarak tanımlanmıştır. Zamanında Avrupa Sanatı için kullanılan Primitivizm terimi, günümüzde Batı sanatının ve

sanatçılarının etnik sanatını tanımlamak için kullanılmıştır. Modern sanatçılar primitivizmle beraber uzak kültürlerin ürünlerini keşfetmiş ve yeniliklerinde kullanmışlardır.

“Modern sanatçılar primitif’i çizim odası için ehlileştirilmemiş, iğdiş edilmemiş bilinçsiz bir yaratıcı itki olarak ilan ettiler. Bir yapıtı primitif olarak adlandırmak için ondan biçimsel yalınlık ve enerji ya da Batı sanatlarında yitirilmiş olan güçlü duygusal varlığın görülmesi gerekiyordu” (Little’dan aktaran Sakarya, 2018, s.75; Little, 2013, s.102-103).

Tarihe bakıldığında sanat akımları arasında adını en az duyuran akımlardan biri olan primitivizm ilk olarak Avrupa’da, Afrika ve Avusturalya kabile sanatı olarak dikkat çekmiştir. Bu etkileşimdeki büyük paylardan biri de Uluslararası Paris Sergileri’nindir. Avrupa’nın çeşitli şehirlerinde açılan diğer galeriler de sanatçılar için zamanla esin kaynakları olmuştur. “Avusturalya ve Afrika kabile sanatçılarından ürünler sergilenen British Museum (Londra), Museum Für Volkerkun de (Berlin) ve Museum of Ethnology (Viyana) bu müzelerden bazılarıdır” (Örnek’den aktaran Sakarya, 2018, s.75; Örnek,1995, s.153).

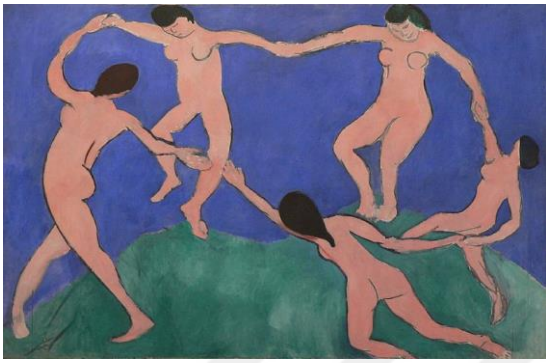
Primitivizm pek çok sanatçının hızlı gelişmeye, endüstrileşmeye tepkisinden ötürü ortaya çıkmıştır. Sanatçıların bazı düşüncelere aykırı olması, Batı’nın kendi iç sorunlarından kaynaklanmaktadır. İzlenimcilik sayesinde natüralist anlayışın görüneni olduğu gibi aktarma kaygısı yıkılmıştır.

“Anthony Storr bu konu ile ilgili olarak şöyle der: (...) nesnenin fiziksel niteliğinden uzaklaşma, biçimsizliği damıtarak ortaya yalın, sınırlı, sabit, kalıcı evrensel geçerliliği olan bir şey çıkarma neolitik sanatçı, değişebilir ve geçici etkinlikleri yansıtan değil, daha çok değişmeyen bir sistem içinde insanların birbiriyle ve kozmosla olan ilişkilerini yansıtan biçimler dünyası istiyordu (...)” (Storr’dan aktaran Okan, 2018, s.100; Storr, 1992, s.58).

Primitivizm’in endüstrileşmenin yarattığı değişimlerden uzaklaşmak için kaçış noktası arayan sanatçıların Batının dışına yönelişidir. Buna en güzel örnek Gauguin’dir. Değişimlerden etkilenip Paris’teki yaşamından vazgeçip Tahiti’ye gitmiştir. Tahiti’de doğa ile buluşan ve iç içe olan Gauguin orada yaşayan yerlilerin günlük yaşantılarını en sade içten bir üslup ile çalışmıştır. Artık zamanla bu yaşama alışan Gauguin’in sanatı tamamıyla ilkel dünya ile özdeşleşmiştir. Bu seçtiği yeni yaşamına dair düşüncelerini bir mektubunda şöyle dile getirmiştir. “Sizin uygarlığınızla benim barbarlığım arasında büyük bir şok

hissediyorum. Acısını çektiğimiz uygarlık ile benim için mutlak bir gençlik ve canlandırma anlamına gelen barbarlık” (Baykam’dan aktaran Erden, 2016, s.132; Baykam, 1999, s.119).

Bunalıp kaçtığı uygarlığa onun gibi bakmayan kaçmak yerine başkaldırıyı seçen sanatçılar da vardır. Aynı zamanlarda Paris’te kalan H. Matisse, M. Vlaminck ve A. Derain de ilkel hayattan ve kabile sanatından etkilenmişlerdir. Sert fırça darbeleri, sade figürleri, çiğ boya kullanan Fovistler de resimlerinde bu kaynaklardan etkilenmişlerdir. H. Matisse bir eserinde (La Danse) fırça vuruşları, sade figürleri ile kabile hayatından bir sahneyi canlandırmışlardır.

Resim 2.3. Henri Matisse, 1909, “Dans I”
259,7 cm- 390,1 cm (102,2 inç – 153,6 inç),
“Modern Sanat Müzesi, New York City”

Resim 2.4. Henri Matisse, 1910, “Dans”
260 cm- 391 cm (102,4 inç – 153,9 inç),
“Hermitage, St. Peterburg”

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Dance_\(Matisse\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dance_(Matisse))

Bu eser Fovizm ve İlkelcilik’in arasındaki etkileşimin özümsemesine önemli bir örnek olmuştur. İlk Fovist denemeler ise Henri Matisse ve arkadaşları tarafından 1898 yılında yapılmıştır. “Otomobil ve radyo gibi icatlar ile elektriğin yaygınlaşması insanların günlük yaşamlarını dönüştürmeye başlamıştır. Bu ortamda Fovizm, sanat sahnesine hızlı bir çıkış yapmıştır” (Farting’dan aktaran Yılmaz, 2016, s.5; Farting, 2010, s.370). Adını Paris’te Henri Matisse, Andre Derain, Albert Marquet, Maurice de Vlaminck, Kees van Dongen, Charles Camoin ve Jean Puy’in açtıkları sergide ilk kez duyurmuştur. Sanatın özgürlük sınırlarını genişletmiş, geleceğini etkilemiştir. Matisse tarafından renklerin uyumu ve estetiğine dayalı bu akımın en önemli özelliği, boyayı tüpten çıktığı gibi çiğ tuval üzerine uygulmasıdır. Modern resmin geleceğini etkileyen Fovlar, renk kavramında modern sanata değişim getirmiştir.

Estetik değeri ön planda tutan Fovistler renk uyumunu önemsemişlerdir. Önceleri Noktacılıktan (Puantilizmden) etkilenen Fovistler zamanla kendi üsluplarını bulmuşlar ve düz fırça darbeleri kullanmışlar, renkleri kesik geniş fırça darbeleri ile uygulamışlardır.

Renkleri doğayı birebir göstermek için değil de hayal gücüne dayalı uyumsuzluğu ve ahengi sağlamak için kullanmışlardır. Fovistler bu fikirde ne kadar hem fikir gibi görünseler de aslında homojen bir grup değillerdir. Kendi aralarında yapısal sorunları olan bu grupta sadece fikir alışverişi ve kendini geliştirme, kendini keşfetmeye yol gösterme vardır. “Renault ve Jawlensky gibi bazı sanatçılar Alman Ekspresyonizmi’nden etkilenirken, Puy, Derain ve Valvat gibi diğer sanatçılar da kendi çalışmalarını bağımsız olarak ve çok farklı sonuçlar yaratacak şekilde devam ettirirler” (Crepaldi’den aktaran Yılmaz, 2016, s.9; Crepaldi, 1998, s.42).

Kısaca sanatçıların bir kesimi Fovizm’i kendini duyurma ve fikir alışverişi yapma, tecrübe alanı olarak görmüştür, diğer sanatçılar da kendi çalışmalarını bağımsız olarak ve çok farklı sonuçlar yaratacak şekilde devam ettirmişlerdir.

Fovizm içerisinde ‘La Belle Epoque (Güzel Dönem)’ide barındırmaktadır. Güzel dönem diğer bir anlamıyla rahat ve havai dönem olarak da adlandırılabilir. Bu dönem Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla biten bir dönemdir. Matisse bu dönemin sanatsal anlamda verimli fakat sonrasında karamsar bir dönem olacağını dile getirmiştir.

Zaman içerisinde otomobilin icadı ile ulaşımın kısa sürede yapılması, ticaretin, telefonun ve telgrafın icadından sonra önemli gelişmelere imza atması toplumsal yapıya köklü bir değişim ve gelişim yaşatmıştır. 19. yüzyıldan sonra X ışınları, sinema makinesi, gramofon gibi bilimsel buluşlar Sanayi Devrimi’nin hızını artırmıştır. Dönemin şartlarının değişmesiyle beraber üretim artmış beraberinde eğitilmiş ve gelir seviyesi yüksek kesimler ortaya çıkmıştır. Bu da burjuvazinin yükselişe geçmesi demektir. Toplumsal olarak kıyafet zevkleri, eğlence ve genel kültür anlayışı değişmiştir. Sonucunda toplumsal eşitsizliklere ve yeniliklere karşı, altyapı çalışmaları ve yazınsal çalışmalar dönemin gelişimine eşlik etmiştir.

Endüstriyel atılımların ve teknolojinin ivme kazanması Avrupa’da önemli bir umut ışığıdır. Yeni ürünleri pazarlamak ve üretimi güçlendirmek için kullanılan taşbaskı posterler zaman içerisinde dönemin estetik düşüncesini etkilemiş ve dönem içerisinde sanat formuna

dönüşmüştür. Grafik sanatların etkisi endüstri alanında kendini göstermiş ve endüstrinin de desteğiyle görsel sanatlar alanında etkili olmuştur.

Avrupa sanatı, geleceğe etkilerini pozitif yönde göstererek yeni estetik dillerin oluşmasına destek sağlamaktadır. Avrupa’da sanatçılar; tek bir akımı takip etmekle kalmıyor, birçok akımı takip ederek aniden bir diğer akıma geçebiliyorlardı. Fovizm’in öncesinde modern sanatın başlangıcı olarak bilinen Empresyonizm beraberinde Art Nouveau, Sembolizm akımları ortaya çıkmış, Fovizm’in etkisiyle ile beraber Ekspresyonizm, Kübizm, Fütürizm, Soyut Sanat, Dadaizm gibi sanat akımları da onları takip etmiştir.

Bu, sanatçıların iç dünyasına dönüşün bir işaretidir. Fovizm’den sonra oluşan akımlardan biri olan Ekspresyonizm iç dünyaya yönelişin en güzel örneklerindendir. Ekspresyonizm; sanatçıların ruhsal durumlarını, amaçlarını, politik düşüncelerini ortaya koydukları akımdır. Dünyanın fiziksel, öznenin zihinsel dönüşümünü ortaya koyarak gelenekselden kopuşu, sanatına yansıtır. Empresyonizme karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı söylenebilir. 1905 yılında ilk çalışmalarını oluşturan akımın temelinde dönemin gelişiminden etkileniş söz konusudur. Bu gelişimden Ekspresyonizm de etkilenmiştir. Sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmelerin yanı sıra psikoloji, fen ve sosyal bilimler alanında da gelişmeler başlamıştır. Atom çekirdeğinin parçalanması Albert Einstein’ın görecelik kuramının duyulması, Freud’un psikanalizi ortaya çıkarıp geliştirmesi, artık insanların somut olandan bambaşka bir dünyada soyut düşünmesini gerektirmektedir.

Yabancılaşma içinde hareket eden insan, insanoğlunun genel varlığını, dini ya da tarihi, soyut-genel özü içinde, politika, sanat, edebiyat, vs. olarak, insanın özündeki güçlerin kendi gerçekliği ve insan türünün kendi eylemleri olarak kavrayabiliyordu ancak. Şimdiye kadar, bütün insan etkinliği, emek, dolayısıyla sanayi, kendi kendine yabancılaşmış etkinlik olduğuna göre, bu genel hareket sanayinin özel bir parçası olarak kavranabileceği gibi, kendisi de bu genel hareketin bir parçası olarak kavranabilecek, günlük, maddi sanayi de insanın nesnelleşmiş, özündeki güçler, duygusal, yabancı, yararlı nesneler biçimi altında yabancılaşma biçimi altında karşımıza çıkar (Marx-Engels-Lenin’den aktaran Öndin, 2019, s.88; Marx-Engels-Lenin,1990, s.99-100).

Ekspresyonizmde dinamizm ve ifadecilik vardır. Fovlar gibi çığ renk kullanmışlardır. Estetik, fazla bir öneme sahip değildir, biçim bozma düşüncesi vardır. Görüldüğü gibi değil,

algılandığı ve hissedildiği gibi uygulanmaktadır. Renk kullanımında keskin zıtlıklar hâkimdir. Resim içten geldiği, hissedildiği gibi yapılır.

Ekspresyonizmde rengi nesnede görüldüğü gibi kullanmaktan kurtaran bir yöntem kullanıldı. Işığın renkli resmini yapabilmek için ışık tayfının saf (katışıksız) renklerini kullandılar. Renkleri palet üzerinde karıştırarak değil tam tersi karıştırmadan tuval üzerinde uygulayarak izleyicinin gözünde renklerini oluşturuyorlardı. Renklerin kendinde olan kontrastlıkları, yaptıkları ışık çözümlemelerini ve renk kuramlarını incelemeleri onları yeni bir sonuca götürmüştür.

Sanatın tüm dallarında bu anlayışlarını dile getirmeye çalışan Ekspresyonistler süsleyici, ritmik bir üslubu göstermişlerdir. Somuttan (Figüratiften) soyuta kadar çeşitlilik gösteren eserlere sahiplerdir. Geleneksele ve birebir gerçekçi sanata karşı çıkmışlardır.

“Geleneksel değerlerden kurtulmak için eski düşüncelerden sıyrılmak gerektiğini ve yeninin ancak eskiyi öldürmekle yaşama olanağı bulduğunu öne süren Nietzsche’ye göre gelenek, insanı olduğu yerde durduran, gelişmesini, ilerlemesini önleyen bir olgudur” (Öndin, 2019, s.88).

Dışavurumculuk (Ekspresyonizm) ve Fovizm Primitivizm’den (İlkelcilik) de esinlenen modern sanatın iki önemli hareketidir. Bu iki dönemin de ortak noktası geleneksel konu anlayışı ve geleneksel teknikleri kullanmayarak sınırlarını genişletmeleridir. Ekspresyonizm ve Fovizm’in gelenekselin figüratif anlayışından bağlarını koparmaması, geçmiş dönemle bağının kopmadığını göstermektedir.

Geçmişle arasındaki bağı koparıp soyut anlayışın ilk adımlarını atarak kendini duyuran akım, Kübizm olmuştur. Kübizm akımında, cisimlerin farklı açılardan görünüşleri, aynı yüzey üzerine, aynı anda görülecek şekilde resmedilmiştir. Bu da bize gelenekselle olan bağın koptuğunu ve derinlik algısının yerini soyut geometrik analizlerin aldığını göstermektedir.

Kübizm, bilimsel yöntemleri içinde barındırarak algı, gözlem, his, teori ve varsayımlar doğrultusunda ilerlemiştir. Başlangıçta akılcı yöntem izleyen Kübizm, soyut olana kavramsala doğru ilerlerken fizik kurallarından yararlanmıştır. Kübizmin geleneksel sanattan ayrılmasını sağlayan ve yeni bir mantık ve bakış açısının olduğunu izleyiciye gösteren Pablo Picasso’nun ‘Les Demoiselles De Avignon’ eseridir. Eserin en önemli

özelliklerinden biri de Batı sanatında dört bir yandan görülen ilk figür çalışması olmasıdır. Kübizm akımının, analitik dönemin bir adımı olduğunu bize gösteren eserde mantığa dayalı geometrik formlarla yeni bir estetik anlayış sergilenmiştir.

Resim 2.5. Pablo Picasso, 1913 “Gitar”, 66,4 cm x 49,6 cm,
“Museum of Modern Art, New York”

Kaynak: <https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-p/picasso-pablo/pablo-picasso-gitar-9520/>

Picasso, bu eseriyle Einstein’ın izafiyet teorisi ile eşzamanlılığı ortaya çıkarmasıyla uzamsal eşzamanlılığı çözümlediğini göstermektedir. Picasso’nun Kübizm anlayışına göre tek bir dünya vardır ve o dünyada birden çok zaman, bakış açısı vardır. Gözün mekân ve zaman içerisinde adeta bir fotoğraf makinası gibi birden fazla mekânı ve zamanı algılamasını sağlamıştır.

Resim modern bilim yenilik arayışındayken, zamanı değil alan kavramının üzerinde çalışmıştır. Einstein’ın İzafiyet Teorisini ortaya atmasıyla beraber, fizikçiler artık dünya üzerinde dört boyut olduğunu kabul etmişlerdir. İzafiyet Teorisi ortaya çıkmadan önce sanatçılar zaman kavramını doğa üzerinden ifade etmişlerdir.

“Bilimde üç boyutun ötesine geçme eğilimi olduğun gibi, ressamlar da bu yeni boyutun peşine düştüler, yani dördüncü boyutun. On dokuzuncu yüzyılın sonunda ortaya atılan Öklidci olmayan geometri ve yirminci yüzyılın başındaki Einstein’ın rölativite teorisi ile gündeme gelen dördüncü boyut ressamların ilgisini çekti.” (Apollinaire’den aktaran Öndin,

2019, s.105; Apollinaire, 1996b, s.181). Bilimsel çalışmaları yakından takip ederek dördüncü boyutu hedef alan ilk ressam ve ilk eserleri ortaya koyan Picasso olmuştur.

Picasso Etnografya Müzesinde gördüğü Afrika masklarından etkilenmiş ve bu etkileşim sayesinde dördüncü boyutu kavramıştır. Afrika kabilelerine özgü masklardan etkilenmesi Primitivizm'e olan ilgisini de göstermektedir. Estetik anlayışın kalıplarını yıkarak kendine yeni bir estetik dil oluşturduğu görülmektedir.

Röntgen'in (1869) X-Ray fotoğraflarının ortaya çıkması ve yayılmasıyla dördüncü boyuta olan ilgi giderek artmıştır. X-Ray ışınlarının keşfi, Kübizmin mantığının bakış açısıyla bağlantılıdır. X-Ray maddeyi şeffaf hale getirerek ikinci ve üçüncü boyutla arasındaki ayrımı göstermektedir. Bu da nesneye bakış problemini çözümlediği için Kübizmi geometrik çalışmalara yönlendirmiştir. Özneye yönelik, biçimin serbestleştirilmesini, nesnenin dış değil iç yapısını ortaya koymayı hedeflemiştir. Amaç ise nesnenin özünü, iç yapısını ortaya koymaktır. Kübizm, nesnenin soyut biçiminden ziyade özüyle, iç biçimi ortaya koymaya çalışmıştır.

Picasso 1923'te yayınlanan bir demecinde bu konu hakkında şu sözleri dile getirmektedir:

“Ama biçimsel dönüşüm ve evrim yasalarını sanata uygulamaya kalkarsak, yaratılan bunca sanatın tümüyle geçici olduğunu kabul etmek zorunda kalırız. Tam tersine, sanat bu tip mükemmellik alanının dışındadır (...)” (Ashton'dan aktaran Öndin, 2019, s.104; Ashton, 2001, s.30).

Görecelik kuramı, nedenselliğini ifade edebilmek adına kendine biçim dili olarak plastik sanatlardan Kübizm'i seçmiştir. Einstein'ın zaman teorisiyle çoklu görüntü (bakış açısı) Picasso'nun “Avignonlu Kızlar” eserinde de etkilerini göstermiştir. Bu eseriyle Kübizm'de tek bir yüzeyin ve düzlemin olmadığını, çoklu görüntünün gerekliliğini anlatmıştır. Nesneyi olduğu gibi değil, hislerini ve kendi düşüncelerini katarak çizme yöntemini dördüncü boyut diye adlandıran Kübizm, mistik düşünce yerine bilimi ve mantığı benimsemiştir.

Plastik sanatlarda dördüncü boyut, verildiği anda tüm yönleri kuşatan uzamın, uçsuz-bucaksızlığını ifade eder. Bu uzamın kendisidir veya sonsuzluğun boyutudur ve bu nesneye plastitesini verir.

“Klasik sanat insan güzelliği konseptinin saflığı-saltlığı üzerindedir. İnsanı mükemmelin ölçütü olarak ele alır. Yeni ressamlar sonsuz evreni ideal olarak ele alındığında, ressamın nesneye kazandırmak istediği plastiteye uyan ölçüler elde edildi” (Apollinaire’den aktaran Öndin, 2019, s.107; Apollinaire, 1996b, s.181).

Bu uzam anlayışı iç görünüşün, dış görünüşten daha önemli olduğunu ortaya koyar. Gerçekliğin dış görünüşte olmadığı hakkında şüphe oluşturur. Kübizm’de, Öklid geometrisini ve onun getirdiği uzamın niceliksel ölçümünü kabul etmemekle ortaya çıkar. Zamanın sürekli bir olgu olduğunun ele alınması, Kübist ressamların zamanı birbirinden farklı olarak aynı zemin üzerinde oluşturmalarına açıklık getirir. Nesnenin zaman üzerinde farklı ve birden fazla bakış açısıyla yansımaları zihinsel bir olgudur. Analitik Kübizm’de ise doğa zihinsel alanın şekillendirdiği bir yetidir.

Üç boyutlu geometri anlayışının zıddına Öklid düz uzamın aksine eğrilerden oluşan uzamın varlığına karşıt sayısız boyut olduğunu ifade eder.

“Uzama olan bu yaklaşım, üç yenilik getirir: nesnelerin şekil ve ebatlarının deformasyonu, birçok bakış açısını yansıtmak amacıyla Rönesans perspektifinin reddi, düşünsel olanlar da dahil, farklı imgelerin tek bir resimde birleştirilmesi” (Özdin’den aktaran Öndin, 2019, s.109; Özdin, 2009, s.31).

Bu yöntem Kübist sanatçıları, nesneyi görüldüğü gibi birebir algılamadan üç boyutluluğu, dokuyu, ön plana alarak algılanmasının gerektiğini resme taşır. Böylece nesne tuvale yerleştirilirken farklı yönlerden, açılardan ele alınır. Genellikle ön plandan çalışılmaya başlanan resmin, uzamdaki yerini daha iyi ifade edebilmek için arka plandan çalışılmaya başlanmaktadır.

Kübizm’in bir diğer evresi olan Sentetik Kübizm temel uygulama olarak Kübizmle aynı gibi görünse de nesneleri doğal olarak kavrayarak değil, zihinsel alanında oluşturduğu gibi ele alırlar. Sentetik Kübizm’in temel içeriğinde sanatçının kendi yarattığı gerçeklere göre oluşturma söz konusudur.

Optik yanılmayı kullanmayan, uzaklaşan ve gerçekliği sade tasarımlar yaparak resmederken perspektifi kullanmazlar. Perspektifi ve optik yanılsamayı, tercih etmemelerinin nedeni kendi zihinsel alanlarındaki biçimleri zedeleyeceği düşüncesidir. Sentetik Kübizm, resmin şemalardan oluşmasını istememiş ve bunu önlemek için de

resimlere gerçek nesneleri dahil etmişlerdir. Nesnelerin daha çok öznel senteziyle ilgilenen Sentetik Kübizm'e göre gerçek nesneler, zihin şemasında birleşerek tamamlanmamış nesneyi oluşturmuşlardır.

“Kendimizin dışında hiçbir şey gerçek değil, öznel zihinsel yönlendirmeler ve duygulanımın rastlantısallığı hariç hiçbir şey gerçek değil. Duyularımızı etkileyen nesnelerin varlığından şüphe etme düşüncesi bizden uzak, fakat mantıklı olan, zihnimizde filizlenen imgelere bakışımızın kesinliğidir” (Gleizes-Metzinger'den aktaran Öndin, 2019, s.112; Gleizes-Metzinger, 1996, s.193).

Gerçek nesnelerin de resimde kullanılmaya başlanmasıyla nesneler artık görünüm olmaktan çıkarak görülen olmaya başlamıştır. Yeni anlatım dilini kullanarak tuvalin üzerine gerçek nesneleri yapıştırıp gerçekliği resimle bütünleştiren Picasso ve Braque yeni anlatım dilini kullanmışlardır.

Sentetik Kübizm, resme gerçeklik formunu dahil ederek geleneksel estetik anlayışını yıkararak yargılanmayacak bir resim anlayışını ortaya koymuştur.

Gerçekçi olan sanat eseri doğayı birebir anlatırken, gerçekçi olmayan sanat eseri kendini yapay bir anlatım olarak gösterir. Gerçekçi eserlerde bir bütünlük varken gerçekçi olmayan eserlerde bireysellik (teklik) anlayışı kullanılmıştır.

İki dönem de estetik bakış açısından ziyade zihne hitap etmiştir. Kübizmin yalın yapısına Sentetik Kübizm düşünsel biçimle, Analitik Kübizm ise doğal biçimlerle ulaşmaktadır. İzleyiciler tarafından uzun zaman anlaşılamayan Kübizm, kendinden sonra gelişen sanat akımlarına öncülük etmiştir.

20. yüzyılın başlarında Kübizm'den etkilenerek Kübizm'in bir dalı olarak ifade edilebilecek olan Fütürizm ortaya çıkmıştır. Endüstrileşmeyle beraber gelen teknoloji çağının bir ifade biçimi olarak bilinen Fütürizm'e göre doğadaki her şey değişken ve hareket halindedir. Dış dünyanın değil, iç dünyanın önemli olduğunu düşünmüşlerdir.

Makineleşmeyi, hızı ve modern teknolojiyi kabul etmiş ve tanrısallaştırmış olmasına rağmen Batı'yı ve Batı Sanatı'nı küçümsemesi de Fütürizm akımının özelliklerinden biridir. Geleneksel sanat anlayışını kabul etmeyen ve gelenekselden kopma isteği en yoğun olan akımdır.

“Fütürizm’in ilkesi, büyük bilimsel keşiflerin yarattığı etki altındaki insan duyarlılığını tepeden tırnağa yenileşmektedir. Bugün telgraftan, telefondan, gramofondan, trenden, bisikletten, motosikletten, otomobilden, transatlantikten, zeplinden, uçaktan, sinemadan, büyük gazetelerden (ki bunlar dünyanın yaşadığı bir günün bireşimidir) yararlananların neredeyse tümü, bütün bunların, zihnimiz üzerinde kesin bir etki yaptığın akıllarına bile getirmiyorlar” (Marinetti’den aktaran Öndin, 2019, s.131-132; Marinetti, 1997, s.75).

Fütüristler, sanatı toplumdan ayrı görmedikleri için toplumda yaşanan değişim ve gelişimleri eserlerinde uygulamışlardır. Teknolojik gelişmeleri, unsurları ve yazıyı, geometrik formları eserlerinde kullanırken farklı yöntem ve teknikler uygulamışlardır. Birbirinden farklı tarzlarda yan yana getirilen iki gelecekçi eser, birbirinden ne kadar farklı olsa da vermek istedikleri mesaj ve varmak istedikleri yer aynıdır.

Fotoğrafın icadı ile Empresyonistler resim sanatında yeni yöntem ve teknikler aramaya başlamıştır. Fütüristler eserlerinde hızı ve yaşanan zamanı değil, sesi ve kalabalığı da sergilemek istemişlerdi.

Resim 2.6. Umberto Boccioni, 1910. “Şehir Yükseliyor”, 199,3 cm x 301 cm, “Modern Sanat Müzesi, New York”

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_City_Rises_by_Umberto_Boccioni1910.jpg

Sanatçılar için hareketsiz nesnenin yer değiştirebilmesi, hızlanması ve hareket edebilmesi daha önemlidir. Onlar geçmişin sanatını değil de geleceğin hareketli ve dolu olan sanatını istemişlerdir.

Aynı şekilde gelecek sanatçılar, yenikleri olmayan, sıkıcı ve durağan, gelişime kapalı bir anlayış yerine; kalabalığın olduğu halkı da içine alan hareketli ve politik bir anlayışı

savunmuşlardır. Bundan dolayı halkla iç içe olabilecekleri, halkı da eserlerine katabilecekleri yöntemler kullanmışlardır. Bu bağlamda Fütürizm halkı da yanında bulunduran kültürel bir hareket özelliği kazanmıştır.

Fütürizm'i ilk duyuran Marinetti, 1909 yılında yayınladığı 'Fütürist Manifesto' ile akımın kurallarını ve manifestosunu duyurmuştur. Sadece manifesto, dergi, gazete gibi yayın araçlarıyla yetinmeyen Marinetti Fütürizmi duyurabilmek için sokaklarda propagandalar, eylemler, gösteriler yaparak Fütürizmi halka duyurarak halkı da yapıtlarına katmak istemiştir. Halkın pasif olarak kalmasını değil aktif sanatla bütünleşerek sadece izleyici olarak kalmaması gerektiğini savunmuştur. Marinetti, yayınladığı bildirgede makineyi övmüş rekabeti ve savaşın estetikliğini bir mit haline getirmiş, hareketsizliğe karşı dinamizmi savunmuştur. Bu manifesto ile tüm yeniliklere bilim ve teknik alanına evet diyorlardı.

Evrenin yapısında hareketli (dinamik) olduğunu kabul ediyorsak nesnelerin de zamanda hareketli olduğunu biliyoruz, ilkesiyle hareket ediyorlar. Onlar için her şey hareket ettiği için görüntü sabit değildir. Standart formları kabul etmeyen Fütüristler; küre, elips, eğik, silindir, koni gibi hareketli formları kullanarak dinamizmi çizgilerle ele almışlardır.

“Evrensel dinamizm, Balla için sokak lambalarının ürettiği ışıkların parıltısıdır, Carra için hareketin fiziksel yapısının şehrin dinamizmi ile kaynaştırılmasıdır, Boccioni için ışık, hareket ve emeğin sentezidir” (Tisdall-Bozzola'dan aktaran Öndin, 2019, s.138; Tisdall-Bozzola, 1977, s.35).

Sanatçıların hissiyatlarının sonucu belirledikleri renk ve formlar onların iç dünyalarındaki korku, gürültü ve seslerin yansımasıdır. Fütüristlere göre, sadece korkularımız bile zihnimizde eserlerin renk ve formlarını oluşturmamızı sağlamıştır. Sakin renk ve geçişlerin kullanımı, geleneksel sanat anlayışına özgü olduğundan Fütüristler için sakin ve dinamiği olmayan, güncel yaşamı dışlayan anlayışı kabul etmemişler; yeni bilimsel ve teknolojinin hâkim olduğu dünyayı ele almışlardır.

Bugünkü dünyada insanların hareketli ve dinamik bir sanata ihtiyacı vardır. Değişen ve gelişen devirlere baktığımızda geçmişin sanatı, modern sanat oldu; gelişen çağla beraber halkın sanat alanında Fütürizme ihtiyacı vardır. “Fütürizm hayatın ileri atılımcı hareketlerini anlatan sürati, ilerleyişi duyuran, insanı bu hareketlere atılmak için canlandıran sanattır (...)” (V.G.'den aktaran Öndin, 2019, s.146; V.G., 1935a, s.8).

Yirminci yüzyılın ilk yıllarında, dünyanın gerçekçi görünümü önemini yitirir; görüneni görüldüğü gibi ortaya koymak, nesneleri olduğu gibi natüralist resmetmek zamanla önemini yitirmiştir. Nesnenin, fiziksel özellikleri birebir ifade edilmemiş zihinsel olarak ifade edilmeye başlandığı bir anlayış ortaya konulmuştur. Bu anlayış, sanatı nesnenin tek anlamlı olmasının dışına çıkartarak sanatçının istediği gibi bir form ve yeni ifade dilleri oluşturmasını sağlamıştır.

Böylece sanat yapıtı tek bir dile sahip olmaktan çıkmış, Soyut sanat, yapıtı seyirlik olmaktan çıkarmış, öz arayışını sorgulatmıştır. Nesneyi öznel yapısıyla ele alan Soyut sanat, nesnenin hislerle ruh dünyasıyla ifadesinin yerine gerçekliğin üstünde deneysel ifadeye yönelmiştir.

Görüneni olduğu gibi resmetmeyi reddeden soyut sanat, üç boyutlu ifadenin yerine soyutlamayı tercih etmiştir. Madde olanı değil; duyular, duygular üstü görüntülerle özü ifade etmeye odaklanmıştır.

“Fenomenolojinin yöneldiği alan, dış dünya ile ilgili her şey paranteze alındıktan ve görünüş özellikleri dışarıda bırakıldıktan sonra arta kalandır” (Husserl’den aktaran Öndin, 2019, s.148; Husserl, 1995, s.56 vd.). Buna göre özne kendi iç dünyasına dönüp ona göre hareket etmiştir. Kendi dünyasına dönen sanatçı, ruh dünyasıyla bağ kurar. Doğal bakış açısında nesneyi olduğu gibi tüm gerçekliğiyle algılayabilirken fenomenolojik tavırda nesnenin özüne yönelen sanatçı, nesneyi saf duygularıyla kavramıştır.

Geleneksel resimde kullanılan derinlik verme, perspektif anlayışı, nesnenin küçülmesi, büyümesi gibi alanda mekân ifadesi yoktur. Nesne üzerindeki ışık-gölge ve renk etkisinden bahsetmek olanaksızdır. Kendi içinde farklı bir bakışı, saf bir anlayışı vardır. Görünüşün ön planda olmasındansa deneysel alanda manevi boyutun kattıklarından yararlanmıştır. “Formsanat eserinde yaratıcı tinin gelişimine paralel olarak şekil alır” (Kandinsky’den aktaran Öndin, 2019, s.150; Kandinsky, 1996, s.95). Ona göre nesnelerin kendi içlerinde ruhsal sesleri ve ifadeleri vardır. Eserlerinde bu içsel seslerin formlarını aradığını söylemiştir. Resimlerinde, nesnelere bakıldığında hemen anlaşılmamasına dikkat ettiğini, izleyicinin esere baktığında, duygusallığı kendisinin deneyimlemesi gerektiğini düşünmüştür.

Resim 2.7. Wassily Kandinsky, 1910 “Kompozisyon II”, 97,5 cm- 130,5 cm,
“Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York”

Kaynak: <https://www.wassilykandinsky.net/work-16.php>

Özü sezmek, dış görünüşün ardındaki şüphe edilmeyen gerçekliğin özünü sezmektir. Buradaki özü sezmek, bilinmeyene ulaşma isteği, sanatçının dış dünyadan elde ettiği, kazanabildiği bir ruh durumunu ifade etmektedir.

Sanat yaratmanın ilk ögesi, sanatı istemektir. Sanat isteminin uygulamasının dışavurumu sanat yapıtıdır. Tinsel ihtiyaç, dış dünyanın getirdikleri, evrensel sorunlar; kısaca dış dünyanın ruh dünyasını etkilemesi ve dış dünyanın halinin sanat yapıtı formunda ortaya çıkmasıdır. Soyut sanat, tinsel ihtiyaçların soyutlama yöntemiyle yansıtılmasıdır. Soyutlama ise izleyicilerin dış dünya karşısında duydukları endişeleri işaret eder. Gerçekçi sanat, nesnenin gerçekliğine yöneldiğinden nesnenin birebir taklidi gibi görünerek izleyiciyi tatmin eder.

“Worringer’e göre, soyutlama iç terapisiyle, hareket eden sanatçı, tasvirini yüzeye yaklaştırırken uzam tasvirini kesin olarak bırakır” (Öndin, 2019, s.152). Bu nedenle, insanın kendi huzurunu bulabileceği tek form olan soyut sanat, dış dünyanın yarattığı keyfiliği ve karışıklığı yıkıp uzamla olan bağı koparmıştır. Sanat artık duyusal alanı olduğu gibi değil, hissedildiği haliyle ortaya çıkarmak istemiştir. Artık nesnenin kendini tekrarlamasını değil, yenilemesini, gördüklerini olduğu gibi tekrarlamasını değil, görünenin aksine içindekini görünür kılmaktır.

Bu noktada sadece nesnel varlığın ötesindeki iç dünya anlayışıyla kalmamış, gözle görülmeyecek algılayamayacağımız kadar küçük mikro ve makro görünümünden yapıtlarında yararlandıkları bilinmektedir.

“Mikroskopla, ses dalgalarıyla, mor ötesi ışınlarla, ya da uzaydan elde edilen görüntüler insan gözünün alıştığı biçimlerden farklı olduklarından soyut denebilecek biçimler sunmakta ama bunu tikel örneğe ve ayrıntıya inerek sağlamaktadırlar. Bunun sonucu olarak sanatçılar tamamı ile içeriksiz biçimlerden hareket ederek eserler ürettikleri gibi ayrıntılı gerçeklerden de hareket ederek soyut eserler verebilmektedirler” (Akt. Sabahat, 2012, s.33; Eczacıbaşı, 1997, s.1689).

Akıl, bilinç, planlama bunlar soyut sanatta amacına uygun rol oynar. Sisteme sürekli bağlılık söz konusu değil sistemin temelinde duygular yer almaktadır. Zaman içerisinde soyut anlayış gelişerek fazla olan her şey resmin dışına atılacaktır. Resmin dışındaki her şeyin dışarı çıkarılması resmi en yalın haline getirmektedir ki bu resmi en sade geometrik biçime getirmekten başka bir şey değildir. 1913 yılında resmin dışındaki her şeyi çıkararak resmin özüne ulaşan Kazimir Malevich geometrik-soyut bir sanat anlayışı olan Süprematizm’i genç sanatçılarla ortaya çıkarır. Süprematizm sadece gelişmiş sosyal toplumun formlarını ifade etmez. Gelişen toplumda sanatın yerini ve işlevini belirlemek isteminden de doğmuştur. Yeni gelişen toplumda halka seslenen sanat artık ‘Halk için ne yapabilirim?’ diye düşünmektedir.

Soyut sanat alanında özgün ve sadece formlara yönelen sanat; siyasi, ekonomik, sosyal herhangi bir kültürel konuyu içerik olarak taşımamıştır. İçeriğinde soyut geometrik formları (imgeleri) tercih etmiştir. Zaman içerisinde nesnelerin birebir resmedilmesi anlamını yitirmiş, Cezanne ile birlikte sanat alanına geometri girmiştir. Cezanne’dan etkilenen Kübizm de nesnelerin önemini yitirdiğini kabul etmiştir.

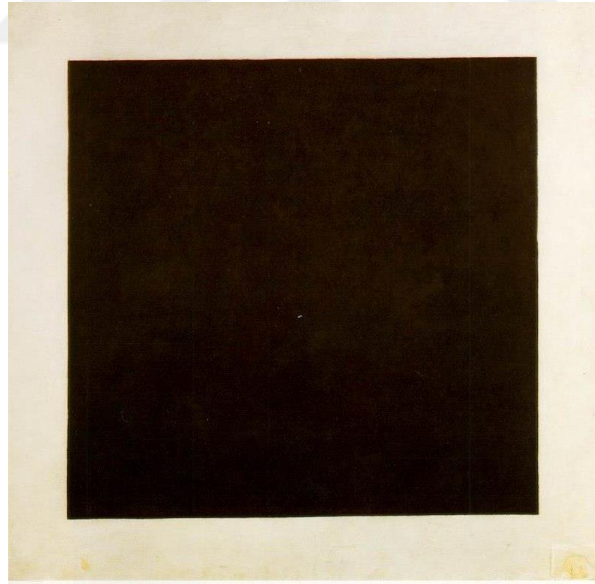
Kübizm’in resim anlayışında, nesnelerin formlarının bozulması söz konusudur. Süprematizm’in, Kübizm’in uzantısı olduğu ifadesine Malevich şöyle demiştir: “Oysa Süprematizm, içeriksiz bir sanattır, içeriksiz bir dünyadır, kurtarılmış hiçliktir, içeriksizliği ele alma empirik gerçeklikten, nesnelerden uzaklaşmaktır, nesnelerin üstünde olan bir dünyaya yönelmektedir” (Tunalı’dan aktaran Öndin, 2019, s.161; Tunalı, 1989, s.183).

Süprematizm’de kalıplaşmış gerçekliğin aksine zaman, mekân, derinlik, uzaklık gibi ölçütler ve tasavvurlar söz konusu değildir. Oturmuş geleneksel sanat formlarından farklıdır. Geleneksel sanat alanına girmez. Klasikleşmiş nesne anlayışını yıkar hatta ortadan kaldırır. Konuyu geometrik formlarla ortaya koyar. Yeni sanat bilinçaltından değil sezgisel akıldan etkilenir. Nesneler yeni sanatta yok olur. 19. yüzyıldan sonra yeni bakış açılarına

yönelmişlerdir. Artık fotoğrafın çekemeyeceği yeni alanları keşfederek yeni ifade yöntemleri oluşturup üretimin yollarını aramışlardır.

Endüstriyel alanda, nesneyi (biçimi) geri planda bırakarak, iç dünyalarında nesneyi parçalayıp, nesnelere biçim verip onları kendi psikolojilerine göre renklendirmişlerdir. Parçalanmış biçim artık niteliğini yitirmiş, anlaşılabilirliğini kaybetmiştir. Endüstri ürünleri, kolaj tekniği ile geometrik formlarda tuval üzerine uygulanırken asıl formunu ve anlamını yitirmiştir. Renkler ve yapıştırıcılar ile biçim yeni görüntüsüne ulaşmıştır. Sanatçılar, biçimin görünüşüne göre enerji, hız ve kuvvet eklemişlerdir. Asıl olanı uyguladıklarında nesnenin bunları yansıtmadığını düşünmüşlerdir.

Süprematizm'in temsilcilerinden olan Malevich, geometrik formlar arasında 'kare'nin önemli olduğunu söylüyordu. Onun gözündeki kare önemli ve açık bir formdur, sıcak-soğuk eşittir. Karede simetri, yatay ve diyagonal eksenler vardır. Biçimin dünyasında kaçışın simgesini kare ve sıfır biçim olarak görüyordu. Kareyi; biçimin (nesnenin) doluluğu ya da boşluğu olarak değil, kareye nesnenin yokluğu ile doluluğu anlamını yükler. Düşünsel alanın somut alana olan üstünlüğünü geometrik formlar ile ifade ederler.

Resim 2.8. Kazimir Malevich, 1924 “Siyah Kare”, 79,5 cm- 79,5 cm,
“Saint Petersburg”

Kaynak: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Malevich.black-square.jpg>

Malevich'in kare formunu seçmesinin nedenlerinden bir diğeri ise sonsuz ve kalıcı olanın temsilcisi, dünyada bulunmamasıdır. Kübizm döneminde karşımıza çıkan dördüncü boyut, Malevich'in de kare formunu seçmesinde etkili olmuştur. Kübizm'de sonsuzluğun ve

uzamın kendisi olduğunu ifade eden dördüncü boyut Süprematizm’de filozof Peter Demianovich Ouspensky ve matematikçi Charles Howard Hinton’a da konu olmuştur.

Hareketin oluşumunu kavramadan dördüncü boyutun anlaşılması zordur. Üçüncü boyutta oluşan biçim, dördüncü boyutun varlığının yansımasıdır. Zaman, bizim için önemli bir kavramdır. Zamanın olduğunu bilmemiz, hareketin de var olduğunu bize bir işarettir. Hareketin oluşumu bize geçmişin ve geleceğin henüz bizim için oluşmadığının işaretidir.

“Sonsuz zaman diğer üç boyuttan (uzunluk, derinlik, yükseklikten) ayrı olmadığı için geçmişin, geleceğin ve şimdinin eşzamanlı var olduğu bir boyut tasavvur edilirse, üç boyutlu düşünme yönteminin dışına çıkılabilir” (Ouspensky’den aktaran Öndin, 2019, s.164; Ouspensky, 1922, s.38 vd.). Sonsuzluğun, dördüncü boyutun kendi yapısına göre bir sistemi vardır. Üç boyutlu dünyanın temel mantığından farklıdır. Üçüncü boyutun kendi içinde oluşturduğu sistemlerin kalıpların atılmasıyla yeni ve başka bir dünyaya geçilir. Yeni bir dünyaya geçişin birçok yolu ve kalıbı vardır. Bu kalıpları açabilmesi için anlamlarının bilinmesi gerekmektedir. Ruh serbest kalır, sonsuzluk hissedilip yaşanmaya başlar ve bir boşluk olur, bu boşluk zamanın içinde yer kaplamaya başladığında artık ortadan kalkar. Geriye ise her şeyin ayrıştığı ve parçalandığı bir boşluk, sonsuzluk duygusu kalır.

Hilton’a göre, “duyumlarımızla idrak ettiğimizden daha yukarı bir varlıktır, dört boyutludur, geçmiş, gelecek ve şimdinin bir arada bulunduğu eş zamanlılığın geçerli olduğu bir dünyadır” (Hilton’dan aktaran Öndin, 2019, s.165; Hilton, 1993, s.2-3). Malevich’e göre dördüncü boyutun temsili ve yalın duygunun yansıması yaratıcı sanat, Süprematizmdir. Hayatın ifadesi olan her şey resmin içinden çıkartılır. Yalın duyguların yansıması olarak figüratif olmayan ifade biçimleri kullanılır. Figür kullanılmadan yapılan resimler sanatın geliştiğini gösterir; hayatın ve düşüncelerin de sınırlarını ortadan kaldırır, gerçekte görünen bilinen her şey gözden kaybolur, boşluğa varır. Ulaşılan bu boşluk, figürler kullanılmadan duyguyla doludur. Böylece Süprematizm duyguların dünyasının temsil biçimini oluşturmuştur.

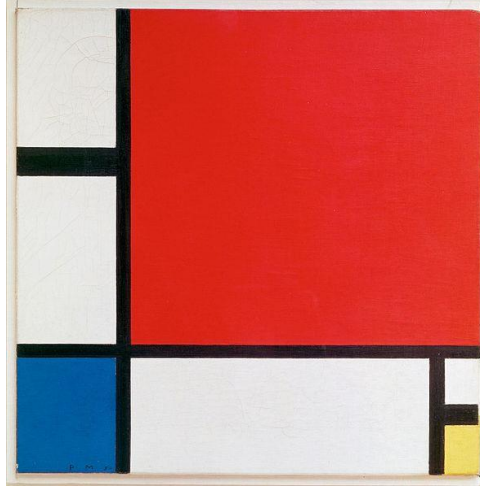
Mondrian bir yazısında somutla, soyut dünyaya geçiş için şöyle demiştir:

(...) Bu anda gerçeğin form ve mekân olduğunu anladım. Tabiat mekânda formlar meydana çıkarır. Hakikatte her şey mekandır. Bizim boş mekân olarak baktığımız form’da bunun gibidir. Bir birlik meydana getirmek için, sanat tabiatın harici görünüşü değil, bilakis tabiatın gerçek olduğu şeyi takip etmesi lazımdır.

Tezatlarda tezahür eden tabiat birliği form, hudutlandırılmış mekân olup yalnız hudutluluğu ile kavranabilir. Sanat, mekânı aynen formu olduğu gibi tayin etmeğe ve bu iki faktörün muvazenesini yaratmağa mecburdur (...) (Turani, 1960, s.126).

Mondrian çağın ihtiyaçlarına karşın Empresyonizm, Sembolizm, Kübizm akımlarından edindiği deneyimler sonucunda ‘Neoplastisizmi’ yani ‘Stijl’ hareketini geliştirmiştir. De Stijl hareketi, figürü sanat eserinden çıkarıp formu çağdaş materyallerle geometrik biçimde, yalın duyguları içsel dünyayı ifade eden Süprematizm ve Konstrüktivizmin endüstriyel materyalleri gelişen teknikler ile birleştirerek biçimlendiren yapısıyla yeni makine çağının getirdiklerini kendisi ile ilişkilendirmiştir. Endüstri ile kendini geliştirip duyuran Kübizm’den etkilenmiş ve birçok modern akımı etkisi altına almış soyut dünyaya yönlendirmiştir.

Dünyadaki değişimler ve gelişimler tüm sanat akımlarını etkisi altına alarak soyut dünyaya yönlendirmiş, materyallerden ayrılıp soyut dünyada arayışlara yönelerek materyalizmi reddetmelerine ve sonucunda soyut arayışlara yönelmelerini sağlamıştır. De Stijl, Kübizmin çözümlenmesi ve Mondria’nın Natüralizm, Empresyonizm ve Sembolizm akımlarını gözlemlemesinden sonra doğayı resmetme fikrinden etkilenmesiyle oluşturmuştur. Bakıldığında geometrik formlardan oluşturulan akım, temsilcileri tarafından doğanın sınırları dışına çıkarılarak, soyut bir dünyayla bütünleştirilip soyutlama düşüncesine dayandırılmıştır. Zaman içerisinde doğada var olan gerçekleri resmetmek yerine, gerçek formların ve renklerin aynısı olmayan öznel arayışlarla oluşturulan soyut dünya, modern sanatın ulaşılacağı son yer olarak adlandırılabilir. Soyut arayışları, geometrik biçimlerle sınırlamamış, renklerle de ifadesini güçlendirmiştir.

Resim 2.9. Piet Mondrian 1930, “Kırmızı, Mavi ve Sarı Kompozisyon II”, 46 cm- 46 cm, “Private Collection”

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Piet_Mondriaan,_1930_Mondrian_Composition_II_in_Red,_Blue,_and_Yellow.jpg

“Mondrian’a göre resim sanatı evrensel kozmik düzenin bir ifadesi olmalıdır. Bu ifade de çizgi ve renklerle şekillenir. Yatay ve dikey çizgilere kırmızı, mavi ve sarıyı içeren ana renkler eşlik eder ve dikey çizgilere kırmızı, mavi ve sarıyı içeren ana renkler eşlik eder. Beyaz ve siyah ise evrensel ışığın yansımasıdır” (Erden, 2016, s.259).

Bu felsefe anlayışında çalışan Mondrian, çoğu ressamın kaynağı olan hayal gücünü dışlamıştır. Gizemi ve ilahi olanı bulmaya dayandırdığı kompozisyonları ile ahengin ve düzenin evrensel ilkelerini önemseyip kişisel yapıları, evrensel yapılara dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, kişisel duyguların soyutluluktan farklı olarak, kalıcı soyutlama olarak adlandırılır.

De Stijl, güncel ve geleneksel sanatın mantıksal gelişiminin bir göstergesidir. İçinde yaşadığımız dünyada makineleşmenin etkin rol oynadığını düşünürsek, gelişimin keyfi kullanımıyla bizi geliştireceğini düşünmek mantıksızdır. Geleneksel sanata dayanan hayali bir gerçeği uygulamanın bir anlamı yoktur. Hayali gerçek olarak görmeyi gerçekçi kıldığımız takdirde dengeye yaklaşmış oluruz. Modern yaşam ve modern kültür bize bu gelişim ve denge için yardım eder, bilgi ve üslup bu zorunluluk baskısına galip gelir.

Bakıldığında ifade için seçtiğimiz yol bizi modern yaşamın dengesini bulmaya yönlendiriyor. De Stijl hareketinin temel ilkesi dengeye ve uyuma ulaşmaktır. Formun betimleyici olduğunu kendini geliştirerek öznel ifadeyi ön plana çıkarmayı hedeflemiştir. Gerçek soyuta karşılık geldiği için formu kendi içinde var olan bir gerçeklik olarak ele

almıştır. Kendi içinde bir gerçekliği olan form, içsel tepkiye karşıdır. Doğa ile sanat eseri arasındaki farklılıkları salt soyutlukla dile getiren form anlayışı, doğadan elde edilen doğal orantıları yıkarak temelde olan sanatsal orantıları geometrik biçimler ile ilişkilendirir. Geometrileşmenin getirdiği estetik anlayışı, temel ilkelerini geometriden almış, estetik anlayış olarak Platon'un anlayışıyla eşleşmiştir.

Platon'un düşüncesine göre evrenin yaratılışı matematik ve geometri ile ilişkilidir. Bütün varlıkları içinde barındıran evrene, küre şeklinin verilmesinin nedeni kozmik yapının yaratılışında geometri ile ilişkili olmasıdır. Ölçü onlara göre estetik ve mükemmelin ifadesidir. Platon ise bu konuda şöyle düşünmektedir: ölçü ve oranın eksik oluşu forma zarar veren bir etmendir. Çirkinlik diye adlandırdığımız şey ise hatalı şekillendirilmiş şeylerde meydana gelen ölçsüzlüktür.

Sanat eserini estetik kılan, oran ve ölçünün birlikteliğinden oluşan biçimdir. Bu bağlamda yalın geometrik soyut sanat; nesnenin biçiminden, formundan değil, matematiksel boyutundan oluşmuş, deneysel gerçeklikten oluşmamıştır. De Stijl dergisindeki Mondrian'ın dikey ve yatay küp formlarından ürettiği sanat üslubu, çevredeki yeni gelişime karşı modern sanat biçimleri arayışındaki sanatçıların ilgisini çekmiştir. Sanat üslubundan etkilenen Bauhaus; mimar ve tasarımcıları De Stijl hareketinin bakış açısı ile sokak, bina, mekân, mobilya gibi ihtiyaç alanlarında kullanılan eşyaların modern tasarımlarında etkili olmuştur.

Temelinde evrensel uyum ilkesi olan De Stijl, süreç içerisinde kendini mimari yapılarda, endüstriyel dekorasyon ürünlerinde göstermeye başlamıştır. İçeriğinde üç temel rengi barındıran De Stijl, Bauhaus tasarımlarında da kendisini göstermiştir.

Mobilya, tekstil ürünleri, nesnelerde temel renk olan sarı-mavi-kırmızı ve Mondrian geometrisini kullanarak Bauhaus'ta önemli derecede yer almıştır. Günümüze de ulaşan Avangart Sanat olarak bilenen bu anlayış endüstri alanına ilham kaynağı olmuştur. 20. yüzyılın ilk ciddi ve keskin tepkisi olarak bilinen, aynı zamanda ciddi Avangart tavrı da Dadaizm'dir. Dadaizm, modern eskicidir. Abartıdan uzak, sade bir hayat anlayışları vardır. Dadaizm, dünyada savaşın ve faşizmin dışında yaşamını ideal olarak ve başka yapılarda sürdüren insanların olduğunu ifade etmektedir. Dadaizm Avrupa'da birçok yerde kendini ortaya koymuştur. Almanya'da, Ekspresyonizm ile ortak çalışmalar yapmış Ekspresyonizmin, Dadaizm'e kazandırdığı bu karşıt tepki Dadaizm'e bir çıkarım olanağı

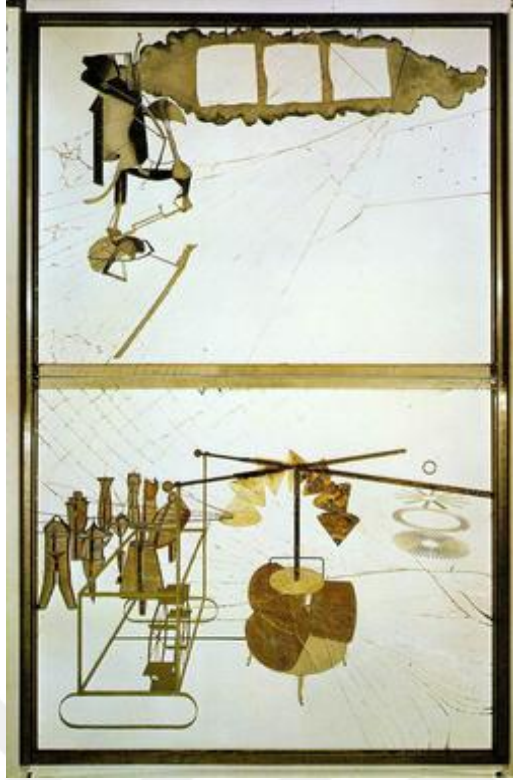
sağlamıştır. Dadaizm'in ortaya çıkarıp kendi üzerinde test ettiği çıkarımı, sanat tarihi alanında sürrealizm ele alıp değerlendirmiştir.

Sanat yapmadıklarını iddia eden Dadaistler üretimleri ve eleştirileriyle açık bir şekilde kaosu hedeflemişlerdir. Bu kaosu yeni bir düzen oluşturacağı yine söz konusu kaosu insanın içinde bulunduğu hayatı parçalayarak yeni bir ruh inşa edeceğini düşünmüşlerdir. Genel yapıları itibarı ile başkaldırı içerisindeydiler. Başkaldırı rolleri Dadaistlerin özelliklerinden biriydi bu yanları sayesinde ortaya koydukları eserlerle insanları şaşırtmak özellikleri haline gelmiştir. Dadaizm, şüphesiz ki I. Dünya Savaşı'nın bir sonucudur. Savaşın oluşturduğu zararı ve insanların yaşadıkları acının sonucunda Dadaistler, Dadaizm tavrını ortaya koymuştur. Savaşın oluşturduğu kaosu, yıkımı olumluya çevirmek için elinden geleni yapmıştır.

“Dadaizm, etîğin, kültürün ve iç dünyanın yalnızca zayıf kasları örten paltolardan başka bir şey olmayan sloganlarını parçalarına ayırmakla, ilk defa yaşama yalnızca estetik açıdan karşı durmaktan fazla bir şey yapıyor. Dada sözcüğü aynı zamanda sınırlara, dinlere ya da mesleklere hiçbir bağıllığı olmayan hareketin uluslararasılığını da gösteriyor” (...) (Richter'den aktaran Öndin, 2019, s.180; Richter, 1993, s.67). Dadaistler estetik anlayışına inanmamış, insanların hayatlarını daha iyi yaşamaları için sunulanları değerlendirmeleri gerektiğine inanmışlardır. Sanat ve biçim ilişkisi onları rahatsız etmiş, anti minimalist anlayışı benimsemişlerdir.

Dadaistler her şeyin onlara bir hareket kazandıracağına, her şeyin yarar sağlayabileceğine inanmaktadırlar. Bu zamana kadar yapılan sanatın kısıtlamalarla dolu olduğunu, olayları bir çerçeveye hapsedmekten başka bir şey olmadığını düşünmektedirler. Anlayışlarına göre, “Sanat, hizmet edecekse insanlığa hizmet etmelidir, bundan ötesi de boştur” (Eroğlu, 2015, s.182).

Dadaizm sanatı kökten değiştirip yenilemeyi hedefleyen bir kırılmadır. “Dada ile kolaj, fotomontaj, asamblaj ve readymade tanımları sanatın terminolojisine girmiş ve iyice yerleşmiştir” (Eroğlu, 2015, s.184).

Resim 2.10. Marcel Duchamp 1915-1923, “Gelin, Lisanslılarından Çıplak Bile Soyuldu (Büyük Cam), 2,77 cm - 175,9 cm, “Philadelphia Sanat Müzesi”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Bride_Stripped_Bare_by_Her_Bachelors,_Even

Dadaizm bu gerekliliklerin aksine yeni ve eskinin dönüm noktası olarak ele alınabilir. Eskinin aksine yeni dönüm noktasının her oluşumu, amacının dışına çıkmaktadır. Dadaizm’in yeniliğe karşı gösterdiği en güzel eserde Duchamp’ın “Bekârları Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin”, bu eser daha kolay ve kısa olarak “Büyük Cam” diye de bilinir. Bu eserde bir sanatçının gösterebileceği en büyük özen ve ustalık sergilenmiştir. Duchamp bu eseri yaparken çizdiği eskizleri ve notlarını da tıpkıbasım olarak yayınlamıştır. Yayınlarla baktığımızda eseri yaparken neler yaşadı, eser nasıl ortaya çıktı, eserin neler hissettirmesi gerektiği hakkında fikir sahibi olabiliriz. Fakat Duchamp’ın bu eserini teknolojiyenin esinlenen soyut imgeleme bir cevap olarak görebilir, 20. yy. popüler bilim anlayışıyla ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Bu da bize sanatsal geleneklere meydan okunduğu, modern öğelerin kullanımı ile hem içerik hem de yapı bakımından geleneksel yapıdan ayrıldığını göstermektedir.

Bütün bunlara baktığımızda “Birinci Dünya Savaşı öncesiyle, tamamlandığı 1923 arasındaki dönemi anımsayalım. Başka sanatçılar sözcükler, görüntüler ve seslerle teknolojiyi yüceltiyorlardı, bazıları makineyi insanlığın alaycı bir imgesi olarak kullanıyor, bazıları da makine karşısında duydukları korkuyu dile getiriyorlardı.

Bazı sanatçılara göre Dadaizm sanatı siyasal bir eylem için kullanan bir araçtır. Oysa Dadaizm'in en ayırıcı özelliklerinden birisi çeşitliliği ve kendine has üslubu ile oluşturduğu afiş ve reklam çalışmalarının günümüze kadar gelmiş olmasıdır. Dergiler, afişler, broşürler, kataloglar, posta kartları, notlar Dadaizm'in yöntemlerinden esinlenerek yapılmıştır. Onlar yeni yöntem ve teknikler oluşturmak yerine, var olan yöntem ve teknikleriyle üsluplarına yenilikler kazandırmıştır. Dadaistlerin sanat anlayışına göre güzellik anlayışının ötesinde doğal nesnelerin insanlık tarafından farklı görülmesi ve deneyimlemesidir. Dadaizm ne Ball'un ne de Huelsenbeck'in ortaya çıkardığı bir akımdır. Dadaizm, I. Dünya Savaşı ile beraber insanların en korktukları olayları yurtları için yaşamaları ve teknolojinin, eğitimin, gelişimin bir hayal değil, gerçek olduğunu reddetmesinin sonucuydu.

I. Dünya Savaşının getirdiği vahşetten doğan bir diğer yeni sanat olan “Yeni Nesnelcilik” insanların nesneleri farklı bir bakış açısıyla görmesini istemesi gibi öznelciliği değil, nesnelciliği ön plana almıştır. Yeni Nesnelcilik, Dadaizm gibi savaşın insanların üzerinde bıraktığı olumsuz etkileri, yaşadıkları acıyı, yeniden topluma yansıtmayı amaçlamıştır. Yeni Nesnelcilik, toplumsal yapının ve toplumun yaşadığı iç sorunları, çelişkileri, resim aracılığıyla sorgulanmasıdır. Savaşın bitmesinden sonra toplumdaki zengin katmanları ele alıp, bireyler arasında var olan sınıfsal ayrımlara değinmiş, toplumun olumsuz şartlarda yaşayan insanlarını tasvir ederek var olan toplumsal biçimi eleştirmişlerdir. Yeni nesnelcilerin ürettikleri eserlerin görsel manifestolarının eleştirisidir.

Yeni nesnelcilik ilk olarak adını Hartlaub'un açtığı sergi kataloğu için yazdığı metinde duyurmuştur. Bu terimi Hartlaub savaştan sonra klasik sanata dönüşü seçen Alman ressamı tanımlamak için kullanmıştır. Zaman içerisinde savaşın da oluşturduğu ortamla beraber Hartlaub sanatçıları, klasikçi ve gerçekçi (doğrucu) olarak ikiye ayırmıştır. Bu ayrım sanatçıların siyasi görüşlerini de temsil etmektedir. Hartlaub; sağ görüşteki sanatçıları klasik sanatçı, sol görüşteki sanatçıları ise gerçekçi (doğrucu) olarak isimlendirmiştir.

Buhranlarla karşı karşıya kalan ancak sanat üzerinde baskı uygulamayan Weimar Cumhuriyeti'nin hoşgörülü kültür politikası, karşıt görüşlerin bir arada yaşamasına olanak tanıdığından farklı görüşlerde sanat grupları ortaya çıkar. Her grup, toplumun yeniden yapılanmasında, kendi sanat anlayışlarının etkin rol oynayacağı görüşünde olduğu için sanatta kutuplaşma söz konusu olur. Sanatta ortaya çıkan kutuplaşma, liberal bir hukuk düzeni olduğundan, devletten kaynaklanmaz. Devletten gelen bir baskı söz konusu olmadığı gibi, hükümetler de taraf tutmaz. Bu nedenle, toplumun içindeki sağ ve sol grupların devrimci ve

kültürel hareketleri sanat üzerinde etkili olur (Buderer'den aktaran Öndin, 2019, s.21; Buderer, 1994, s.23).

Weimar Cumhuriyeti'nin temsil ettiği liberalizm, sağ için tehlikeli, sol için boş bir düşünceden başka bir şey değildir. Bu taraflaşma sanat alanı içinde kutuplaşmalara ve sanatçıları taraf seçmeye zorlamıştır. Taraf seçme sadece sanatçılara özgü kalmamış, geleceği oluşturmayı ve yeniliklerini duyurmayı isteyen sanatlarıyla geleceğe katkı sağlayan gruplar, bünyesine zaman içerisinde Dışavurumcuları, Fütüristleri, Kübistleri de almıştır. Yeni Nesnelciliğe göre Dışavurumculuk; Kübizme ve Fütürizme göre daha öznel ve akıl dışıydı, Dışavurumculuğun aksine Kübizm ve Fütürizm ise biçimseldi.

Yeni Nesnelciliğe göre ise sanatçılar, sanatın sanatsal değerini gözetmeksizin içinde bulundukları toplumun yaşamını, gerçekliğini öznel değil, nesnel bir şekilde ifade etmelidir. Yeni Nesnelciliğin temsilcilerinden olan Grosz ve Heartfield, gelişen çağın getirdiklerine ayak uydurarak çağdaş sanat alanını, yine çağdaş bir teknikle eleştirdiler. Grosz ve Heartfield, dönem içerisinde fotomontaj tekniğini kullanarak üretim yapmanın yanı sıra Dadaizm'i bırakmalarıyla çizimi ve tuval resmini fotomontajın yerine, politik görüşlerini farklı üsluplarla ifade etmeyi seçmişlerdir.

Yeni Nesnelcilik, bünyesinde birçok gurubu ve görüşü barındıran karma bir akımdır. Bakıldığında asıl manifestoları savaşın getirdiklerini duyurmak ve unutturmamak olan Yeni Nesneller kendi içinde birçok amaca yönelmişlerdir. Bir grup, işçi sınıfını ve sınıf mücadelesini savunup amaç edinirken başka bir grup ise Alman Sanatının yeniden oluşturulmasını amaç edinmiştir.

“Bir yapıtın gerçekçi olup olmadığına, yalnızca ait olduğu dönemdeki, gerçekçi olduğu söylenen yapıtlara bakılarak karar verilmez. Her seferinde, bir sanat yapıtının betimlediği yaşam, başka bir betimleme yerine, yaşamın kendisi ile karşılaştırılmalıdır” (Brecht'den aktaran Öndin, 2019, s.209; Brecht, 1996, s.493). Yaşanılanı ayna yansıması gibi yansıtmaya çalışan Yeni Nesnelciliğin gerçeklik anlayışı, açıklık kazanmaktır. Böylece yaşanılanların olumlu yanlarının mesajını verebilmek için olumsuz olan her şeyin sınırlarını keskin bir şekilde göstermeyi hedefleyen Yeni Nesnelciliğin, insan temalarına yoğunlaştığını söyleyebiliriz.

Toplum yapısını ve insanlık konularını resim aracılığıyla uygulayan Yeniler, yapılarını eleştirel bir görsel dille ifade etmişlerdir. Toplumun yaşadığı sorunları, işçi sınıfını,

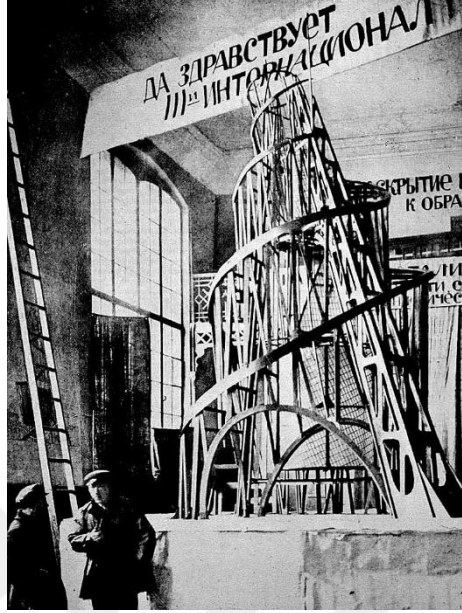
eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri bakış açılarıyla eleştirmişlerdir. Toplumun kaybettiği değerlerini ve gücünü kazanmasını isteyen Yeniciler, fikir ayrılıkları yaşadıkları Nazizm'i benimseyenler tarafından yozlaşmış olarak görülmektedirler. Oysaki Yeni Nesnelciler, toplumun yeniyi kavramasını gelenekseli yıkararak farklı bir dünyanın kapılarının açılmasını toplumda, sanatta köklü değişimlerin yaşanması ve yeni bir ideolojinin oluşması gerektiğini savunmuştur.

Sanatçı toplumun kültürel yapıdan etkilenmesini zihinsel yorumlamayla ifade eder. Sanatçının, toplumun kültürel yapısı ve yaşadığı dönemi eserlerinde yansıtmaları sanatçının kendi duyarlılığını sanat ile yönlendirildiğine dikkat çekmiştir. Yenilikçiliğin betimleme yöntemlerini geliştirerek kullanması, soyut eğilimli gerçekliği yansıtmaları I. Dünya Savaşı'ndan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Savaşın ilk yıllarında modern dünyaya duyulan inancın sarsılması, birçok sanatçının öncü tutumdan vazgeçtiğini göstermektedir. Savaş yıllarında şiddetin ön planda resmedilmesi, zaman ve süreç içerisinde sanatın yeniden yaratılması sanatseverlere, rahat karşılanacak sanata dönmenin zamanının geldiğini göstermektedir.

Bu yeni sanatın ve toplumun inşasına katkı sağlamak isteyen, 1917 Devrimiyle sanatın zihinsel bir tasarım olarak ele alınması gerektiğini düşünen Konstrüktivizm kendini göstermiştir. Sanatı ve toplumu birleştirmeyi, kaynaştırmayı ön planda tutmuştur. Tek bir anlatımda değil, birçok anlatım biçiminde etkin olmayı amaç edinmiştir. Sanat sanat içindir anlayışına karşıdır. Bilime ve tekniğe dayalı üretimin yapıldığı, toplumun sosyal çıkarlarına yarar sağlamayı ön plana almıştır. İşçi sınıfı için verilen mücadele sonucunda oluşan işçi devletlerinin kurulmasıyla beraber sanatta günlük malzemeleri kullanarak endüstriyel malzemelerle üretilen eserlerde işçilerle özdeşleşmiştir. Eskiye dair her şeyi reddeden Konstrüktivistler, yeninin yanında olmayı kendi sanatçı anlayışlarıyla mühendislerin, bilim adamının yanında olması gerektiğini düşünerek yalınlığı ilke edinmiş nesnelerin sade ve yalın olması gerektiğini savunmuşlardır.

Onlara göre, “saf formların olduğu kadar yeni endüstriyel malzemenin ve makinenin kendilerine özgü bir estetikleri mevcuttur ve formlar mimari biçimlere benzer şekilde ele alınmalıdır (...)” (Schart'dan aktaran Öndin, 2019, s.230; Schart, 1994, s.162). Genel anlamıyla Konstrüktivizm, çağdaş malzemelerle düzenlenmiş, farklı bileşenlerin bir araya gelerek oluşturduğu soyut geometrik yapılardır. 20. yüzyılın estetik şartlarına uyum sağlayabilmek için endüstriyel malzemelerle çalışmışlardır. Kendilerini daha çok heykel ve

mimari alanında duyurmuşlardır. Sanatlarını toplumun yararına katkı sağlamak için yapmışlardır. Toplumsal gelişimin bir aracı gibi gördükleri sanatlarında, Kübizmin soyut geometrik dünyasından etkilenmişlerdir.

Resim 2.11. Vladimir Tatlin, 1920 “Tatlin Kulesi”, 400 m (1300ft), “St. Petersburg, Rusya”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Tatlin's_Tower

Konstrüktivistlerin temel ilkeleri toplumu ve yeni dünyayı sanatla birlikte yeniden inşa etmektir. Geleneksel sanattan uzaklaşan klasik tuval, fırça, boya etkisi yerine gerçek nesneleri kullanarak cam, plastik gibi gelişimi ve çağdaşlaşmayı temsil eden ürünlerle gerçekçi bir eser yaratmayı ön plana çıkarmışlardır. Endüstri ile sanatı birleştirme düşüncesiyle yola çıktıkları için onlara sanatçı mühendisler diyebiliriz. Sanat ve endüstrinin birleşmesi fikri, onların Bauhaus hareketinden de etkilendiklerini göstermektedir.

1920’li yıllarda Rusya’da Konstrüktivizm akımı, Almanya’da ise Bauhaus Okulu bünyesinde üretilen yapıtları karşılaştırdığımızda, farklı koşullarda üretilmiş olsalar da üretim süreçleri, malzemeleri ve geometrik biçimsellikleri açısından bazı ortak noktalar bulmak söz konusu olabilir. Fonksiyonel olmayı ön planda tutarak ortaya çıkan bu yaklaşımlar sanat felsefesinde ve terimlerinde büyük bir farklılaşmayı öne sürmüştür. Bu sürecin kilit kelimesi hem Rus Konstrüktivistleri hem de Bauhaus sanatçılarına göre sanatsal dışavurum değil eserin zihinde tasarlandığı zaman dilimini karşılayan konstrüksiyondur.

Konstrüktivizm, dünyayı betimlemek ve yorumlamak için değil, aksine dünyanın değişmesi, gelişmesi yolunda adım atmış bir sanat hareketidir. Bilimin ve tekniğin ön planda tutulduğu bir tasarım anlayışıdır. Konstrüktivist sanatçılar iki boyutlu çalışmalar yerine daha gerçekçi üç boyutlu çalışmalara yönelmişlerdir. Bu sanatçılar kendi yaşadıkları toplumun değişimiyle beraber, dünyanın değişimini ifade ettikleri yeni sanatı oluşturmak istemişlerdir. Yaşam ve toplum birliğini bozmadan, toplumun yaşamını düzenleyerek sanata katkı sağlamak istemişlerdir. Rus sanatçıların oluşturduğu akım, I. Dünya Savaşı nedeniyle Avrupa ile bağlantıların kopmasıyla iç dünyaya dönüşe neden olmuştur. Bu iç dünyaya dönüş savaş sonrasında temellerinde zaten var olanı görmelerine ve yaratmalarına olanak sağlamıştır. Malevich'in dediği gibi, “doğa kendi görüşünü, insanın biçimlerine karşı yaratır.” Yaratıcı ressamın tuvali, kendi sezgilerinin dünyasını kurduğu yerdir” (Eroğlu, 2015, s.135).

Baktığımızda yenilikçi akımlar gelmek istedikleri yere gelmiş, gerekenin fazlasını başarmışlardır. Görüneni olduğu gibi taklit etme anlayışından kurtarmış, renkleri ve biçimleri istedikleri gibi kullanabilmişlerdir. Belli bir yapının temsilcisi olmamışlar kendi özgün dillerini bulmuşlardır.

Savaş gibi ağır travmaların yanı sıra bilimi, sanayiye, teknolojideki gelişimi de alarak sanat ve kültür alanında çok yönlü değişimler yapmışlardır. Böylece hayat ve sanat ilişkisinin dünyayı değiştireceğine inanmışlardır. Yeni dünyanın inşasının önemli ve gerekli olduğunu düşünen sanatçılar, sanatı alışlagelmiş gelenekselin dışında tasarıma yönlendirerek toplumun kendini bir zeminde ifade etmesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Makineleşmenin başlaması, insanların kendi kurduğu duygusal, tutarlı yapılarında bir kaos yaratmıştır. Bu kaosun 20. yüzyıl sanatına yansıması, sanatın kompozisyon anlayışını ortadan kaldırarak makinenin estetikliğiyle yeni değerler oluşturmasını sağlamıştır. Makineleşme, toplumda yapısal değişiklikler oluşturarak yeni bir bilim dalı olan Psikoanalizm'i ortaya çıkarmıştır. Sürrealizm akımı da makinenin etkisiyle doğan Psikoanalizm'den etkilenmiştir. I. Dünya Savaşı sonrası oluşan içsel çöküntülerin bilinçaltında yeniden doğacağı anlayışıyla Freud'un Psikonaltik kuramından destek almışlardır. Sürrealistlere göre akla gelenlerin çizilmesi ve yazılması mantıktan daha gerçekçidir. Onlar için önemli olan anlam ve kurgudur.

“Sürrealizm, saf psişik otomatizmdir. Düşüncenin gerçek işlevlerini sözlü veya yazılı olarak ya da daha başka bir yolla ifade etme girişi, herhangi bir moral ya da estetik ön-

koşullandırmaya bağlanmadan, mantık kontrolü da olmaksızın düşüncenin yönlendirilmesidir” (Akt. Ağsakallı, 2014, s.30; Birinci Manifesto, 1924, les Manifestes du surralisme, s.45).

Sürrealizm, ifadenin yeni ve kolay yolu değildir. İç dünyamızın zihnimize temsil ettiği her şeyin serbest kalarak kendini ifade etme metafiziğidir. Sürrealizm kendi içinde savaş vermektan yorulan zihnin dış dünyaya haykırarak kilitlerinden kurtulma girişimidir. İşlevselliğe önem veren bu hareket, sanat olgusu felsefesini Rus Konstrüktivistleri ve Bauhaus sanatçıları için önemli olan “*sanatsal dışavurum yerine, zihinsel tasarım süreçlerinden alacaktır.*” “Bilim her bireyi insanlığın elde ettiği bilgiyle nasıl donatıyorsa, sanatın sürekli görevi de bireyin kendi dışındaki her şeyin bütünlüğünü, bütün insanlığın yaşantısını ona kendi yaşantısıymış gibi yaşatmaktır. Sanat bunu yaparak gerçekliğin değiştirilebileceğini, denetlenebileceğini, bir oyuna dönüştürülebileceğini göstermiş olur” (Fischer’den aktaran Köksal, 2012, s.128; Fischer, 1985).

Sürrealizm, kabullenilenin, açıklanması olanaksız ve zor olanın farkına varılıp sergilenebilmesidir. Akımın en belirgin özelliği ve kendini gösteren yanı ‘imgedir.’ Andre Breton’a göre düşsel alanın gerçek alana karışarak bilinenin bilinmeyen tarafından uygulanması bu akımın çok yönlülüğünü göstermektedir. Kökleri Dadaizm’e dayanmakta olan akım “*somut gerçekliğin gerisindeki daha gerçek olan gerçeği*” irdelemiş bilinçaltı dünyasıyla ilgilenmiştir. Sürrealist Manifesto 1924’te Freud’un etkisiyle Breton tarafından kaleme alınmıştır. Breton’un manifestosuna göre sürrealizm bilinçaltının gizemini içeren bir sözcüktür. Savaştan sonra Paris’te doğal alışkanlıkları reddeden ‘ruh dilini’ ortaya çıkarmak isteyen sürrealistlere göre önemli olan hayal gücü ve içe bakabilme becerisidir. Sürrealizm toplumun ve sanatın sorunlarını çözmeye yönelik bir ‘düşünce fabrikası’ olarak da görülmüştür. Bu harekete katılan birçok ressam; görsel iletişim, fotoğraf ve illüstrasyon alanlarını da etkilemiştir. Ölü şehirler, metal hurda yığınları, makineleşmiş insanların sürrealist eserlerde görebileceğimiz Endüstri Çağının bilinçaltındaki yansımasıdır. Klee’ne göre, “Sanatın amacı görülebilir olanı tekrarlamak değil, görünür kılmaktır. Bu görünür kılınacak şey ise duyularla kavranan nesneler değil, ama onların anlamıdır. Nesnenin soyut düşünsel varlığıdır” (Genç’den aktaran Ayaydın, 2016, s.281; Genç, 1983).

Fotoğraf ve sinemayı kullanarak farklı bakış açısı ve diyaloglar oluşturan sürrealizm bir öğreti olmaktan çok yeni bir duyarlılık hareketi olmaya başlamıştır. İki savaş arasında yükselen ve gelişen sürrealizm, savaşın getirdiği vahşeti ve maddi-manevi yıkımı bilinç

dışının dünyasına yönelerek inşa etmeyi ummaktadır. Savaş sonucu ortaya çıktığını söyleyebileceğimiz akım, savaşın getirdiği birçok etkiyi isteyerek ya da istemeyerek akım içinde, kurallar ve ilkeler haline dönüştürmüştür. Akımın aradığı kıvılcım ve ulaşmak istediği noktaya kolaj ve fotoğrafla ulaşmıştır.

Resim 2.12. Eugene Atget, 1898 “Sokak Müzisyenleri”,
“Metropolitan Sanat Müzesi, New York”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Eug%C3%A8ne_Atget,_Street_Musicians,1898%E2%80%939399.jpg

Yaratıcılığı etkileyeceğine inandıkları fotoğraftan uzaklaşan Sürrealistler, kendileri için görsel dildeki arayışı fotoğrafla merkeze almışlardır. Fotoğraftan sonra anın kaydı olan kamera ile beraber gerçekliğin arkasında yatanı, tesadüf eseri toplayarak olağan şeylerin tuhaf ve farklı yanlarının bir dışavurumu olduğunu görmüşlerdir. Bilinçaltının derinliği ve yaşamın sınırları ile ilgilenen sürrealistler kurdukları bilincin belgesi olarak birçok farklı türde eserle kendilerini ortaya koymaktadır. Sürrealistler, iç dünyanın manevi durumuna gönderme yapan imgelerle gerçeği deşifre ederek gerçek olandan kaçmışlardır.

Sürrealistler derin bir arayış sonrası bilinçdışı düş kurma serüveninden sonra zengin bir literatür oluşturarak kendilerini bulmuşlardır. Düş aleminde kurdukları mekanlar, nesneler onların elinde iç dünyalarının bir yansıması olarak yeniden şekillenerek gerçek dünyada yer edinmiştir. “Gerçeküstücülük, daha önceleri ihmal edilmiş birtakım çağrışım biçimlerinin fevkalade gerçekliğine, rüyaların mutlak kudretine, tarafsız düşünce oyunlarına yönelik inancı esas alır. Diğer tüm psişik mekanizmaları ilk ve son olarak yıkma ve hayatın temel

sorunlarını çözümlmek adına bunların yerine kendini koyma eğilimindedir” (Breton’dan aktaran Öndin, 2019, s.255; Breton, 2003, s.35).

Elindeki ışııyla Sürrealizm, birçok sanatsal disiplini de etkilemiş ve değiştirmiştir. Sanat akımlarının her alanda değişimler yaşadığını teknik ve teknolojik gelişmelerle kendi içlerinde alışveriş halinde olduğunu görmekteyiz. İlkel yöntemlerle kendini göstermeye başlayan sanatın bu gelişim süreciyle beraber kısa zamanda inanılması güç noktalara geldiğini söyleyebiliriz. Sanatın 20. yy.’a kadar geçirdiğı evreler içinde Kübizm ve Dışavurumculuk akımları o çağa kadar görünen gerçekliğı betimleme anlayışını benimseyerek, geçirilen evrelerde resim sanatına soyutlama yolunda yeni üsluplar sağlamış, bu akımlar birbirine hem benzerlik hem de farklıklar göstermiştir. “Dışavurumcu sanatçılar ise nesnel gerçekliğı, duyguların dışavurumunu da kullanarak, rengi ifade aracı olarak kullanmışlardır. Bunun yanında bu sanatçılar doğadan da tamamen kopmamışlardır” (Tanyeli’den aktaran Ahmetoğlu ve Denli, 2013, s.176; Tanyeli, 2006).

Soyut sanatın gelişiminde önemli bir başlangıç niteliğinde olan temellerini Dadaizm’den alan Sürrealizm, soyut dünya için önemlidir. Sürrealizmin savunduğı bakış açısına göre bilinçaltı ve hayal gücü sınırsızdır. Sürrealist akımın temelinde olan hiçbir estetik ön yapı, ilke ya da kuralı olmayan, bilinçdışının bilinçaltına dayanan sanatsal çalışma anlayışı daha sonraları Soyut Dışavurumcuların da etkilenerek kullandığı bir yöntem olacaktır. Sürrealistlerin, Soyut Dışavurumcular için bıraktıkları sadece aykırılık anlayışları değil; beraberinde kolay anlaşılır, izleyicisine sosyal dünya hakkında fikirler aşıl原因an biyomorfik betimlemeler bırakmıştır.

Soyut Dışavurumculuğun alt temelini Dışavurumculuğun oluşturduğunu söyleyebiliriz. Dışavurumculuk Almanya’da 1900’lü yılların ortasında çıkmış bir akımdır. Ekspresyonizm olarak da bilinmektedir. Her iki akımın da en belirgin özelliğı iç dünyalarından geldiğı gibi aykırı bir şekilde davranmaktır. 1920’li yıllarda Almanya’da gündeme getirilen soyut dışavurumculuğun tanımını, ilk olarak Kandinsky’in, resimlerini açıklamak için kullanılmıştır. “Amerika’da ise bu terimi ilk kez 1946 yılında Hoffmann bir yazısında kullanmıştır. Tarihsel açıdan bu akım hem Avrupa hem de Amerika kaynaklarından beslenen ilk sanat hareketi olma özelliğı taşır” (Eroğlu’dan aktaran Ahmetoğlu ve Denli, 2013, s.175; Eroğlu, 2009).

II. Dünya Savaşı, sanatın bulunduğu ortamın değişmesinde de etkili olmuştur. Paris'ten, New York'a taşınan sanatın merkezi Paris olmaktan çıkmıştır. Sanatın merkez değiştirmesindeki büyük etkenlerden bir diğeri ise ekonominin Amerika'da kendini düzeltmesidir. “Sanat Ortamının oluşması yeni galeriler, dergiler, okulların açılmasıyla sağlamıştır” (Antmen'den aktaran Ahmetoğlu ve Denli, 2013, s.175-176; Antmen, 2009). “Soğuk savaşın ardından gelişen bu değişimler sonucunda sanatı ve sanatçıyı desteklemek için Federal Sanat Projesini yürürlüğe sokması bilinçli bir sanat politikası izlediğini göstermiştir” (Lynton'dan aktaran Ahmetoğlu ve Denli, 2013, s.176; Lynton,1991).

Kendilerini renkler ve şekillerle ifade eden Soyut Dışavurumcular kendi içlerinde farklı üslup kullanımlarına da sahiptir. Kübizmin ve Sürrealizmin biçimsel ve ilkel temalarından da ilham almışlardır. Sanatçılara göre savaştan önce ve sonra oluşan gelişmeler devlet politikasıdır. Bu da sanatçılara sanatın yalnız tuval üzerinde resim olmaktan çok, bir olay ve sanatın özgür bir dili olduğunu düşündürmüştür.

Toplumsal yapının hızla değişmesi, toplumsal üretimlerde de bir değişimi getirmiştir. Dolayısıyla bu değişimden sanat da etkilenmiştir. Sanatın gelişimi ve değişimi ilkel insana kadar gitmektedir. İlkel dönemde kullanılan malzemeler günümüzün gelişiminden uzaktır. Bu da bize ister geçmişte isterse gelecekte nesnenin farklı algılanış biçimiyle, estetik duygusunu biçimle ortaya koyduğunu göstermiştir. Buna karşılık olarak da Modern Sanat, nesneyi renk ve ışıla tamamlayıp oluşturmuştur. Buradan şu sonuca varmamız gerekiyor ki; Nesnel Sanat için önemli olan kontur, çizgi, düzen ve uyumdur. Modern Sanatta yani öznel alanda ise sanat, görmeye ve algılamaya dayalıdır.

“Nitekim İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, insanlık yeni efendileriyle tanışmıştır. Kapitalizm ve medya, pozitivist bilim ve teknoloji, endüstri ve makineleşme sadece sanatın değil, insan yaşamındaki her manevî edimin adeta düşmanı kesilmiştir. Sanat ile bilimin - konuları değilse de- konulara bakış tarzlarında ve elbette doğayı okuma biçimlerinde keskin farklılıklar bu aşamada ortaya çıkar” (Kalfa, 2017, s.2).

İzzetbegoviç'in dediği gibi bilim, “hayata ve sanata dönük olduğu zaman bile, burada ancak “cansız ve gayri şahsî” ne varsa onu bulur”. Sanat ise “hakikate uygun” olanın peşindedir ve bilimin aksine “canlı, şahsî, ruhsal” olanı konu edinir” (Akt. Kalfa, 2017, s.272; 2011, s.124-127).

“Sanat ise insanoğlunun kaderi, yalnızlığı, faniliği ve ölümü meselelerine, varoluşunun mana ve manasızlığına yani bilimin tetkik mevzu olmayan / olamayan konulara yoğunlaşmıştır” (Akt. Kalfa, 2017, s.272; İzzetbegoviç, 2011, s.125).

İletişim ağlarının güçlenmesi, 20. yüzyılın ikinci yarısında iletişim anlayışının değişmesi için önemli bir olanak sağlamıştır. Bütün bu teknolojik iletişim gelişmeleri sosyo-kültürel ve ekonomik alanda devrim yaratmıştır. Teknolojideki hızlı gelişmeler mekân ve zamanın sınırlarını ortadan kaldırmıştır. 19. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar olan süreçte bilim ve teknoloji gelişimi kronolojik olarak sanatı da etkilemiştir. Bu da teknolojinin gelişim evresine paralel olarak sanat yapıtını da etkilemiştir. Sanayi Devrimi, toplumun yeni hayat biçimini de beraberinde getirmiştir. Modern Sanatı ve sanatçıları, gelenekselden ve gelenekselcilerden ayıran önemli özelliklerden biri de sanat olgusunun önemli olmasıdır. Birden fazla akımı içinde barındıran modern sanat olgusu yaklaşık bir yüzyıl sürmüştür. Modern sanattan sonra gelen sanatçılar için önemli olan ise ne gelenekselciler gibi sanatın bir değeri ne de modern sanatçılar gibi sanatın önemli olmasıdır.

2.6. Modern Sanattan Çağdaş Sanata

Modern Sanat nedir? Merak edenler, araştırmaları sonucunda aşağı yukarı aynı şeyi bulacaklardır. 19. yüzyılda başladığını ve birbirini takip eden akımların anlatıldığını göreceklerdir. Oysaki modern sanat sadece bu kadar kısıtlı bir başlık değildir. Biliyoruz ki sanat geçmişte de günümüzde de yenilik kavramına göre kendini şekillendirmiştir. Modernizm, modern sanat, bugüne kadar gelen her şeye destek sağlamıştır. Yenilik kavramının merkezinde modern sanatın yer aldığını düşünürsek deneysellik, özgürlük, soyutluk kavramlarına da modern sanata dayandırabiliriz.

Yeni bir dünya kurmak, bu dünyanın içinde yaşamak ve modernizme ulaşmak için tek yol sanayileşmedir. Artık modernizm için sanayileşme derken sanayinin ulaştığı her yer içinde değişiyor diyebiliriz. “Çünkü bilim ve teknolojiden sanata, her türlü dönüşümü ateşleyen bu güven duygusu, ileriki yıllarda önce başkaldırıya, ardından da küstahlığa varacaktı” (Yılmaz, 2013, s.16).

Kendi içinde ayrışmalarla dolu olan yaşamın akıl ve bilim ile ele geçirileceğine inanan modern düşüncenin ortaya çıkardığı modern sanat, sanayileşme ve toplumun eleştirileriyle ortaya çıkmıştır. “Modernizm’in özü (...) bir disiplinin karakteristik yöntemlerini onu

yıkmak için değil rekabet alanında daha ciddi şekilde sağlamlaştırmak, disiplinin kendisini eleştirmek için kullanmakta yatar” (Hopkins, 2018, s.37).

19. yüzyıl sanayi devriminin toplumsal etkisinin hissedildiği yüzyıldır. Sanayi devriminin bir sonucu olan makineye bağlanma kırsaldan kente göçü sağlarken sanayi kentlerindeki nüfus artışıyla kırsal ve kentsel yaşamın dengesini de değiştirir. Tarımsal yaşamdan kentsel yaşama geçişte kendini gösteren bilimsel düşünce, yeni değerlere ve yeni dünya anlayışına göre şekillenir. Diğer bir bakış açısıyla gerçek ile geleceğe ulaşma isteğinin sosyal alanda da etkisini göstermesi, geleceğin giderek çözülmesi ve yeniliklerin olmasına neden olur. Yenilikleri kabul etmek, gelişimine ve ilerlemesine yol açmak için gelenekselden kurtularak yeniliğe izin vermek gerekmektedir. Çünkü geçmişin gelenekselle ifade edilmesi, geleceğin aydınlatıcı özelliğinden uzaklaşmasıdır.

Sosyal yaşama, ilerlemeyi kabul ettirecek olan ise yeni değerlerdir. Bu yeni değerler, beraberinde sosyal değişimi de getirmektedir. Makinenin insan yaşamına girmesi sonucu oluşan karamsarlık, yeniliklerin oluşturduğu yabancılık duygusu peş peşe ortaya çıkan ifade biçimleri, akımlar 20. yüzyılın görselleşmesini ifade etmektedir.

“Modern sanat kuramcılarının birçoğu, eserlerin içerikleriyle, onları değerlendiren akımların sınıflandırılmasıyla ve onları ifade eden özelliklerin değerlendirilmesiyle ilgilenirler” (Cauquelin, 2016, s.17). Alışılmış ifade dilinin terk edilmesi, modern sanatın anlaşılmasında sıkıntılar yaşatmıştır. İfade dilini terk ederek sınırlarını aşan sanatçılar, anlaşılması zor olana yüklenerek, insanlığı bir adım ileri taşıyarak geleceğin insanı olmasını sağlamıştır.

Modern sanatın karşısında izleyiciler şaşırır ve şok içerisine girerler fakat modern sanatçının da amacı zaten budur. Eserin izleyici tarafından yaşamsal bir anlam bulmasını, yaşamını sorgulamasını isteyen sanatçılar anlamı reddederler. “Nesnenin yalnızca duyuşsal olarak kavranabilen gerçeklik olmadığı anlayışı “görünenin aslında görüldüğü gibi olmadığı” görünüşünü kuvvetlendirir. Bu bağlamda, görünen gerçekliğin arkasındaki aramaya yönelen yirminci yüzyıl sanatçısı, dış dünyanın birebir sunumunu terk eder, farklı ve yeni anlatım dillerine başvurur” (Öndin, 2019, s.11).

Biçimsel sınırlamalardan ayrılan sanat bir süre sonra kendi özgür dil formunu simgelerle özelleştirmiştir. Bu da modern sanatçıları görünenin arkasında gizli olan duygu ve düşünceleri aramaya yöneltmiştir.

“Estetikten çok kavramın, hazdan çok düşüncenin ve içine kapanık tek değerli sanat anlayışından ziyade hayatı kapsamaya yönelik kaygılar güden bir sanat anlayışının belirginleşmeye başladığı bu dönem, aynı zamanda “modern sanat” ile “çağdaş sanat” terimlerinin anlam olarak ayrışmaya başladığı dönemdir” (Erden, 2016, s.313). Çağdaş sanat 20. yüzyılda gelişen teknoloji ve bilimin toplumu etkilemesi sonucu sanatçıların etkileneceği biçimlenmesi ile başlamıştır.

Çağdaş ve modern sanat ne kadar uzun yıllar boyunca iç içe ve aynı görülmüş olsa bile modern ve çağdaş sanat arasında ki ayrım 1970’li ve 1980’li yılların ortalarında ayrışmaya başlayacaktır. Medina’ya göre modern devrin bitmesinden sonra gelen devre çağdaş sanat denmektedir.

Çağdaş sanat ile beraber duvarlara asılan tablolar, kaidelerin üzerine dekor diye konulan heykeller gitmiş yerine hiç keşfedilmemiş geleneksel ve kalıplaşmış resimler gelmiştir. Çağdaş sanatın, modern sanat gibi özgün olmak gibi bir kaidesi yoktur eskiyi bir esin kaynağı olarak görmüştür. Kopyalama, atıfta bulunma, benzetme, yeniden kullanma çağdaş sanatçılara göre yanlış değildir. Modern sanat gibi özgün bir terimin seçilmesi yerine, çağdaş sanat gibi günümüzü ifade eden terimin seçilmesinin nedeni budur.

Arthur Danto, *Sanatın Sonunda Sonra* adlı kitabında modern ile çağdaş kavramlarının salt zamansal kavramlar olmadığını iddia ederek şöyle yazar:

“Sanat tarihi içsel olarak evrilirken çağdaş sanat da kanımca, tüm sanat tarihinin daha önce hiçbir evresinde görülmemiş belirli bir üretim yapısı dâhilinde üretilmiş bir tür sanatın adı haline geldi (...) Tıpkı “modern” kavramının salt yakın tarihli sanata değil bir üsluba, hatta bir döneme atıfta bulunması gibi “çağdaş” kavramı da sırf şu anın sanatından daha fazlasına işaret eder oldu” (Danto’dan aktaran Erden, 2016, s.314).

Çağdaş sanatta farklı disiplinler iç içedir. Sanat birçok yöntemi ve tekniği içinde barındırır, bu nedenle sanatın anlaşılabilmesi için ciddi çözümlemelere ihtiyaç vardır. Çağdaş anlayıştaki en önemli değişiklik izleyicinin durumunda olmuştur. Çağdaş sanat, sanatçı-izleyici arasındaki bağın kuvvetli hale gelmesine neden olmuştur. Çağdaş sanatta sanatçılar eserlerini ortaya koyarken kendinden önceki sanatçıların eserlerinden yararlanmaktan kaçınmamıştır. Çağdaş sanatçı, kendinden önceki eserlerden faydalanan ve onu kendine özgü şekilde üreten kişidir.

Çağdaş teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte önceki eserlerden alıntı yapmak onları kopyalamak daha basit hale gelmiştir. Bu yaygınlaşma kopyalama mantığının eski anlamından uzaklaşmasını sağlamıştır. Günümüzde sanat eserlerini yeniden üreterek kendi eseri gibi sahiplenmek geçerli hale gelmiş ve haklı bulunmuştur. Çağdaş teknolojilerin sanat alanında kullanılması sanatın sınırlarının genişlemesini sağlamıştır. Baskı tekniklerinin ilerlemesiyle fotoğraf sanatı ve sinema alanında ortaya konan eserin tekrarlanabilmesi ve çoğaltılabilmesi internetin kullanılmasıyla daha da yaygınlaşmıştır.

Çağdaş sanat anlayışında sanatçılar yeni arayışlar içine girmiştir. Getirdikleri yeni kavramlar ve görsel anlatım arayışlarındaki önerileriyle bu alana katkı sağlamıştır. Sanatın toplumla olan bağına da göz önünde bulunduran sanatçılar toplumsal konulara yönelmiş dönemin politik sorunlarına değinmişlerdir. Bu alanlardaki düşüncelerini korkusuzca ve anlaşılması güç şekilde sunmuşlardır. Kimi sanatçılar kültürel yaşamlarını sanatları ile bütünleştirmiş, bazı sanatçılar da estetik kaygılarından arınarak sanatları için bambaşka konular bulmaya yönelmişlerdir.

Çağdaş sanatın ortaya çıkma süreci biranda gerçekleşmemiştir. Çağdaş sanat kendinden önceki sanat biçimlerinin devamı olmakla birlikte geçmiş sanat biçimlerine karşı olarak da ortaya çıkmıştır. Hiç kuşkusuz sanat kendinden öncekinin devamı olsa da aynı zamanda bir tepki, bir sentez hatta öncekilerin reddedilmesi olarak ortaya çıkar.

2.7. Çağdaş Sanatın Gelişimi

Çağdaş Sanat, kendi güzellik anlayışı ve formunu dayattığı ve 1945’lerden başlayarak kendini soyut bir dille ifade ederek modern sanatın tersine net bir tarz önermemektedir. Çağdaş sanat için üsluptan bahsetmek mümkün değildir. Çağdaş sanat, modern sanatın ayırım ve farklılıklarından ziyade, dünyayı bölen, herkese hitap etmeyen, tarihin sınırlarını aşmaya olanak veren bir yol göstericidir. 1950’lerden sonra çağdaş sanat; küreselleşme, teknoloji, insanın değişimi gibi farklı konularla ilgilenmiştir. Çağdaş sanatın, dönemin şartlarını yansıttığı teknolojik gelişmelere yön verdiği ve sanat üslubunda yansıttığı ilk adım modern sanatın soyut dışavurumculuğunun etkileridir. Pop art çağdaş sanatın ortaya çıkışıyla kendini göstermiştir. 1960’larda II. Dünya Savaşı’nın da sonrasında ortaya çıkan pop art bugün de bilinen çağdaş sanat akımlarının temelini atıldığı üslup heyecanlarıyla gelişmiştir. Pop art yani pop kelimesini 1955’te ilk olarak sanat eleştirmeni Lavurence Alloway kullanmıştır. “Pop art terimi, modern olan, sanayiye ve toplum bilimine ilişkin özellikler gösteren ile

kentsel nitelikler taşıyan doğraya özgü yeni bir anlatım keşfiyle ortaya çıkmış, çağdaş realizm alanının tümünü kucaklamıştır” (Eroğlu, 2015 s.222).

Ortaya çıkış tarihi olarak pop art önce İngiltere’de duyulmuştur. Soyut dışavurumculuğa karşı çıkmış pop artın İngiltere’de ortaya çıkan ilk örneği bugün Tübingen Kunsthalle’de bulunan avangart kolaj çalışmasıdır. Sanatsal olarak bütün bunlar olurken toplumsal açıdan pop art Amerika, New York’ta da kendini göstermiştir. Pop Art Amerika’da ‘Claes Oldenburg’un ‘sokak’ adlı çalışmasıyla kendini duyurmuştur.

Pop art grubu her ne kadar İngiltere’de ortaya çıkmış olsa da Amerika’da kendini daha çok duyurmuştur. Bunun nedeni savaş sonrası, tüketim kültüründen etkilenmesidir. İlk örneklerini resim, heykel, mimari ve yazın alanında göstermiştir. Resimli dergiler, reklam ve film imgeleriyle üsluplarını yansıtmıştır. Paloroid fotoğraf makinesinin üretilmesi, renkli televizyonun yayılması pop art’ın kendini duyurmasını sağlamıştır.

Resim 2.13. Richard Hamilton, 1956 “Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Çekici Kılan Nedir?” 26 cm- 24,8 cm, “Kunsthale Tübingen, Tübingen”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Just_what_is_it_that_makes_today's_homes_so_different,_so_appealing%3F

Her yerde insanların karşısına çıkan bu imgelerin asıl amacı piyasaya sürülen ürünlerin reklamını yapmaktır. Fotoğraf sanatçısından, tasarımcısına kadar herkes bu imgelerin insanların dikkatini çekebilmesi için gayret göstermektedir. Pop art sanatçıları için el ile fotoğraf yöntemiyle oluşturulan görüntüler kolay, gösterişli, estetik ve ucuz olmalıdır.

“Pop art sanatçılarının tavrını, isteyen elbette bir eleştiri olarak yorumlanabilir. Ama neyin eleştirisidir bu? Resmin mi yoksa sanatın mı, toplumun mu yoksa teknolojinin mi,

eskinin mi yoksa yeninin mi? Baktığınız açıya bağlı” (Yılmaz, 2013, s.254). Pop art sanatçıları ekonomiyi eleştirmiyor onun varlığını kabul ederek uyum içerisinde yaşamayı tercih ediyor. Ekonomik gelişmelerin ve gelişen yaşamın getirdiklerini kabul ederek, televizyondan, fotoğraflardan seçerek, teknolojik tasarımları beğenip, sahip olmak istiyorlar. “Pop sanat içinde bulunan çağın popüler, en standart, bilinen ve en beğenilen imgelerini objelerini kişi ve eşyalarını sıradanlaştırıp çoğaltan, basitleştirerek bir sanat eseri haline sokan düşünce” (Curtis’den aktaran Gayret, 2017, s.66; Curtis, 1976, s.197) olarak karşımıza çıkar.

Pop art, toplumun gelişimi karşısında değişen değerlerine yönelik ortaya çıkmış bir kavramdır. Sürekli gelişen global gelir ve bilimsel, teknolojik gelişmelerin etkisiyle değişen yaşam şartları toplumu, bireyleri tüketime dayanan doyumsuz bir hayat sürmeye zorlamıştır. Geleneksel yaşam şartlarına arkasını dönen, kültürel değerlere aldırış etmeyen insan tipi ortaya çıkmıştır. Bu yeni oluşan yaşam biçimi sanat alanında da değişikliklere neden olmuştur. Pop art sanatçıları, toplumun tükettiği ürünleri eserlerinde bir obje olarak direkt kullanmışlardır.

Bunu, Yüret (2013: 18): “Sanatçılar, izleyicilerin gündelik yaşamda kullandıkları nesneleri iki boyutlu yüzeylere aktarmışlardır. Bu nesneler arasında Coca-Cola şişeleri, konserve kutuları, salça, hazır çorba kutular gibi yiyecek malzemeleri, sigara paketleri yer almaktadır. Ayrıca reklamlar, afişler, çizgi romanlar, filmler ve Marilyn Monroe başta olmak üzere Hollywood yıldızları da Pop Art sanatçıları için esin kaynağı olmuştur. Boya, kolaj ve baskı tekniklerini kullanarak yeni bir estetik duyarlılık geliştiren, aynı zamanda eğlenceli bir sanat akımı başlatan Pop Art, sanatın toplumdan yabancılaşmasına ve elit bir tabakaya aitmiş gibi gösterilmesine bir tepki olmuştur. Bu tepki yaşam ile sanat arasında köprü kurulmasını sağlamıştır. Yoğun olarak yağlıboya tekniğiyle çalışan sanatçıların eserleri, popüler kültür öğelerinden birebir yararlandıkları için fotografik bir görünüm sunmaktadır” şeklinde ifade etmektedir (Yüret’ten aktaran Çelik, 2019, s.24; Yüret, 2013, s.18).

Pop artın kendini duyuran en önemli sanatçısı olan Warhol, izlenen biri olmak istiyordu. Güncel zamanda olan gelişen her şeye antenlerini açık tutuyor, kopyalıyor her şeyi sanata çevirmeye çalışıyordu. Elinden gelebilse dünyadaki her şeyin kopyasını çıkarabilirdi. Onun için her zaman *‘bir makine olmak istiyorum’* diyordu. Önemli olan sanatçının dünyayı görmediği bir gözle görmesi ve görülmeyen bir biçimde sunmasıdır. Bugün fotoğraflardan

bilinen tüm güncel nesnelere kadar her şeyi sanata çevirebiliyorsak bunu sağlayanlardan biride Warhol'dur.

Fotoğrafi diğer araçlarla beraber kullanan, tuval üzerine serigrafi tekniği ile fotoğraf baskısı yapan sanatçılar fotoğrafı II. Dünya Savaşından sonra bir sanat dalı olarak kabul etmişlerdir. Dönemin siyasetini ve liberalleşme eğilimini yansıtan fotoğrafçılar sanata saldırgan ve gerçekçi bir boyut kazandırmıştır. Sanattan sürekli çıkarılan, ama her defasında bir yolunu bulup tekrar dönen figür pop artta ve fotoğrafçılıkta kendini göstermiştir. Sanatçılar obje ve görüntü yanılsamalarını ileri götürmüşlerdir. Bu ileri gidiş kanalı, fotoğrafın da etkisiyle fotogerçekçiliği doğurmuştur. Fotogerçekçi sanatçıların eserlerine baktığımızda boya değil fotoğraf olduğu görülmektedir. Bu açıdan bireyselliği fotoğraf makinasının nesnelliğini kullanarak aşan fotogerçekçi sanatçıları, işledikleri konular ele vermektedir.

Resim 2.14. Nicephore Niepce, 1826-1827, “Le Gras’ta Pencereden Görünüm”
20 cm- 25 cm, “Austin, Teksas Üniversitesi”

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:View_from_the_Window_at_Le_Gras,_Joseph_Nic%C3%A9phore_Ni%C3%A9pce.jpg

“Fakat onlardaki gerçeklik yanılsaması ile fotogerçekçi resimlerdeki gerçeklik yanılsaması yine de farklıdır. O halde mesele, gerçekliğin en ince ayrıntısına kadar yansıtılmasında değil. Zira, öyle fotoğrafik resimler vardır ki, net falan değildir ama yine de bugüne ait dururlar. O halde, netlik ve fotoğraf gibilik birbirinden ayrı şeyler. Unutmamamız gereken şey, fotoğrafın nesnelere bakış açımızı değiştirmiş olduğudur” (Yılmaz, 2013, s.263). Fotoğrafın gerçekçi yanılsamaları, modern sanattan çağdaş sanata kadar bizi etkisi altına almıştır. Gerçeğin algılanmaya başlaması, anların karelere bölünmesi yeni yaklaşımları da beraberinde getirmiştir. Sanatçıların her birinin takip edeceği bir kuram

olmasındansa her sanatçının katkı sağlayabileceği yeni bir anlayışını ortaya koymak gerekmektedir. Çağdaş dünyanın varlığının kabul gördüğü ve öneminin kabul edildiği anlayış olan ‘Yeni Gerçekçilik’ böylece ortaya çıkmıştır.

Günlük hayattan nesneleri hayatına katan yeni gerçekçiler, pop art’ın iletişim araçlarının bir yansıması olmasına karşın tüm işlerini varoluşla ilgili üretmiştir. II. Dünya Savaşından sonra sanat alanına hâkim olmaya başlayan soyut sanat akımlarına bir tepki, kopuş olarak yeni gerçekçiler ortaya çıkmıştır. Artan refah düzeyi, gelişen teknoloji ve beraberinde yeni bir toplum yapısının oluşması yeni gerçekçi sanatçıların ele aldıkları konular olmuştur. Yeniciler için idealize edilmiş bir hayat yok, tüm gerçekliğiyle yansıtılan bir hayat vardır. Bu tavırları estetik bir anlayıştan ziyade dadaların hazır nesneleri kullanmaları, sürrealistlerin sıradanlıklardan buldukları muhteşemlikten ve kübistlerin makinelerinden gelmektedir.

20. yüzyılda gelişen sanatta yerini almış akımlardan biri olan yeni gerçekçilik kendine özgü konu ve üslup anlayışıyla ülkemizde ve sanatta kendini az tanıtan bir sanat akımı olmuştur. Restany bu yönelimi “kent, sanayi ve reklam gerçeğinin şiirsel geri dönüşümü” olarak nitelendiriyordu. Raysse evlerin ve eşyaların kullanılarak ortaya konulan kolaj çalışmalarında plastik materyalin niteliklerini gördüğü için şaşırıyordu. Spoerri’nin kolaj çalışmaları çoğunlukla yiyeceklerden kalan artık materyallerden faydalanılan “tuzak” ya da “kapan” eserler diye isimlendiriliyordu. İşte bu şiirsel geri dönüşüm değersiz görülüp atılan cisimlere yepyeni bir sanatsal hayat vermiştir.

Bu da bize yeni gerçekçilerin tüketim çılgınlığını, yeni madde kültürünü eleştirdiğini göstermektedir. Baktığımızda yeni gerçekçiliğin etkinlikleri, eylemleri varoluşla ilgilidir. Fikirlerle, düşüncelere değer vermeleriyle ön plana çıkmışlardır. Sanatçılar dünyaya sahip çıkma isteğiyle üretme çabası içinde olmuştur. Bu da ‘Kavramsal Sanatı’ doğurmuştur. Kavramsal sanat, sanat yapıtının ticaret malı olarak görülmesine de tepkilidir. Form artık sanatta önemsizdir. Anlatım sayı, fotoğraf ve kelimelerle ifade edilmiştir. Sanat eserinin doğasını sorgularken üretim ve tüketim eleştirisi yapmaktadırlar. Bir yandan da hem siyasi hem de kültürel statüye meydan okumaktadırlar.

Amaçları ise sanatın yaratıcılığını aydınlığa kavuşturup sanatçı ve izleyicinin sanat piyasasına olan kaygılarının ötesine götürmektir.” Joseph Kosuth’e göre “organik biçimler geri dönülmez şekilde tükenmiştir”: Sanat ancak kendini bir dil olarak gördükçe, dolayısıyla

Bir yapıtta biçim önemli olmakla birlikte asıl etkileyici olan ortaya konan düşüncedir. Yapıt ilk olarak sanatçının zihninde canlanır, sezgileri sayesinde düşünceye ulaşır ve onu yapıta dönüştürür. Yapıt oluştuktan sonra izleyici tarafından algılanma ve yorumlanma süreci başlar.

“Sol Lewitt (1967) “Yapıt bitirilip bir kez imzalandıktan sonra, izleyicinin o yapıtı algılama şekli konusunda sanatçının müdahale şansı ortadan kalkar. Farklı insanlar aynı şeyi farklı bir şekilde anlar” (Yılmaz’dan aktaran Tanyel, 2015, s.2; Yılmaz, 2001, s.176) demiştir.

Yapıt oluşturulduktan sonra sanatçı eserini incelemeye başladığında kişisel duygularını bir kenara bırakarak esere objektif bir bakış açısıyla yaklaşmalıdır. Sanatçının eseri oluşturmada önce tasarı yapması sanatçının özgürlüğünü kısıtlayabilir. Yapıtı oluştururken bir planla hareket etmek yapıtı tasarladığımızı düşündürmemelidir. Sanatçı yapıtı oluştururken en anlaşılır biçimi ve kuralları seçer.

Sanatçı Sol Lewitt (1967) nesnenin düşüncenin önüne geçmesi konusunda eleştiri getirerek şu sözleri söyler:

“Oysa iyi bir sanatçı, yeni malzemeleri yeni sanat eseri yapmak için kullanır. Ne var ki, çalışırken malzemenin fiziksel önemini abartıp, onun sanat eserinin kendisiymiş gibi algılamak (ki, bu bir çeşit dışavurumculuktur), bana sorarsanız, bir tehlikedir.” (Yılmaz’dan aktaran Tanyel, 2015, s.3; Yılmaz, 2001, s.179) diyen Lewitt, sanatçının malzemeyi fiziksel olarak sunmasına karşı çıkmıştır.

Kavramsal sanatın diğer düşünce yapılarıyla matematik, felsefe gibi alanlarla ilgisi olduğu sanılmaktadır. Ama aslında bu durum gerçeği yansıtmaz. Matematikten faydalanan bir sanatçı matematiğin basit sayı sistemini kullanır. Felsefesinin olması ise yapıtın bir düşünce ile oluştuğunu göstermektedir. Yapıt bir düşünceden yola çıkılarak oluşturulur ama bunun felsefesi olduğunun düşünülmesi doğru değildir.

Yapıt oluşum sürecinde sanatçıya aitken oluştuktan sonra aslında izleyiciye ait olur. Yapıt izleyiciye ulaştıktan sonra başlayan süreçte önemli olan yapıtın ne anlattığı değildir izleyicinin ondan ne anladığıdır. Kavramsal sanat bu sınırlayıcılıkların ötesinde bir yol gösterici görevindedir. İnsana nasıl yaşaması gerektiğiyle ilgili bilgi verir. Doğru iletişim kurmak için nasıl davranmamız gerektiğini anlatır. “Sol Lewitt (1967), sanatın kavramsal

bir biçiminin kullanılmasının, eserle ilgili bütün aşamaların planlarının yapılmasından sonra uygulamanın sadece bir ayrıntı olduğundan bahseder” (Yılmaz’dan aktaran Tanyel, 2015, s.2; Akt. Yılmaz, 2001, s.173).

Bir şehirdeki değişimin gözlemlenmesi ve bunun fotoğraflarla izleyiciye sunulması kavramsal sanat örneğidir.

Aslında baktığımızda hareketlerinin ve davranışlarının bilincinde olan herkes kavramsal sanatçı olabilir. Kavramsal sanatın sınırlandırılmaz oluşu sayesinde günlük hayatımızda kavramsal sanatla karşılaşırız. Gazetelerde, yolda ya da galeride kavramsal sanat karşımıza çıkar.

Eğer her insan kavramsal sanatçı olabileceğinin farkına varırsa gündelik yaşam içinde hayatın sunduğu zenginlikleri algılamaya başlayabilir. Böylelikle kendinin ve kavramsal sanatın farkına varan sanatçılar bu farkındalıkla yaşamlarını sürdürürler.

Bir resim ya da heykel yapma isteğiyle yola çıkan kavramsal sanatçılar gelenekselin dışına çıkarak gündelik hayatta kullanılan malzemelerle fikirlerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra sanatı ve bilimi eş görmüş ve herhangi bir sanat dalına bağlı kalmadan kendi dillerini oluşturmuşlardır. Kavramsal sanat ‘nesne sonrası sanat ve nesnesiz sanat’ olarak kendisini göstermiş ve kendi ile birlikte birçok sanat akımını da etkilemiştir.

Kavramsal sanatın bir değişik türü olan yerleştirme sanatı da kavramın bu dilinden etkilenecek ortaya çıkmıştır. Enstalasyon, kavram sanatının günümüze ulaştırdığı şekil ve son noktadır. Nesnelerin çokça kullanıldığı enstalasyon sanatında, kavram sanatının temelinde metin içerik vardır. Enstalasyon sanatı izleyici karşısında ya da izleyici gelmeden de oluşturabilmektedir. En önemli özelliği sanatçının eserini oluşturacağı yeri önceden tespit etmesidir.

Eser tasarlandıktan sonra tespit edilen mekânda oluşturulur ve mekânın özelliklerine de dikkat edilir. Enstalasyonun ilk örnekleri yine kavramsal sanattan da tanıdığımız Duchamp’a kadar uzanır. Enstalasyonu Duchamp’tan esinlenerek uygulayan ve kendini duyuran Joseph Beuys sanatçının seçtiği her nesnenin sanat nesnesi olabileceğini söylemiştir. Beuys’a göre sanatçı nesneyi parçalamak ona yabancılaşmak yerine onun detayına girip onu tanımalı ve kavramalıdır.

“Enstalasyon sanatını yalnızca ‘araç’la tanımlamaya yönelik daha önceki çabaların başarısız kalmasının sebebi, uygulamanın doğası gereği kendi sınırlarına meydan okumasıdır. Bu sorgulama süreci, sanatçı ile izleyici arasındaki ilişkileri irdeleyen bir söylem oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Enstalasyon sanatçıları geleneksel olarak görsel sanatlarla birlikte anılmayan malzemeler ve metodolojilerle çalışmaya yönlendiren bu süreç aracılığıyla tanımlanır” (Oliveira-Oxley-Petry aktaran, Taştan, 2016, s.473; Oliveira-Oxley-Petry, 2005, s.14).

Günümüzde disiplinler arası bir sanat anlayışıyla ele alınan enstalasyon sanatı, hazır nesne, teknolojik ve elektronik cihazlar, video, fotoğraf, ses gibi farklı araçları destekleyici olarak kullanarak çalışmalarını izleyiciye sunmuştur.

Sony, portatif video kaydetme cihazı portopaki geliştirildikten sonra video çalışmaları daha popüler olmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu durum enstalasyon sanatının karma bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Çağdaş sanatın bir parçası olarak kalmayan enstalasyon, mimari ve kavramsal, kamusal sanat olarak da sıkça kullanılmaktadır. Enstalasyon gibi sergilendikten sonra bozulan veya mekân değiştirebilen çalışmaların fotoğraflanması ve/veya video kaydına alınarak belgelenmesi gerekmektedir. Sergilenme zamanında farklı açılardan çekilen fotoğraf ya da videolar sanatçının yüklediği anlama göre farklı galeri veya medya ortamında da sergilenmektedir. Bu da bize teknolojik gelişmelerin sanatın yaratımı kadar sergilenebilmesi içinde olanakların olduğunu göstermektedir.

Önceleri toplulukların oluşumuyla galerilerde açılan sergilerin gelişimi ile beraber hem üretim alanında ikinci boyuttan üçüncü boyuta hatta gelişimin ilerleyiş hızına göre dördüncü boyutta sergilenebilmeye hem de teknolojinin getirdiği imkânlarla kısıtlı bir alandan evrensel boyuta açılmıştır.

Sanatçıların onayıyla sanat platformlarında galerilerin, müzelerin internet erişim adreslerinde, kişisel sayfalarda sunulabilmektedir. Dolayısıyla enstalasyon sanatının fotoğraflanması ve video kaydına alınması teknoloji ile arşivlenmesi önem taşımakla beraber sanatçısına ve izleyicisine fayda sağlamıştır.

19. asırda fotoğraf makinesi, televizyon gibi yeni icatların ortaya çıkması bireyler açısından hızla gelişen durmaksızın devam eden bir sürece girilmesi sağlanmıştır.

Başka bir deyişle sanatçıların nesne kullanımına yönelik seçimleri, artık nesnelerin sergilenecekleri mekanlara kadar geçerli olmaya başlamıştır. Eski ve günümüzdeki kullanım biçimleri bakımından görev ve anlam yönünden değişen mekanlar, sanat eserinin sergilenmesi için tercih edilmiştir. Mekân ile sanat yapıtının arasında bir bağ vardır. Seçilen mekân, sanat yapıtının ortaya çıkışını desteklemeli, onun ön planda olmasını sağlayacak şekilde olmalıdır. Günümüzdeki enstalasyona dair yorum yapabilmek ve onu daha derinlemesine inceleyebilmek için 1960 yılından başlayarak sanatta ortaya çıkan yaklaşımları incelemek gerekmektedir.

Buraya kadar görüyoruz ki sanat yaklaşımları kendi üslup ve ifade yollarını ararken, gelenekseli de kendince sorgulamış ve gelenekselden etkilenerек kendi sanatlarına yansıtmışlardır. Bu etkileşimin günümüzdeki yansımaları proje, etkinlik, video ve başka ifade biçimleriyle izleyiciye ulaşmıştır. Yerleştirme sanatıyla mekân, nesne, izleyici ve süreç olgularını yansıtan sanatçılar bunu yaparken teknolojik cihazları ve birçok nesneyi bir arada kullanmıştır.

Kullanılan teknik ve nesne, obje enstalasyon bir teatral gösteride olabilir. Enstalasyon sanatıyla; mekâna uygulanan şiddet, kirlilik veya insanda baskı oluşturabilecek ses performans sanatının temasını bile oluşturabilir. Mekân, hareket ve zamanı birer araca dönüştüren sanatçılar, teatral performanslar ve montajlarla enstalasyon sanatının örneklerinin oluşmasını sağlamıştır. Bu da bize enstalasyon sanatının performans sanatıyla görsel dilini hareketle birleştirerek kavramsallaştırmıştır. Performans sanatı ise sanatçıların isteğine göre dekoratif yerleştirmelerle, çevresel etkilerle ve bedenle oluşturulmuştur. Zaman içerisinde ise performans sanatı eylemlerin fotoğrafla aktarıldığı, video ve yerleştirmelere dönüşmüştür.

Jonah Westerman, Performans sanatı olarak değerlendirmemiş, sanatın bireylerle ve ulaşabildiği tüm toplumlarla ne tür bir bağ kurduğuna dair sorular ve endişeler olduğunu dile getirmiştir. Performans sanatı toplum ve birey arasındaki sınırları, görülmeyeni görünür kılmayı, kültürel ve iktidar karşıtı sanat üretmek için ses çıkarmıştır.

Resim 2.16. Joseph Beuys, “Jeder Mensch ein Künstler- Auf dem Weg zur Freiheitsgestalt des sozialen Organismus” konulu konferansta Rainer Rappmann tarafından Achberg / Almanya 1978'de fotoğraflandı.

Kaynak: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BeuysAchberg78.jpg>

Performans sanatı kendini biçime karşı çıkıp düşünceye önem vermesiyle duyurmuştur. 1970’lerde canlı olarak seyirciye dans, müzik, video, tiyatro alanlarındaki faaliyetleri ile kendini tanıtmış ve adını almıştır. Gösteri sanatları olarak da bilinmektedir. Özel bir yetenek gerektirmeden, ifade yüklemekten seyircinin desteğiyle tamamlanan performans sanatı, içinde barındırdığı diğer sanatlar açısından da böyledir. Performans, insanın vücudu bütün yönleriyle deneyimlemesini, hayatın ve kararsızlıkların yaşayarak anlamlandırılabilceğini savunur. Sanat zaman içerisinde bütünü değiştirir daha çekici kılar ve izleyiciyi etkisi altına alır. Olayın o an canlı birinin üzerinde uygulanması, sergilenmesi izleyicinin gerçeklikten daha derin bir şekilde etkilenmesini sağlayan sanat dalı olan performans oluşturmuştur.

Performans sanatçılarının en belirgin özelliği bedenlerini sanat dili olarak kullanıp, sanatın alışılmış dilini yıkmaya çalışmalarıdır. Bu başkaldırı bir ifşa şekli ve bir direnme yöntemi gibidir, bu sanatın yerleşmiş kurallarına karşı bir saldırı olarak bile görülebilir. Sanat eseri artık bir heykel ya da tuval resmi almaktan çıkmaya başlamıştır. Bu doğrultuda performans sanatçılarının en önemli gayeleri kurulu olan düzeni, ölümsüz, eşsiz ve paha biçilmez olan geleneksel sanat yapıtlarının yöntem ve malzemelerini ve bu malzemenin satıldığı, sergilendiği, korunduğu mekanları terk etmek istemeleridir (Giderer’den aktaran Sakallı, 2018, s.96; Giderer, 1995, s.51).

Bu da sanatın meydanlara, sokaklara, insanların içine taşınmasını sağlamıştır. İnsanların sanatla iç içe olması, sanatçının kendini daha fazla duyurmasına olanak sağlamıştır. Bu

nedenle, içerikte kullanılan temalar ve materyaller arasında etkileşimin temeli sanatın az olduğu mekân ve sürede üretilmelidir.

Bedenin, iletişim biçimi olarak kullanılmaya başlandığı, sanatçıların bedenlerini kullanabildikleri performans sanatı, kavramsal sanatla bağlantılı olarak hareket eden bir sanattır. Performans sanatı (body art, vücut art, fluxus vb.) altında çeşitli sınıflara ayrılan ve sergilenen performanslar olarak izleyici karşısında gerçekleştirilir. Geleneksel biçim anlayışından tekrarlanmadığı ve fotoğraf, video kaydına alınarak saklandığı, satılamadığı, taşınmadığı için farklıdır. Sınırları yok eden sanatçıya özgürlüğünü hissettiren ve izleyiciyi de yanına alınarak düşünsel anlatım oluşturmaktadır. İzleyiciyi yanına almasının yanı sıra gelişen teknolojiyle de uyum sağlayan performans sanatı, teknolojiye sanatsal bir anlam ve estetikle yürüyerek sanatsal dönüşüm yaşamaktadır. Performans sanatçıları ve kuramcılar, teknoloji kullanımı için birçok bakış açısı geliştirilmiştir. Böylece teknoloji, performans sanatı sanatçıları için de üretimde farklılık sağlamıştır. Sanatçılar performanslarında fotoğraf, video, ışık, ses, projeksiyon, bilgisayar, televizyon, internet gibi gelişmiş kaynak kullanımına sıkça başvurmuş ve kendilerine yeni ve gelişmiş bir anlatım dili oluşturmuşlardır.

Obermaier verdiği bir mülakatta teknoloji ile ilgili şunları belirtmiştir:

“Teknoloji ile yaklaşma zaman geçtikçe değişiyor. Teknolojinin kendini değiştiriyor ve böylece yaratıcı olanaklar var. Örneğin sadece on beş yıl önce önemli bir yaratıcı çalışma yapmak mümkün değildi. En yeni teknolojiyi aramıyorum ve onu ilk kullanan ben olmak istemiyorum. Teknoloji performansını teşvik etmezse, benim için hiçbir değeri yok. Tecrübemde istediğim gibi kullanmamı sağlayan hesaplamanın doğru gücünü elde edinceye kadar, teknolojiyi doğru şekilde kullanmak için her zaman çok bekledim” (Obermaier’dan aktaran Öznülür, 2019, s.119; Obermaier, <http://digicult.it>).

Oysa teknoloji, performans sanatçısının eserinde kullanılabileceği çok fazla nesne çeşitliliğine sahiptir. Teknoloji sanatçılar için zaman, dinamizm, ses, ışık görüntü demektir, onların tek yapması gereken bütün bu teknolojik yapıyı sanatlarında uygulamak ve sergilemektir. Sonuç olarak teknoloji sanat içerisinde kendine bir yer edinmiş, performans sanatında da kendine özel bir yer bulmuştur. 20. yüzyılın başlarından itibaren gelişim gösteren performans sanatı teknoloji ile sanatına kattıklarıyla kendini daha da geliştirmeye devam etmiştir.

Performans sanatı gelişimini tek bakış açısıyla sınırlandırmayı yeterli bulmamış birçok sanatsal disiplinleriyle de etkilerini göstermiştir. Bu anlamda performans sanatı, yoksul sanat, fluxus vb. sanat üslupları gibi düşünceye önem veren biçimselliğe karşı çıkan anlayışların oluşmasına olanak sağlamıştır. Performans sanatı ve fluxus alışılmışın dışında üretme stilleriyle hızla yayılmaya başlamıştır. Fluxus, performansı sanat olarak kullanmanın başka bir performansı olmuştur.

1960 yılında ilk defa kullanılan “Fluxus” durağanlığa karşı çıkma değişim ve yenilenme gibi anlamlar taşımaktadır. Fluxus sanatçıları çeşitli çalışmalarıyla sanata alternatif bir yaklaşım içinde olmuşlardır. Sözlük anlamına baktığımızda arınma hareket olarak tanımlanan fluxus 1962’den itibaren sanat akımının ismi olarak kullanılmıştır.

“Fluxus hesaplanmayan, kurgulanmayan, anlık gelişen performansların ve farklı disiplinlerin birbiri içinde eridiği bir yapı olma özelliğine sahiptir. Fluxus, olayların geçiciliğini ve sıradanlığını üzerine vurgu yaparak, sanatta kalıcılık düşüncesini reddeder. Önemli olan sanat eseri ortaya koymak değil, anlık deneyimler yaşama ve yaşatma kaygısı taşır. Rastlantısallık ve yenilenme Fluxus anlayışı içinde önemli olmakla beraber, yapılan performansların estetik değeri önemsizdir” (Tanyel, 2015, s.17).

Günümüzde etkileri hala sürüyor olsa da en parlak dönemini 1962-1978 yılları arasında yaşamıştır. Fluxus’un oluşumuna baktığımızda farklı anlayışlardan etkilendiğini görürüz. Dadaizm’in kuralsızlığı, başkaldırcılığı ve John Cage’in müzikte ortaya koyduğu yeni anlayışlar fluxusu etkilemiştir. Dünyada sürekli değişim ve gelişim hali vardır. Evrensel kurallar gereği birçok kültür birbirinden etkilenmektedir. Bu durum elbette sanata da yansımaktadır. Değişen ve gelişen dünyada sürekli yenilikler olmaktadır. Fluxus da dünyadaki bu değişimin ve etkileşimin sanatta da etkisinin olduğunu vurgulamaktadır.

Toplumun endişelerini estetik açıdan daha ön planda tutmuşlardır. Fluxus’un akımdan çok grup oluş nedeni sanatçıların aynı amaç için bir araya gelmesidir. Sanatın günlük yaşama katılmasıyla birlikte görüntünün oluşturduğu sınırsızlık, müzikal değerler gibi önemli kavramlar sanatçıların bu kavramdan yola çıkmasına neden olmuştur. Grubun ortak sanat anlayışı fluxus sanatçılarını video alanına yönlendirmiştir.

“Özayten’e göre, Fluxus ile matematik arasında bir paralellik vardır ve matematik alanında ortaya atılan yeni modellemeler doğu bilimlerinde yeni oluşumlara etki eder. Sanat alanında yeni çıkışlar, dünya görüşünde değişime yol açar ve bu değişim de kültürü ve bilimi

yeniden biçimlendirir. Fluxus'un oluşturduğu döneme bakılırsa, intermedia, elektronik ve TV döneminde oluşturduğu görülür ki sonrasında Fluxus anlayışına sahip olan Nam June Paik ve Wolf Vostell gibi sanatçılar video sanatının oluşmasında rol oynar" (Özayten'den aktaran Tanyel, 2015, s.17; Özayten, 1992, s.62-63).

Video sanat içinde önceden de kullanılmasına rağmen fluxus sanatçıları tarafından daha ustaca kullanılmıştır. Videoyu enstalasyonlara ekleyerek kullanan sanatçılar, sanatlarıyla teknoloji birleşimini en güzel şekilde yansıtmışlardır. Fluxus sanatının asıl amacı ise sanatla hareketli bir dönüşümün oluşumunu sağlamaktır. İzleyicinin katılımıyla da interaktif harekete dönüşen fluxus, çeşitli etkinlik ve festivallerde düzenlemiştir. Fluxus bu tavrıyla galeri sistemine karşı gelmiş hem de video ve enstalasyon sanatıyla bağ kurmuştur.

Bugün dönüp baktığımızda geçmişin ve bugünün çok yönlülüğünü kullanması, sisteme karşı çıkması ve disiplinlerarası niteliğe sahip olması Fluxus'un ayırt edici özelliklerinden biri olmuştur. Yaptıkları bütün işlerde yaşam ve sanatın bir bütün olduğunu göstermişlerdir. Ortaya çıktıkları ilk zamanlarda ne sanat kültürü ne de medya, teknoloji alanında ciddiye alınmamalarına rağmen çalışmaya devam etmişlerdir.

Zaman içerisinde sanatçıların sanatın sınırlarına karşı çıkmasıyla, malzeme kullanımının önem kazanması ve çeşitlendirilmesi sanatın kendini ve toplumdaki yerini sorgulamasını sağlamıştır. Kendini sorgulayan sanat içerisinde birden fazla üslubu barındırmaya başlamıştır. Bu sorgulama ile beraber fluxus, performans, yoksul sanat gibi dönemin şartlarına uygun üsluplar doğmuştur.

Performans sanatı biçime karşı çıkıp, düşünmeye önem verirken, fluxus ise anlık deneyimler yaşama ve yaşatma kaygısı taşıyarak üretim yapmaktadır. Yoksul sanat ise, organik ve inorganik materyalleri bir arada tutan, doğal ve yapay süreçleri izleyerek farklı doğa yaşantılarını görünür kılmayı amaçlamaktadır.

İtalya'ya özgü olan sanat akımı yoksul sanat, arte povera olarak da bilinmektedir. Yoksul sanat doğanın yansımalarının parçası değil doğanın bir parçası olmayı hedeflemiştir. Sanatçılara göre, insan zihin ve iç dünyasını keşfetmek için bir simyacı gibi doğanın köklerine ulaşarak yeni oluşumlar yapmalıdır. Önemli olan doğayı bire bir yansıtmak ya da doğaya egemen olmak değil doğa ile beraber yaşamak ve üretmektir.

Yoksul sanatı benimseyen sanatçılar eserlerini oluştururken klasik eserler oluşturmaktan kaçınarak özgün, sıra dışı bir yaratıcılığı oluşturmayı amaçlamışlardır. Sanatçılar malzeme çeşitlerini daha da arttırmışlardır. Yeni malzemeler getirmenin yanı sıra nesnelerin zaman içinde yaşadığı değişimi somut hale getirerek bu süreci gözlemlenebilir hale getirmişlerdir.

Resim 2.17. Michelangelo Pistoletto, 1967-1974,
“Paçavra Venüsü (Venus of the Rags)”

Kaynak: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/pistoletto-venus-of-the-rags-t12200>

Art Povera için sadece bir tarz demek yeterli değildir. Art Povera bir tarzın ötesinde yaşam felsefesidir. Bu anlayışta sanatçının kullandığı malzemeler değerli ve önemli olmadığından “Yoksul Sanat” adını almıştır. İnsanın doğa ve kültürle ilişkisini tartışmacı bir yaklaşımla anlatan bir sanat eseridir. Yoksul Sanat’ın gerçekleştirmek istediklerini ortaya çıkaran materyaller basit kolay ulaşılabilir taş, toprak gibi tabiatta hemen, çabasız bulunabilecek nesnelerdir. “Kullanılan materyallerin tamamen değersiz ve önemsiz malzemeler olmasından dolayı “Yoksul Sanat” adını aldığını düşündüğümüz bu akım, zahmetsizce elde edilebilecek ve doğada kolayca bulunabilecek olan her tür malzemeyi (taş, toprak ve bitki gibi) sanat eseri olarak sergileyebilmektedir. Malzemesi yoksulsa, sergilemeleri de bir o kadar sabit ve yoksul olmalıdır. Entelektüellikten uzak, seyirciye yakın olmak temel amaçlar arasındadır” (İrgin ve Keser’den aktaran Aydın, 2018, s.222; İrgin, 2017, s.1503-1511; Keser, 2009, s.49).

Bu akımın en belirgin nitelikleri arasında kalıcı olmayan atık ve doğada kendiliğinden var olan malzemeleri kullanması yer alır. Günlük yaşam içindeki objeler seçilerek gazeteler, dergiler gibi malzemeler kullanılmıştır. Malzemelerden bir eser oluşturulurken üç boyutlu çalışmalar da tercih edilir. Doğadaki yaşamı eserleriyle yansıtmayı amaçlayarak doğa

yaşamını daha çok insana ulaştırmayı amaç edinmişlerdir. El emeğinin büyük önem taşıdığı bu akım sanatçıları tarafından gösterilmek istenmiştir. Sanat ve zanaat arasında var olan kültürel farkların sorgulanması gerektiğini söylerler.

Kounellis'in de dile getirdiği gibi bu akım bir ideolojik yapılaşmadır. Pop art'ın neden olduğu yoğun tüketim anlayışına karşı çıkan ve seri üretimin de karşısında duran bu akımın sanatçıları sanatın birçok değerinin de sorgulanmasını amaçlamışlardır.

Tüketim toplumunun takıntı haline dönüştürdüğü yenilik kavramı sanatçıların kaygı duymasına neden olmuştur. Bu nedenle sanatçılar, eserlerini, sanat disiplinlerinin arasında ortaya çıkan engelleri kaldırmak için oluşturmuşlardır. Arte Povera sanatçıları, sanatlarını para kazanma amacıyla yapma düşüncesine karşı çıkmışlardır. Tabiatın ve hayatın kıymetini fark etmişlerdir. Bu akım bilinçli bir şekilde sıradan malzemelerle yapılabileceği gibi çoğunlukla çevreye dair bir sanat anlayışı olarak da değerlendirilebilir.

“Yoksul sanat, sanatı gerçek yaşamdan soyutlayan ve sadece estetik bilince ermiş küçük azınlığa seslenen çağdaş sanat eğilimlerinde bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yoksul sanatta bir gösterinin kendisi ya da onun hazırlık aşaması izleyiciye sunulmaktaydı. Buradaki ana ilke, herkesin sanat yapabileceği düşüncesi idi” (Şişman'dan aktaran İrgin, 2016, s.64; Şişman, 2006, s.178).

Bir mekânı tasarlamaya anlam ve algının uyumlu biçimde bulunulan ortamlara bağdaştırılmasıyla oluşan bir sanat akımı biçimi olarak da bilinen enstalasyon çalışmaları, büyük bir hızla yaygınlaşmaya başlamıştır.

“Bu sanatsal üslubunun, aslında gösteri sanatı, Minimalizm, Yoksul Sanat, Çevre Sanatı, Yeryüzü Sanatı gibi diğer sanat dalları ile girift olduğu da söylenebilir. Hatta kimi zaman Arte Povera için kavramsal temelli bir sanat akımı türüdür, denildiğine de tanıklık edilmektedir” (Arslan, 1997, s.971-973).

Birbiriyle uyumlu olmayan birçok objenin bir araya gelmesinin sürrealizmi hatırlattığı söylenebilir. Sürrealist sanatçılar Fütüristler gibi geçmişleriyle yüzleşmektedir. Fakat bir farkla Fütüristlerin yaptığı gibi geçmişi reddetmişlerdir. Bu sanat akımında Minimalizm veya pop art gibi kolay objeler seçilmiştir. Yoksul sanat ile aynı dönemlerde benzer birkaç akımda ortaya çıkmıştır. Bu akımlardan biride Minimalizm'dir.

Sanat akımı olarak kullanılmaya başlanan Minimalizm (minimum) akımının kelime kökeni Fransızca'dır. Minimalizm anlayışında sanatçılar sadece kendisini sembolize etmeyi tercih eder. Neticede görsel sanatlar alanında sıradan tarzlar ve en kolaya inme, sözleriyle açıklayabiliriz.

Minimalizm, "indirgemecilik" biçiminde de adlandırılabilir. Sanat alanında ki öğelerin en sade, yalın hallerine kadar indirgenebilmesi hedeflenir. İnsanların ihtiyaçlarını minimuma indirme çabası sanatın da minimalizme yönelmesine neden olmuştur. Sanat alanında geleneksel söyleyışlere karşı çıkılmış ve yeni sorgulayışlar ortaya çıkarılmıştır.

"Modern sanat dönemleriyle birlikte, sanatçılar artık alışlagelmiş tekniklerden ve kalıplardan, sıyrılmak istemişler ve eserlerini birtakım farklılıklarla ve yeni sanatsal üsluplarla ortaya koymaya çalışmışlardır. Zamanla sanat eserleri, figüratif olmaktan uzaklaşmış, non figüratif ve soyut olmaya başlamıştır" (A&A'dan aktaran Aydın, 2018, s.1154; A&A, 2013, s.1-18).

Objeyi olduğu gibi görmüş, izleyicilerine konuyu karmaşık anlatım teknikleriyle aktarmaktan kaçınmışlar. Düşüncelerini, az sayıda çizgi, renk ve doku kullanarak ifade etmişlerdir. Karışık olanı sadeleştirerek, günümüz yaşantısında giderek çoğalan ve hızlanan sayısız görsel veriyi, gelişmekte olan yaşam şartlarına tutunmaya çalışan insan için sade, net ve anlaşılır hale getirerek anlatmışlardır. Savaş ile kaybettikleri zamanı kazanmak isteyen insanlar, tüketim etkenini öyle bir noktaya getirmişlerdir ki zamanı geri kazanmak için çabalamaya başlamışlardır. Bu durumdan etkilenen minimalist sanatçılar, toplumun çok sık tükettiği dergi, gazete, televizyon ve sinema gibi imgelerin yayılmasını sağlamışlardır. Günlük hayatta karşımıza çıkan, yaşamı kolaylaştıran ve yönlendiren grafik ikonları, kentsel minimalistlerin yaşamı kaos ve bilgi kirliliğinden kurtarma istemiyle ortaya çıkmıştır.

Böylece dur durak bilmeyen teknoloji gelişimi, bilgisayarında toplumsal yaşama etkisiyle sanat ve tasarım alanında yeniliklerin oluşmasına imkân oluşturmuştur. "Dijital dünyanın olanakları ve tasarım kültürüne katkıları düşünüldüğünde, her bir sanat eserinin üretim aşamasına geçmeden önce fikir düzeyinde var olduğu gerçeğinden hareketle, teknolojinin bu fikirlerin nasıl sanat ve tasarım ürünleri olarak hayata geçirileceğini belirleyen önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılabilir" (Erbay'dan aktaran Baran, 2017, s.172; Erbay, 2014, s.189).

Geleneksel sanat anlayışındaki abartıya karşın minimalizm teknoloji dönemi akımı olup süsten, abartıdan kaçınmış, geometrik formları ifade biçimi olarak kullanmıştır. Kendini Amerika’da gösteren bu akım, gelişime kayıtsız kalmayıp, endüstriyel malzeme kullanımına önem vermiştir. Eserlerinde simetrik düzen kullanan, bazen kompozisyonundan uzaklaşan minimalizm. Üretirken malzeme olarak renk, çizgi ile kalmamış endüstrinin getirdiği alüminyum, floresan aydınlatma, fiberglas gibi malzemeleri de kullanmıştır. Minimalistler geleneksel model oluşturma yöntemlerini pek kullanmamışlardır. Önemli olan malzemenin saf olmasıdır. Amaçları ise malzemeyi saf haliyle imgesel kurgulamaktır.

Resim 2.18. Donald Judd, 1967. Galvanizli demir üzerine vernik, Her biri 9 x 40 x 31 inç (22,8 x 101,6 x 78,7 cm), 9 inç (22,8 cm) aralıklarla dikey olarak monte edilmiş.

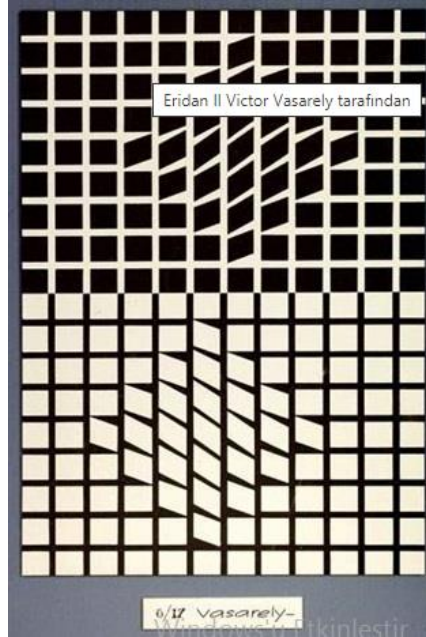
Kaynak: https://www.moma.org/learn/moma_learning/donald-judd-untitled-stack-1967/

“Minimalizmde simetri ve düzen ilkelerinin, tekrarlı biçimlerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak parçaların kullanımı, Gestalt teorisinde kullanılan parçaların anlamlı bir bütün oluşturması ilkesi ile benzerlik göstermektedir. Bu şekilde bir bütünün oluşturacağı etki ve anlamın daha derin olacağı düşünülmüştür. Başka bir deyişle sanatçıların Gestalt düşüncesinde parça bütün ilişkilerini inceleyerek bu düşünce ile çalışmalarının bütünlüğünü parçalardan daha önemli görmüşlerdir. Ayrıca bu teoride simetrik tekrarlar kullanılarak düzenlemeler yapılmıştır” (Lüy’den aktaran Ekiz ve Kaya, 2018, s.16; Lüy, 2012, s.15).

Modernleşmenin sonucu olarak kentsel üretim ve teknolojik gelişim görülmektedir. Bu süreçte toplumsal yaşama yön veren, insanlığı derinden etkileyen olaylarda insanları farklı düşünce alanlarına sevk etmektedir. İhtiyaçlar doğrultusunda doğan minimalizmde kendini bu yıllarda göstermiştir. Akımın getirdiği, sade, salt ve fazlalıklardan arınmış estetik fikri, 1960’larda “sanat için sanat” anlayışını daha popüler hale getirmiştir. Sergiler ve hızlı yayılması sayesinde 1974 yılına kadar yoğun şekilde etkili olmuştur.

Savaşın sonra sosyal, politik ve kültürel değişimlerin etkili olduğu dönemler. Pop art, Minimalizm ve Op art gibi sosyal dışavurumcu sanat akımlarında bilincin ve bilinçaltının ne kadar önemli olduğunu bize göstermiştir. Op art, tekniğin sanat ürününün içine yerleştirildiği bilimsel yaklaşımları önemli gören, izleyicinin yapıyla kendini bulmasını isteyen bir sanat akımıdır.

Op artın gelişimine renk ile ilgili yapılan araştırmalar katkı sağlamıştır. Süreç içerisinde bilim ile grafik sanatını birleştirerek, optik sanatı oluşturmaya çalışmışlardır. Figür kullanmaması bakımından gözün alışmasını zorlaştıran etkiler oluşturmak için mantık ve sistemsiz düzende oluşturulan biçimler, çizgiler, eşit dağılmış renk yüzeyleri ve nokta formunu kullanmışlardır. Oluşturdukları bu düzenlemeler algılamayı bazen, dinamik etkilerle optik yanılsamayı oluşturmuştur.

Resim 2.19. Victor Vasarely, 1956 “Eridan II”, 37 x 25,2 cm

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/victor-vasarely/eridan-ii-4HhwUP8H1fV0lhskjMcI7w2>

Optik sanat direkt algılamaya yönelik olmasıyla bilinç ve bilinçaltını doğrudan etkiler. İzleyicinin bilgi birikimi ve deneyimlerinin en az olması durumunda bile algılanır. Gündelik yaşamın içerisine modern yaşamın sağladığı imkânlarla farklı biçimlerde girmiş, özellikle mimari, reklam ve dekorasyon alanlarında kendini göstermiştir. Yeni bir bakış açısı olmasına rağmen gelenekselleşmiş göz yanılması yöntemi kullanılmıştır. Hazır nesnenin değişiklik yapılmadan kullanıldığı üslup olan optik sanatta konu, görüntü ve nesne hazırdır. Op art görsel algıyı anlamsal yanılsama oluşturmak için yönlendirir. Optik sanatta eserleri doğru izlemek, eleştirmek temel yaklaşımdır.

Eserin ortaya çıkardığı ve izleyici tarafından algılanan biçimi, bu konuda bilgi sahibi olmayı gerektirmez. Bilinmeyenine ortaya çıkardığı değişik algılama biçimleri bir gerginlik yaratır. 1965 yılında New York'ta optik yapıtlar estetik anlayışta sanat dünyasında büyük etkiler yaratmıştır. Optik sanat izlenenin asıl dünyasına bakışın öznel olduğunu göstermiştir.

“Op Art, modern sanatta konu ve estetik bakış açısına göre şekillenen algı değişimi süreciyle birlikte “an” ı tanımlaması sebebiyle önemli bir yer tutar. Op Art çalışmalarda göz – görme ve beyin – idrak ilişkisinde algının oluşturduğu yanılsama sebebiyle değişim ortaya çıkar. Yapılarda, bitişik veya merkezi kompozisyonlar, çizgisel paternler, renk etkileşimleri, söz mekânsal uyumsuzluk sebebiyle algının yanılsaması söz konusudur. Op art yapıtlar sadece bilimsel optik yasalarıyla değil aynı zamanda savaş sonrası dönemde gelişen Gestalt ve deneysel psikoloji bilgilerini sentezleyerek belli bir disiplin içinde oluşturulmuştur” (Tuğal, 2018, s.96).

Hareketli sanattan farklı olarak optik sanat, asıl olmayan kinetik ve alan değişimlerini göstermiştir. Zemin üzerinde siyah beyaz zıtlığı, renk karşıtlığı, merkez noktaların farklı düzenlenmesi optik sanatın temellerini oluşturmaktadır.

Sanatın psikoloji ve fizik ile birlikte nasıl harmanlanabileceği ve buna bağlı olarak oluşan optik sanat eserlerinin ortaya çıkardığı etki, tüm dünyayı kapsayacak biçimde olduğundan daha önce sanat eğitimi almanın zorunlu olmadığını ortaya koymuştur. Optik sanat, sanat tarihinde hızlı bir şekilde günlük hayatın içinde var olmayı başarabilen sanatsal üsluplardan biridir.

Optik sanatta izleyici eserin bir parçasıdır, her izleyici diğer izleyicilerden farklı olarak eseri algılar. Eser ve izleyici arasında iletişim olanağı sağlayan Op Art yapıtlar, kültürel açıdan farklı bir araç üstlenmiştir. Dönemin ünlenmiş tarzı olarak yeni ve eski bakış açıları

ile sertçe eleştirilmiştir. Eleştiriler, optik sanat eserinin direkt insan düşüncesini etkilemesi izleyiciye anlama/algılama alanı bırakmamıştır.

Hannes Beckmann (1909), 1965 yılında konuyla ilgili şu görüşü belirtmiştir:

“Op kültür kendinden önceki tüm kültür değişimleri gibi içinde bulunduğumuz ortamı, düşüncelerimizi olduğu gibi yansıtmaktadır ve zamanın ruhunu yaşatmaktadır” (Tuğal, 2018, s.101).

Optik sanat siyasi sıkıntılar ve baskılara karşı bilimin desteğiyle fikirlerin farklı bir düzende meydana çıkma şekli olarak ele alınmıştır. Sayısal modelleme yapısına göre, optik sanat eserleri gelişmiş teknolojik buluşlarla oluşturulan hareket sistemler ve kalabalık mekânda ışıkla yapılan, teknolojik kullanım gerektiren alanlar dönemin fikirlerini ifade etmişlerdir.

Sir Janathan Wolfe Miller’e göre:

“(…) Optik ressamalar Riley ve Vasarely, neredeyse en uç noktada psikolojik deneyim yaşatacak şekilde kullandıkları tekrarlanan ritimler, noktalar, çizgiler, damalı yapılarla deneysel optiği zorlamışlardır. (...) Kişi bu sanatçıların çalışmalarında bilim ve teknolojinin yeni ritim yapısının nasıl var olabildiğini görebilir (...)” (Tuğal, 2008, s.102).

Optik sanatın eserlerini, bilim deneyi ön planda tutmasından hareketle “deneysel resim” olarak adlandırılan, güzellikteki değişimin kinetik yapılanmaların bulunmasıyla başladığını dile getiren Miller ayrıca bu görüşünü desteklemek için televizyonu, optik çalışmaları ve sinemayı da örnek olarak göstermiştir. 20. yüzyıl içerisinde gelişmeyi ve kendini televizyon, sinema, bilgisayar gibi etki gücü yüksek teknolojik sistemler aracılığıyla geniş kitlelere duyuran op art, Miller’e göre; “(...) teknolojik avantajlar estetikle devrim yaratacaktır, buna karşın insanda moral ve psikolojik açıdan zararlı etkilenmelere sebep olacaktır (...)” (Tuğal, 2018, s.102).

Bu da bilime bağlı olarak geliştiği düşünülen optik sanatın, teknolojik gelişmeleri de kullanarak toplumu etkilediğini göstermektedir. Zaman içerisinde ise teknolojinin ürettiği televizyon ve film gibi gelişmiş dijital alanlar için kullanım alanı oluşturmuş optik sanat. Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmiş, zamanla gelişen dijital teknolojiyi kullanmıştır. Günümüzde sanat üretimi alanında bilgisayar teknolojisi ile üretimin artmasına neden olmakla beraber sanatsal üretimde eskisi kadar popüler olmasa da bilgisayar

teknolojisi ile üretim sanatçılara esin kaynağı olmuştur. Estetikle geometri ve sistemi birleştirerek soyut sanatın içinde kendini gösteren op art, zaman içerisinde kendini video, grafik ve dijital sanatta da göstermiştir. Video sanatı ise, bilgisayar teknolojisi ile birleşmesiyle beraber kendi biçimini yalnızca optik sanattaki gibi göz duyumuna seslenmemiş, gözden akla duysal bir anlam sağlayarak sanatsal ifade tarzını bulmuştur.

Optik sanatın teknolojik gelişmeleri de kullanarak elde ettiği avantajları, oluşturduğu biçim ve renk oluşumlarının nasıl yanılısına oluşturduğunu algılayan video sanatı görme ve duymayı bir arada kullanarak kendini dijital teknoloji sanatı olarak duyurmuştur. Ortaya çıkmasında ticari televizyona karşı oluşan tepki görülmektedir.

Geçmiş televizyon yayınlarının yapıldığı senelere uzanan video sanatı, 19. ve 20. yüzyılda oluşan teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkmış yıllar içinde görsel ve işitsel donanımları da kapsamaktadır. 1926 senesinde İngiltere’de John Logie’nin ilk televizyon yayını yapması, televizyon adına hızlı gelişmeleri oluşturmıştır. Amerika ve Londra ‘da ilerleyen yıllarda yayınlar başlamış, BBC’nin kamusal yayın yapmaya başlaması televizyon dünyasında da önemli gelişmeler yaşanmasını sağlamıştır. Aynı yıl Berlin Olimpiyatları televizyon vasıtasıyla canlı yayında insanlara ulaşmıştır. Uzun süredir devam eden televizyon yayınlarından farklı olarak bu yayın ilk kez canlı olarak yapılmıştır. Tüm bu gelişmeler bize göstermektedir ki video teknolojisi ilk olarak televizyon vasıtası ile yapılmıştır.

“Video sanatının ilk örnekleri, televizyon karşısı hareketler içerirken, zaman içinde bu durumla ilgili olarak yaşanan doygunluk sonrasında, aracın estetik yanını vurgulayan “konulu” çalışmalar ağırlık kazanmıştır” (Derman’dan aktaran Uşar, 2006, s.14; Derman, 1992a, s.88).

Video teknolojisi ortaya çıkmadan önce fotoğraf, sinema, ses kayıt aletleri ile insanların kullandığı teknolojik aletler videonun ortaya çıkmasıyla daha da gelişmiştir. Bazı ekoller video sanatının geçmişini araştırırken farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bu ekollerden bazıları video sanatının geçmişini Bauhaus ekolünde olduğunu savunmuşlardır. Bauhaus Okulunun üyelerinden Moholy Nagy videonun gelişim sürecini en iyi takip eden isimlerden biridir. Moholy Nagy 1936 senesinde “Renkli Piyano, Işıklı Resimler” ismiyle televizyon ve ışık projesini üretmiştir. Moholy’in yaptığı bu proje aslında video sanatının da temelini atmıştır.

Bloch'a göre; (...) Video, plastik sanatçılar tarafından ilgi ile karşılanmıştır. Sanatçılar videonun getirdiği görsellik, iletişim, estetik ve yeni teknoloji olanakları ile bir şeyler bulma çabası içerisine girmiş, yeni görüntüler üretme ve görsel anlatımla kavramlar sunmayı video vasıtası ile öğrenmiştir. Buna karşın videoyu bu yöntemle kullanan sanatçılar bile, onu diğer özgün sanatlardan ayırmış, hatta tüm sanat türlerinin dışında tutmuşlardır. Video sanatı hakkında yazılan teorik ve eleştirel yazıtların birçoğu, videoyu diğer iletişim araçlarının dışında değerlendirmiştir. Sanat eserine değerini veren ögenin izleyicisinin bakış açısı olduğundan yola çıkarsak sanatın ve bilimin muhtelif alanlarında etkinlik yürüten bilim ve sanat insanların videodan üst düzeyde yaralanması öngörülmektedir (Bloch'tan aktaran Çankır, 2018, s.8; Bloch, 1983,s.13).

Video sanatı, televizyon yayınlarının geniş kitlelere ulaşması bu kitleleri etkilemesi ve toplumu şekillendirmesi nedeniyle televizyon yayıncılığını merkeze almıştır. Kapitalist düzenin televizyonu yönlendirmelerinde araç olarak kullanılması, sanatçıların bu konuda daha hassas davranmasına, kişilerde bilinç oluşturmaya amaçlamasına neden olmuştur. Sanatçılar videoyu araç olarak kullanırken videonun tüm olanaklarını kullanarak eleştiride bulunmuşlardır. Video sanatı, televizyonun algı yöntemi yapma anlayışına karşı çıkarak algısal sistemlerin değişmesi gerektiği düşüncesini savunmuştur.

“Televizyon ve video, kitle kültürüne dahil olan teknolojik yeniden üretim yollarıdır. Bununla birlikte, sanat ortamında modernist anlatımların yerini postmodernist anlatımlara bırakmasında etkili olmuşlardır. Biriciklik ve kalıcılık, yeniden üretimin var olduğu film ve video sanatında, çokluk ve geçiciliğe dönüşmüştür” (Connor'dan aktaran Uşar, 2006, s.6; Connor, 2001, s.240).

Video sanatının önemli temsilcileri videonun teknik imkânlarını en iyi şekilde kullanmak için araştırmalar yapmışlardır. Taşınabilen video kameraların üretilmesi ile birlikte gelişen teknoloji video sanatının da gelişmesini sağlamıştır. Ve video sanatının asıl anlamına kavuşmasına destek olmuştur. Taşınabilir video kameraların belli bir mekâna bağlı kalmaksızın istenilen her yerde özgürce kullanılabilmesi video sanatının daha rahat yapılabilmesini sağlamıştır.

“Video enstalasyonlar, bazı çevrelerce tek kanallı video işlerden daha canlı ve geniş ölçekli bir sanat pratiği olarak görülmüştür. Video sanatının, multi-medya enstalasyonlar ile yayıldığı ve canlandığı düşünülmüştür” (Chris'dan aktaran Uşar, 2006, s.16; Chris, 1996).

Resim 2.20. Nam June Paik- TV Buddha, 1976, televizyon monitörü, video kamera, boyalı ahşap Buda, tripod, kaide monitörü 32 x 32 x 32 cm, Buda 75 x 36 x 36 cm, John Kaldor Aile Galerisi, Sanat Galerisi NSW

Kaynak: <https://publicdelivery.org/nam-june-paik-tv-buddha/>

Semra Germaner video sanatının çağının şahidi olan bir sanat şekli olduğu söylenmiştir. Bu nedenle gelişen ve değişen her daim canlı olan bir hafıza gibidir. Video sanatı, aslında ayna gibi olanı yansıtırma özelliğine sahiptir. Video, şahit olduğu çağın önemli isimlerine olanı izleterek ayna görevi görmüştür. Sanatçı stüdyodan kurtularak sanatını istediği zaman istediği mekânda görüntü kaydederek yapabilmektedir. Mekânın yoğun kullanımı ve ilişkisi özellikle çağdaş sanatın doğuşundan bugüne performans, enstalasyon, video ve arazi sanatını etkilemiştir.

Sanat teknolojik olan/olmayan malzemenin kullanımının yoğunlaşmasını sağlamakla yetinmemiş biyoloji ve çevreye ilişkin araştırma ve ilginin artmasıyla doğa ve bedeni sanatsal ifade aracı olarak kullanmıştır.

Doğa ve beden, teknolojinin sorgulanmaya başlandığı anlatımların ve ilkelerin hızla değiştiği dönemlerdir. Bu gelişim evresinde oluşan kavram temelli anlayışlar, Land Art, Body Art, Enstalasyon gibi teknoloji temelli birçok anlayış geleneksel formları sorgulayarak, oluşturdukları farklı yaklaşımlarla mekân olgusunda yeni bir anlatım zemini oluşturmuştur.

Günümüzde de mekân olgusunun anlatım alanlarının genişlettiğini ve kendini geliştirdiğini görmekteyiz. Buna en canlı örnek olan, Land Art, temeli gereği heykel kökenli

olması ve konumlandıkları, bütünleştikleri mekân nedeniyle heykel sanatı ile bağdaştırılmaktadır. Bir yandan da kullandıkları sade, geometrik temelli biçimlerle Minimalizm ile doğanın gücünden yararlandığı ve çevresel malzemeleri, doğayı kullanmasıyla Arte Povera ile kalıcılığını fotoğraf ve video kayıtlarıyla sağlaması, kalıcı olmayan temeliyle Happening’le yapılarını oluştururken doğa ile kurdukları bağ ile Performans sanatı ile özdeşleşmektedir. Kavramsal sanat ile yapıların video, fotoğraf ve metin gibi teknoloji temelli benzer materyallerle sergilenmesiyle ilişkilendirilmektedir. Land artın uygulama ve üretim alanı olan doğa, kendiliğinden var olan ve insan etkinliğinin dışında sürekli olarak kendini yaratan ve değiştiren, canlı ve cansız nesnelerden oluşan varlığın tümü olarak tanımlanmaktadır.

Doğa ve sanat insanoğlu var olmadan önce de varlığını sürdürmekteydi. İnsan varoluşuyla birlikte doğanın vazgeçilmez bir parçası olmayı amaçlamıştır. İnsanın doğada var olma süreci, yüzyıllarca insanın doğa ile etkileşimde olmasıyla devam etmiştir. Yüzyıllar içinde oluşan bu etkileşimle insan ve doğa birbirinden ayrılmaz hale gelmiştir. İkisini birbirinden ayırmak mümkün değildir.

“Göçebelikle beraber çevresine merak duyan insan, Neolitik Dönem (Cıralı Taş Devri) öncesinde avlanarak yaşamını devam ettirirken, bu dönemde yerleşik hayata geçerek kent ve kasabalar oluşmasına yol açmıştır. Kent olgusuyla beraber gelişen, doğa karşısında üstün olma çabası, teknolojinin gelişmesine her geçen gün katkıda bulunmuştur. Bunun sonucunda artık günümüze kadar gelen şu anlayış etkili olmaktadır. Doğa karşısında çaresiz kalmamak için yöntem geliştiren insan yerine, doğaya her yönüyle sahip olmaya çalışan bir insan vardır” (Çokbilen, 2011, s.4).

Gelişmiş toplumlarda sanat toplum için yapılmaktadır. Bu eserler insanın doğayı tekrar yorumlamasıyla ortaya çıkar. Doğayı değiştirmeden birebir yansıtmak çokta kolay değildir. Bu ancak uzun deneyimler ile mümkün olabilir. İnsan doğadaki gizemi çözmeye çalışırken doğayla kendini bağdaştırır ve bu durumu içselleştirir. İnsanın kendini keşfetme isteği doğadaki objeleri anlamlı hale getirmesini sağlamıştır. İnsanın doğayla bütünleşmesi sanatı oluşturmuştur. Doğayı anlamlandırıp onu yeniden yorumlamak sanat eserlerinin oluşumuna imkân sağlamıştır. Sanat eserini oluşturmak için insanın emek vererek çaba göstermesi gerekir.

Doğada var olan ürünle sanat eseri arasında net farklar vardır. İnsanın sanat eserini oluşturma süreci önce hayal gücü ile zihinde başlar. Düşüncelerin de işin içine girmesiyle birlikte ürünler, sanat eseri haline dönüşür. Gözlem yeteneğini kullanarak doğayı gözlemleyen sanatçı eserine uygun olanları, işine yaramayanlardan ayırarak alır. Her sanatçının doğayı yorumlama biçimi farklıdır. Sanatçı doğayı taklit etmez onu kendine has şekilde yorumlar.

“Sanat hangi amaçla ve hangi dönemde yapılmış olursa olsun çalışmanın bir ürünüdür. Toplumsal bir üretdir. Çünkü ilkel toplumlar birbirine sıkı sıkıya bağlı olup toplumsal niteliklerini de hiçbir zaman bütünüyle yitirmemişlerdir (...)” (Ersoy’dan aktaran Ünal, 2019, s.3; Ersoy, 2002, s.31).

20. asırda bilim ve teknolojiye çok büyük gelişmeler yaşanmıştır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşının etkisiyle de ortaya çıkan, soykırımlar, kapitalizmin sömürü düzeni ve değişen dünya anlayışı bilim ve teknoloji alanını da etkileyerek bu alanlarda da önemli gelişmeler yaşanmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler sadece bilim ve teknoloji alanlarıyla sınırlı kalmamıştır. Doğanın değerinin fark edilmediği, doğaya zarar verilen bu süreçte sanatçılar bu konuya dikkat çekmeyi amaçlamışlardır.

Resim 2.21. Robert Smithson, 1970, “Spiral İskele” Bazalt Kaya, Tuz Kristalleri, Toprak, Su / 4.572 m- 457.2 m, “Rozel Noktası, Büyük Tuz Gölü, Utah / Dia Sanat Vakfı

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Spiral_Jetty

Tüm bu gelişmeler sonucunda Arazi Sanatında da büyük değişimler olmuştur. Arazi sanatçıları bu süreçte halkın yaşadığı psikolojik sorunları anlatmaya çalışmıştır. I. ve II. Dünya Savaşlarının insana, topluma, kültüre olduğu kadar doğaya da büyük zarar vermesi doğanın tüm bu alanlardan dolayı dengesinin bozulması arazi sanatçılarının eserlerine konu

olmuştur. Arazi sanatçıları yaşanan ruhsal dalgalanmaları ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır. Doğayı yeniden eski haline dönüştürmeyi, onu onarmayı amaçlamışlardır.

Yeryüzü sanatı temelini doğa ve doğaya dönme isteği üzerine oluşturmaktadır. Bu istek tarihsel süreçte birçok sanat dalının da konusu olmuştur. Resim sanatında Rönesans ile başlayan doğaya yöneliş, Tuna ekolü sanatçılarının yaklaşımıyla daha da ön plana çıkmıştır. Barok dönemde tuvalin dörtte üçünü kaplayan manzara, rokoko döneminde kendi içinde var olan güzellikleriyle, en doğal şekilde resmedilmiştir. Romantizme kadar olan bu süreçte doğa, figürlü konular için sadece bir fon olarak kullanılmıştır. Romantizmle birlikte bu anlayış değişmiş, manzara bağımsız bir tür olarak resmin konusu olmuştur. 1830'larda Fransa'da Fontainebleau ormanı yakınındaki Barbizon kasabasına yerleşen Barbizon Okulu sanatçılarında, çevre sanatçısıyla örtüşen bir tavır, doğaya özlem ve kaçış gözlenmiştir. Empresyonizmin renk ve ışık kaygılarıyla birlikte doğa farklı şekillerde ve farklı bakış açılarıyla sanatın konusu olmaya devam etmiştir. Ancak zaman geçtikçe sanatçıların insan-doğa ilişkisi yaratma konusunda farklı arayışlara yöneldiği fark edilmiştir (Aydın'dan aktaran Ünal, 2019, s.5; Aydın, 2014, s.4-5).

1960 yılından sonra sanat akımlarının ortaya çıkması ile birlikte sanatta da önemli değişim ve gelişimler olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda sanat toplum içinde varlığını sürdüren toplumu konu edinen ve toplumdan etkilenen, öncekilerden farklı materyal ve teknik kullanan bir değer halini almıştır.

Sanatın halka inmeyi amaçlamasıyla birlikte sokaklar birer müze halini almıştır. Sanatçı bağımsız olma düşüncesini bırakarak gözlemlemeye önem vermiştir. Sıradan konuları yaptıkları gözlemlerden yola çıkarak sanat eserine dönüştürmüşlerdir. Yaratıcılık ve günlük gerçekliği sentezleyerek sunmuşlardır. Tahrip edilen doğaya dikkat çekmek ve insanların doğa konusunda farkındalık kazanmasını sağlamak için doğadaki materyalleri arazide kullanıp arazide sanat yapmaya çalışarak Arazi sanatının oluşumuna zemin hazırlamışlardır.

Arazi sanatçıları doğanın bize anlatmaya çalıştıklarını anlatan aracı olmayı seçmişlerdir. Doğanın sessiz çığlığını dile getirmek için doğanın sesi olmuşlardır. Görmezden gelinen acılarını göstermek için doğanın gözü olmuşlardır. Eserlerini geniş arazi sahalarına müdahale ederek oluşturmuşlardır. Materyal olarak da doğada var olan ağaç dallarını, suyu, taşı, toprağı kullanmışlardır.

Sanatçılar eserlerinde toprağı, taşı, kayaları kullanıp sonra doğaya olması gereken yere bırakıp eserlerini doğada sergilerler. Eserlerini galeride sergilemeleri gerektiğinde ise galeride doğa ortamı oluşturmayı amaçlamışlardır. Bu ortamı sağlamak için galeriye taş, toprak ve gübre taşımışlardır. Kimi zaman bir dağ başında kimi zaman bir çölün ortasında kimi zaman da denizin ortasında eser vermişlerdir. Bu eserleri arşivleyebilmek için fotoğraf ve videodan yararlanmış. Bu sayede eserleri gelecek nesillere aktarmışlardır. Sanatçıların eserleri fotoğraflar sayesinde insanlara ulaşırken doğal ortamında bırakılan sanat eseri doğaya karışarak eski haline dönüp yok olmuştur.

Ben Tufnell (A.g.k), Land Art'ı gerçek dünya içinde ve onunla ilişkilendirirken, şöyle ifade eder:

“Bu, Land Art'ın yakın (kentsel) öncüleri hem Pop art ve hem Minimalizm'e atfedilen bir endişeyken, bu önceki hareketler sanat nesnesi ve galeri alanını sadece sembolik olarak temsil edebilmişlerdir. 1960 yılların sonunda soyutlama hakkında indirgeyici teorik tartışmaların hâkim olduğu bir ortamda ortaya çıkan, Land Art gerçek hayat içinde konumlanarak, hayatla ilişkilendirilir” (A.g.k'dan aktaran Mergin, 2018, s.45).

Bu sayede günlük hayatın koşturması içinde doğayı unutan insanlara, doğayı hatırlatarak amaçlarına ulaşmış olurlar.

Arazi Sanatı, Minimalizm'den geometrik şekilleri açık alanları uygularken, Yoksul Sanattan doğal malzemeleri kullanırken faydalanmıştır. Yapıtlar gelip geçici olduğu için Happening ile doğaya birebir etki etmesi ile Performans Sanatından faydalanmıştır. Eserin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak için fotoğraftan yararlanırken Kavramsal Sanattan faydalanmıştır. Arazi sanatını diğer akımlardan ayıran özellik yapıldığı mekâna uygun olarak oluşturulmasıdır.

Gelişen teknoloji ile birlikte insanın yaşamında zaman kavramı daha önemli hale gelmiştir. Bu önem sanatçılar tarafından da fark edilerek eserlere yansıtılmıştır. Dünyanın kalabalıklaşması ihtiyaçların daha da artmasını beraberinde getirmiştir.

İnsanların emek vermeden kısa sürede bu ihtiyaçlara ulaşmak istemesi vaktin değerini daha da arttırmıştır. Vaktin en önemli kavramlar arasında yer alması insanlarda vakti daha verimli kullanma isteği uyandırmıştır. Bu durum sanata da yansımıştır. Sanat, çağın etkisine

kapılarak anlık eserler verilmesine olanak sağlamıştır. Hızlı tüketim anlık fotoğraflar ve videoları oluşturmuştur.

1960'lı senelere geldiğimizde başkasına benzememenin yaratıcı oluşun önemsendiği ve modern sanatın oluşum sürecinin başladığı bu yıllarda sanatçıların bir bölümü özgün olarak kabul edilen birçok yapıtın aslında birbirinden izler taşıdığını ve sanatçının aslında çoğunlukla kendini tekrarladığını düşünerek sanat eserlerini kişisel hislerinden ve fikirlerinden arındırarak ortaya koymayı tercih etmişlerdir.

Toplumların anlayış şekilleri, iletişim kanalları, toplumsal değerler, düşünce şekilleri, değer ölçütleri ve semboller sayesinde biçimlenmektedir. Toplu iletişim araçları popüler kültür ürünlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Popüler Kültür kavramı kitle iletişim araçları vasıtasıyla bilinir ilgi görür konuma getirilen kültürü karşılamak için kullanılır. Popüler Kültür için Kapitalist sistemin kitle iletişim araçları vasıtasıyla daha çok insana ulaştırdığı sahiçilik oranı düşük, ticari amaçla oluşturulmuş tüketim ürünlerinden oluşur diyebiliriz.

İletişim araçlarından olan sanat, gelişen ve popülerleşen kültürün etkisiyle, gerçeğin yön değiştirmesiyle gerçeklik katmanları oluşturarak iki ve üçüncü gerçek yaratımı ortaya çıkarır. Bu da gerçekte varlığını sürdürürken anlamını kaybetmiş gerçekliği değerli hale getirmiştir. Buna da Hiperrealizm denir. Hiperrealizm 1970'lerin ilk yarılarında fotorealizmin bir uzantısı olarak varlığını göstermeye başlamıştır. Süperrealizm olarak da bilinmektedir. Fotografik gerçekliği yansıtmak isteyen akım röprodüksiyon veya taklit olarak da nitelendirilmeye çalışılmıştır.

“1960'ların sonlarına doğru ABD ve Avrupa'da ortaya çıkan, gerçeğin sadık bir şekilde kopyasını yapmayı ve onu fotografik olarak resim yüzeyine aktarmayı amaç edinen Hiperrealizm, fotoğraf makinesinin bir makine olduğunu ve her mekanizmanın uygulamaya dair hatalar verebileceğini, objektif hatalarının (çekiş açısı, aydınlatma, çevre düzeni, renk düzeni... vb.) olabileceği kaygısıyla fotoğrafın yanıltıcılığını ve gerçeğin betimlenememesinin sanatsal kaygısıyla ortaya çıkan bir akımdır” (Germaner'dan aktaran Ernur, 2012, s.53; Germaner, 1997).

Dönemin eserlerine bakıldığında üretilen eserlerin konunun kendisinden çok bir fotoğrafa benzemesi dikkat çekmiştir. Modern sanatın temellerinin atıldığı ve yaratıcılığın, özgünlüğün tartışıldığı bu yıllarda, bir kısım ressam özgün olarak dile getirilen birçok eserin aslında birbirine benzediği ve ressamın kendini tekrar ettiğini düşünmüş, sanatlarını duygu

ve düşüncelerinden arındırarak oluşturmayı tercih etmişlerdir. Seçtikleri bu yol realizm sanatçılarının amaçlarına benzemektedir. Bu dönemde üretilen resimlerde öznel duygulara yer verilmemiş ve oluşturulanla resim arasında fark en aza indirgenmiştir. Hiperrealistler sanatsal üretimi sadece el yeteneğine bağlı tutmamış, imgeselden sanayi ve endüstri ürünlerine kadar her konuda üretim gerçekleştirmişlerdir.

Bu üslup objelerin ve figürlerin realist bir ifadesi olmaktadır. Eserlere eklenen anlatımda en fazla ufak bir ışıık hilesi olabilir. Gerçeğin kendisini fotoğraf gibi ele almaktadır. Oysaki gerçeklik gelişen teknolojiye bağlı kart ve slayt gibi fotoğrafsal nitelikli alanda algılanmaktadır. Her sistemde olduğu gibi fotoğrafın sisteminde de kadrajı, ışığı, konu seçimi renk ve mekân düzeni gibi etmenlere bağlı kalınarak çalışılmaktadır. Bütün bu sistemin araya girmesi fotoğrafın doğruluğunu ve nesnelliğini açık ve anlaşılır olarak ortaya koymaktadır.

Gördüğümüz şey ile algıladığımız şey arasında farklılıklar bulunabilmektedir. Gözümüzün gördüğü cisim ile beynimizin algıladığı biçim aynı olmayabilir bu yanılgıya neden olur. Kimi zaman ise gözümüzün gördüğü beynimizde farklı bir algı oluşturmadan var olan biçimiyle algılanır.

Bu nedenle bilgi aktaran gerçeklik veya nesnel gerçeklik terimleri de hiperrealizm için kullanılabilir.

Hiperrealizm, netliği yüksek görselliğin üretilen eserlerin oluşturulmasında kullanılan teknik özelliğiyle fotorealizmin gelişiminin etkisi olarak görülebilmektedir. 1970'lerde Amerika ve Avrupa'da değişerek bir sanat akımına dönüşen hiperrealizm ilk olarak Isy Brachot'un Brüksel'de ki galerisi için ilk defa kendi kategorisinde kullanmıştır. Bu sergide birçok Amerikan fotoğrafçının eserleri yer almaktaydı, yalnızca Amerikan sanatçılar değil, kendini duyurmuş etkili Avrupalı sanatçılarda bulunmaktaydı.

Resim 2.22. Richard Estes, 1968, “Telefon Kulüpleri” Tuval Üzerine Yağlıboya, “Museo Thyssen-Bornemisza”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Richard_Estes.jpg

Resim 2.23. Duane Hanson, 1977, “Adam Bir Bankta”, Yağda Polivinil Polikrom ve Aksesuarlarla Karışık Medya, “Londra Saatchi Galerisi”

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Man_on_bench_-_duane_hanson.jpg

“Hiperrealist ressamlar ve heykeltıraşlar, fotografik görüntüleri, çoğunlukla fotorealistlerden farklı olarak, anlatımcı ve duygusal imgelerle daha kesin ve detaylı bir eser yaratmak için referans kaynak olarak kullanmışlardır. Katı fotorealist ressamlar, tutarlı ve tümsel görsel tasarım sağlamak için bazı ayrıntıları atlama veya özetleme eğilimindeydiler” (Chase, 2002, s.3).

Gerçeküstü olan doku, yüzey ve ışıklandırmalar yeri geldi mi referans bir fotoğraftan daha gerçekçi ve belirgindir. Hipergerçekçiler gerçeğin yansımalarını ve aynı zamanda içerisinde dijital fotoğrafın illüzyonunu kullanarak olmayan yapay bir gerçek oluşturmak istemektedirler.

Hiperrealizm, gelişen teknolojiyle tablo ve heykellerde, dijital kamerada üretilerek ve bilgisayar ile ele alınarak yüksek çözünürlükteki görsellerin disiplinlerarası boyuta getirilmesiyle büyümüştür. 1970’li yıllarda Batı’da sanat dünyasında etkisini göstererek geniş yer kaplayan Video Sanatı, Kavramsal Sanat uygulamaları arasında tuvale yapılan resimler giderek azalmıştır. Pop Art ve Hiperrealizm ile birlikte biraz da tuvale dönülerek gereksinimler karşılanmıştır. Bu ürünler biraz olsun gereksinimi karşılasa da resmin yokluğunda oluşan eksikliği tam olarak kapatmayı başaramamıştır.

Ortaya çıkan yeni sanat akımlarının oluşturduğu, doldurulamaz boşluğun yarattığı resim sanatına duyulan özlem Neo Expresyonizm'in ortaya çıkış sürecini hızlandıran nedenlerden biridir.

Gerçekten de; 1960'lı ve 1970'li yıllarda Performans, Happening, Kavramsal Sanat ve Minimalizm ile tuval resminin sonunun geldiği görüşünün ardından seksenli yılların başlarındaki gelişmeler, bu tezlerin haklı olmadığını göstermeye başlamıştır diyebiliriz. 1981'de Londra'daki "Resimde Yeni Bir Ruh" ve 1982'de Berlin'deki "Zamanın Ruhu" gibi sergiler, tuval resminin Kavramsal Sanatın karşısında tuvale yapılan resimlerinde hayatlarını sürdürerek güçlü durabileceklerini kanıtlamıştır.

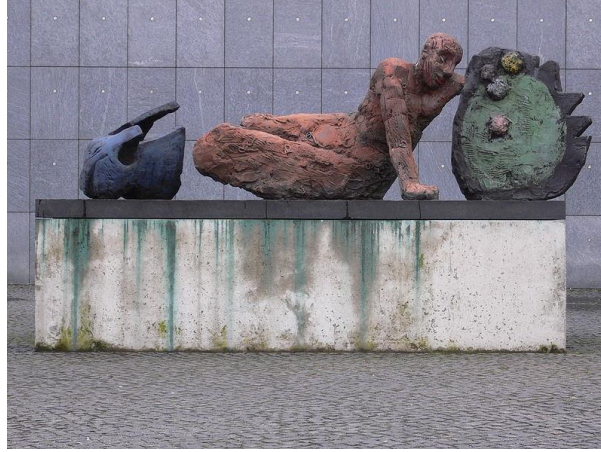
Tüm bunların yanı sıra dışavurumculuk, diğer akımlarla kıyaslandığında hem ortaya çıkma adımları açısından hem de toplumsal sorunları dile getirdiği için toplumla en çok bağ kuran akımdır.

Ortaya çıkışının temelinde 1960-1980 yılları arasındaki süreçte büyük etki uyandıran kavramsal temellere dayanan anlayışa tepki vardır. 1980'li yıllarda resme olan ilgi büyük ölçüde artmıştır. 1960'lı yıllarda sanat alanında alternatifler arayan sanatçılar resim sanatını duygu ve ifadenin yansıtılması olarak görmüşlerdir. Kapitalizmin etkisiyle dünyada birçok değişim olmuş resim sanatını da etkilemiştir.

Tüm bu etkileşimlerden sonra sanat, ortaya çıkan yeni fikir ve gelişmelerden etkilenen, güncelliğini koruyan daha popüler bir anlayış haline gelmiş, eskiden var olan anlamını ve görevini kaybetmiştir. Her tür malzemeyi farklı teknikleri karıştırarak uygulamıştır.

(...) Kısaca, "Yeni Dışavurumcu resimde modernist resme hâkim olan biçimsel kaygılar geri plana itilirken üslupsal özgürlükler ve öznel anlatılar ön plana çıkarılmıştır. Birbirinden çok farklı birer imge dünyası yaratan Yeni Dışavurumcu ressamların temel ortak yönü, hepsinin figüratif resme olan eğilimidir" (Antmen, 2014, s.265).

Ortaya çıkan yeni düşünceler birbirini etkileyerek değiştirip dönüştürmüştür. Mimari, heykel ve resim alanında var olan sınırlar ortadan kaldırılmış bu disiplinler arasında etkileşim olması sağlanmıştır. Bu etkileşimler sayesinde resimler üç boyutlu olmaya başlarken heykeller de renkli hale getirilmiştir. Bu dallar arasında bulunan sınırlar sanatçının yola çıktığı konu, anlatış şekli ve kullandığı teknikler sayesinde ortadan kalkmıştır.

Resim 2.24. Markus Lüpertz, 1994 “Der Gestürzte Krieger” Kantdreieck, Berlin

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin-charlottenburg_luepertz_20050407_441.jpg

Sanatçıların birçoğu sergilerinde farklı biçimleri ve ilgisiz görünen sembolleri iç içe kullanmışlardır. Bunların sonucu olarak avangart, sanatın geçmişten aldıklarını ve geleceğe aktarmak istediklerini bir araya getirmeyi başarmıştır. Yeni Dışavurumculuk anlayışını benimseyen sanatçılar kendilerinden önceki Beckman, Nolde gibi önemli isimleri tekrar hatırlatarak onlarla kuvvetli bir bağ olduğunu vurgulamışlardır.

Yeni Dışavurumcular eserlerini oluştururken bilinçaltı, sinir, his gibi konulardan faydalanmışlardır. Gerçeküstücülerden ve metafizik resim akımının gelişmesinde büyük katkısı olan De Chirico gibi sanatçılardan ilham almışlardır.

80’li yıllarda ortaya çıkan ayrışma ve toplumda oluşan derin acılar, dönemin sanat eserlerine de yansımıştır. Dönemin sanat eserlerinde duygu ve fikirler birbirinden ayrılarak ele alınmıştır. Bu durum ayrışmalarında daha uç noktalara gelmesine neden olmuştur. Bu durumun tek çözümü olarak birleştirme anlayışının olması gerektiği düşünülmüştür. Bu birleştirici anlayış ile tüm ayrışmalar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

“...Kısaca özetlemek gerekirse, Postmodern söylem, eski aşamaya özgü her şeyin bittiğini, kuram, ideoloji, insancılık ya da avangart gibi kültürel değer ya da eğilimlerin son bulduğunu öne sürmektedir. İnsan ve topluma yönelik her türlü düzenleme önerisi, bireyin özgürlüğünü kısıtlayacağı gerekçesi ile reddedilmektedir” (Şaylan, s.41).

Yeni Dışavurumculuğun ortaya çıkışında en önemli etkenlerden biri otoriteye başkaldırma isteğidir. 1980’li yıllarda Almanya ve Amerika’da ortaya çıkan bu akımın başkaldırı isteğinin haklılığı bu iki ülkenin o günlerdeki durumu incelendiğinde hemen fark

edilir. Bu etkiler, Amerikan Neo Ekspresyonizminde grafik elemanlarını kullanarak medya, yabancılaşma konuları işlenerek grafik kolajlar, çizgi roman karakterleri ve sanatın sokaklara duvar resmi olarak taşınmasıyla görülmüştür.

Neo Ekspresyonizm anlayışında değişen dünya düzeninin insanları benliğinden uzaklaştırıp birbirine benzemesi eleştirilmiştir. Birey olmaktan uzaklaşan insanlar anonimleşmeye ve aynı hale dönüşmeye başlamıştır. İşte Neo Ekspresyonizm birbirinden farklı bireyler yaratmayı tüm bu nedenlerden dolayı amaçlamıştır.

“Sanatçılar, yaratıcı yeteneklerini ancak yerleşik anlayış ve formları zorlayarak, değiştirerek ve üzerinde durduğu konuya kendi subjektif ve öyle olduğu için de özgün olan yorumunu katarak ortaya çıkarabileceklerdir” (Şaylan, 2009, s.62-69).

Empresyonizm, Fovizm, Kübizm, Soyut Resim, Fütürizm, Ekspresyonizm, Süprematizm, Konstrüktivizm, Dadacılık, Sürrealizm, Pop Art, Op Art, Minimalizm, Kavramsal Sanat ve diğer akımların yanı sıra Neo-Ekspresyonizmde kendini göstermektedir. Her bir sanat akımı kendinden önceki akımı ya da çağının akımı etkilemiş ve beraber değişmiştir. Bu da sanatın bazen bir sesleniş, başkaldırı bazen de bir kenetlenme, birlik oluşunu göstermektedir. Sanatçılar sanatı ifadeye gücü ve kalıcı eserler, izler bırakmak için kullanmışlardır.

Birbirlerinden farklı anlayış ve üslupları olmasına rağmen sanat akımlarının hepsinin ortak birleşeni, 20. asır hayatının değişen ortamına karşı oluşan psikolojik tepkileri ortaya çıkarma isteği olmuştur. Gelişen ve değişen koşulların en başında teknolojik yenilikler, bilimin gelişmesi ve düşüncelerin hızla yayılması, geleneksel yapıların ve değerlerin anlamsız hale gelmesi ve geleneksel yapıya karşı gelişimin kabul görmesi, yorumlanamaz hale gelmesi sanatı etkileyen yapılarıdır. İnsan davranışlarının temelini ele alan sanat, toplum ve bireyler tarafından gelişen yapıya verilen tepkiler ile yorumlanmaktadır. Sanatın gelişimi, teknolojik gelişimlere uyum sağlaması ve farklı arayışları bu nedenle devam etmektedir. Bu bize sanatın gelişimi yok saymadığını ondan beslendiğini göstermektedir.

2.8. Teknolojinin Gelişimi

Mekanik sistem, elektronik alet ya da makine gibi terimleri duyduğumuzda aklımıza ilk olarak teknoloji gelmektedir. Oysaki, teknoloji içerik olarak sadece bunlardan

oluşmamaktadır. Aynı zamanda teorik bir içeriğe de sahiptir. Teoriye dayalı olan teknoloji terimini açıklamak zordur.

“Teknoloji, insani bir amacı yerine getiren bir araç, uygulamalar ve bileşenler topluluğu ve bir kültürün elinde bulunan aletler ve mühendislik uygulamaları toplamıdır. Kısaca teknoloji, olguların amaçlarımız doğrultusunda programlanmasıdır” (Arthur’dan aktaran Yengin, 2015, s.188; Arthur, 2011, s.36).

“İyice yerleşmiş her teknoloji, dünyayı özgün bir biçimde inşa eden, bir şeyi diğerlerinden değerli sayan, bir düşünceyi, bir beceriyi, bir tutumu diğerlerine göre daha sesli dile getiren ideolojik bir önyargıdır” (Postman’dan aktaran Yengin, 2015, s.188; Postman, 2004, s.23).

Teknoloji, beyin gibi maddi bir cihazdır. Kendine özgü bir sembol ve sistem kullanıldıkça, bir kültürde yer edindikçe, siyasi ve ekonomik açıdan bir adım attıkça bir materyal durumuna gelecektir. Tarihsel gelişimine baktığımızda teknoloji için iki ayrı düşünce ortaya atılmaktadır: İlk olarak şunu bilmeliyiz ki teknolojinin tarihi günümüze Aristo’dan ulaşmaktadır. Teknolojik fırsatlar düşünüldüğünde klasik batı döneminde imkânlar yeterince güçlü değildir. Bütün bunlara rağmen sanat ve savaş alanlarında icatlar yapılmıştır. Başka bir deyişle teknoloji tarihinin başlaması toplumların kendi hayatlarını kolaylaştırmaya karar verdikleri anda başlamıştır. İkinci olarak teknoloji, doğruya yani asıl olana dayanmaktadır.

“Teknolojik araçların çoğu insanın fiziksel yeteneklerini geliştirmek çabası içindir, iletişim teknolojisi düşüncenin, bilincin, insanın ender kavramsal yeteneklerinin uzantısıdır, dolayısıyla, geniş anlamda simgesel temsil biçimlerini içeren iletişim araçları gerçekte düşüncenin/beynin uzantısıdır” (Alemdar ve Erdoğan’dan aktaran Yengin, 2015, s.189; Alemdar ve Erdoğan, 1998, s.146). Geçmişten günümüze gelişerek gelen teknoloji daha çok bilimsel sonuçlara dayandırılmıştır. Bu da teknoloji ve bilimin birbirinden farklı olduğunu göstermektedir. Platon gerçek bilginin destek almadan akıldan geldiğini söylemiştir. Aristo ise bilginin asıl olanının dış dünyadan geldiğini söylemektedir. Bunlardan yola çıkarak diyebiliriz ki insanoğlu “neden” sorusunun üzerinde düşünmüş dışarıdan gelen düşünceleri işlemeye karar vermiştir.

“Teknolojiyi üretmek insan doğasında olduğu için teknoloji doğal bir şey midir (ilkel insanlar bile kazmak için çubuklar kullanmıştır)? Teknoloji, insanlar tarafından yapılması

gerektiği ve doğada bulunmadığı için tamamen suni bir şey midir? Bu tür bir yaklaşım teknolojinin ne olduğunu bilme sorununu çözmekte ancak sorunun nasıl sorulduğunu netleştirmeye yardımcı olabilmektedir” (Lister’den aktaran Yengin, 2015, s.190; Lister, 2009, s.320-321).

Teknolojinin gelişimine baktığımızda, oluşturulan teknolojik ürünlerin bilimin desteği olmadan, deneme yanılmalarla kurulduğunu söyleyebiliriz. Geçmişten günümüze insanlık ateşten yararlanıp, toprağı şekillendirmeye başladığı zamandan beri teknoloji gelişmiştir. Günümüzde ise insanlığın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş telefon, televizyon, internet gibi iletişim alanında kendini göstermiştir.

Mühendislik mesleğinin sanayi devrimiyle birlikte kendini duyurması teknolojik makineler üreten, tasarlayan, çözen, planlayan bilimin tekrar geri döndüğünü göstermektedir. Oysaki teknoloji, fiziksel yapının gerisinde kalan, faydalı yapılar üretmeye ve yeni yapılar tasarlamamanın bütünüdür. Bu da bize ihtiyaçların değiştiğini ve bilginin gelişimine göre teknolojinin de değişmekte olduğunu göstermektedir. Bilim ve diğer sistemli bilgilerin işlevde düzenli olarak yapılması teknoloji için ne kadar önemli olsa da insanların ihtiyaçları için karmaşıktır. Teknoloji, gelişimin yalnızca sebebi değil sonucu olarak da görülmektedir.

Teknoloji, toplumsal yapıdan, siyasetten, ekonomiden ve kendi gelişiminden ayrı tutulamaz. Ona ulaşan toplumlardan ve siyasal yapının oluşturduğu devlet sistemlerinden ayrılamaz. Toplumun yaşam kalitesini arttırmak için üretimler yapan teknoloji, etkilendiği toplumu da etkilemektedir. “Sütçü’nün de belirttiği gibi teknoloji, insanın doğasını meydana getirir ve bir anlamda da doğada diğer canlılarla beraber var olma mücadelesi sırasında geliştirdiği araçlardır” (Sütçü’den aktaran Yengin, 2015, s.191; Sütçü, 2012, s.75).

Yaşamımızın her alanında yer alan teknoloji bize yarar sağlamaktadır. Bunun beraberinde bizlere gelişmiş bir hayat sunar bizi, daha sistemli ve akılcı olmaya yönlendirir. Geleneksel düşünce yapısında da görüldüğü gibi yalnızca doğal bilimler olarak aşamalandırılmış bilimlerin sağladığı bulguların vurgulanmasıyla birlikte teknoloji terimi eksik kalmış olur. Bu nedenle eğitim alanındaki teknolojik gelişmelerden olan karar verme ve planlama biçimlerini de teknolojik gelişme olarak adlandırabiliriz. Bu yüzden hangi sınıflamayla yapılırsa yapılsın her çeşit bilimsel veri uygulamaya başlandığında teknolojik

gelişme halini alır. Toplum ve teknoloji arasında her zaman bağlantı olmuştur. Bu iki kavramın birbirini etkilemesi dünyadaki büyük değişimlerinde olmasını sağlamıştır.

Teknolojinin insanlara sunduğu imkân ve ürünler kişilerin yaşamında çok büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bu kolaylıklar sayesinde toplumda çeşitli alanlarda önemli gelişmeler teknolojiyen etkilenmiştir. Teknolojinin bunca faydasına rağmen birçok insan teknolojiyen çekinmektedir. İnsanların bu davranışları, gereksinimleri, değer yargıları teknolojinin gelişim sürecinden etkilenmektedir. Ortaya çıkan yeni teknolojik gelişmeler çoğunlukla toplumsal ihtiyaçlar ya da var olan teknolojinin gelişebilmesi için ortaya çıkar.

Farklı bir söyleyişle toplum teknolojiyi kendi değerlerine göre değerlendirerek biçimlendirir. Toplumda ortaya çıkarılan tüm teknolojik gelişmeler Sanayi Devrimi, Bilişim Devrimi ve Tarım Devrimi vb. yeniliklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Medeniyetlerin ilerlemesine en önemli etken büyük hızla gelişen, yaygınlaşan teknolojidir. Teknoloji bir yönden hayatı daha kolay hale getirirken ayrıca insanın yaşadığı dünyayı, tabiatı keşfetme gayretidir.

2.9. Sanat, Dijital Sanat ve Teknoloji Entegrasyonu

Sanat ve teknolojinin ilişkisini anlamak ve incelemek için sanatın başlangıcına dönmek gerekmektedir. Mağara duvarlarına yapılan resimler, boyaların kullanılmasını sağlayan kamışlar, heykel, seramik yapımında kullanılan yöntemler, mermer, taş yontmak için kullanılan materyaller, sütunların ayakta durmasını sağlayan karışımlar, yağlıboya, fırça gibi sanat malzemelerinin bulunması, fotoğraf makinesinin üretilmesi, bilgisayarın icadı gibi yenilikler ve üretimler teknolojik gelişim sürecini göstermektedir.

Bütün bu gelişimler 19. yüzyılın başlangıcından 21. yüzyıla kadar geçen süreç içerisinde teknoloji ve sanat ilişkisinin kronolojik olarak da birbiri ile etkileşim içinde olduğunu anlamamızı sağlamaktadır. Bu süreci etkileyen en önemli olaylardan biride 19. yüzyılın ilk döneminde ortaya çıkan Sanayi Devrimidir. Sanayi Devriminin beraberinde getirdiği yeniliklerden olan buhar gücünün iş alanına girmesi ve toplumu etkilemesi büyük bir değişimi de beraberinde getirmiştir. İnsan gücünün arttığı kentleşmenin ve teknolojinin getirdiği makineleşme ile toplum sanayileşmeye yönelmiştir. Bütün bu gelişmeler dönemin sanatını ve gelecek yıllardaki sanatın gelişiminin de temelini oluşturmuştur.

1400-1850 arasında meydana gelen gelişmelerin bir kısmı:

- 1450 Matbaa icat edildi.
 - 1483 Rüzgârgülüyle birlikte eksiksiz ilk pusulanın Portekizli Ferrando tarafından yapıldığı sanılır.
 - 1592 İtalyan GALİLEO 30 kez büyüten teleskopu yaptı.
 - 1630 Türk Hazarfen Ahmet Çelebi yaptığı kanatlarla ilk kez uçmayı başaran adam oldu.
 - 1643 İtalyan Evangelista TORİCELLİ cıvalı barometreyi buldu.
 - 1698 İngiliz Thomas SAVERY ilk buharlı makineyi yaptı.
 - 1763 Fransız Claude CHAPPE uzaktan yazma anlamına gelen Telgrafi icat etti.
 - 1783 Fransız MONTGOLFİER kardeşler ilk uçan balonla yolculuk yaptılar.
 - 1777 İngiliz James WATT uzun süreli çalışan buharlı makineyi yaptı.
 - 1799 İtalyan Alessandro VOLTA ilk elektrik bataryasını yaptı.
 - 1804 İngiliz Richard Trevithick rayda 16 km. hızla giden ilk lokomotifini icat etti.
 - 1826 Fransız Joseph Niepce ilk fotoğraf çekimini başardı.
 - 1830 Fransız terzi Berthelemy THIMANNIER ilk dikiş makinesini yaptı.
 - 1827 yılında Nicéphore Niépce'in ve 1835 yılında William Henry Fox Talbot teknik sorunları çözmesinin ardından ilk olarak Kodak firması tarafından 1839 yılında piyasaya sürülen fotoğraf makinesinin ortaya çıkışı.
 - 1852 ABD Elisha OTİS ilk Asansörü icat etti
 - 1856 Henry Bessemer eritilmiş demirden doğrudan çelik üretimi metodunu buldu.
- (https://prezi.com/39uup2_w1ihp/dunden-bugune-teknolojik-buluslar/).

Bütün bu gelişmeler hem sanat alanında yenilikler ortaya çıkarmış hem de toplumu aydınlatmıştır. Bu icatlar, sanata yeni yöntemler ve yeni düşünceler kazandırarak sanatçılara ilham olmuştur. Örneğin, fotoğrafın icadı sanat eserinde gerçeklik olgusunu doğurmuş, geliştirilen materyaller toplumsal yapıyı da etkileyerek sanatçıların eserlerinde yer edinmiştir. Empresyonist ressamı etkileyen fotoğrafın icadı beraberinde resim sanatına renk teorisi ve ışığın çözülmesi gibi teorileri getirmiştir. Sanatçıları yaşadıkları dönemin yeniliklerinden uzak tutmamıştır. Bunlara en güzel örnek Ekspresyonizm döneminin başlamasında etkisi olan çelik üretiminde yeni tekniklerin bulunması, elektriğin ve içten patlamalı motorların icadıdır. Bu dönemde sanatçılar ekonomik, siyasi ve sosyal kaygılarının sonucunda bunalımlarını yansıtmışlardır.

1860- 1900 yılları arasında meydana gelen gelişmelerin bir kısmı:

- 1867 ABD Christopher SHOLES gerçek anlamda ilk daktiloyu icat etti.
- 1876 ABD İskoç asıllı Alexander Graham BELL ilk telefonu icat etmiştir.
- 1877 ABD Thomas EDİSON Fonograf denilen ses kayıt cihazını icat etti.
- 1878 İngiliz Joseph SWAN elektrik ampulünü icat etti.
- 1879 Alman Ernest von SIEMENS ilk elektrikli treni icat etti.
- 1884 Hiram MAXIM tam otomatik makineli tüfeği yaptı.
- 1885 Alman Karl BENZ 14,5 Km hız yapabilen satış amaçlı ilk arabayı üretti.
- 1887 ABD Emile BERLİNER Gramofonu (Plak) icat etti.
- 1888 ABD George EASTMAN ilk taşınabilir fotoğraf makinesini yaptı.
- 1894 Fransız LİMUERE kardeşler ilk sinema makinesini icat ettiler.
- 1895 Alman Wilhelm RONTGEN X ışınlarını keşfetti.
- 1895 İlk sinema filmi yapıldı.
- 1896 İtalyan Guglielmo MARCONİ Radyo dalgalarıyla ilk yayını yaptı.
- 1898 Danimarkalı Valdemer POULSEN ilk teybi icat etti

(https://prezi.com/39uup2_w1ihp/dunden-bugune-teknolojik-buluslar/).

Sanayi Devriminden sonra bu gelişmeler sanatçıların eserlerinde kendini göstermiştir. Makineleşme ve insan etkileşimi artık birbirinden ayrılmaz bir bütün olmuştur. Toplumun hayatına yeni ve hızlı bir biçimde giren makineleşme bulundukları konumları büyük ölçüde etkilemiştir. Röntgenin ve X-Ray ışınlarının keşfi Kübizm akımını etkilemiş. X-Ray'ın şeffaflık özelliğinden yararlanarak ikinci ve üçüncü boyutun ayrımı akımın temelini oluşturmasını sağlamıştır. Teknoloji; insanlığın dünyasını kolaylaştırmış, yaşam şartlarını geliştirmiştir. Böylece teknolojinin getirdiği makineleşmeyi iletişim aracı olarak kullanan en güçlü alan sanat olmuştur. X ışınları, sinema makinesi, gramofon gibi icatlar sanat alanında kendini göstermiş. Video Art, Pop Art, Performans Sanatı gibi akımları etkilemiş ve eserlerinde yer almıştır.

1900-2000 yılları arasında meydana gelen teknolojik gelişmelerin bir kısmı:

- 1903 ABD WRIGHT kardeşler ilk motorlu uçağı tasarladılar.
- 1922 Alman Arthur KORN radyo dalgalarıyla fotoğraf gönderebilen Faks tasarladı ve Amerika'ya gönderdi.
- 1926 İskoç John Logie BAİRD ilk kez insan yüzünün görüntüsünü Televizyonda elde etti.

- 1936 İngiltere BBC siyah beyaz TV yayınına başladı.
- 1938 ABD Chester CARLSON ilk fotokopi makinesini icat etti.
- 1945 ABD Robert OPPENDHEIMER ilk atom bombasını geliştirdi ve denedi.
- 1946 ABD J. MAUCHLY ve J. ECKERT askeri amaçlı balistik hesaplamalarda kullanılmak üzere ENIAC adlı ilk elektronik bilgisayar sayılan aleti tasarladılar.
- 1947 ABD'li Edvin LAND polaroid fotoğraf makinesini icat etti.
- 1951 ABD IBM şirketi tarafından ilk ticari bilgisayar yaratıldı.
- 1951 ABD John ECKERT ve John MAUCHLY ilk sayısal bilgisayar olan UNIVAC'ı yaptılar.
- 1953 ABD ilk renkli TV yayını yapılmaya başladı.
- 1957 SSCB uzaydaki ilk insan yapımı cisim olan SPUTNİK 1 adlı uyduyu fırlattı.
- 1958 ABD Silisyum yonga/Mikro Chip icat edildi.
- 1961 SSCB Yuri GAGARİN uzaya giden ilk insan oldu.
- 1964 ABD IBM şirketi ilk kelime işlemciyi üretti.
- 1969 ABD Bilgisayar platformlarında UNIX işletim sistemi çalıştırmaya başlandı.
- 1970 ABD IBM firması ilk Floopy denilen esnek disketi üretti.
- 1972 İngiliz Godfrey HOUNSFIELD Bilgisayarlı Tomografi cihazını üretti.
- 1976 ABD Intel tarafından 4.77 MHZ hızında 8086 koduyla Mikro işlemci gerçekleştirildi.
- 1977 ABD IBM firması IBM-PC with MS DOS adıyla kişisel bilgisayar yaratıldı.
- 1982 Hollanda şirketi olan PHILIPS ilk kompakt disk (CD) üretti.
- 1983 ABD'de Microsoft firması Windows işletim sistemini yarattı.
- 1985 ABD ARPA'nın adı INTERNET olarak değiştirildi.
- 1985 Avrupa'da Mobil telefonlar kullanılmaya başlandı.
- 2000 ABD Bilim adamları ortak bir projede genetik şifrenin çok büyük oranda çözüldüğünü açıkladılar (https://prezi.com/39uup2_w1ihp/dunden-bugune-teknolojik-buluslar/).

20. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler sayesinde bugün bulunduğumuz ortamda dünyanın her yerine ulaşım sağlayabilmekteyiz. Teknolojinin getirdiği imkânlar sayesinde dönemler arasındaki en özgür sanat ve sanatçılar 20. yüzyıla aittir.

Sanatçılar, düşüncelerini, içeriklerini, tepkilerini, yazınsal, görsel şekilde kitlelere ulaştırarak topluma dönemin tenkitini yapmaktadırlar. Dönemi takip etmeleri ve gelişime açık olmaları, eserlerinde yer vermeleri süreci takip ettiklerini göstermektedir.

“Sanatçılar, bulundukları dönemin ileri teknik ve malzemelerine yabancı kalmamış, hayal ettikleri oluşumları gerçekleştirmek için yapıtlarında kullanmışlardır. 20. yüzyılla birlikte çağın vazgeçilmezleri arasında yer alan elektronik teknolojisi ardından gelen dijital teknolojiler, dijitalleşmeye bağlı olarak gelişen tüm sistemler, yapılar sanatçılar için yeni deneyim alanı olmuştur” (Tuğal, 2018, s.66).

Süreci takip eden sanatçılar, teknoloji ve insanı bir araya getirerek eserlerini tuval veya gelişmiş tekniklerle (fotoğraf, film vb.) ifade etmişlerdir. Teknoloji, sadece yaratım sürecindeki materyal olarak değil, kabullenilen sanat düşüncesinin sorgulanmasını ve disiplinlerarası bağında oluşmasını sağlamıştır.

Sanayi Devriminin getirdiği makineleşme, modern hayata geçişi ve dijitalleşme ile beraber dijital sanatın da temellerini hazırlamıştır. Teknolojinin gelişimi ile alanında kendini duyurmuş bilim insanları ve sanatçılar el ele vererek kendilerini ifade etmişlerdir.

Kısa zaman içerisinde birçok alanda etki gösteren teknoloji, beraberinde sanatsal değeri çok yüksek olmayan yapıtların ortaya çıkmasını sağlasa da sanatsal üretimin sadece yetenek gerektirmediğini, geleneksel yöntemlere ihtiyaç duyulmadan da sanat eserinin bilgisayar programlarıyla da yapılabileceğini göstermiştir. Belki de artık bu yöntemle sanat eseri yapmak sadece sanatçıya ait olmayacak sanat ve teknoloji arasındaki bağ herkes tarafından kullanılabilir.

Bilgisayar teknolojisi, bazı sanatçıların üsluplarına destek sağladığı kadar bazı sanatçılarında tekniklerini teknolojiden yararlanarak geliştirmelerini sağlamıştır. Teknoloji çağının getirdiği bilgisayarın, sanatçılar tarafından kullanılması dijital sanatı da ortaya çıkarmıştır. Fakat bilgisayardan yararlanan her sanat yapıtı için de dijital sanat denmemektedir. Dijital sanat ne kadar bilgisayar teknolojisinin yardımı ile ortaya çıksa da sanatsal ayırt ediciliği de önemlidir. Ses, ışık, ritim ve hareket duygusunu izleyiciye teknolojiyi kullanarak ulaştıran dijital sanat modern yüzyıla damga vurmuştur. Ortaya çıkan dijital sanatın öz yapısının, özgür ve sanatın kuralları içerisinde bir biçim olarak ele alınması gerekmektedir. Değişik bir bakış açısıyla, mekanik kavrama biçimiyle, sanatı ele

aldığımızda ortaya çıkan yeni teknolojik gelişmelerin sistemli olarak düşünüş şekillerinde değişimler oluşturacaktır.

“Ancak sanat ve teknoloji arasındaki ilişkinin bu derece kesin kurallarla tanımlanması olası değildir. Belli ölçüde teknolojinin sağladığı olanaklar yapılabirlik, gösterim olasılıklarını değiştirebilir ancak düşünsel olarak tamamen sistematik değişim olacaktır demek çok doğru olmayacaktır. Buna karşılık yaşanan bütün bu teknolojik yeniliklerin klasik anlamda, geleneksel üretim ile resim yapımını yok etmesi söz konusu olmamıştır” (Bourriaud’dan aktaran Tuğal, 2018, s.112-113; Bourriaud, 2005, s.105-109).

Yüzyıllar boyunca gelişen dijital teknolojiler, yeni ifade şekilleri oluşturmakta devrim niteliği üstlenirken, dijital sanatla ifade gücü artan karma, sanal ortamlar sanatçıları yoğun şekilde meşgul etmiştir. Dijitalleşme ile şekillenmeye başlayan Yeni Çağ sanat yapıtlarında sayı, imge ve sanal kurguların fazla olduğu görülmekte ve beraberinde çizgi film, animasyon gibi kurgu ürünler dijital sanatında göstergesi olmuştur.

Dijital sanatın temeli, dijitalleşmenin getirdiği bilgisayar teknolojisine dayanmaktadır. Dijitalleşmenin getirdiği bilgisayar teknolojisi beraberinde modern sanat ve dijital sanat (bilgisayar sanatı) anlayışını getirmiştir. Bilgisayar teknolojisiyle üretim yapmaya başlayan sanatçılar 1950 yılından itibaren teknolojiye gelişimi ve teknolojinin sanata katkısını bizlere göstermektedir. 1950-1960 yılları arasında bilgisayara hâkim uzmanlar oluşturdukları bilgisayar teknikleriyle sanat ve eğlence alanlarındaki fikirlerini üreterek sunmuşlardır. Dijital gelişimin sürmesi ve teknolojinin bilgisayarı küçülterek kişisel hale getirmesi, sanat eseri üretimine yeni alan kazandırmış ve sanat alanını genişletmiştir.

Michale Noll teknoloji ve sanat ilişkisinde, teknolojinin sanat için sadece bir araç olabileceği görüşüyle ilgili olarak şunları söyler:

“(…) Teknoloji her zaman sanatsal dışavurum için bir araç olmuştur. Yeni boya pigmentleri, heykel için yeni malzemeler ve şimdi dijital bilgisayarlar. Tuval üzerinde boyanın akışı bir şekilde rastlantısaldır, ve bilgisayarlar rastlantısallığı oluşturacak şekilde programlanabilirler” (M. Noll’dan aktaran Tuğal, 2018, s.140; M. Noll).

1970 yılından sonra bilim insanların yararlanıldığı bilgisayarı, sanatçılarda üretimde kullanmaya başlamıştır. Süreç içerisinde teknolojinin kullanımın çoğalması ile beraber sanat tasarımlarını değerlendirmek için sanat kriterlerini belirlemek güçleşmiştir. Bilgisayar

teknolojisinin sunduğu gelişmiş bilgisayarlar, sistemli bir şekilde programlanmak zorundadır. Bu programlamalar bilgisayar sistemi üzerinde farklı ve ilginç sonuçlar gösterebilir. Programlardan etkilenen sanatçılar ise bilgisayarı yaratıcı fikirleri ve tasarımları için kullanırlar. Etkilendikleri bu programlar sonucunda ortaya çıkan uygulamalar, sanatçıların güzellik anlayışına göre şekillendirilip düzeltilebilir. Böylece sanat ve teknoloji ilişkisi yeni sistemin getirdiği ortaklık ilişkisini gösterir.

Gelişen teknoloji ve bilgisayarla beraber dijitalleşen sanat, Dijital Sanat çağını yaşatmıştır. Artık sanatın yeni alanı dijitaldir. Dijital sanatın devam edebilmesi ve kendini geliştirebilmesi için anlatım dilini yapısına uygun yapılandırması gerekmektedir. Sanatın bir iletişim dili olduğunu düşünürsek, kendi alanını ve dilini dönemin şartlarına uygun şekilde değiştirme ve geliştirme gücü vardır.

Kısaca teknoloji ile yaşanmakta olan değişim, teknolojinin ön planda tutulduğu toplumsal alanı oluşturmaktadır. Burada bahsettiğimiz teknolojik yapı gelişen dijital teknolojinin oluşturduğu kalıptır. Unutmamalıyız ki sanatın ve sanatçının içinde bulunan özgür ifade biçimi, kültürün gelişimi ve yeniliği ile eş değer olarak sanat ve teknoloji bağlantısını da yeni sanat ifadeleri oluşturmak için kullanacaktır.

2.10. Dijital Sanat

Sanat ve dijitalin entegrasyonun başlangıcı I. ve II. Dünya Savaşlarının sonlarına dayanmaktadır. Savaş sonrası endüstri, bilim ve kültürel alanlarda meydana gelen yenilikler 20. yüzyılda sanat ve teknoloji entegrasyonu sonucu sanat akımları olarak kendini göstermiştir. Bu akımlardan biri olan Dijital Sanat, aralarında en güncel olan sanat akımıdır. Video, bilgisayar grafikleri, animasyon ve dijital medyanın gelişimi yeni medya olarak da bilinen dijital sanatın başlangıcı bilgisayar ile başlamıştır. İlk uygulama örnekleri bilgisayar üzerinde yapılan deneysel araştırma ve sanat çalışmalarıdır. Değişimin ve gelişimin kendini gösterdiği bu sanat akımını ele alarak içinde bulunduğumuz çağın getirdiği yeniliklerin etkilerine dair düşünceler geliştirmek mümkündür.

Toplumsal gelişimler, değişimler ve teknoloji; sanat eserinin fonksiyonlarını belirleyen temel unsurları oluşturur. Gelişmiş toplumun ve modern sanatın ortaya çıkması, sanatçıların özgürleşmesi Sanayi Devriminin getirdiği değişimlerle oluşmaktadır. Sanayi Devriminin sanata getirdikleri ise resim, heykel, müzik ya da tiyatro gösterilerini burjuva sınıfı, övünme

aracı olarak kullanıp para harcamışlardır. Teknoloji ise yapılan sanat eserlerinin çoğaltılmasını ve geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır.

“Endüstri devrimi ile mekanikleşen üretim biçimleri, elektronik çağ ile yepyeni bir döneme girmiştir. Mekanik dönemde bulunan ve sanatın üretim biçimine dönüşen birçok araç da elektronikleşerek sanatçılar tarafından kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişme evresinde bulunan birçok ticari ürün de daha sonra sanatçılar tarafından keşfedilip sanatsal üretimde kullanılmıştır. Sanatın ifade biçimlerinde de değişime neden olan bu tür yeni keşifler, sanatçıların yeni ifade biçimleri denemelerinde cesaret verici olmuştur. Özellikle fotoğrafın keşfi ve ardından gelen süreç, bunun için tipik bir örnektir” (Bodur, 2010, s.6).

Resim 2.25. Andreas Gursky, 1999 “Rhein II”, Akrilik Cama Monte C-Baskı- 90 cm- 360 cm “Museum of Modern Art, New York, ABD”

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Rhein_II

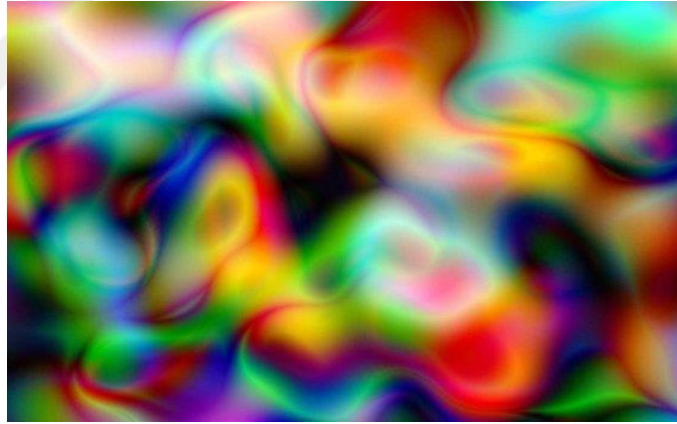
Sanayi Devrimi ve teknolojinin gelişimiyle birlikte ortaya çıkan yöntemler, fotoğrafın bulunuşuyla beraber yeniden icat edilişyle ve toplum iletişiminin imkânlı hale gelmesi geleneksel tekniklerle yapılan eserleri daha fazla insana ulaştırmıştır. Endüstri, halkın özellikleri ve problemleri; sistem içerisinde yeni bir sanat ve güzellik anlayışının ortaya çıkmasına etki etmiş denebilir. 19. yüzyılda şekillenmeye başlayan sanayi devrimi büyük, detaylı bir değişim olarak karşımıza çıkmıştır.

Sanayi toplumuna ve gelişmiş sanayi toplumuna geçiş, postmodernizmin toplumsal alana geçişi ile aynı zamanda yaşanmıştır. Bu zamanda, tüketimi arttırmayı hedefleyen sanat ve yine bu nedenle postmodernistlere göre ünlenen kültürle yükselen sanat, harmanlanarak tüketime hazırlanmıştır. Teknolojik veya dijital sanat olarak tanımlanan yeni sanat biçimi, yapısı gereği geleneksel sanat anlayışından farklıdır. Temelinde inanç ve büyü olan resim sanatının, batı sanatında din bağlantısı milattan öncesine kadar dayanmaktadır. Kendine has

yapısıyla ve hissiyle sanat, geleneğe ayin yoluyla yerleşmiş ve bu geleneksel yapıyla beraber çevrilmeye başlamıştır.

“Tarihsel süreçte sanatçılar her zaman için döneminin ortaya koyduğu yenilikleri bazen sanat nesnesi olarak kullanmış bazen de sanatsal düşüncelerini yansıtmaya araç/yöntem olarak üretim projesinin içine almıştır. Bunun yanı sıra sanatçıların istediği oluşumları yaratması için teknolojinin kullanımı yardımı ile ortaya koyulan yeni geliştirilen ürünler, araç olmuştur. Örneğin Avrupa’da Rönesans döneminde geliştirilen yağlıboya ve Endüstri Devrimi sonrası ortaya çıkan fotoğraf makinesi gibi yeni teknolojiler oldukça hızlı biçimde benimsenmiş ve beraberinde gelenekselleşmeyi getirmiştir” (Tuğal, 2018, s.22).

Sanat, benimsenmiş ve beraberinde gelenekselleşmeyi getirdiği söylenen teknolojik yöntem ve imkânlarla sinema ve fotoğrafa gibi teknoloji destekli alanlara yönelmiştir. Zaman içerisinde sanat üretiminde sadece fotoğraf ve sinema yapıtları değil, gelişen teknolojiyle, sanatın kendisi de yöntemin imkânlarıyla oluşturulmaya başlamıştır.

Resim 2.26. Thomas Ruff, 2007 “Substrat 30 III”, Kromojenik Baskı, 219 cm- 185 cm
“David Zwirner, Gallery New York, ABD”

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/thomas-ruff/substrat-30-iii-OZlCKz9Oz9saTs68FtiiYQ2>

Sanatın üretim materyallerinde, teknolojinin de gelişi ile birlikte önemli değişimler oluşmuştur. Teknolojinin gelişmesi ve fotoğrafında bulunmasıyla beraber sanat eserinin tekliğini yitirmesi gibi konular sanatı derinden etkilemiştir. Sanatçılara göre çoğaltma teknolojisi ile sanat özgünlüğünü yitirmiştir. Bazı sanatçılara göre ise bu gelişim sanatın daha geniş kitlelere ulaşmasını ve eşit bir sanat alanı oluşmasını sağlamıştır. 1960’lardaki teknolojik gelişim, sanatı başka alanlara ulaştırmıştır. Bu gelişimle beraber gelen optik teknolojiler izleyicilerin iletişimine her zamankinden daha fazla imkân sağlamıştır.

Benjamin, sanat ve teknoloji üzerine 1935'te yazdığı temel ve en ünlü eseri “Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağdaş Sanat Yapıtı” adlı denemesinde, “Sanat eserinin tekniğin yardımıyla çoğaltılabilirliği, kitlenin sanatla olan ilişkisini değiştirmektedir” (Benjamin'den aktaran Sağlamtimur, 2010, s.215; Benjamin, 1995, s.62) demiştir.

Tarih boyunca sanatın, teknolojiyle iletişim halinde paralel gelişim gösterdiği görülmektedir. Teknolojinin gelişimi ile beraber sanat üretiminde de önemli değişimler olmuştur. Sanat yapıtlarının üretim aşamalarında teknolojinin varoluşu, sanata bir deney, buluş görüntüsü vermiştir. Artık sanatçılar farklı materyaller ve tekniklerle oluşturulması zor olan eserleri bilgisayar teknolojisi ile üretmeye başlamıştır. Bilgisayarın gelmesiyle beraber asıl olanın anlamı, içeriği ve bulunduğu alan tamamen değişmiştir.

Bilimin ve teknolojinin gelişim kaydetmesi, iletişim teknolojisinin ilerlemesi artık bireylerin istedikleri bilgiye ulaşabilmeleri, bilginin ve sanatın dijital teknoloji ile topluma hızla ulaşabilmesi bilişim dönemi olarak isimlendirilmektedir. Sanatçılar bu dönemde kendilerini ilk defa birine bağlı hissetmeden ve sistemden uzak özgür hissetmiştir.

“Aslına bakılırsa hiçbir teknolojik buluş toplumlardan ayrı düşünülemez. Toplumun içinde bulunduğu duruma göre, ihtiyaçlarına göre ve sahip olduğu üretim maddelerine göre şekillenmektedir” (Artan'dan aktaran Sağlamtimur, 2010, s.216; Artan, 2007, s.89). Çünkü sanatın yapısı gereği teknoloji ile olan bağlantısı bunu gerektirmektedir.

Resim 2.27. Mark Wilson, 2003 “PSC31”, Kağıt Üzerine Püskürtme Mürekkep, 119 cm- 89 cm “Victoria & Albert Museum Londra Birleşik Krallık

Kaynak: <https://collections.vam.ac.uk/item/O179923/psc31-print-wilson-mark/>

Teknolojinin de gelişimi ile doğrudan bağlantılı olan bu değişim, dönemin gerçeğidir. Günümüzdeki sanat eseri anlayışıyla geleneksel sanat anlayışı farklılık göstermektedir. Sanat eseri oluşturma sürecine dijital materyallerin katılmasıyla birlikte sanat eserini algılayış, fiziksel ve zihinsel bir hareket haline gelmiştir.

Sanat yapıtlarının üretiminin dijital dönemde kolaylaştığını söyleyemeyiz, fakat üstesinden gelinecek zorlukların, faaliyetlerin çoğalacağını ve sürekliliğe girmeden üretim yapılması gerektiği bilinmektedir. Gerçekleşen hiçbir icat ve yenilik toplum yapısından ayrı ifade edilemez. Bunun için icat ve yenilikler toplumun ihtiyaç ve kültürel yapısına göre şekillenmektedir.

“İlkel olsun, gelişmiş olsun hiçbir toplumu hareketsiz, statik olarak nitelendiremeyiz. Her toplum yapısında sürekli bir dinamizm ve değişme söz konusudur. 19. ve 20. yüzyıllara değişim yüzyılları denebilir. Toplumsal yapılar, toplumsal davranış örnekleri, toplumsal sistemler, toplumsal kurallar sürekli olarak değişim göstermektedir” (Tan, 2011, s.5).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşından sonra endüstri ve sanayide meydana gelen değişimler ve kırılmalar Dijital sanatı doğurmuş, 20. yüzyıl ile teknoloji akımı olarak adını duyurmuştur. Dijital sanat içerik olarak video, fotoğraf, bilgisayar ve grafik türünde yeni medyanın teknoloji ile gelişmesinin bir sonucudur.

Resim 2.28. Chris Milk, Sığınmanın Hali (The Treachery of Sanctuary), 2012 Etkileşim sanat, Dijital Sanat. Digital Revolution, Zorlu Center

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Treachery_of_Sanctuary_-_Bryan_Derballa.jpeg

Medyadaki teknolojik gelişmelerin sanat eserlerinde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte matematik, fizik ve sosyal tezlerden ve bu tezlerin bize sunduğu verilerden faydalanılmıştır. Gelişen her sanat biçimi mümkün olan tüm kaynaklardan faydalanmayı amaçlar işte bu nedenle dijital sanat anlayışı da gelişim sürecinde çağdaş bilgilerden bilimsel tezlerin ortaya koyduğu kavramlardan yararlanmıştır. Dijital sanat, tek bir bakış açısıyla sınırlı bir yaklaşım yerine çoklu bakış açısını kullanmıştır.

“İletişimin elektronikleşmesi, bilgisayarların devreye girmesi önceki dönemlere göre olağanüstü hız kazandıran bir gelişme olmuştur. Dijitalleşme ve ardından gelen dijital bağlantı ve ağ yapıları bugünü oluşturan temel değerleridir” (Tuğal, 2018, s.98).

İlk zamanlarda bilgisayar, sanat yapıtlarını destekleyen bir araç olarak görülürken zaman içinde yaşanan teknolojik gelişmelerin de etkisiyle bilgisayar vazgeçilmez bir hale gelmiştir. Bilgisayar, yaratıcı sürecin bir parçası haline gelmiştir.

Dijital sanat, Christiane Paul tarafından çoklu medya sanatı ya da multimedya sanatı olarak adlandırılmıştır. Birçok sanat biçimiyle aynı sanat değerlerine önem vermiştir. Aynı zamanda, çağdaş sanatın temellerini oluşturan kavramsal değerleri genişletip matematik ve sosyal bilimlerin sunduğu olguları da sanatsal sürecin parçası haline getirmiştir. Oluşturulan bu yapı sayesinde yaratım ve denetim için de yeni fırsatlar ortaya çıkmıştır. Dijital sanat, interneti, GPS’i, ağ bağlantılarını, çeşitli yazılımları kullanarak eserleri ortaya koyar. Yapay zekâ ürünleri, görüntüleme ve oyunlar dijital sanat eseri olarak nitelendirilebilir.

“Dijital sanat genellikle veri formuna yani dijital depolama ortamında birler ve sıfırlar topluluğu olarak duran bir bilgisayar dosyasına bürünmektedir. Bazen bu eserin fiziksel bir

icrasının söz konusu olmadığı net sanatında görüldüğü üzere– nihai form olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu verilerin daha somut bir şeye dönüşüp dönüşmemesi sanatçıya bağlıdır. Bilgisayarlar daha güçlü hale gelip, yazılımlar daha geliştikçe, verilerin bürünebileceği formların çeşitliliği (genellikle ‘çoklu-formlar’ ya da ‘üst-formlar’ şeklini alarak) artmaktadır” (Wands, 2006, s.14).

Dijital sanat kavramını karşılamak için yıllar içinde farklı isimler kullanılmıştır. İlk yıllarda bilgisayar sanatı olarak adlandırılırken daha sonraki yıllarda çoklu ortam sanatı olarak nitelendirilmiştir. Zaman içerisinde oluşan değişikliklerle dijital sanat ile yeni medya sanatı birbirinin yerine kullanılabilecek düzeye gelmiştir.

Yeni diye adlandırdığımız bazı sanat kavramları aslında geçmişteki yıllarda önceki sanat formlarında da işlenmiştir. Bu süreçte yeni diye nitelendirdiğimiz sanat formu teknolojinin gelişmesiyle bize sunduğu imkânlar sayesinde oluşmuştur. Zaman içerisinde video, ses, film sanatı formları dijital sanat içinde kullanılmıştır.

Resim 2.29. Adam Martinakis, 2010 “Bekleyen Eller”,
“Canon Luster Pro Kağıt Üzerine Giclee Baskı”, 57 cm- 38 cm

Kaynak: https://www.martinakis.com/prints/the_waiting_hands

19. yüzyıl sesin, görüntünün ve bilgisayarın temellerinin atıldığı dönemdir. 1839 yılında fotoğraf makinesinin icadı, 1843 telgraf ve mors alfabesinin kullanılmaya başlanması, klavyenin bulunuşu, bunun beraberinde ilk telefon görüşmesi gerçekleşmesi ve telsiz sistemine geçilmesi 20. yüzyılın temelini atan gelişmelerdir. 20. yüzyıla kadar gelişen teknoloji sonraki yıllarda kendi ürünlerini ortaya çıkarabilecek yetkinliğe ulaşmıştır. Önceki birikimler sayesinde telefon, bilgisayar, kamera gibi teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasına imkân sağlamıştır.

“Dijital sanat, elektronik alanında ortaya çıkan gelişmeler doğrultusunda geliştirilen bilgisayarlar ile ifade edilebilen bir üretim alanıdır. Bu nedenle bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler dijital sanatı doğrudan etkilemektedir. Amerikalı matematikçi ve fizikçi John V. Attanosoff ilk elektronik dijital bilgisayarı geliştiren kişi olarak tarihe geçti (...)” (<https://tinyurl.com/yyptgh2n>’dan aktaran Güngör, 2019, s.9; <https://tinyurl.com/yyptgh2n>).

İlk bilgisayarlar, yapılan matematiksel işlemlerin sonucunu estetik sebepler için kullanmaya çalışmıştır. Yapılan matematiksel ve geometrik çalışmalar dijital sanatın başlangıç noktası olmuştur. Kısaca dijital sanatın temelleri bilgisayar sistemi üzerinde gerçekleştirilen deneysel çalışmalarla atılmıştır.

“Burada yapılan temel ancak önemli farklılıklardan biri, dijital teknolojiyi, daha geleneksel sanat objelerinin- fotoğraf, baskı veya heykel gibi- yaratılması ve dijital doğmuş, hesaplanabilir sanatın yaratılması için bir araç olarak kullanmasıdır. Dijital teknolojiler depolanır ve dağıtılır ve özelliklerini kendi ortamı olarak kullanır. İkincisi genellikle “yeni medya sanatı” olarak anlaşılmaktadır. Bu iki geniş dijital sanat kategorisi, tezahürlerinde ve estetiğinde belirgin olarak farklı olabilir ve doğası gereği son derece melez olan bir bölgenin ön diyagramıdır. Tanımlar ve kategoriler, bir sanat formuna yaklaşmak ve anlamak için önceden tanımlanmış sınırlar oluştururken, özellikle de dijital sanatta olduğu gibi, sürekli olarak gelişmekte olduğunda tehlikeli olabilir” (Paul, 2015, s.3).

Dijital sanat kimi zaman sanatsal terimlerin kimi zaman da teknolojinin sınırlarını zorlamayı amaçlayan bir görüşü benimsemiştir. Dijital sanat eserleri bilgisayarda teknolojik imkânlarla oluşturulduktan sonra internet aracılığıyla sunulur. İnternet ile insanlara sunulduktan sonra sanat yapıtı artık sanatçının eseri olmanın ötesinde herkesin sahiplendiği bir ürün olur. Dijital sanat eserlerinin paylaşım platformu internettir.

Belli bir kesim sanatın dijitalleşen dünyaya uyum sağlamasını isteyerek dijital sanatın oluşmasını talep etmiştir. Kişilerin bu isteğinin nedeni sanat eserini saklama, paylaşma arzusudur. Biraz önce de bahsettiğimiz gibi dijital sanatın yayılma mecrası internettir. Bu nedenle dijital sanat internet kullanıcısı olan sanatsever bir kitleye hitap etmektedir. Dijital sanat eserleri, sanatseverler sayesinde takip edilerek saklanır. Bazı koleksiyonerler dijital sanat eserlerini toplamaktadır. Dijital sanat eserlerinin korunma şekli, sunuluşu, toplanişı,

teelif hakları mevzusu, sanat müzelerin oluşturulması konularında hala fikir ayrılıkları bulunmaktadır.

“Dijital sanatın özel tarihine bakarsak, fotoğraf ve görsellik alanında çok güçlü bir okul olan Alman Stuttgart Teknik Yüksek Okulu, ilk kez New York’da Howard Wise Gallery’de bilgisayar sanatı sergileri açmaya başlamıştır. 1968’de ise, Londra Çağdaş Sanatlar Enstitüsü-ICA’da Avrupa’da ilk bilgisayar sanatı sergisi açılmış, arkası çeşitlenerek, güçlenerek gelmiştir” (Çizgen’den aktaran Sağlamtimur, 2010, s.219; Çizgen, 2007, s.69).

Dijital sanatın ortaya çıkış tarihini incelediğimizde sanatsal materyallerle dijital teknolojinin bir araya gelerek dijital sanatı oluşturduğunu görürüz. Dijital sanat alanında ilk zamanlarda bilim adamları eserler vermiştir. Bilim adamları bilgisayarı sadece eser oluşturmak için vasıta olarak görmemişlerdir. Bilgisayarın verdiği imkânlarla yeni yaratımlar ortaya koymuşlardır. Silahları ve nükleer hesapları yapabilmek amacıyla ilk bilgisayar yapılmıştır. New York, Arjantin, İngiltere, Yugoslavya ve Japonya’da sanat ve teknoloji merkezleri oluşturulmuştur.

Loposky 1950’li yıllarında dalga formlarını inceleyerek onlardan elektronik görüntüler çıkarmıştır. Geometrinin soyut geometri halini almasında Kübizm ve Fütürizm etkili olmuştur. Whitney deneysel filmler üretirken sanat fikirlerini ortaya koymak için birçok özelliği kullanmıştır.

Resim 2.30. Victor Acevedo, X Hour, 1994, Bilgisayar Grafiği

Kaynak: http://www.acevedomedia.com/digital_24.html

Fotoğraf ve görsellik açısından çok önemli bir yere sahip olan Alman Stuttgart Teknik Yüksekokulu dijital sanatın tarihi açısından önemli yer tutar. New York’ta ilk defa bilgisayar

sergileri açmaya başlamıştır. Avrupa’da ilk bilgisayar sergisi Londra Çağdaş Sanatlar Enstitüsünde açılmıştır. Böylelikle bilgisayar sanatı desteklenip, çeşitlenerek daha güçlü hale gelmiştir.

“Bugün varlık gösteren kişisel bilgisayarların temel içeriklerinin çoğunun Xerox PARC tarafından geliştirildiği yadsınamaz; çakışan pencerelere sahip grafik kullanıcı arayüzü (GUI), nokta esaslı ekran, Ethernet aracılığı ile ağ iletişimi, fare, lazer yazıcı ve WYSIWYG (What you see is what you get –ne görürsen onu alırsın) baskı. Ancak Kay ve arkadaşlarının grafik arayüz kullanarak medya yaratımı ve manipülasyonu için çeşitli uygulamalar geliştirmiş olmaları da aynı derece önem taşır. Bu uygulamalar; kelime işlemci, dosya sistemi, çizim ve boyama programı, müzik düzenleme programı gibi içeriklere sahiptir” (Aydoğan’dan aktaran Güngör, 2019, s.12; Aydoğan, 2017, s.48).

İngiliz soyut ressam Harold Cohen, bilgisayarı resim yapmak üzerine programlama çalışmaları yapmıştır. Bunu yapmasının sebebi ise kendi yaptığı çalışmaları sanatçılara öğretmek yeni bir program oluşturma isteğidir. APRON ismini verdiği bir programı oluşturmuştur. İlk zamanlarda boyut olarak büyük olan bilgisayarda çalışmalar yaparak eserler ortaya koyup sergilemiştir.

Resim 2.31. Harold Cohen, 1982 “İsimsiz Bilgisayar Çizimi”

Kaynak: <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/d/digital-art>

1986 yılından sonra Paint programı İngilizceye hâkim olmayan yabancı dil konusunda eksikleri olan sanatçıların da kullanmasına kolaylık sağlayacak biçime getirilmiştir. 1987 yılına geldiğimizde ise Thomas Kroll tarafından Photoshop programı geliştirilmiştir.

1990'ların sonunda teknolojinin gelişmesiyle birlikte dijital sanatın olanakları da genişlemiştir.

Kullanılan bilgisayarların çok daha gelişmiş olması sanatçıların yaratıcılıklarını daha rahat şekilde ortaya koymasını sağlamıştır. İnternetin de yaygın olarak kullanılması sanatçıların eserlerini daha fazla kişiyle paylaşmasına olanak vermiştir. Geliştirilen programlar sayesinde dijital sanat; video, müzik, ses sanatı, animasyon ve heykel sanatına kadar genişlemiştir.

“Tuğal (2018)’e göre, 1960’lı yıllarda bilgisayarların gelişimi ile adım adım ilerleyen “Bilgisayar Sanatı”, o dönemlerde henüz sanatın yeni yüzü olarak görülememiştir. Ancak 1965 yılıyla birlikte bu alanın gelecekte sanatın yeni ortamını oluşturan temel yapı olabileceği dünyada açılan sergilerle anlaşılmaya başlamıştır” (s.108).

Bilgisayar teknolojisi bakımından en önemli ülkelerden biri de Japonya’dır. Bu ülkenin en önemli dijital sanatçılarından biri Yoshiyuki Abe’dir. Yoshiyuki eserlerin geometrik objeleri, hiperbolik ve parabolik düzlemlerde tesadüfi öğelerin oluşma süreçlerini anlatmıştır. Uluslararası birçok dijital sanat sergisinde eserleri yer almıştır ve bu konuda birçok bilgilendirici paylaşım yapmıştır.

Dijital sanat eseri veren diğer sanatçılardan bazıları ise şunlardır: Vera Molnar, George Nes, Lillian Schwartz, Ruth Leovitt’tir.

2.10.1. Dijital sanat eğitimi

“Dijital sanatın, çocuğun gelişiminde ilk sıralarda yer alan bilgi teknolojisi kavramını, dijital kültür ve sanatın kendi dinamiklerinden yola çıkarak sanat eğitimi ile bütünleştirebileceği düşünülmektedir” (Liu’dan aktaran Avcı, 2015, s.867; Liu, 2007, s.97).

Bilginin ulaşılabilir olması eğitim alanında gelişim ve değişimlere neden olmuştur. Teknolojinin hızla gelişmesi, 21. yüzyıl toplumlarının yaşam alanlarını etkilemiş, günlük hayatın her bölümünden etkilenen sanatı değiştirerek yeni bir anlatım dili oluşturmuştur. Bu yeni dilin anlaşılması ve çözümlenmesi için birçok katmanı çözmek gerekmektedir. Dijital alanın algılanmasında sadece materyallerin değil, algısında değişimi ve gelişimi önemli hale gelerek beraberinde sanat eğitimini de etkilemiştir. Bu durumda sanat eğitimi, asıl olandan yola çıkarak bireylerin algılarını ve farkındalıklarını geliştirebilmek için

yapısını değiştirmelidir. Dijitalin oluşturduğu gelişmiş kültür; toplum hayatında öncelikli hale gelerek, sanat yoluyla öğrenimi destekleyerek devam etmesini sağlamıştır.

Bu da bize dijital sanatın, artık sanat eğitiminin içeriğinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Dijital teknolojinin ğretim programlarının içerisinde yer alması artık kaçınılmazdır. Dijitalin getirdiği görsel dünya, bireylerin yaşantısında yer edinmeye başlamıştır. Bilgisayar oyunları, filmler, grafikler her gün gelişmekte olan teknolojinin getirdiği estetik algı artık herkesin hayatında yer edinmiştir.

“Birçok yaşamsal alanda karşılaşılabilen bir olgu durumuna gelmiş olan sanat, hızlı değişimlerin ve etkileşimlerin yaşandığı bir ortamda kültürel, toplumsal ve teknolojik olguların yansımaları olarak bireylerin karşılarına çıkmaktadır” (Karaaslan ve diğerleri’nden aktaran Avcı, 2013, s.63; Karaaslan ve diğerleri, 2010). Bütün bu olguları bireyler eleştirmeli, araştırmalı, sorgulamalı ve dijital teknolojiyi kullanarak kendini ifade etmeli ve yeni eserler üretebilmelidir. Bireyin tenkit ederek çağımızdaki teknoloji dünyasını tanınması ve bu dünyayı anlayarak kendisine bu dünyanın içinde yer edinebilmesi, ortaya çıkan aksaklıkları fark edip düzeltmeye çalışması da toplumsallaşma evresinde sanat eğitimi aracılığıyla olabilir. Bu nedenle sanat ve teknoloji gelişirken aynı zamanda üreten, geliştiren, oluşturan insanı da yetiştirmiş olur.

“Bugün gelinen noktada, daha dinamik, daha alışkan, daha yaratıcı, hızla değişen şartlara uyum sağlayabilen, her şeyi bilmek yerine bilgiye nereden, nasıl ulaşabileceğini bilen bireyler kendilerine toplumda bir yer bulabilmektedir” (Erbay’dan aktaran Avcı, 2013, s.62; Erbay, 1997, s.175-176).

Dijital teknolojinin sanat eğitiminde uygulanması düşünüldüğünde sadece öğrenme aracı olmanın dışında, uygulama ve üretim alanında da kullanılabileceği göz ardı edilmemelidir.

Çağımızda eğitim alanında geleneksel yöntemlerin yeterli olmaması, eğitim alanında bilgisayar teknolojisinden yararlanmanın faydalı olacağını göstermektedir. 2000 yılı sonrası genç neslin şansı gelişen teknolojiyi yakalayıp bilgisayar çağında bymeleridir. İnternet, bilgisayar gibi teknolojinin getirdiği yenilikler, onların eğitim hayatlarında tüm merak ve ihtiyaçlarına dönüş sağlayabilmek için yardımcı programların hazırlanmasında önemlidir.

Okullar yeni neslin ihtiyaçlarına dönüş sağlayabilecek şekilde geliştirilmeli teknolojik yapı ile planlanmalıdır. Planlamalar sadece sınıf ortamı ve teknik araç-gereçlerle kalmamalı bunların yanı sıra eğitim programları da bu gelişime karşılık verecek şekilde planlanmalıdır. Pat (2000)’a göre “Sınıf artık dört duvarla çevrili bir yer olmaktan çıkmalı, devlet sınıfları, bilim, teknoloji ile bağlantılı ortamlara dönüştürmeli ve web musluğu açık olmalıdır” (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.7).

Bilgisayar gibi teknolojinin getirdiği etkinliği fark eden bazı ülkeler 1970’li yıllardan itibaren eğitim alanında bu teknolojik gelişimleri kullanmaya başlamıştır. Eğitim alanında kullanımı başlayan teknoloji sadece belirli alanlarda kalmamış kendini tüm eğitim alanında göstermiştir. Gelişimi kabul eden ve kendi programına uyarlayan sanat eğitimi alanı ise bilgisayar teknolojinin sağlayacağı avantajları göz ardı etmemiştir. Sanat eğitimi derslerinde dijital teknolojinin kullanılması, sanatın uygulanabilir bir alan olmasından dolayı önem taşımaktadır.

Sanat eğitimi alanında dijital teknolojinin kullanımı için karşılaşılan iki durum vardır. Birincisi, sanat eğitiminde teknolojiden öğrenme alanı, materyal, içerik ve konuların aktarılması için yararlanılmıştır. İkinci olarak ise sanat uygulamalarının direkt dijital alanda yapılması ve tasarımlar için kullanılan programlarda üslup eğitiminin görülmesidir. “Aronson’un da belirttiği üzere teknik becerilerin geliştirilmesi kadar sanatsal anlayışların geliştirilmesi de gerekmektedir”. Bu da dijital sanat kavramının önemini göstermektedir” (Aronson’dan aktaran Avcı, 2015, s.867; Aronson, 2004, s.188).

Dijital sanatın genel tanımı için: Teknolojinin getirdiği, bilgisayardan yararlanarak sanat eseri üretme şeklidir, diyebiliriz. Yapılışında ve izleyiciye ulaşmasında dijital teknolojinin yer aldığı anlayış olarak da tanımlanabilir. Dijital sanatın sanat alanına getirdiği yenilikler gibi teknolojiye sanat alanına yeni bir ifade biçimi getirmiş, gençlere yeni alanlar sağlamıştır. Yeni bir ifade biçimi ile tanışan bu gençlere eski bir ifade biçimiyle eğitim vermek, onlara yeni bir ifade biçimi öğretmekten daha zordur. Bu da sanat eğitiminde dijital sanat eğitiminin önemli olduğunu göstermektedir. Dijital sanat eğitiminin “Artut’a göre “akıllı tahta, bilgisayar gibi teknoloji kullanımının görsel ve işitsel materyallerin kullanımında güdülemenin arttırılması, ilgiyi çekme, bir konunun işlenmesinde zamandan tasarruf sağlama, plastik düşüncelerin hayata geçirilmesi ve karmaşık düşünceleri sadeleştirmek-netleştirmek gibi yararları vardır” (Artut’dan aktaran Asker, 2018, s.13; Artut, 2009, s.125-126).

Bu da bize öğrenme ve öğretme sürecinin herkes için eşit ve geçerli olduğunu göstermektedir. Bilginin iletilmesi, her ne kadar birbirine benzerlik gösterse de aslında birbirinden farklı bakış açısı ve içeriklere sahiptir. Aktarım sürecinin içerisine dahil olan teknoloji, öğreticinin alanını zorlaştırabilmektedir. Burada önemli olan ise eğitim sürecinde dijital teknolojiyi her sınıfa ve her içeriğe uygun şekilde öğrenim alanına dahil edebilmektir.

Süreç içerisinde bu yaklaşımları kullanacak ve teknoloji ile öğrenim alanı sağlayacak sanat eğitimcilerinin; değişen ve gelişen dijital alanı da göz önünde bulundurarak, öğrenciler için yaratıcılıklarını güçlendirecek alanlar oluşturarak ilerlemeleri gerekmektedir. Sözümleri ettiğimiz sanat ve teknoloji ilişkisinin her ne kadar öneminin farkına varılmasa da biz biliyoruz ki sanat ve teknoloji arasındaki bağı kurmak eğitimle mümkündür. Sanat ve teknoloji ilişkisini sağlayabilmek için ise sanat eğitimcileri kendilerini dijital teknoloji kullanımı açısından geliştirmelidir. Çünkü artık günlük hayattaki teknolojik yeniliklerin ve gelişimlerin yanı sıra sanat eğitimi alanında da teknolojik bilgi ve uygulamaların takip edilmesi gerekmektedir.

Sanat eğitimi alanında özellikle yükseköğretim kademesinde yaratıcılığın geliştirilmesinin yanı sıra sanat eğitimi bilgisinin geliştirilmesine önem verilerek eğitimciler yetiştirilmelidir. Böylece sanat eğitimi kaynakları ve dijital teknoloji harmanlanarak eğitime dahil edilebilir. Sanat eğitimine dahil edilen dijital teknoloji kullanımı, sanat eğitimi teknikleriyle bütünleşmelidir. Dijital teknoloji ile gelen dijital sanatın oluşturduğu dil ile katılımcı; sanat eseri, özgünlük, çoğaltılabilir olmak, disiplinler arası gibi kavramlar, oluşan yeni ifadenin söylemini desteklemektedir.

Sanat eğitimi alanında ön plana çıkan eğitim modeli Teknopedagojik eğitimidir. Teknopedagojik eğitim, sanat eğitimine teknoloji destekli bir eğitim sağlayabilecek bir programın yapılabilmesi için sanat eğitimcilerinin, öğretmenlerin hatta öğretim teknologlarını da kapsayan bir tasarımıdır. “TPIB modeli, etkili teknoloji entegrasyonunda gereksinim duyulan öğretmenlik bilgisi için pedagoji, teknoloji ve içerik bilgisi olmak üzere üç farklı disiplinin birlikteliğini ve etkileşimini vurgulayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, temelde Shulman (1986) tarafından pedagojik içerik bilgisi olarak belirlenen öğretmenlik bilgisine, teknoloji bilgisinin eklenmesi sonucunda öğretmenlik bilgisi için geliştirilen bir modeldir. Modelin temel bileşenleri; içerik bilgisi (IB), pedagoji bilgisi (PB) ve teknoloji bilgisi (TB) bileşenleridir. Modelin diğer bileşenleri, bu bileşenlerin birleşiminden ve kesişiminden oluşmaktadır. Bu bileşenler; pedagojik içerik bilgisi (PIB), teknolojik içerik

bilgisi (TIB), teknolojik pedagoji bilgisi (TPB) ve teknolojik pedagojik içerik bilgisi (TPIB)'dir" (Koehler & Mishra, 2009; Koehler & Mishra, 2008; Mishra & Koehler, 2006; Koehler & Mishra, 2005; Koehler & Mishra, 2009; Koehler & Mishra, 2008; Mishra & Koehler, 2006; Koehler & Mishra, 2005'dan aktaran Yurdakul, 2011, s.398). Başka bir eğitim sistemi olarak da kullanılan yapılandırmacı yaklaşım ise öğrencilerin kazandıkları bilgiler hakkında yapılan bilimsel araştırmalara ve gözleme dayalı bir teoridir. Bahsettiğimiz bu iki eğitim yapısının birbiriyle kesiştiği noktalar ise, öğrenmenin deneyimleme ve iş birliği sürecine dayanarak kendini göstermesi, diğeri ise dijitali de yanına alarak iş birliği içerisinde deneyimlere dayanan yapıttan ziyade sürece odaklanan yapısıdır.

"Bizde, şimdiye kadar olduğu gibi, teknik eğitim ve sanatın birbirinden ayrı ve izole edilerek öğretilmesi, bilim ve teknik yeterliliğin artistik duyarlılıktan ayrı tutulması, artistik değerleri umursamaz bir nesil yaratmıştır. Bilim ve teknik sadece bilinçli niyete ve sanata sadece bilinçsiz bir arzuya dayanmaz, ideal bir eğitim programının amacı, bunlar arasındaki dengeyi sağlamak olmalıdır. Bu eğitim ortamında, teknik adam, gördüğü teknik eğitim sayesinde yarattığı formların sorumluluğunu üstüne alacak kapasitede geliştirilmelidir" (Gürer, s.124).

Dijital sanat eğitimi içeriğinin geliştirilmesinde izlenen yollar bu gelişimi sağlamak içindir. Öğrencilerin bilgiyi oluşturma, dijital teknolojinin üretim alanında kullanılması, dijital sanatın nasıl yapılacağı bilgisi ve sanat eğitiminin farklı evrelerinde öğretilmesi. "Kabakçı-Yurdakul çalışmasında, öğretmen adaylarının özellikle güncel teknolojilerin kullanımında uygulamaya dönük beceriler edinmeleri gerekliliği kapsamında, öğretmen yetiştirme programlarının pedagoji ve içerik bilgisine dayalı teknoloji kullanımını sağlayacak derslerle desteklenebileceğini önermektedir" (Kabakçı-Yurdakul'dan aktaran Avcı, 2015, s.868; Kabakçı-Yurdakul, 2011, s.404).

İçerik bakımından dijital sanat eğitiminin, dijital sanatın temellerini oluşturan sanat akımları ile karşılaştırılması, sergileme alanları ve yapıtların oluşturulduğu ortamın istintak edilmesi, sanatsal üretimde her türlü teknolojik yeniliğe açık çalışmaların yapılması öğrencilerin üretiminde yer edinmiştir.

Sanat eğitimi dersleri öğrencilerin zihinsel, psikolojik gelişimi için gerekli ve önemlidir. Bireylerin duygularını dışavurmasındaki önemli bir iletişim aracı olan sanat eğitimi bireylerin yaratıcılığını geliştirmektedir. Sanat eğitimi, dersi zihinsel gelişim için büyük

önem taşırken zaman içerisinde eğitimdeki sorunlar nedeniyle güçlük yaşamaktadır. Yeşilyurt, görsel sanat dersinin işleniş sürecinde ortaya çıkan engelleri analiz ettiği incelemesinde ekonomik açıdan yaşanan sıkıntıların maddi olumsuzlukların dersin işleniş sürecinde olumsuzluklar ortaya çıkaran en büyük sorun olduğunu dile getirmiştir.

Sanat eğitiminin ekonomik nedenlerden dolayı problemler yaşaması artık görülen bir durumdur. Bu duruma ilave olarak gelişen çağın çocukları için sanat eğitimi uygulamaları yetersiz kalmaktadır. Dijital çağda yetişen neslin ilgisini çekmek için sanat eğitimi derslerinde teknolojik materyallerin kullanımı sanat eğitimi dersleri için olumlu sonuçlar doğuracaktır. Dijital teknoloji temelli eğitimin avantajları düşünüldüğünde sanat eğitimi derslerinde teknolojik yenilikler kullanılarak oluşturulan ders yazılımları, başarı seviyesini yükseltmiş, geleneksel eğitim yöntemlerinin aksine daha verim sağladığını göstermiştir.

Geleneksel sanat eğitimi, sanat eğitiminde önemli olsa da dijital teknoloji etkinliklerinin işleniş de yarar sağlamaktadır. Dijital teknoloji ve sanat eğitimi ilişkisinin önemi için artık kesin olarak şunları söyleyebiliriz. Gelecek dönemlerde dijital teknolojinin yaşamımızda çok fazla yer kaplayacağı ve dijital etkinliklerin sanat eğitimi çalışmalarında nasıl yer alacağına yönelik kapsamlı çalışmaların yapılması, gelecek nesillere dönemin şartlarına ve imkânlarına uygun sanat eğitiminin verilmesi, büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte bilmemiz gereken ise “Bilim, bilme ve açıklama; teknoloji ise yapma ve geliştirme gayretidir. Eğitim bilimleri insanın nasıl geliştiğini ve öğrendiğini anlamak ve açıklamak için eğitim teknolojisi ise bireyi geliştirme ve ona öğretme için etkili yollar bulmak için uğraşır” (Alkan’dan aktaran Asker, 2018, s.12; Alkan, 1998, s.156).

2.11. Sanat Eğitiminde Teknoloji Kullanımı

“Toplumların siyasi örgütleri, teknolojik, kültürel, bilimsel, ekonomik ve eğitim politikaları sanata yönelik teorik ve uygulama eğitimi etkilemiştir. Sanat eğitimi hakkında iki yüzyıldan 20. yüzyıla kadar geçerli kabul edilmiş olan sanatsal anlayış yerini akılcılığa bırakmıştır. Bilimsel gelişmeler ışığında ortaya çıkan yeni buluşlar bu yaklaşımın gelişmesi ve değişmesinde etkili olmuştur” (Ünver, 2002, s.5).

Bilgi; içinde bulunduğumuz çağda, toplumların ortak düşüncesi ve arayış temeli üzerine yerleştirilmiştir. Günümüzde gelişim ve değişim içerisinde olan teknoloji, toplumsal yaşam anlayışı ve değerler içerisinde dönemin sanat eğitimi farklı birçok açıdan etkilemekte ve

sanat eğitimine yenilik getirmektedir. Eğitim yapıları, belirli bir sistem ve yönetim ile öğrencilerin karşısına çıkan öğrenim tecrübeleridir. Eğitimde tecrübeler ve pratikler öğrenim sürecinde, alanın gelişimini oluşturacak temel kuramları oluşturmaktadır. Böylece yazınsal hale gelen sistem ile pratikleşen sistem etkileşim halinde olarak aynı zamanda çalışmayı sağlamıştır.

Amaçlarına uygun, katkı sağlayan, verimli bir alan yaratmak için sanat eğitimine bir takım unsurlar yeterlidir. Kalitesi yüksek bir sanat eğitimi, gelişen dönem şartlarına uygun eğitim içerikleri, yeterli donanıma ve bilgiye sahip sanat eğitimcisi, yeterli işleniş zamanı, niteliğine uyan fiziki materyal ve gereçlerle gerçekleşmektedir.

“Genel eğitim süreci içinde yer alan sanat eğitimi önce, okul içi ve dışı olarak düşünebilir, eğitim bilim terimleri ile örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ayrı düzlemde programlanabilen geniş bir sistem olarak ele alınabilir. Okullardaki güzel sanatlara ve sanat kültür sorunlarına ilişkin dersler bütünü ile sosyal etkinliklerin çoğu sanat eğitimi planı içindedir. Yaygın eğitimde de devletin ve özel olan tüm eğitici kuruluşların tiyatrolar, müzeler, galeriler, radyo ve televizyonun, basın ve diğer kitle iletişim araçlarının sanata ilişkin, ister eğlendirerek ister tümüyle didaktik olan program ve yayınları da sanat eğitimi kapsamına girmektedir” (San’dan aktaran Tan, 2011, s.44; San, 1985).

Bugünün şartlarında birçok teknolojik materyal her seviyenin elde edebileceği bir duruma gelmiştir. Her kesimin ulaşım sağladığı bu teknolojik araçları verimli kullanan az sayıda öğrenci olduğu bilinmektedir. Bu yanlış teknoloji kullanımını yenmenin tek yolu ise teknoloji eğitimidir. Burada teknoloji eğitiminin devamlı ve sistemli bir şekilde verilmesi de önem taşımaktadır. Sürecin getirdiği teknoloji, teknolojinin yardımını kullanarak gelişen yeni bir sanat dili ve aracı olan bilgisayar teknolojisini doğurmuştur.

Bilgisayar teknolojisi, gelişmesine rağmen hala bazı eğitim alanlarında ve eğitim kurumlarında kullanılmamaktadır. Bunu en çok etkileyen sebep ise öğretmenlerin alıştıkları sistemleri sürdürmeleri ve pedagojik eğitimlerinin bilgisayar teknoloji üzerine yapılmaması, teknolojiden uzak olması ve teknolojik yeniliklere ilgisiz kalmalarıdır. Teknoloji ve bilgi dönemi olarak bilinen, içinde bulunduğumuz çağda teknolojinin getirdiği sisteme dayalı olarak yabancılaşma duygusu bunun kaynağıdır.

Bu da bizlere yabancılaşma hissini yaşatanın bilgisayar teknolojisi olduğunu düşündürmektedir. Bunun asıl nedeni ise bireylerin hali hazırda bulunan teknolojik

materyalleri kullanarak sanat eğitimine destek sağlayamamaları ve var olan teknolojik materyallerin istedikleri düzeyde yeteri kadar gelişmemiş olması olabilir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilim ve teknolojinin kültürden ayrı tutulması söz konusu değildir. Döneminin şartlarına uygun araç-gereçleri kullanmayı öğrenmeyen bireylerin, standartları yüksek bir hayat yaşama imkânı kalmamıştır. Modern bir çağ için teknoloji kullanımı gereklidir. Artık hem eğitim hem de sanat eğitimi alanı için bilgisayar teknolojisi ve teknoloji kullanımı önemli bir araç haline gelmiştir.

“Teknolojinin eğitim ortamında sadece bulunması, tek başına, eğitim öğretimin gelişmesi, yani, başarının yükselmesi için yeterli değildir. Teknolojinin sahip olduğu potansiyeli ortaya çıkarabilmesi, ancak eğitim ortamına iyi bir şekilde entegre edilmesi ile mümkün olabilecektir” (Otto ve Albion, 2004; Voogt ve Knezek, 2008’den aktaran Samancıoğlu, 2011, s.6; Otto ve Albion, 2004; Voogt ve Knezek, 2008). “Ancak bu etkinin kalıcı olabilmesi ve etkisini uzun süre devam ettirebilmesi, öğretmenin BİT’i öğrencilerin öğrenme yaşantılarına teknolojinin potansiyelinin tümünü ortaya çıkarabilecek şekilde entegre etmesi ya da yerleştirebilmesine bağlıdır” (Condie ve Munro’dan aktaran Samancıoğlu, 2011, s.6; Condie ve Munro, 2007).

Artık sanat eğitimcilerinin sanat eğitimi alanında oluşan eğitim teknolojileri ile yakından ilgilenip, gelişmelere hâkim olup multimedyaı kullanmaları zorunlu hale gelmiştir. Multimedya kullanımının önemli hale gelmesindeki neden, öğretimin doğru tekniklerle kısa zaman içerisinde yapılması ve eğitimcilerin öğrencilere öğretecekleri bilginin kalıcılığına destek sağlamasıdır.

Sanat eğitimi alanına giren bilgisayar teknolojisi, öğrenim alanına bir seçenek değil, yapıyı tamamlayan ve sağlamlaştıran bir araç olmuştur. Sanat eğitimine destek sağlayan ve sanat eseri uygulamalarını hızlandıran teknoloji, eğitim alanına destek olup öğrencilerin süreci eğlenceli geçirmelerini sağlarken diğer yandan da öğrenim alanında bulunan materyal, arkadaş ortamı, öğretmen gibi önemli öğelerle bağ kurarak zor ve zorunlu bir süreci de üstlenmiştir.

Bu da bize teknolojiden yararlanmanın öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmenlere fayda sağladığını göstermektedir. Öğrencilerin yeni teknolojik programlarla bireysel çalışmaya teşvik edilmesi sağlanmaktadır. Bilgisayar teknolojisinin diğer bir faydası öğrencilere ürettikleri sanat eserlerini başka insanlara ulaştırmalarını, görüşlerini almalarını sağlamaktır.

Görsel medya ortamında kendileri ile baş başa kalan sanat eğitimi öğrencileri böylece birçok kurala ve sisteme bağlı kalmadan özgün, yeni eserler üretebilir. Böylece teknolojinin sunduğu elektronik alanda sanat eğitimi alan öğrenciler daha özgür ve hata yapma korkularından arınmış olurlar.

Sanat eğitimi alanında bilgisayar teknolojisinin rolü ve etkileri incelenirken, bir yandan da bilgisayar desteğinin öğrencilere sağladığı olanaklar gelişmektedir. Özellikle sanat eğitimi alanında öğrenciler için görsel- işitsel alanlarda, videolar, vektörel çizimler, resim programları oluşturulmaktadır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, sanat eğitiminin teknoloji destekli verilmesi; öğrenim alanının verimini artırır, geliştirir ve öğrencilerin öğrenme düzeylerine, içgüdülerine ses veren bir sistem haline gelir. Bunun yanı sıra öğrencilerin istedikleri bilgilere doğrudan ve istedikleri zaman ulaşmalarını, araştırıp, sorgulamalarını, yazınsal dilin yanı sıra görsel ve duyuşsal alanlarda da öğrenim sağlamalarını, sanal ortamlarda deneme yapmalarını, aktivitelerde bulunmalarını ve birbirleri ile iletişim halinde olmalarını, iş birliği yapmalarını sağlamaktadır.

2.11.1. Sanat eğitiminde teknoloji kullanımının öğretmen ve öğrenci açısından farklılıkları

Teknolojinin algılanması ve çözümlenmesi yapısı gereği zordur. Geçmişten günümüze baktığımızda geleneksel eğitimde teknoloji kullanımı yaygın değildir. Teknoloji ile değişen süreç içerisinde geleneksel yöntem ve tekniklerde değişim pek yaşanmamıştır. Gelişen, yenilenen teknolojileri anlamak ise çok yönlü ve değişken yapısından dolayı karmaşık bir hal almıştır. Dijital teknolojinin en önemli ve güçlü yanı ise birçok yönü olması ve çeşitli işlevlerde kullanılmasıdır. İçerisindeki tüm alanları öğrenmek gerektiğinden sistemi anlamak ve hâkim olmak zorlaşmıştır. Bu yönünün getirdiği zorluklar süreç içerisinde kısıtlamalara da neden olmuştur. Bundan dolayı teknolojiye hâkim olabilmek için yeterli öğrenimin sağlanması gerekmektedir.

Bu nedenle “görsel sanatlar dersinin üstlendiği işlevleri yerine getirebilmesi için bilginin üretimi ve transferini sağlayan öğretim teknolojilerinin kullanıldığı yeni kazanımlar, yeni uygulamalar oluşturulması, kullanılması, alana yönelik öğretim materyallerinin tasarlanması, öğretmenlerin çağın gerekleri doğrultusunda kendilerini değiştirmeleri, bilgi

ve beceriler kazanmaları ve bunları da uygulamaya koymaları gerekmektedir” (Mamur Yılmaz’dan aktaran Yılmaz ve Bilici, 2016, s.344; Mamur Yılmaz, 2014, s.7).

Teknolojinin öğrenme alanına uyum sağlaması sürecinde öğretmenlerin değişim ve gelişime hazırlıklı olmaları ve sürekli kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Süreç içerisinde en büyük problem öğretmenlerin teknoloji kullanımına karşı deneyimsiz oluşlarının getirdiği korkulardır. Bu nedenle gündelik hayatlarında teknoloji ile iç içe olmalarına rağmen teknolojinin değerini bilmemeleri ya da teknolojiye değer vermemeleridir. Öğretim alanında etkisiz olduğunu düşünmelerinin temelinde ise kendilerini teknoloji alanında yetersiz görmeleridir. Geleceğin öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde yeteri kadar teknoloji kullanımı eğitimi almadıkları gözlemlenmiştir. Bu da teknoloji kullanımından çekinmelerine ve öğretim alanlarında kullanmak istememelerine neden olmaktadır.

Bu durum, gelecekte öğretmen adaylarının teknolojiye hâkim nesillerle yaşayacakları problemleri ifade etmektedir. Bu nesiller, bilgisayar, tablet, kamera, telefon, internet vb. gibi dijital teknolojinin getirdiği yeniliklerin içerisinde yetişmektedir. “Dolayısı ile iyi bir “görsel sanatlar öğretmeni; çağdaş sanat öğretiminin araç ve yöntemlerini, öğretme işlemlerinde ustalıkla kullanabilmeli; görsel sanatlar alanlarıyla diğer alanlar arasındaki ilişkileri kavrayabilecek kadar genel kültür sahibi olmalı; program geliştirme ve öğretim teknolojisi arasındaki ilişkiyi iyi bilmeli, görsel sanatlar dersinde kullanabilmeli, gerekli çalışma ortamının hazırlanmasını sağlamalı ve derslerinde görsel-işitsel araçlara yer vermelidir” (Mamur Yılmaz’dan aktaran Yılmaz ve Bilici, 2016, s.344; Mamur Yılmaz, 2014, s.10).

Hala teknolojiyi kullanmayan, nadir kullanan, öğretim alanlarında kullanmak istemeyen birçok öğretmen vardır. Onlar için teknolojinin getirdiği internet, bilgiye ulaşmak için ilk başvurulması gereken yer değildir. Yeni oluşan bu teknolojik dile hâkim olmadıkları bilinmektedir ama öğrenebilmek için uğraştıkları da ortadadır. Vaktinin çoğunu televizyon, tablet, bilgisayar karşısında geçiren gençler kendilerine teknolojinin getirdiği yeni bir alan oluşturmaktadır. Oluşturdukları bu teknolojik alanın içerisinde geleneksel eğitimcilerin hâkim olmadığı sosyal bir işbirliği düzeni ve iletişim alanı bulunmaktadır.

Kısaca mesleki yeterliliklerini sanat atölyelerinde uygulama yaparak kazanmış geleneksel sanat eğitimcilerinin gelişen ve değişen teknolojik alana uyum sağlaması gerekmektedir.

2.11.2. Sanat eğitiminde dijital sanat ve teknolojiden yararlanan alanlar

Bilgisayarın icadı, internetin yaygınlaşması eğitim ve öğretim alanı etkinliklerinin verimli geçmesini sağlamıştır.

“1982 yılların başlarından günümüze dijital sanat doğrultusunda yapılan çalışmalar çeşitlenmiş ve değişik adlar almışlardır. Örneğin; 3D Art, Extra, Manga Art, Tipo Art, Abstract, Fantastic Art, Dark Art, Photomanipulation, Vektör Art, Fractal Art, Pixel Art, vb. gibi. Günümüzde artık Resim Sanatında kabul edilen; CGD (Computer Generated Desing) Bilgisayarda Özgün Tasarım ve CRD (Computer Reproduced Desing) Bilgisayarda Çoğaltma, adları ile dijital özgün baskı resim, sanatın bir dalı olmuştur” (Candemir’den aktaran Bora, 2018, s.1181; Candemir, 2006, s.5).

Eğitimin ve öğretimin sınıf ortamı dışına çıkmasını sağlayan bu teknolojik gelişmeler eğitim alanı için yeni ortamlar oluşturmuştur. Sanat eğitimi alanına özel hazırlanan bu yazılımlar, sanat eğitimcilerinin ve sanat eğitimi öğrencilerinin uygulamalarını daha hızlı ve ucuz yapabilmelerine olanak sağlamıştır. Görsel düzeni, içeriği en üst düzeyde kullanan sanat eğitimi alanı, dönemin getirdiği dijital alan ve bilgisayar teknolojisinden yararlanmaktadır.

Sanat eğitimi alanında öğrencilerin seçtiği ve kendilerini geliştirmelerini sağlayan ana sanat dallarından olan resim, heykel, seramik, fotoğraf, grafik, endüstriyel tasarım, özgün baskı alanlarında her ne kadar geleneksel yöntemler kullanılsa da süreç içerisinde teknolojiden yararlanmak, sanat eğitimcileri ve öğrencileri için önemlidir. Böylece bu alanlarda teknoloji kullanımı ile farklı boyutlarda sanat eseri üretilmektedir.

Sanat eğitiminde, resim alanında dijital sanat ve teknolojiden Photoshop, Illustrator, Corel Draw gibi yazılım programlarından yararlanılmaktadır. Geleneksel yöntem ve teknikler kullanarak kendi anlatım dilini oluşturan resim alanı, 21. yüzyılın getirdiği gelişimle yöntem ve tekniklerini yenilemelidir. Kağıt, tuval üzerinde kullandıkları tüm geleneksel yöntemleri dijital alanda da yapmaları mümkündür. Dönemimizde birçok alanın yararlandığı teknoloji programları, resim alanının yanı sıra birçok sanat alanında da kullanılmalıdır.

Resim alanının yanı sıra heykel sanatında da teknoloji, yeni tasarım ve çoğaltım aşamalarına imkân sağlamaktadır.

“Bu yeni çağda malzemelerin sanat alanına girmeye başlaması, sanatçı-teknoloji etkileşiminin bir sonucudur. Bu yüzyıl yeni malzemelerin, düşünsel, biçimsel ve sanatsal gelişmelerin yanında, yeni plastik fikirlerin çağrıştırdığı, heykel sanatında yüzyıllarca süren gerçek mekan içinde, kütlenin parçalanıp hafifleyerek, espas modülatörlerine dönüştüğü bir dönem olmuştur” (Ata, 1978, s.46).

Teknolojinin getirdiği yazılımlar sayesinde bilgisayarda üç boyutlu modelleme ve üç boyutlu tarama, çıktı alma yapılabilir. Günümüz heykel sanatının gerçeği olan üç boyutlu tasarım, modelleme bilgisayar sisteminin getirdiği makineler aracılığıyla gerçek malzemeye uygulanabilir hale getirilmiştir. Dijital alanın ve bilgisayar teknolojisinin heykel sanatına getirdiği imkânlar, sanat eğitimcileri ve sanat öğrencileri tarafından uygulanmalıdır.

“Bilgisayar teknolojisi ve sayısal programlar, yaşamın tüm alanlarını etkileyip şekillendirdiği gibi sanat alanında da doğrudan bir etkileşim söz konusu olmuştur. XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmelerle bağlantılı olarak, heykel sanatı da diğer tüm sanat alanlarında olduğu gibi bu alanın olanaklarından faydalanmıştır” (Bulat vd.’den aktaran Bora, 2018, s.1182; Bulat vd. 2014, s.549).

Heykel sanatının yanı sıra üç boyutlu uygulamalar kategorisinde bulunan seramik sanatı da teknolojiden yararlanmaktadır. Geleneksel yöntemde, kağıt üzerinde eskiz çalışması yapıp, daha sonra üç boyutlu forma getirilebilirken, içinde bulunduğumuz çağda teknolojiden faydalanarak, tasarımlar yapılarak üç boyutlu çıktılar gelişmiş yazıcılar aracılığıyla alınabilir hale gelmiştir.

(...) Böylece kâğıt üzerinde tasarlanan seramik formların, bilgisayar ortamında nihai aşamasında nasıl sonuçlanacağı gösterilebilir. Böylece tasarımcı, üreteceği seramik formu tamamladığında nasıl bir renge sahip olacağını ve tasarlamış olduğu dekor tasarımlarının seramik formun hangi bölümlerinde yer alacağını önceden görmüş olmaktadır. Kuşkusuz seramiğin üretim aşamasında ortaya çıkan bazı durumlar tasarımla ürün arasında renk tonu, dekor uygulama, biçim vb. gibi belirli farkların oluşmasına sebep olacaktır. Ancak burada önemli olan şudur; bu yazılım, başarıyla kullanılabilmesi sonucunda, tasarımcıya veya öğrenciye tasarlamış olduğu objenin sunumunda kolaylık sağlamaktadır. Böylece seramik form ve bu formun üzerine gelecek olan biçimler üzerinde değişiklikler yapılabilen ve geliştirilebilmektedir (Özgüven’den aktaran Bora, 2018, s.1184; Özgüven, 2010, s.110).

Sanat gelişen ve değişen hayat şartlarıyla beraber yeni yöntemler, materyaller, araçlar kullanarak yeni şekillerde karşımıza çıkmıştır. Bütün sanat dallarına ulaşan bu gelişmiş yöntem teknikler birçok sanat alanında içeriğine uygun şekillenmiş ve kendine yer edinmiştir. Teknolojinin ve bilimin getirdiği yeni makineler iletişim dünyasında yer bulmuşken sanat alanında da yer bulmuştur. Teknolojinin getirdiği fotoğraf makinesi, kamera, bilgisayar gibi dijital yenilikler beraberinde 1960’lardan sonra dijital sanat anlayışını da getirmiştir. Dijital sanatın temellerinin atılmasıyla birçok sanat dalını etkileyen teknolojinin en fazla etki ettiği alan ise grafik tasarımıdır.

“Grafik tasarım, pek çok alanı kapsayan görsel bir sanat disiplini. Sanat yönetimi, tipografi, sayfa düzeni, bilgi teknolojileri ve diğer yaratıcı alanları içinde barındırır. Bu çeşitlilik, tasarımcıların içerisinde uzmanlık ve odaklar edinebileceği çok parçalı bir zemin anlamına gelmektedir” (Ambrose ve Harris’ten aktaran Yücel, 2014, s.10; Ambrose, Harris, 2012, s.12).

Grafik tasarım, resim sanatı gibi iki boyutlu sanat olarak nitelendirilmektedir. İçerik olarak bünyesinde amblem, logo, illüstrasyon, tipografi, exlibris, karikatür, serigrafî, gravür, klişe, trio, billboard, dizgi kitap tasarımı, web tasarımı, arayüz tasarımı, animasyon 3D, fotoğrafçılık, kurumsal kimlik, afiş vb. çalışmaları barındırmaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra bünyesinde grafik çalışmaları, reklam tasarımları, özgün sanat çalışmalarını da bulundurmaktadır. Pek çok alana ayrılan grafik tasarım, gayesi ve iletmek istedikleri noktasında birleşmiştir. Amaç verilmek istenen mesajı en etkili şekilde iletmektir. Bunun için de dili kullanım biçimi, metinler, görsel ve dijital platformlarda işlenir. İletilmek istenen mesaj hem kolay anlaşılır hem de etkileyici olmalıdır. Bunun için de belli bir düzen, konu ve ulaşılmak istenen kişilere uygun biçimde oluşturulmalıdır. Tasarımcı en uygun araçları kullanarak tasarımını belli bir anlayış içinde oluşturur.

Grafik tasarımın ortaya çıkışını incelediğimizde tarihçesi binlerce yıla dayanmaktadır. Matbaanın giderek gelişmesi, tasarımcıların yeni materyalleri kullanması ile popüler hâle gelmiştir. Grafik tasarımcıların çalışma alanlarını incelediğimizde günümüzde baskı endüstrisinde yoğun olarak çalıştıkları görülmektedir. Gelişen teknolojiyi etkin bir biçimde kullanan grafik tasarım sanatçıları başarılı ürünler ortaya koymaktadır. Günümüzde grafik tasarımcılar teknolojinin sunduğu tüm imkânlardan faydalanarak çeşitli alanlarda ürünler vermeye başlamışlardır. Sinema, televizyon vb. alanlar için de çeşitli ürünler ortaya koymaktadırlar. Teknolojinin gelişim sürecinde kişilerin iletişim ortamlarında grafik

tasarımlar en yeni teknoloji ile sanatta kendini hissettirmiştir. Bu nedenle en gelişmiş tasarım teknolojisi ortamı bilgisayar ortamı olmuştur.

Şimdilerde teknolojinin getirdiği bilgisayar ve sistemler ile renk geçişleri, görsel tasarımlar, görüntü üzerinde yenilikler yapılabilir hale gelmiştir. Dijital teknoloji ile beraber çağımızda hem sanat eğitimi hem de reklam içerikli tüm piyasada tasarım ve grafik adı altında yapılan tüm çalışmalar kısa sürede daha az maliyet harcanarak yapılabilmektedir. 1970 yılında grafik alanında kullanılmaya başlanan bilgisayar teknolojisi ile kağıt üzerinde yapılan tasarımlar bilgisayar üzerinde görselleştirilmeye başlanmıştır.

“Teknolojik gelişmeler, grafik tasarımı dil ve biçim yönünden oldukça etkilemiştir. Post-Modernist tasarımlarda izlenen, görsel efektlerle yüklü imge kalabalığının en önemli nedeni; bilgisayar teknolojisi. 1980 ve 1990ların grafik ürünlerini dijital bilgisayarlar ve lazer teknolojisi biçimlendirmektedir (...)” (Becer’den aktaran Yücel, 2014, s.16; Becer, 1999, s.111-112).

Sonuca baktığımızda hızla gelişen teknoloji her alanda olduğu gibi sanat alanında da yer edinmektedir. Sanata getirdiği değişim ile dijital sanatın ve teknolojinin sanat eğitiminde nasıl uygulanması, programlarda nasıl yer alması, nasıl öğretilmesi gerektiği sorgulanmaktadır. Sanat eğitimcisi adayları, her alanda donanımlı olması için tüm geleneksel ve modern araç bilgisini öğrenmeli, el yeteneğini geliştirmeli, çağdaş sanatı bilmeli ve teknolojiye hâkim olmalıdır.

Baktığımızda sanat eğitimi alanında teknolojiden yararlanan birçok alan vardır. Grafik tasarım, özgün baskı, seramik, heykel, resim vd. tüm ana sanat dalları buna örnektir. Dijital sanat artık eğitim programlarına ve ana sanat dallarına etki etmiş, tüm alanlarda teknoloji kullanılmıştır.

2.11.3. Türkiye’de dijital sanat

Dijital sanat başka bir şekilde günümüzde yeni medya sanatı (teknoloji) olarak da ifade edilmektedir. Dijital sanat kültürü Batı’da daha yaygın görülmekle beraber Türkiye için hala yeni bir konudur. Fakat son zamanlarda Türkiye’de izleyici ile dijital sanatı buluşturmak adına birçok proje yapılmaya başlanmış dijital sanata olan talep ve ilgi artmıştır.

Dijital sanatı sadece yazılımlar kodlar ve verilerle ifade edemeyiz. Dijital sanat sadece sayısal (verisel) kodlarla maddesiz (materyalsiz) oluşmamaktadır. Dijital ortamı üretimlerin

bir parçası olarak ele alarak enstalasyon düzenlemeler, heykeller ve bir çok edimsel sanat uygulamaları yapılabilmektedir. Türkiye’de dijital sanatın gelişimine göz attığımızda diğer ülkelerin bizlerden dijital sanat üretimi ve alt yapısı olarak bir adım önde olduğunu söyleyebiliriz. “Türkiye’de Yeni Medya Alanı 1990’ların sonunda kurulmaya başlayan Görsel İletişim Tasarımı (GİT) bölümleriyle paralel bir gelişme gösterdi. Ekran bazlı dijital tasarım Türkiye’de son on beş yılda kamu ve özel üniversitelerde açılan bu bölümlerle birlikte ivme kazanmıştı” (Ertan, 2015, s.2).

1990’lardan önceye baktığımızda ise Türkiye’de dijital sanat adına ilk işler 1960’ların ortalarında 5. Paris Bienaline katılan Teoman Madra’nın Fluxus konsepti ile oluşturduğu eserleridir. Teoman Madra’nın yanı sıra Çizgen’e göre, ülkemizde sanat çevresini ilk kez “Digital Sanat”la tanıştıran, Özcan Onur’dur. Güzel Sanatlar Akademisi’nden 1960’lı yıllarda mezun olduktan sonra resim ve heykel çalışmalarını sürdürürken dijital alemdeki gelişmeleri de izlemiş, Paris’te PC ortamında ilk grafik programları geliştiren ekibe dahil olmuştur (Çizgen’den aktaran Sağlamtimur, 2010, s.219). 1986’da “Elektropentür” adında bir dijital sergi açmıştır. Günümüzdeki basım ve yayın gelişimi o dönemde olmadığı için fotoğrafik olarak çekip basılmış olan çalışmalarını İstanbul’da ve Paris’te sergilemiştir. Teoman Madra ve Özcan Onur’un yanı sıra kendini duyuran bir başka dijital sanatçı ise Hamdi Telli’dir. Hamdi Telli 1989-1990 yılları içerisinde Türkiye’de Mimar Sinan Üniversitesinde öğrencilere alanını tanıtmak ve öğretmek için “Bilgisayar Grafiği” dersi vermiştir. Telli dijital sanat üretimlerini bilgisayar grafikleri üzerinde oynayarak fotoğrafik görüntülerle oluşturmaktadır. Birbirinde farklı tekniklerle çalışan bu sanatçılar 1960’lardan itibaren Türkiye’de dijital sanat üretimi yaparak dijital sanat alanını ülkemizde tanıtmışlar ve günümüze getirmişlerdir. Bu sanatçılarımıza ek olarak Nil Yalter’de de vardır. Nil Yalter 1973-1986 yılları arasında oluşturduğu video enstalasyonları ile uluslararası bir tanınırlığa ulaşmıştır. Yalter bilgisayar desteği ile dijital ortamda eser üretmektedir. Ve neredeyse tüm dünyaya adını ve çalışmalarını duyurmuştur. Dijital sanata ve üretime öncülük eden bu sanatçılarımız sayesinde Türkiye’de dijital sanat tanınmış ve gelişmektedir. Dijital sanatın Türkiye temelini oluşturan sanatçılarımız günümüzde kendilerini medya sanatçısı olarak adlandırmaları da bilgisayarı ve dijital alanı kullandıkları için yeni medya sanatçısı olarak da bilinmektedirler.

“Türkiye’de yeni medya alanında çalışan ve iş üreten sanatçılar ilk ürünlerini 2000’lerde vermeye başlayan genç bir kuşak. Dünyada 60’larda avant-garde sanatçıların işleriyle,

teknolojiyi anlamaya çalışan ve sorgulayan sergilerle başlayan, 80'lerden itibaren bilgisayar teknolojilerinin gelişimine paralel olarak yaygınlaşarak bir sanatsal ifade alanı olarak olgunlaşan yeni medya sanatı 2000'lerden itibaren, aşağı yukarı 20-30 yıllık bir gecikme ile Türkiye'nin gündemine girdi" (Ertan, 2015, s.1).

Türkiye'de 1960'da başlayan dijital sanat serüveninin gelişmesi ve tanıtılması için 2000'li yıllarda vakıflar, topluluklar kurulmaya başlamıştır. Bunlardan GİT "Görsel İletişim Tasarımı" bölümü 1990'ların sonunda "Yeni Medya" alanı ile eş değer bir gelişme gösterdi. Türkiye'de son on beş yılda devlet ve özel üniversitelerde açılmaya başlanan bu bölümlerin özelliği ekran üzerinde dijital tasarım yapılmasını sağlamaktır. Türkiye'de ilk dijital alt yapıli öğrenci sergi çalışmasına öncülük eden kurum 2001 yılında Bilgi Üniversitesi olmuştur. 2001'de başlayan dijital temelli öğrenci sergileri 2011 yılına kadar her sene gerçekleşmiş ve dijital teknoloji konusunda öğrenciler için ilham kaynağı ve farkındalık oluşturmuştur.

Görsel İletişim Bölümü yani GİT resmi olarak Türkiye'de 1996 yılında kurulmaya başlamış, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde bu alan ile ilk program başlatan üniversite olmuştur. Günümüzde Türkiye'de GİT ve benzeri teknoloji temelli bölümlerin açıldığı 170 üniversite ve yüksekokul bulunmaktadır.

"Türkiye'de bir yeni medya platformu yaratmak için yapılan ilk girişim HAT (Hybrid Arrested Translation) adlı ve sadece bir kez yayınlanabilen medya sanatı ve teorisi dergisiydi. Derginin editörü ve fikir babası Fatih Aydoğdu idi. 1998 yılında çıkan ilk ve tek sayısında dergi "Bilgi Çağında Beden"i ele alıyor, P. Virilio, V. Flusser, A. Kroker, H. Moravec gibi düşünürlerin yanında Stelarc, Orlan, Aziz Coucher gibi sanatçıların yazılarına yer veriyordu" (Ertan, 2015, s.4). Bu dergi ile beraber "Türkiye'de yeni medya işlerinin de gösterildiği ilk sergi "Somut Öngörüler" başlığını taşıyor" (Ertan, 2015, s.4). Derginin ve serginin öneminden bahsedecek olursak dergi, Türkiye'de dijital sanat için erken sayılabilecek bir dönemde oluşturulmuş, sergi ise Türkiye'de dijital sanatın (yeni medya) ilk örneği olduğu sayıldığı için önemlidir.

Türkiye'de dijital sanat (yeni medya) faaliyetlerini arttırmak için yapılan çalışmalardan biri de Web Bienali'dir. Web Bienali tamamiyle açık bir sergi türüdür. Web Bienali'ne ait çalışmalardan biri İstanbul Çağdaş Sanat Müzesi tarafından 2003 senesinde tamamiyle Uluslararası Elektronik Ağ desteğiyle yapılmış, alt yapısı tamamen dijital ağ üzerine

yerleştirilmiş evrensel bir sanat sergisidir. Bu etkinlik her iki yılda bir tekrarlanmaktadır. Web Bienali'nin kurucusunun Genco Gülan olduğu bilinmektedir. Gülan bu çalışmayla alternatif sanatçıları ve Öğretim elemanlarını bir araya getirerek bir ağ çalışması oluşturmayı hedeflemiştir. Fakat katılımcı sayısı az olduğu için Web Bienali için Türkiye'de pek duyulmadığını dünyada ilk olmasına rağmen istediği yere ulaşamadığını ve belki de modasının geçmiş olabileceğini dile getirmiştir.

Türkiye'de dijital sanat adına kurulan bir diğer sanat yapısı da NOMAD olmuştur. NOMAD dijital sanat alanını geliştirmeyi ve yeni yapılar inşa etmeyi hedeflemiştir. 2002 yılında ilk olarak bağımsız bir grup olarak kurulmuş, daha sonraları 2006 yılında resmi olarak dijital sanat adına ilk dernek olmuştur.

“NOMAD'ın ana ekibi Başak Şenova, Emre Erkal ve Erhan Muratoğlu'ndan oluşmaktadır. 2003 yılında gerçekleştirdikleri “ctrl_alt_del”, Türkiye'deki ilk işitsel sanat (sound art) festivali olma özelliğini taşımaktadır” (Sağlamtimur, 2010, s.220). Kurulmasındaki temel hedef sanatçılar arasında iş birliği ve ortak üretim sağlamayı istemektir. Teknik ve teorik bir yapıya sahiptir. NOMAD kurulduktan sonra dijital kültüre hitap eden projeler, sergiler ve akademik dersler vermiş, performanslar, film gösterileri düzenlemiştir. NOMAD'ın en önemli özelliği ise çağdaş sanat ve kültürel konuları bütünleştirmektir. NOMAD'tan sonra “2006 yılında düzenlenen TECHNE Dijital Performans Platformu, Festival formatında Türkiye'de yeni medya konusunda türünün ilk örneğidir. Daha sonra TECHNE'yi gerçekleştirenlerden bir grup, bir dizi toplantının sonunda, 11 sanatçı, dansçı, akademisyen, mühendis ve araştırmacının katılımıyla 2007 yılında Beden İşlemsel Sanatlar Derneği'ni (BİS) kurdu, bu oluşum halen yeni medya alanında çalışan tek bağımsız STK konumundadır” (Belgesay'den aktaran Winegard, 2019, s.77). 2011 yılına kadar BIS Ekmel Ertan, Özlem Alkış, Nafiz Akşehiroğlu tarafından yönetilmiş, 2012'den itibaren de Ekmel Ertan ve Fatih Aydoğdu yönetimini üstlenmiştir. BIS sanat ve teknoloji üzerine fikir alışverişi ve üretim yapmak amacıyla oluşturulmuştur. BIS'in ilk faaliyeti olarak da 2007 yılında başlattıkları Amber Sanat ve Teknoloji Festivali bilinmektedir. Bu festival toplamda sekiz defa yapılmıştır. Amber Festivali İstanbul'daki dijital medyanın bilinirliğini arttırmak uluslararası alanda tanınırlık kazandırmak yeni bir ağ oluşturarak birçok girişime olanak sağlamak açısından başarılı olmuştur.

Bunların yanı sıra Türkiye'de Güven ÇATAK'ın başlattığı oyun laboratuvarı “Bug'ta” önemli bir gelişmedir. ÇATAK bu oyun laboratuvarını ilk olarak İstanbul Bahçeşehir

Üniversitesinde başlatmıştır. 2011 yılında ise üniversiteler ile iş birliği girişimine İstanbul Sabancı Üniversitesi katılmıştır. Sabancı Üniversitesi Hollanda’da kurulan ISEA (International Symposium on Electronic Art) ile bir iş birliği gerçekleştirerek Türkiye’de Dijital Sanat ve Yeni Medya adına üniversite (ler) olarak bir adım atmıştır.

İçinde bulunduğumuz çağda sanat ve teknolojiyi birleştirerek eser üreten yeni medya (dijital sanat) sanatçılarına baktığımızda Osman Koç, Candaş Şişman, Deniz Kader, Refik Anadol, Ozan Türkkan’ı görmekteyiz. Alanın içinde bulunan sanatçılar sadece bu isimlerle sınırlı değildir. Fakat güncel kaynaklara baktığımızda bu isimlerin bir ortak noktası vardır. “Bu yıl (2015) ocak ayında bilim, sanat ve teknoloji alanında çalışan, Türkiye’nin yeni medya sanatçılarının yer aldığı, küratörlüğünü Ebru Yetişkin’in gerçekleştirdiği “Dalgalar” sergisi BLOK Art Space’te gerçekleşmişti. Alp Çoksoyluer, Alper Derinboğaz, Ayşe Gül Süter, Büşra Tunç, Candaş Şişman, Deniz Kader, Erdal İnci, Korhan Erel, Osman Koç, Ozan Türkkan ve Refik Anadol bu sergide yer alan sanatçılardandı” (<https://www.artfulliving.com.tr/sanat/gecmisten-gunumuze-yeni-medya-ve-turkiyedeki-yansimalari-i-6667>, 2020). Bu sanatçıların sanat geçmişine baktığımızda hepsi dijital bir geçmişe sahip değildir. Fakat geleneksel bir sanat eğitiminden ve uygulamasından da gelmemektedirler. Burada teknolojiyi kullanarak kendini tanıtmış birçok sanatçıdan bahsedebiliriz fakat tanıtılmamasının nedeni yeni medya ve teknolojinin işlerinde ana uygulama materyali olmaması ve sanat üsluplarını oluşturmamasıdır.

Dijital sanatın kısa ama yoğun tarihine bakmak, bugüne dair düşüncelerimizi geliştirir, gelişimi ve değişimi anlayıp geleceği ön görmemizi sağlar, gelişimi ve değişimi ileriye taşımak için önemlidir. Çünkü içinde bulunduğumuz çağda teknoloji günlük hayatımızın her alanına doğrudan ve tartışmasız girmektedir. Dijital sanatçılarda gelişimi kabul ettiğimiz bu teknoloji çağının bizi nasıl ileriye taşıdığına dair ön görüde bulunarak bizleri aydınlatmaktadır. Bunu hem kullandıkları alt yapı hem de sahip oldukları farkındalık sayesinde olmaktadır. Teknolojinin sanatı nasıl etkilediğini ve değiştirdiğini bilmek bugünü, yarını, sanatı ve teknolojiyi anlamak için önemli bir yere sahiptir. Artık içinde bulunduğumuz çağda dijital sanatın ve teknolojinin Türkiye için gelişimine, değişimine baktığımızda önemli yollarlar kat ettiğini dünyada olduğu gibi Türkiye’de de dijital sanat duyulmaya başladığını ve dijital sanatın tarihini yazmaya başladığımızı söyleyebiliriz.

Türkiye’de dijital sanatın gelişiminde nelerin rol oynadığı, tanıtılmasına kimlerin öncülük ettiğini, dijital sanatın yayılması, üretimi için hangi kurumların kurulduğunu, hangi

sergilerin ve yapılarının öneminden söz ettik. Biz biliyoruz ki dijital sanatın gelişimi için önemli etkenlerden biri de eğitimidir. Peki Türkiye’de hangi üniversiteler dijital sanatın gelişimine destek vermiştir. Yukarıda da bahsetmiştik Türkiye’de Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinin açılmasıyla beraber üniversitelerinde dijital sanat eğitime verdiği destek paralellik göstermektedir. 1997 yılında Bilgi Üniversitesinin Görsel İletişim Bölümü açıp 2001 yılında ilk mezunlarını vermesiyle alan eğitimde ilgi çekmeye başlamıştır. Daha sonra Yıldız Teknik Üniversitesinin dijital sanat alanına yönelip ilk yüksek lisans ve doktora programı açmasıyla dijital sanatın gelişimi Türkiye’de daha fazla destek ve ilgi görmeye başlamıştır. Günümüz Türkiye’sinde 181 üniversitenin neredeyse hepsinde Görsel İletişim Tasarımı bölümleri yer almaktadır. Bu üniversitelerin bazılarında Görsel İletişim Tasarımı Bölümü İletişim Fakültelerinde yer çalmakla beraber bir kısmı güzel sanatlar ve sanat-tasarım fakültelerinde yer almaktadır.

Başlarda çoğunlukla İstanbul, Ankara, İzmir’de üniversitelerde görülse de şuan Türkiye’nin çoğu üniversitesinde dijital sanat eğitimi verilmektedir. Türkiye’de ilk olarak İstanbul Bilgi Üniversitesinde kurulan Görsel İletişim Tasarımı Bölümü gittikçe özel ve devlet üniversitelerinde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Fakat şunu da unutmamalıyız ki dijital sanat ve teknoloji eğitim ile daha iyi yerlere getirilebilir. Doğru bir dijital sanat ve teknoloji eğitimi için Güzel Sanatlar Eğitimi alanında dijital teknoloji entegrasyonu da öneme sahiptir. Türkiye’de dijital sanat ve teknoloji bağlamında birçok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Güzel sanatlar eğitimi alanının program içeriğinde ve yapısında bu çalışmalara yer verilmemiştir. Hayatımızın her alanında karşımıza çıkan günümüzde hâkimiyet alanı güçlü olan teknoloji sayesinde hayatımıza giren görüntüleri anlamlandırabilmek için görsel okumalar yapabilme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek önemlidir. Bunun içinde görsel sanatlar eğitimi verecek Öğretim elemanlarının günlük hayatlarında takip ettikleri teknolojik gelişmeleri sanat eğitimi alanında da takip ederek teorik olarak bilgiye ve uygulamaya çalışması, yenilikleri takip etmesi gerekmektedir. Fakat günümüzde öğretmenler ve öğretmen adayları gelişim ve yeni dile karşı ilgisiz ve duyarsızlardır. Bilgi ve teknoloji çağında teknolojinin sanatsal üretim üzerinde önemli bir yeri vardır. Bunun için sanat eğitimi veren fakültelerin programları yeniliklere açık olmalı, pasif olan sanat eğitimi aktif öğrenmeye dönüşmelidir. Özellikle eğitim fakültelerinde sanat eğitiminin amacı yaratıcılığı geliştirmenin yanı sıra sanat eğitiminin ileriye gidebilmesini sağlayacak bilgi akışını düzenli ve sistemli bir şekilde geliştirerek yenilikçi, ihtiyaç duyulan sanat eğitimeçileri yetiştirmektir.

Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitimi veren fakültelerin programlarına baktığımızda 1993 yılında sanat eğitimi bölümlerinin programında önemli bir değişiklik yapıldığını söyleyebiliriz. Değişen programa baktığımızda Çağdaş sanat dersinin program içerisine eklendiğinin bunun da Türkiye’de sanat adına olan değişimlerin programlara yansımaları diyebiliriz. Süreç içinde teknolojinin kendini göstermesi ve bilgisayar kullanımının başlamasıyla 2000 yıllarda eğitim programı tekrar yenilenmiş bilgisayar dersleri programa getirilmiştir. Bilgisayar kullanımı sanat eğitimi programlarında özellikle Grafik Ana sanatına getirilmiş, grafiğin ana dersi haline gelmiştir. Bu da öğrencilerin farklı alanlarda üretim yapabilmesini, sanat konusuyla ilgili istedikleri bilgiye ulaşabilmelerini sağlamıştır. Özellikle Grafik ve Özgün Baskı atölyelerinde baskı tekniğinde bilgisayar kullanımı önem kazanırken, Resim ana sanatı teknolojinin getirdiklerinden uzak durmayı seçmiştir. Bu tamamen dersi yürüten öğretmenin sanatsal görüşüne bağlıdır. Bazı öğretmenler geleneksel sanatı desteklerken, bazıları modern sanatı destekleyerek öğrencilerini teknoloji kullanımına yönlendirebilir.

Türkiye’de sanat eğitimi veren köklü fakültelerin eğitim programlarına baktığımızda günümüzde dijital teknolojiyi kabul ettiklerini söyleyebiliriz. Gazi Üniversitesi Resim-iş Eğitimi programında “Deneyisel Atölye ve Küratörlük” dersinin olduğunu görmekteyiz bu da geleneksel yöntemlerin yanı sıra modern yöntemlerin üzerinde de araştırmalar yapıldığını göstermektedir. Marmara Üniversitesi Resim-iş Eğitimi programına baktığımızda ise “Eğitimde Yeni Medya, Web Tasarımı Eğitimi, Eğitimde Sanal Gerçeklik” dersleri yer almaktadır. Bunlar öğretmen adaylarının çağın gerisinde kalmamalarını ve kendilerini geliştirmelerini sağlayacak derslerdir fakat bu dersleri verecek Öğretim elemanları olmadığı için dersler verilememektedir. Anadolu Üniversitesi Resim-iş Eğitimi programında ise Dijital Sanat dersi görmekteyiz. Bunun yanı sıra 9 Eylül Üniversitesi Resim-iş Eğitimi programında ise teknoloji temelli birçok ders görmekteyiz. Fakat bu derslerin programlarda yer alıyor olması onların aktif bir şekilde verildiğini göstermemektedir. Teknoloji ve sanat entegrasyonu için sanat eğitimcilerinin kendilerini geliştirmeleri ve yetiştirmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra eğitim fakültelerinin de dijital sanat eğitimi için Öğretim elemanlarına ve öğrencilere alan sağlaması gerekmektedir. Fakat Türkiye’de sanat eğitimi alanında teknolojinin değişim hızına yetişilememesi ve öğretmenlerin, öğretmen adaylarının çağa uyum sağlayamamalarının nedeni olarak fakültelerin teknoloji eğitimine ait altyapı yetersizliğinin ve finansal kaynağın yeterli olmadığı da görülmektedir. Unutulmaması gereken bir bilgide ülkemizde yazılım ve

programcılığın gelişmesidir. Ülkemizde yazılım ve programcılık ne kadar gelişirse dijital sanatta paralel olarak gelişecektir.

Gerek olumlu gerek olumsuz tüm bu gelişmeler gerek akademik içerik gerekse dijital sanatı takip eden bireylerin bir araya gelmesi bakımından dijital sanatı tanıtmış ve dijital sanatla ilgilenen bireylerin sayısını arttırmıştır. Dijital sanata ait üniversitelerin ve bölümlerin açılmasının yanı sıra bu bölümler ortak bir alanda buluşarak sergiler, dergilerin dışında çalışmalar yaparak dijital sanatın yayılmasını destek vererek alanlarını geliştirmeye büyültmeye çalışmaktadır. Dijital sanat eğitimi adına Türkiye’de sanat ve teknoloji alanında öne çıkan Öğretim elemanları ve uzmanlar; Ekmel Ertan, Başak Şenova, Ali Miharbi, Murat Germen, Beral Madra, Bager Akbay, Ebru Yetişkin, Burak Arıkan ve Genco Gülan’ı ve yukarıda söz ettiğimiz tüm isimleri söyleyebiliriz.

2.11.3. Türkiye’deki sanat eğitimi fakültelerinin eğitim programlarında dijital sanatın yeri

2000’li yıllardan sonra sanat eğitiminin yayın dili Türkçe olmuş ve yayın dilinin Türkçe olması sanat eğitimi alanındaki eksiklerin giderilmesinde faydalı olmuştur. 1993 yılında alınan ortak kararla sanat eğitimi alanında uygulanan program ile 1994 yılı itibari ile değişen programın beraberinde 4. sınıf sanat eğitimi öğrencilerinin eğitim programlarında Çağdaş Sanat eğitimi yer almaya başlamış. Bu da bize güncel sanat eğitimi programları arasında büyük değişiklikler olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak değişen sanat eğitiminin Türkiye’de eğitim sistemine yansıdığını söyleyebiliriz.

Teknolojinin gelişiminin kabul edildiği 2000’li yıllarda bilgisayar teknolojisi gereklilik haline gelmiş, programlarda yerini kesin olarak almıştır. En fazla Grafik Tasarım ve fotoğrafçılık alanında kendini gösteren bilgisayar, süreç içerisinde grafik eğitiminin ve fotoğrafçılık alanının olmazsa olmaz bir parçası haline gelerek geleneksel yöntem ve tekniklerin zamanla yetersiz kaldığını göstermiştir. Bilgisayarın hayatımıza girmesiyle birlikte bize sunduğu kolaylıklar ve teknoloji alanında yaşanan değişiklikler sayesinde görsel sanatlar alanında yaşanan sanat eğitimi ifadesini ve eğitim programlarının işleyişini etkilemiştir.

Bilgisayarın yaygınlaşarak okullarda kullanılmaya başlamasıyla öğrenciler sanatsal faaliyetlerle ilgili çeşitli düzenlemeler yapabilir hale gelmiştir. Öğrenciler üç boyutlu

şekillendirme etkinlikleri yapılabilir, internet sayesinde sanatla ilgili bilgilere rahatlıkla ulaşılabilir.

Resim Ana Sanat Dalı geleneksel yöntem ve tekniklerden yararlanırken Grafik Tasarım, Özgün Baskı, Fotoğraf Ana Sanat atölyelerinde bilgisayar teknolojisi kullanılmıştır. Derslerin işleniş şekli ve öğretim elemanlarının sanata bakış açısına göre değişiklik sağlamaktadır. Öğretim elemanlarının bir kısmı gelişen ve yenilenen modern sanat anlayışına ilgi duyarken, bir kısmı ise geleneksel sanat anlayışına bağlı kalmaktadır. Bu alanlarda eğitim verecek öğretim elemanlarının her açıdan kendini geliştirmeli, gelişen çağı ve teknolojiyi takip etmelidir.

“Eğitim ortamlarında internetin kullanılmasının; öğrenenlerin, öğrenme sürecindeki etkinliğini arttırması, öğretmenin, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun bir şekilde rehber görevi üstlenmesini sağlaması ve işbirlikçi öğrenme olanakları ile bireysel öğrenme olanaklarını bir arada sunması gibi olumlu etkilerine alan yazında sıklıkla değinilmektedir” (Mustafa ve Şahin’den aktaran Ünal, 2016, s.133; Mustafa ve Şahin, 2013).

Bu alandaki gereksinimlerin ise karşılanması adına bazı sanat eğitimi fakülteleri hali hazırda bulunan eğitim programlarına hem zorunlu hem de seçmeli dersler yazarak seçmeli atölye derslerinin yanı sıra öğrencilerin ve öğretim elemanlarının kendilerini geliştirebilmeleri için farklı seçenekler sunmuştur.

Tablo 2.1. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2018-2019 Programı

Yarıyıl	Dersler
I. Yarıyıl	Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi I, Eğitim Bilimine Giriş, Temel Tasarım I, Desen I, Perspektif, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Yabancı Dil I
II. Yarıyıl	Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi I, Eğitim Bilimine Giriş, Temel Tasarım I, Desen I, Perspektif, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Yabancı Dil I
III. Yarıyıl	Bilgisayar I, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Batı Sanatı Tarihi, Anasanat Atölye-1, Meslek Bilgisi Seçimlik Ders, Seçimlik Sanat Atölye-1 (Eğitimde Yeni Medya, Web Tasarımı Eğitimi, Eğitimde Sanal Gerçeklik, Drama Eğitimi, Sanatı Görme, Görme Biçimleri, Sanat Eğitiminde Yaratıcılık, Estik ve Estetik, Sanat Eğitiminde Tasarım ve Proje Geliştirme)
IV. Yarıyıl	Bilgisayar II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tarımı, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Sanat Felsefesi, Yazı, Anasanat-2, Seçimlik Sanat Atölye-2
V. Yarıyıl	Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri I, Türk Sanatı Tarihi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Anasanat Atölye-3, Seçimlik Sanat Atölye-3
VI. Yarıyıl	Ölçme ve Değerlendirme, Türk Eğitim Tarihi, Özel Öğretim Yöntemleri II, Sanat Eleştirisi, Çağdaş Sanat, Anasanat Atölye-4, Seçimlik Sanat Atölye-4
VII. Yarıyıl	Özel Eğitim, Okul Deneyimi, Rehberlik, Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Anasanat Atölye-5, Seçimlik Sanat Atölye-5
VIII. Yarıyıl	Topluma Hizmet Uygulamaları, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Öğretmenlik Uygulaması, Anasanat Atölye-6, Seçimlik Sanat Atölye-6

Kaynak: <http://dosya.marmara.edu.tr/aef/rso/pdf/lisans-programi/resim-is-lisans-programi.pdf>

Türkiye'nin köklü eğitim fakültelerinden olan ve sanat eğitimcisi yetiştiren Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim- İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı lisans eğitimi programına baktığımızda seçmeli ders sayısı 9 olarak görülmektedir. Bu derslerden 3 tanesi çağın getirdiği teknoloji devriminin eğitim alanına yansıdığını ve önemini göstermektedir. Programda seçmeli olarak görülen Eğitimde Yeni Medya, Web Tasarımı Eğitimi, Eğitimde Sanal Gerçeklik gibi teknoloji temelli dersler görülmektedir. Bu dersler ile sanat eğitimi öğrencilerinin çağın getirdiği yenilikleri kullanarak eğitim-öğretimi sağlamalarını, yaratıcılık güçlerini kullanarak üretimde sınırları kaldırmalarını ve kendilerini teknolojik alanda geliştirerek öğretim alanına hazırlamalarını amaçlamaktadır.

Bu dersler öğretmen adaylarının hem sanat hem de eğitim alanında kendilerini dönemin ihtiyaçlarına uygun geliştirebilmeleri için imkân oluşturmaktadır. Önemli olan programlarda yer alan bu derslerin içeriklerini verimli bir şekilde kullanıp öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmeleri ve teknoloji kullanımında yetkinliğe sahip olmalarıdır. Beraberinde ise

öğretim alanına katkı sağlayarak sanat eğitimi alanının teknoloji ile kendisini duyurmasını ve geliştirmesini sağlamaktır.

Tablo 2.2. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2019-2020 Programı

Yarıyıl	Dersler
I. Yarıyıl	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1, Yabancı Dil 1, Türk Dili 1, Bilişim Teknolojileri, Eğitim Felsefesi, Temel Tasarım I, Desen I, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I, Yabancı Dil I
II. Yarıyıl	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2, Yabancı Dil 2, Türk Dili 2, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Temel Tasarım II, Türkçe II Sözlü Anlatım, Temel Tasarım II, Desen II, Perspektif, Sanat Tarihine Giriş
III. Yarıyıl	Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri, Seçmeli Sanat Atölye I, Bilgisayar I, Yazı, Batı Sanatı Tarihi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Görsel Sanatlar Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları, Anasanat Atölye I, Seçmeli Sanat Atölye I, Batı Sanatı Tarihi
IV. Yarıyıl	Türk Eğitim Tarihi, Eğitimde Araştırma Yöntemleri, Bilgisayar II, Sanat Felsefesi, Öğretim Teknik ve Materyal Tasarımı, Görsel Sanatlar Öğretim Programları, Anasanat Atölye 2, Seçmeli Sanat Atölye 2, Çocuğun Sanatsal Gelişimi
V. Yarıyıl	Anasanat Atölye III, Seçmeli Sanat Atölye III, Özel Öğretim Yöntemleri I, Türk Sanatı Tarihi, Sınıf Yönetimi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri
VI. Yarıyıl	Anasanat Atölye IV, Seçmeli Sanat Atölye IV, Özel Öğretim Yöntemleri II, Sanat Eleştirisi, Çağdaş Sanat, Türk Eğitim Tarihi, Ölçme ve Değerlendirme
VII. Yarıyıl	Anasanat Atölye V, Seçmeli Sanat Atölye V, Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Özel Eğitim, Rehberlik, Okul Deneyimi
VIII. Yarıyıl	Anasanat Atölye VI, Seçmeli Sanat Atölye VI, Topluma Hizmet Uygulamaları, Öğretmenlik Uygulaması, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi

Kaynak: <http://www.ohu.edu.tr/egitimgakultesi/resimisogretmenligi/dersplani>

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi Programına baktığımızda teknoloji eğitimini içinde barındıran bir program görülmektedir. I. yarıyılıda öğrencilere Bilişim Teknolojileri dersi verilerek eğitimde bilgisayar kullanımını, sistemleri, yazılım ve donanımı, dosya gönderimini ders ve alan içerisinde kullanabilecekleri yardımcı programları, tablo ve grafik programlarını anlatım sırasında yardım alabilmeleri için sunum programlarını, web tasarımı yapma gibi teknolojik destek alabilmelerini sağlayacak içerikler öğretilmesi hedeflenmiştir. Beraberinde ise bilgisayar kullanımının gençler ve çocuklar üzerindeki etkileri öğretilerek öğretim alanlarında yardım almaları sağlanmak istenmiştir.

Sanat eğitimi programının II. yarıyılıda ise Öğretim Teknolojileri, III ve IV. yarıyılında Bilgisayar I-II dersleri verilerek eğitim- öğretim alanında teknoloji kullanımı hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Bilgisayar I dersi ile bilgisayar kullanımı ve hâkimiyeti oluşturulmak hedeflenmiştir. Öğretim Teknolojileri dersi ile de eğitimde kullanılan bilgi

teknolojileri ve öğretim teknolojileri öğretilerek eğitim- öğretimde teknolojiyi tanıyabilme ve analiz edebilme yetileri kazandırılması amaçlanmıştır.

Tablo 2.3. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi 2019-2020 Programı

Yarıyıl	Dersler
I. Yarıyıl	Atatürk İlk. Ve İnk. Tarihi I, İngilizce, Eğitim Bilimine Giriş, Desen, Perspektif, Temel Tasarım I, Türk Dili I
II. Yarıyıl	Alan Dışı Seçmeli 1, Atatürk İlk. Ve İnk. Tarihi II, İngilizce II, Eğitim Psikolojisi, Temel Tasarım 2, Desen II, Sanat Tarihine Giriş, Yazı, Türk Dili II
III. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Uygarlık Tarihi, Batı Sanatı Tarihi I
IV. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Batı Sanatı Tarihi II, Sanat Felsefesi, Çocuğun Sanatsal Gelişimi
V. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler (Dijital Sanat Çalışmaları I, Grafik Asa III, Heykel Seçmeli Atölye III, Heykel Asa III, Özgün Baskı Seç. Atölye, Resim Seçmeli Atölye III, Resim Asa III, Yaratıcı Drama I, Deneysel Sanat Çalışmaları I), Özel Öğretim Yöntemleri I, Sınıf Yönetimi, Estetik, Türk Sanatı Tarihi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri
VI. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler (Dijital Sanat Çalışmaları II, Grafik Asa IV, Heykel Seçmeli Atölye 4, Heykel Asa IV, Özgün Baskı Seçmeli Atölye 4, Resim Seçmeli Atölye, Asa IV, Yaratıcı Drama II, Deneysel Sanat Çalışmaları 2, Dijital Sanat Çalışmaları II), Özel Öğretim Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme, Çağdaş Sanat, Türk Eğitim Tarihi, Sanat Eleştirisi
VII. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler, Rehberlik, Özel Eğitim, Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Okul Deneyimi II, Sanat Metinleri İnceleme I
VIII. Yarıyıl	Alan İçi Seçmeli Dersler, Öğretmenlik Uygulaması, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Topluma Hizmet Uygulamaları, Sanat Metinleri İnceleme II

Kaynak: https://eobs.cu.edu.tr/ProgDersPlan_tr.aspx?ProgID=31

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Lisans Eğitimi Programının içeriğine baktığımızda 9 tane seçmeli ders bulunmaktadır. Bu derslerden biri olan Dijital Sanat çalışmaları dersi, 21. yüzyıl teknolojisinin imkânlarını anlatan bir sanat şeklini tanıtmaktadır. Dijital Sanat Çalışmaları dersinde sanat ve teknoloji arasındaki ilişkiyi açıklayarak, dijital teknoloji ile üretilen sanat eserleri tanıtılarak teknoloji kullanımı ile sanat üretimi yapmaları hedeflenmektedir.

Dijital Sanat Çalışmaları dersinde yine teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan ve yaygınlaşan teknolojik materyallerin kullanımı ve dijital teknolojiler hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 2.4. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitim 2019-2020 Programı

Yarıyıl	Dersler
I. Yarıyıl	Temel Tasarım-I, Desen-I, Perspektif, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I, Türkçe-I: Yazılı Anlatım, Eğitim Bilimine Giriş, İngilizce-I, Almanca-I, Fransızca-I, Seçmeli- I (Sanat ve Çevre Kültürü), Seçmeli- I (Tasarım Kültürü- I)
II. Yarıyıl	Sanat Tarihine Giriş, Temel Tasarım-II, Desen-II, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II, Türkçe-II: Sözlü Anlatım, Eğitim Psikolojisi, İngilizce-II, Almanca-II, Fransızca-II, Seçmeli- II (Mitoloji- İkonografi), Seçmeli- II (Tasarım Kültürü- II), Seçmeli- II (Türk İşaret Dili)
III. Yarıyıl	Anasanat Atölye-I, Seçmeli Sanat Atölye-I, Yazı, Eğitimde Bilişim Teknolojileri, Batı Sanatı Tarihi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Sanat Felsefesi, Seçmeli-III (Geleneksel Türk Resim Sanatı Tarihi ve Gelişimi), Seçmeli-III (Güzel Sanatlarda Telif Hakları Kültürü), Seçmeli-III (Desen Uygulamaları-I), Seçmeli (Erasmus Stajı)
IV. Yarıyıl	Anasanat Atölye-II, Seçmeli Sanat Atölye-II, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Seçmeli-IV (Eğitimde Drama), Seçmeli-IV (Sanat Öğretiminde Uygulamalar), Seçmeli-IV (Desen Uygulamaları-II)
V. Yarıyıl	Anasanat Atölye-III, Seçmeli Sanat Atölye-III, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Türk Sanatı Tarihi, Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri-I, Seçmeli-I (Desen-I), Seçmeli-I (Türk Mitolojisi)
VI. Yarıyıl	Anasanat Atölye-IV, Seçmeli Sanat Atölye-IV, Özel Öğretim Yöntemleri-II, Sanat Eleştirisi, Çağdaş Sanat, Türk Eğitim Tarihi, Ölçme ve Değerlendirme, Seçmeli-II (Özel Görsel Sanatlar Eğitimi), Seçmeli-II (Çağdaş Türk Sanatı), Seçmeli-II (Desen-II)
VII. Yarıyıl	Anasanat Atölye-V, Seçmeli Sanat Atölye-V, Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Rehberlik, Okul Deneyimi, Özel Eğitim, Seçmeli-III (Deneyisel Atölye-I), Seçmeli-III (Yönlendirme Grafiği), Seçmeli-III (Desen-III)
VIII. Yarıyıl	Anasanat Atölye-VI, Seçmeli Sanat Atölye-VI, Öğretmenlik Uygulaması, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Seçmeli-IV (Deneyisel Atölye-II), Seçmeli-IV (Köratörlük), Seçmeli-IV (Desen-IV), Seçmeli-V (Topluma Hizmet Uygulamaları), Seçmeli-V (Resim-İş Eğitiminde Kariyer Planlama)

Kaynak: <http://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/posts/view/title/lisans-dersleri-15897>

Türkiye'nin en eski sanat eğitmcisi yetiştiren kurumu Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı Eğitim Programına bakacak olursak hali hazırda bulunan programda toplamda 26 seçmeli ders ve başlık olduğu görülmektedir. III. yarıyılıda Eğitimde Bilişim Teknolojileri, IV. yarıyılıda Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı gibi teknoloji temelli derslerde programda yer almaktadır.

Eğitimde Bilişim Teknolojileri dersi; bilgisayar, bilgisayar işlemci uygulamaları, sunum programları konularında bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Seçmeli bir başka ders olan Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi ise tarihsel gelişimi ve öğretim

teknolojilerinin temel yapısı hakkında bilgi almalarını sağlayarak faydalı öğretim araç-gereçleri oluşturabilme yeteneği kazandırmayı hedeflemektedir.

Tablo 2.5. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitim 2019-2020 Programı

Yarıyıl	Dersler
I. Yarıyıl	Eğitim Bilimine Giriş, Perspektif, Temel Tasarım I, Desen I, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Yabancı Dil Dersleri I (1)
II. Yarıyıl	Eğitim Psikolojisi, Temel Tasarım II, 112 Desen II, Sanat Tarihine Giriş, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, Türkçe II: Sözlü Anlatım, Yabancı Dil Dersleri II (1)
III. Yarıyıl	Bilgisayar I, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Batı Sanatı Tarihi, Yazı, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Ders (Dijital Fotoğraf, Dijital Sanat), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)
IV. Yarıyıl	Artistik Anatomi, Bilgisayar II, Temel Fotoğraf, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Çağdaş Sanat, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)
V. Yarıyıl	Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Özel Öğretim Yöntemleri I, Sınıf Yönetimi, Türk Sanatı Tarihi, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)
VI. Yarıyıl	Ölçme ve Değerlendirme, Özel Öğretim Yöntemleri II, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Sanat Eleştirisi, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)
VII. Yarıyıl	Sanat Felsefesi ve Estetik, Okul Deneyimi, Rehberlik, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Ders (Dijital Fotoğraf, Dijital Sanat), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)
VIII. Yarıyıl	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Uygulaması, Topluma Hizmet Uygulamaları, Anasanat Atölye Dersleri (1), Seçmeli Sanat Atölye Dersleri (1)

Kaynak: https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/files/universite_katalog/egitim-fakultesi-54ff44666574f.pdf

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Eğitim Programına bakıldığında ise oldukça dolu bir program akışı dikkat çekmektedir. Sanat eğitimi öğrencilerine lisans eğitimi süresince 14 farklı seçmeli ders sunulmaktadır. Bu derslerin içerisinde Dijital Sanat ve Dijital Fotoğraf gibi teknoloji temelli derslerde bulunmaktadır. Dijital Sanat dersinde, içinde bulunduğumuz çağın teknolojik imkânlarından sonuna kadar yarar sağlayan sanat şekli sunulmaktadır. Dijital fotoğraf dersinde ise yine gelişen çağımız teknolojisinin getirdiği dijital fotoğraf makinesinin kullanımı ve sağlayacağı yarar hakkında bilgi verilmesi hedefleniyor.

Teknolojinin gelişmesi ve internetin her eve gelmesiyle bilgi erişimi herkese ulaşmıştır. Böylece gelişen dünyada yeniliklere alışılmış ve açık hale gelinmiştir. Artık medya ve internet aracılığı ile sanatçılar çağdaş sanat eserlerini herkese ulaştırabilir hale gelmiştir.

Öğrenciler bulundukları alanlarda istedikleri gibi hem sanatçılar hem de eserleri hakkında bilgiye ulaşabilmektedirler.

Buradaki sanat eğitimi programları bize gösteriyor ki teknolojinin getirdiği materyal ve uygulamaların sanat eğitimi programlarında uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Eğitim Fakültelerinde Görsel Sanatlar Eğitimi alan öğrencilerin ve görsel sanatlar eğitimi fakültelerinde sanat eğitimi veren öğretim elemanlarının sanat eğitimi ve dijital teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada nicel görünümlü ve nitel karakterli (kapalı uçlu çoktan seçmeli görüş ve önerileri içerisine alan) olmak üzere iki boyutludur. Bu yöntemin tercih edilme nedeni, araştırmanın genel amacına ve alt amaçlarına yönelik sorunlarının derinliğinin belirlenmesidir. Karma bir model tercih edilmesinin nedeni nitel ve nicel olarak verilerin bize doğru sonuçlar ve görüşler buldurmanın bir yolu olmasıdır.

Objektif şekilde yaklaşıldığında olgular, etraflarındaki tüm faktörlerden uzaklaştırılarak nesnel hale getirilir. Sonraki süreçlerde izlenebilen ve ölçülebilen niteliklere çevrilir. Bu biçimde yapılacak doğru değerlendirmeler ve dikkatli veriye dönüştürülmesiyle hakikatlerin anlaşılabilir hale geleceği düşünülür. Nitelik açısından yapılan çalışmalarda ise bütüncül yaklaşım etkili olmuştur. Bu düşünce biçiminde olayların hepsi parçalanamayacak biçimde birbirine bağlıdır. Tam anlamıyla nesnel olmak mümkün değildir. Araştırmayı yapan kişi aslında olayı kendi penceresinden ele alış şekliyle sürece katılır.

Araştırma nitel ve nicel yöntem başlıklarından tarama modeli ve görüşme (kapalı uçlu ve açık uçlu tanımlamış görüşler) kullanılmaktadır. Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Fraenkel ve Wallen, 2006). Tarama türü araştırmalarda ölçülen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenebilir. Bu araştırmalar evrenin özellikleri arasındaki ilişkilerin betimlenmesi içinde planlanabilir. Tarama türü araştırmalarında nitel araştırmalarda olduğu gibi gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılabilir. Ancak tarama türü araştırmalarda araştırmanın konusu araştırmacının bakış açısıyla incelenirken, nitel araştırmalarda katılımcıların bakış açısı ön plandadır (Gay, Mills ve Airasian, 2006).

3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Bu çalışmanın çalışma grubunu, İstanbul Marmara Üniversitesi Resim-iş Öğretmenliği bölümü öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma, üniversitenin 4. sınıf öğrencilerine ve sanat eğitimi veren öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Adı geçen üniversitede görev yapan öğretim elemanları ve öğrenciler maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun olarak seçilmiştir. Buna göre yukarıda sözü edilen üniversitede görevli toplam 17 öğretim elemanı ve 80 kişiden oluşan 4. sınıf sanat eğitimi öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplamada öncelikle internet aracılığıyla veri tabanlarında bulunan ilgili makale ve eğitim bilimleri alanında yapılan her tür içerikteki çalışmalar toplanarak değerlendirilmiştir. Bu araştırmada veri toplamada anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan 23 soruluk bir anket çalışması kullanılmıştır.

Çalışmanın ölçme aracını hazırlamak için ilgili literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili ilgililerle ön görüşmeler yapılarak, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anket taslakları hazırlanmıştır. Hazırlanan anketler üzerinde uzman görüşleri alınarak soru formları ve anlaşılabilirlik bakımından düzeltmeler yapılmıştır. Öğretim elemanları ve öğrenci anketlerinin geçerliliği sağlanmıştır.

Geçerli bir anket geliştirmek için araştırma probleminin iyi tanımlanması ve araştırmanın amaçlarının olabildiğince kesin, iyi biçimlenmiş ve açıkça anlaşılır bir şekilde veri toplama aracı olan anket oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal niteliğini oluşturmak için internet aracılığıyla veri tabanlarında konuyla ilgili araştırma ve makaleler derlenmiştir. Eğitim bilimleri alanında, her türlü içerik ve yapılar, kullanılabilir izni olan yayınlar toplanarak değerlendirilmiştir.

Araştırma ile ilgili verilerini toplamak amacı ile anketler geliştirilmiştir. Hazırlanan anketin uygulanabilmesi için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne izin

dilekçesi verilmiştir. Resmi izin alınarak anketler bizzat araştırmacı tarafından öğretim elemanları ve öğrencilere uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Anket uygulamasına katılan katılımcılara araştırmanın amacına uygun iki grupta bağımlı-bağımsız olmak üzere seçilen sorularla beraber toplam 23 soru yöneltilmiş ve vermiş oldukları yanıtlar SPSS 17,0 programında değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan katılımcılara çoklu seçenek olarak sunulan soru formundaki verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılarak t-testi, varyans analizi ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırmanın problem ve amaçlarına yönelik seçilen öncül sorular ve bulgular tablolar halinde yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

4.1. Araştırmanın problemine İlişkin Bulgular

Bu bölümde bulgular araştırmanın amaçları dikkate alınarak sunulmuştur. Buna göre genel amaç çerçevesinde geliştirilen sorulara yönelik elde edilen bulgular ve bu bulguların yorumlanması üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerini belirlemek için elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4.1. Öğretim Elemanlarının Cinsiyet, Yaş Durumuna İlişkin Verileri

Cinsiyet		Yaş									
		27-32		33-38		39-44		45 ve üzeri		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Kadın	%58,8	2	11,7	1	5,8	2	11,7	5	29,4	10	58,6
Erkek	%41,2	1	5,8	0	0	0	0	6	35,2	7	41,0
Toplam	%100	3	17,5	1	5,8	2	11,7	11	64,6	17	99,6

Tablo 4.1’de öğretim elemanlarının örnekleme yansıyan boyutuyla cinsiyet ve yaş değişkenine ait veri analizleri elde edilmeye çalışılmıştır. Buna göre tabloda Öğretim Elemanlarının Cinsiyet, Yaş durumuna ilişkin demografik görünümü görülmektedir. Akademik kadro yapısı sanat eğitimi alanı baz alındığında örnekleme yansıması sonucunda kadın öğretim elemanı oranının %58,6, erkek öğretim elemanı oranının ise %41,0 olduğu tabloda elde edilen veriler sonucunda görülmektedir. Diğer yandan ise alan içerisinde öğretim elemanı kadın, erkek dağılımının alan içerisinde birbirine yaklaşık ve dengeli olduğu görülmektedir.

Sanat eğitimi alanı ele alındığında öğretim elemanının cinsiyet dağılımında kadın oranının %58,8, erkek oranının ise %41,2 arasında olduğunu söyleyebiliriz. Diğer taraftan ise sanat eğitimi alanında görev yapanların yaş dağılımına bakıldığında ise; 27-32 yaş aralığının %17,5, 39-44 yaş aralığının ise %11,7’i olduğu diğer bir grup olan 33-38 yaş aralığının ise %5,8, 45 ve üzerinin ise %64,6 olduğunu elde edilen veriler sonucu yukarıdaki tabloda görmekteyiz.

Tablo 4.2. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Cinsiyet, Yaş Durumuna İlişkin Verileri

Cinsiyet		Yaş									
		18-21		21-26		27-32		33-38		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Kadın	%65,0	27	33,75	23	28,75	1	1,25	1	1,25	52	65,0
Erkek	%35,0	9	11,25	16	20	2	2,5	1	1,25	28	35,0
Toplam	%100	36	45	39	48,75	3	3,75	2	2,5	80	100

Tablo 4.2'e sanat eğitimi öğrencilerinin örnekleme yansıyan boyutuyla cinsiyet ve yaş değişkenine ait veri analizleri elde edilmeye çalışılmıştır. Buna göre tabloda sanat eğitimi öğrencilerinin Cinsiyet, Yaş durumuna ilişkin demografik görünümü görülmektedir. Öğrenci sayısı sanat eğitimi alanı baz alındığında örnekleme yansıması sonucunda kadın öğrenci oranının %65,0, erkek öğrenci oranının ise %35,0 olduğu tabloda elde edilen veriler sonucunda görülmektedir. Diğer yandan ise alan içerisinde sanat eğitimi öğrencilerinin kadın, erkek dağılımında alan içerisinde kadın öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısına oranlar daha fazla olduğu görülmektedir.

Sanat eğitimi alanı ele alındığında diğer taraftan ise sanat eğitimi alan öğrencilerin yaş dağılımına bakıldığında ise; 18-21 yaş aralığının %45,0, 21-26 yaş aralığının ise %48,75 olduğu diğer bir grup olan 27-32 yaş aralığının ise %3,75, 33-38 yaş aralığının ise %2,5 olduğunu elde edilen veriler sonucu yukarıdaki tabloda görmekteyiz. Bu durum bize elde edilen bulguların araştırmanın içeriğini desteklediğini göstermektedir.

“Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.3- 3.4'te görülmektedir.

Tablo 4.3. “Öğretim elemanlarının teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım	1	5,8	3	17,6	1	5,8	6	35,2	6	35,2

Tablo 4.4. “Sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım	3	3,75	4	5,0	19	23,75	31	38,75	23	28,75

Tablo 4.3’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 12 kişi (%70,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 4 kişi (%23,4) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.3’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğunu destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknoloji ve sanatın ayrılmaz bir bütün olduğu düşüncesini desteklemeyenler ise (%23,4) teknoloji ve sanatın birbirine etkisi olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.4’e bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 54 kişi (%67,50) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 7 kişi (%8,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 19 kişi (%23,75) olduğu görülmektedir. Tablo 4.4’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğunu destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknoloji ve sanatın ayrılmaz olduğu düşüncesini desteklemeyenler ise (%8,75) teknoloji ve sanatın birbirine etkisi olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%23,75) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %70,4’ünün sanat eğitimi öğrencilerinin %67,50’sinin ise sanat eğitimi ve teknolojinin ayrılmaz bir bütün olduğunu desteklediği görülmektedir.

“Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.5- 4.6’da görülmektedir.

Tablo 4.5. “Öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım	1	5,8	0	0	1	5,8	7	41,1	8	47,0

Tablo 4.6. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği kanısındayım	3	3,75	2	2,5	12	15,0	35	43,75	28	35,0

Tablo 4.5’e bakıldığında, öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 15 kişi (%88,1) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 1 kişi (%5,8) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.5’e göre öne çıkan en önemli nokta, Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiğini destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat alanındaki teknolojik gelişmelerin sanat eğitimi programlarında yer alması olduğu düşüncesini desteklemeyenler ise (%5,8) Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8)’dir. Tablo 4.6’ya bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 63 kişi (%78,75) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 5 kişi (%6,25) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 12 kişi (%15,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.6’ya göre öne çıkan en önemli nokta, Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiğini destekleyen sanat eğitimi

öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği düşüncesini desteklemeyenler ise (%6,25) sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%15,0) iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %88,1'inin sanat eğitimi öğrencilerinin ise %78,75'inin sanat alanında ki teknolojik gelişmelerin önemli olduğu ve tüm bu gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılmasını desteklediği görülmektedir.

“Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.7- 4.8’de görülmektedir

Tablo 4.7. “Öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım	1	5,8	1	5,8	2	11,5	3	17,6	10	58,8

Tablo 4.8. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım	2	2,5	5	6,25	15	18,75	23	28,75	35	43,75

Tablo 4.7’ye bakıldığında, Öğretim elemanlarının sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 13 kişi (%76,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 2 kişi (%11,6) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 2 kişi (%11,5) olduğu görülmektedir. Tablo 4.7’ye göre öne çıkan en önemli nokta, sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiğini destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi düşüncesini desteklemeyenler ise (%11,6) sanat

alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%11,5) Tablo 4.8'e bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 58 kişi (%72,50) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 7 kişi (%8,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 15 kişi (%18,75) olduğu görülmektedir. Tablo 4.8'e göre öne çıkan en önemli nokta, sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiğini destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi düşüncesini desteklemeyenler ise (%8,75) sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%18,75) iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %76,4'ünün sanat eğitimi öğrencilerinin ise %72,50'sinin sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi düşüncesini desteklediği görülmektedir.

“Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.9- 4.10'da görülmektedir.

Tablo 4.9. “Öğretim elemanlarının dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım	3	17,6	9	52,9	1	5,8	3	17,6	1	5,8

Tablo 4.10. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım	10	12,5	14	17,5	29	36,25	19	23,75	8	10,0

Tablo 4.9’a bakıldığında, öğretim elemanlarının “Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 4 kişi (%23,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 12 kişi (%70,5) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.9’a göre öne çıkan en önemli nokta, dijital ortamda üretilen sanat eserlerinin estetik değerini yitirmediğini destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği düşüncesini destekleyenler ise (%23,4) dijital ortamda üretilen sanat eserlerinin estetik değerini yitirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.10’a bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin “Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 27 kişi (%33,75) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 24 kişi (%30,0) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 29 kişi (%36,25) olduğu görülmektedir. Tablo 4.10’a göre öne çıkan en önemli nokta, dijital ortamda üretilen sanat eserlerinin estetik değerini yitirdiği düşüncesinde kararsız olan sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği düşüncesini destekleyenler ise (%33,75) dijital ortamda üretilen sanat eserlerinin estetik değerini yitirmediğini düşünenler ise (%30,0) iki grubunda veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %70,5’inin dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği düşüncesini desteklemediği sanat eğitimi öğrencilerinin ise %36,25’inin kararsız olduğu görülmektedir. Genel veri toplamına bakıldığında ise destekleyenlerin 31 kişi, desteklemeyenlerin 36, kararsız kalanların ise 31 kişi olduğu ve dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği düşüncesini desteklemeyenlerin sayısının fazla olduğu görülmektedir.

“Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.11- 4.12’de görülmektedir.

Tablo 4.11. “Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum	1	5,8	1	5,8	1	5,8	7	41,1	7	41,1

Tablo 4.12. “Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum	1	1,25	5	6,25	12	15,0	41	51,25	21	26,25

Tablo 11’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 14 kişi (%82,2) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 2 kişi (%11,6) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.11’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%11,6) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.12’ye bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 62 kişi (%77,50) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 6 kişi (%7,50) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 12 kişi (%15,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.12’ye göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%7,50) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%15,0) iki grubunda veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %82,2’sinin sanat eğitimi

öğrencilerinin ise %77,50'sinin teknolojik yeniliklerin ve buluşların sanat alanına yenilik getirdiğini desteklediği görülmektedir.

“Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.13- 4.14'te görülmektedir.

Tablo 4.13. “Öğretim elemanlarını dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım	2	11,5	6	35,2	1	5,8	5	29,4	3	17,6

Tablo 4.14. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin öznelliğini kaybettiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin öznelliğini kaybettiği kanısındayım	10	12,5	11	13,75	26	32,5	23	28,75	10	12,5

Tablo 4.13'e bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 8 kişi (%47,0) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 8 kişi (%46,7) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.13'e göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%11,6) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.14'e bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin öznelliğini kaybettiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 33 kişi (%41,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 21 kişi (%26,25) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 26 kişi (%32,5) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%26,25) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%32,5) iki grubunda veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %47,0’ının sanat eğitimi öğrencilerinin ise %41,25’inin dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği düşüncesini desteklediği görülmektedir.

“Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.15- 4.16’da görülmektedir.

Tablo 4.15. “Öğretim elemanlarının teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım	1	5,8	1	5,8	1	5,8	9	52,9	5	29,4

Tablo 4.16. “Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım	4	5,0	5	6,25	14	17,5	36	45,0	21	26,25

Tablo 4.15’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 14 kişi (%82,3) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 2 kişi (%11,6) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.15’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiğini düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%11,6) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde

kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.16'ya bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 57 kişi (%71,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 9 kişi (%11,25) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 14 kişi (%17,5) olduğu görülmektedir. Tablo 4.16'ya göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiğini düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%11,25) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%17,5) her iki grubunda veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %82,3'ünün sanat eğitimi öğrencilerinin ise %71,25'inin teknolojinin sanat alanına gelmesi ve katkı sağlamasıyla sanatsal üretim alanlarını da geliştirdiğini desteklediği görülmektedir.

“Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.17- 4.18'de görülmektedir.

Tablo 4.17. “Öğretim elemanlarının sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin öğretim elemanlarının veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum	1	5,8	0	0	0	0	11	64,7	5	29,4

Tablo 4.18. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum	2	2,5	2	2,5	8	10,0	48	60,0	20	25,0

Tablo 4.17'ye bakıldığında, Öğretim elemanlarının sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 16 kişi (%94,1) olduğu görülmektedir.

“Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 1 kişi (%5,8) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 0 kişi (%0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.17’ye göre öne çıkan en önemli nokta, sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%5,8) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%0) Tablo 4.18’e bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 68 kişi (%85,0) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 4 kişi (%5,0) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 8 kişi (%10,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.18’e göre öne çıkan en önemli nokta, sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%5,0) teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%10,0) iki grubunda veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %94,1’inin sanat eğitimi öğrencilerinin ise %85,0’inin sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediği düşüncesini desteklediği görülmektedir.

“Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.19- 4.20’de görülmektedir.

Tablo 4.19. “Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı <u>olmadığını</u> düşünüyorum	5	29,4	8	47,0	1	5,8	1	5,8	2	11,7

Tablo 4.20. “Sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı <u>olmadığını</u> düşünüyorum	27	33,75	24	30,0	12	15,0	15	18,75	2	2,5

Tablo 4.19'a bakıldığında, Öğretim elemanlarının teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığı düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 3 kişi (%17,5) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 13 kişi (%76,4) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.19'a göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığını düşünmeyen ve desteklemeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığını düşünen ve destekleyen ise (%17,5) teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığı düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.20'ye bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığı düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 17 kişi (%21,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 51 kişi (%63,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 12 kişi (%15,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.20'ye göre öne çıkan en önemli nokta, teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığını düşünmeyen ve desteklemeyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığını düşünen ve destekleyen ise (%21,25) teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olmadığı düşüncesinde kararsız olanlar ise (%15,0) iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %76,4'ünün sanat eğitimi öğrencilerinin ise %63,75'inin teknolojinin sanat faaliyetlerine katkı sağladığını düşündüğü görülmektedir.

“Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.21 - 4.22'de görülmektedir.

Tablo 4.21. “Öğretim elemanlarının modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum	4	23,5	4	23,5	7	41,1	1	5,8	1	5,8

Tablo 4.22. “Sanat eğitimi öğrencilerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum	7	8,75	15	18,75	21	26,25	29	36,25	8	10,0

Tablo 4.21’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 2 kişi (%11,6) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 8 kişi (%47,0) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 7 kişi (%41,1) olduğu görülmektedir. Tablo 4.21’e göre öne çıkan en önemli nokta, modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşünmeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşünen öğretim elemanlarının ise (%11,6) modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%41,1) Tablo 4.22’ye bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 37 kişi (%46,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 22 kişi (%27,50) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 21 kişi (%26,25) olduğu görülmektedir. Tablo 4.22’ye göre öne çıkan en önemli nokta, modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşünen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşünmeyen sanat eğitimi öğrencilerinin ise (%27,50) modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%26,25) iki grubun verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %47,0’ının düşüncesi desteklemediği sanat

eğitimi öğrencilerinin ise %46,25'inin düşünceyi desteklediği görülmektedir. Genel veri toplamına bakıldığında ise düşünceyi destekleyenlerin 39 kişi düşünceyi desteklemeyenlerin 30 kişi kararsız kalanların ise 28 kişi olduğu görülmektedir.

“Dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.23’te görülmektedir.

Tablo 4.23. “Öğretim elemanlarının dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum	7	41,1	7	41,1	2	11,7	0	0	1	5,8

Tablo 4.23’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğu düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 14 kişi (%82,2) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 2 kişi (%11,7) olduğu görülmektedir. Tablo 4.23’e göre öne çıkan en önemli nokta, dijital sanat eğitimi için fakültelerin alt yapısının yeterli olduğunu düşünmeyen ve desteklemeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital sanat eğitimi için fakültelerin alt yapısının yeterli olduğunu düşünen ise (%5,8) dijital sanat eğitimi için fakültelerin yeterli alt yapıya sahip olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%11,7) veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %82,2’sinin sanat eğitimi fakültelerinde dijital sanat eğitimi için yeterli alt yapı ve donanım bulunmadığını desteklediği görülmektedir.

“Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.24’te görülmektedir.

Tablo 4.24. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım.	3	3,75	10	12,5	25	31,25	32	40,0	10	12,5

Tablo 4.24’e bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 42 kişi (%52,5) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 13 kişi (%16,25) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 25 kişi (%31,25) olduğu görülmektedir. Tablo 4.24’e göre öne çıkan en önemli nokta, sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiğini düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği düşüncesini desteklemeyen ise (%16,25) sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği düşüncesinde kararsız olanlar ise (%31,25) veri sonuçlarından elde edilen bulgulara göre sanat eğitimi öğrencilerinin %52,5’inin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği düşüncesinin desteklediği görülmektedir.

“Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.25- 4.26’da görülmektedir.

Tablo 4.25. “Öğretim elemanlarının dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım	4	23,5	6	35,2	1	5,8	4	23,5	2	11,7

Tablo 4.26. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım	2	2,5	9	11,25	27	33,75	24	30,0	18	22,5

Tablo 4.25’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 6 kişi (%35,2) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 10 kişi (%58,7) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.25’e göre öne çıkan en önemli nokta, dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü düşünmeyen ve desteklemeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü düşünen ise (%35,2) dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.26’ya bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 42 kişi (%52,5) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 11 kişi (%13,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 27 kişi (%33,75) olduğu görülmektedir. Tablo 4.26’ya göre öne çıkan en önemli nokta, dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü desteklemeyen ise (%13,75) dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü düşüncesinde kararsız olanlar ise (%33,75) iki grubun verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %35,2’sinin düşüncesi desteklediği %58,7’sinin ise dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü desteklemediği sanat eğitimi öğrencilerinin ise %52,5’inin dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğünü desteklediği görülmektedir.

“Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.27- 4.28’de görülmektedir.

Tablo 4.27. “Öğretim elemanlarının teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum	2	11,7	8	47,0	3	17,6	3	17,6	1	5,8

Tablo 4.28. “Sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum	0	0	12	15,0	32	40,0	21	26,25	15	18,75

Tablo 4.27’ye bakıldığında, Öğretim elemanlarının teknoloji kullanarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğu düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 4 kişi (%23,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 10 kişi (%58,7) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 3 kişi (%17,6) olduğu görülmektedir. Tablo 4.27’ye göre öne çıkan en önemli nokta, teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olmadığı düşünmeyen ve desteklemeyen Öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünen ise (%23,4) teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%17,6) Tablo 4.28’e bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin teknoloji kullanarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğu düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 36 kişi (%45,0) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 12 kişi (%15,0) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 32 kişi (%40,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.28’e göre öne çıkan en önemli nokta, teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu

düşünmeyen (%15,0) teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğu düşüncesinde kararsız olanlar ise (%40,0) iki grubun verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %23,4'ünün sanat eğitimi öğrencilerinin ise %45,0'nın dijitalde üretilen sanat eserlerinin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu desteklediği görülmektedir.

“Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.29- 4.30’da görülmektedir.

Tablo 4.29. “Öğretim elemanlarının dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum	0	0	1	5,8	4	23,5	6	35,2	6	35,2

Tablo 4.30. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum	0	0	5	6,25	12	15,0	42	52,5	21	26,25

Tablo 4.29’a bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağı düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 12 kişi (%70,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 1 kişi (%5,8) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 4 kişi (%23,5) olduğu görülmektedir. Tablo 4.29’a göre öne çıkan en önemli nokta, dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünmeyen ise (%5,8) dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını

düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.30'a bakıldığında, sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağı düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 63 kişi (%78,75) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 5 kişi (%6,25) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 12 kişi (%15,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.30'a göre öne çıkan en önemli nokta, dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünmeyen ise (%6,25) dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşüncesinde kararsız olanlar ise (%15,0) iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %70,42'sinin sanat eğitimi öğrencilerinin ise %78,75'inin dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasında etki sağlayacağını düşündüğü görülmektedir.

“Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.31 - 4.32'de görülmektedir.

Tablo 4.31. “Öğretim elemanlarının dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.	1	5,8	4	23,5	1	5,8	6	35,2	5	29,4

Tablo 4.32. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.	1	1,25	5	6,25	11	13,75	41	51,25	22	27,5

Tablo 4.31’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 11 kişi (%64,6) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 5 kişi (%29,3) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.31’e göre öne çıkan en önemli nokta, dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağını destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağını desteklemeyenler ise (%29,3) dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağını düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.32’ye bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 63 kişi (%78,75) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle

Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 6 kişi (%7,5) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 11 kişi (%13,75) olduğu görülmektedir. Tablo 4.32’ye göre öne çıkan en önemli nokta, dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağını destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağını desteklemeyenler ise (%7,5) dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım düşüncesinde kararsız olanlar ise (%13,75) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %64,6’sının sanat eğitimi öğrencilerinin ise %78,75’inin dijital teknolojinin sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceğini desteklediği görülmektedir.

“Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.33- 4.34’te görülmektedir.

Tablo 4.33. “Öğretim elemanlarının sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.	0	0,0	1	5,8	1	5,8	7	41,1	8	47,0

Tablo 4.34. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.	2	2,5	9	11,25	15	18,75	30	37,5	24	30,0

Tablo 4.33'e bakıldığında, Öğretim elemanlarının sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 15 kişi (%88,1) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 1 kişi (%5,8) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 1 kişi (%5,8) olduğu görülmektedir. Tablo 4.33'e göre öne çıkan en önemli nokta, sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%5,8) sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırma düşüncesinde kararsız olanlar ise (%5,8) Tablo 4.34'e bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 54 kişi (%67,5) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 11 kişi (%13,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 15 kişi (%18,75) olduğu görülmektedir. Tablo 4.34'e göre öne çıkan en önemli nokta, sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünen ve destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı desteklemeyenler ise (%13,75) sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum düşüncesinde kararsız olanlar ise (%18,75) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %88,1'inin sanat eğitimi öğrencilerinin ise %67,5'inin sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı desteklediği görülmektedir.

“Sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.35- 4.36'da görülmektedir.

Tablo 4.35. “Öğretim elemanlarının sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.	0	0,0	2	11,7	2	11,7	6	35,2	7	41,1

Tablo 4.36. “Sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.	0	0,0	6	7,5	25	31,25	37	46,25	12	15,0

Tablo 4.35’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 13 kişi (%76,3) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 2 kişi (%11,7) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 2 kişi (%11,7) olduğu görülmektedir. Tablo 4.35’e göre öne çıkan en önemli nokta, sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğunu düşünen ve destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğunu düşünmeyen ve desteklemeyenler ise (%11,7) sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum düşüncesinde kararsız olanlar ise (%11,7) Tablo 4.36’ya bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 49 kişi (%61,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 6 kişi (%7,5) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 25 kişi (%31,25) olduğu görülmektedir. Tablo 4.36’ya göre öne çıkan en önemli nokta, sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım düşüncesini destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım düşüncesini desteklemeyenler ise (%7,5) sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım düşüncesinde kararsız olanlar ise (%31,25) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %76,3’ünün sanat eğitimi öğrencilerinin ise %61,25’inin sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğunu desteklediği görülmektedir.

“Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.37- 4.38’de görülmektedir.

Tablo 4.37. “Öğretim elemanlarının geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.	4	23,5	7	41,1	2	11,7	2	11,7	2	11,7

Tablo 4.38. “Sanat eğitimi öğrencilerinin geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.	6	7,5	9	11,25	28	35,0	27	33,75	10	12,5

Tablo 4.37’ye bakıldığında, Öğretim elemanlarının geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 4 kişi (%23,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 11 kişi (%64,6) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 2 kişi (%11,7) olduğu görülmektedir. Tablo 4.37’ye göre öne çıkan en önemli nokta, geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım düşüncesini desteklemeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla

olduğudur. Buna karşın geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım düşüncesini destekleyenler ise (%23,4) geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım düşüncesinde kararsız olanlar ise (%11,7) Tablo 4.38'e bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 37 kişi (%46,25) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 15 kişi (%18,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 28 kişi (%35,0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.38'e göre öne çıkan en önemli nokta, geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım düşüncesini destekleyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım desteklemeyenler ise (%18,75) geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındaım düşüncesinde kararsız olanlar ise (%35,0) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %23,5'inin sanat eğitimi öğrencilerinin ise %46,25'inin geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat eserlerinden daha nitelikli olduğunu desteklediği görülmektedir.

“Sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındaım.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.39'da görülmektedir.

Tablo 4.39. “Öğretim elemanlarının sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındaım.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındaım.	1	5,8	0	0,0	3	17,6	9	52,9	4	23,5

Tablo 4.39’a bakıldığında, Öğretim elemanlarının sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 13 kişi (%76,4) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 1 kişi (%5,8) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 3 kişi (%17,6) olduğu görülmektedir. Tablo 4.39’a göre öne çıkan en önemli nokta, sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım düşüncesini desteklemeyenler ise (%5,8) sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım düşüncesinde kararsız olanlar ise (%17,6) verilerden elde edilen bulgulara göre sanat eğitimi öğrencilerinin %76,4’ünün sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretimini desteklediği görülmektedir.

“Dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4.40’da görülmektedir.

Tablo 4.40. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	26	32,5	17	21,25	22	27,5	10	12,5	5	6,25

Tablo 4.40’a bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 15 kişi (%18,75) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 43 kişi (%53,75) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 22 kişi (%27,5) olduğu görülmektedir. Tablo 4.40’a göre öne çıkan en önemli nokta, dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum destekleyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum düşüncesini desteklemeyenler ise (%53,75) dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan

araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum düşüncesinde kararsız olanlar ise (%27,5) verilerden elde edilen bulgulara göre sanat eğitimi öğrencilerinin %53,75'inin dijital sanat eğitiminde fakültelerinde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğu düşüncesini desteklenmediği görülmektedir.

“Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 4.41- 4.42’de görülmektedir.

Tablo 4.41. “Öğretim elemanlarının dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	5	29,4	7	41,1	2	11,7	2	11,7	1	5,8

Tablo 4.42. “Sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.” sorusuna ilişkin veri dağılımı.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	7	8,75	25	31,25	25	31,25	15	18,75	8	10,0

Tablo 4.41’e bakıldığında, Öğretim elemanlarının dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 3 kişi (%17,5) olduğu görülmektedir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 12 kişi (%70,5) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 2 kişi (%11,7) olduğu görülmektedir. Tablo 4.41’e göre öne çıkan en önemli nokta, dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini desteklemeyen öğretim elemanlarının sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesini destekleyenler ise (%17,5) dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesinde kararsız olanlar ise (%11,7) Tablo 4.42’ye bakıldığında ise sanat eğitimi öğrencilerinin dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesini destekleyen toplamda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen 23 kişi (%28,75) olduğu görülmektedir.

“Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen toplamda 32 kişi (%40,0) ve “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen de 25 kişi (%31,25) olduğu görülmektedir. Tablo 4.42’ye göre öne çıkan en önemli nokta, dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesini desteklemeyen sanat eğitimi öğrencilerinin sayıca daha fazla olduğudur. Buna karşın dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum destekleyenler ise (%28,75) dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum düşüncesinde kararsız olanlar ise (%31,25) her iki grubunda verilerinden elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının %70,52’sinin öğrencilerin ise %40,0’nın dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini desteklemediği görülmektedir.

4.2. Araştırmanın Problem ve Amaçlarına İlişkin Bağımlı-Bağımsız Soru Bulguları

H0: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamlı farkı yoktur.

H1: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamlı farkı vardır.

Tablo 4.43. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	Öğrenci	80	2,9500	1,15726	,12939
	Akademisyen	17	2,2353	1,20049	,29116

Tablo 4.44. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means					
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference Lower Upper
Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	Equal variances assumed	,006	,987	2,298	95	,024	,71471	,31104	,09722 1,33219
	Equal variances not assumed			2,243	22,763	,035	,71471	,31862	,05522 1,37419

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğu için varyanslar homojendir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlandığı için t testi için üstteki sonucu yorumlanmalıdır. Sig değerimiz olan 0,024 <0,05 olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi reddedilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim görevlisi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.

H₀: Yaş düzeyinin “Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamlı farkı yoktur.

H₁: Yaş düzeyinin “Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamlı farkı vardır.

Tablo 4.45. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
1,775	5	91	,126

Tablo 4.46. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6,893	5	1,379	,972	,440
Within Groups	129,127	91	1,419		
Total	136,021	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. Değeri $0,126 > 0,05$ olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojendir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise $0,440 < 0,05$ olduğundan dolayı H_0 hipotezi reddedilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark vardır yorumu yapılır.

H₀: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.47. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.	Öğrenci	80	3,3250	1,07650	,12036
	Akademisyen	17	2,4706	1,32842	,32219

Tablo 4.48. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means					
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference Lower Upper
Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarında n daha nitelikli olduğu kanısındayım.	Equal variances assumed	1,445	,235	2,849	95	,005	,85441	,29989	,25906 1,44976
	Equal variances not assumed			2,484	20,695	,022	,85441	,34394	,13852 1,57031

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğu için varyans homojendir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlandığı için t testi için üstteki sonucu yorumlamalıdır. Sig değerimiz olan 0,005 <0,05 olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi reddedilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim elemanı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

H₀: Yaş faktörünün “Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Yaş faktörünün “Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.49. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
2,340	5	91	,048

Tablo 4.50. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9,817	5	1,963	1,486	,202
Within Groups	120,204	91	1,321		
Total	130,021	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. Değeri 0,048 <0,05 olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojen değildir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise 0,202 > 0,05 olduğundan dolayı H_0 hipotezi kabul edilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark yoktur yorumu yapılır.

H₀: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.51. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum.	Öğrenci	80	3,8125	1,05655	,11813
	Akademisyen	17	4,2941	,84887	,20588

Tablo 4.52. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means						
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum.	Equal variances assumed	1,029	,313	1,760	95	,082	-,48162	,27361	-1,02481	,06158
	Equal variances not assumed			2,029	27,661	,052	-,48162	,23736	-,96810	,00487

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. Değeri 0,05 ten büyük olduğu için varyans homojendir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlandığı için t testi için üstteki sonucu yorumlamalıdır. Sig değerimiz olan 0,08 < 0,05 olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi kabuledilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim elemanı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

H_0 : Yaş faktörünün “Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H_1 : Yaş faktörünün “Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.53. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
3,749	5	91	,004

Tablo 4.54. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	8,666	5	1,733	1,672	,149
Within Groups	94,304	91	1,036		
Total	102,969	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. Değeri 0,004 <0,05 olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojen değildir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise 0,149 > 0,05 olduğundan dolayı H_0 hipotezi kabul edilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark yoktur yorumu yapılır.

H₀: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.55. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.	Öğrenci	80	3,6625	,82591	,09234
	Akademisyen	17	4,0588	1,02899	,24957

Tablo 4.56. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means						
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.	Equal variances assumed	,377	,541	-1,719	95	,089	-,39632	,27361	-,85412	,06148
	Equal variances not assumed			-1,489	20,602	,152	-,39632	,23736	-,95036	,15772

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. değeri 0,05 ten büyük olduğu için varyans homojendir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlandığı için t testi için üstteki sonucu yorumlamalıdır. Sig değerimiz olan 0,089 <0,05 olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi kabuledilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim elemanı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

H₀: Yaş faktörünün “Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Yaş faktörünün “Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.57. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
1,371	5	91	,242

Tablo 4.58. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,028	5	1,406	1,938	,096
Within Groups	66,003	91	,725		
Total	73,031	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. değeri $0,242 < 0,05$ olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojen değildir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise $0,096 > 0,05$ olduğundan dolayı H_0 hipotezi kabul edilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark yoktur yorumu yapılır.

H₀: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.59. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım.	Öğrenci	80	3,5250	,92743	,10369
	Akademisyen	17	1,8824	1,05370	,25556

Tablo 4.60. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means					
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference Lower Upper
Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım.	Equal variances assumed	,097	,757	6,475	95	,000	1,64265	,25368	1,13903 2,14626
	Equal variances not assumed			5,956	21,583	,000	1,64265	,27580	1,07004 2,21525

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. değeri 0,05 ten büyük olduğu için varyans homojendir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlandığı için t testi için üstteki sonucu yorumlamalıdır. Sig değerimiz olan 0,000 < 0,05 olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi reddedilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim elemanı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

H_0 : Yaş faktörünün “Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H_1 : Yaş faktörünün “Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.61. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
5,242	5	91	,000

Tablo 4.62. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	25,369	5	5,074	4,703	,001
Within Groups	98,178	91	1,079		
Total	123,546	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojen değildir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise $0,001 > 0,05$ olduğundan dolayı H_0 hipotezi reddedilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark vardır yorumu yapılır.

H₀: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Öğrenci veya öğretim elemanı olma durumunun “Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım” sorusu üzerinde etkiel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.63. Group Statistics

	Değişken 1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım	Öğrenci	80	3,9750	,88554	,09901
	Akademisyen	17	3,5882	1,32565	,32152

Tablo 4.64. Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means						
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım	Equal variances assumed	9,205	<u>,003</u>	1,487	95	,140	,38676	,26004	-,12948	,90301
	Equal variances not assumed			1,150	19,143	<u>,264</u>	,38676	,33642	-,31701	1,09054

Varyans homojenliğine bakıldığında Levene's sig. değeri 0,05 ten küçük olduğu için varyans homojen değildir yorumu yapılır. Varyans homojenliği sağlanmadığı için t testi için

alttaki sonucu yorumlamalıdır. Sig değerimiz olan 0,264 $>0,05$ olduğundan dolayı bu hipotezimizde H_0 hipotezi kabul edilir. Yani bu sorumuzda öğrenci ve öğretim elemanı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

H₀: Yaş faktörünün “Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark yoktur.

H₁: Yaş faktörünün “Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım” sorusu üzerinde etkisel olarak istatistiksel olarak anlamsal bir fark vardır.

Tablo 4.65. Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	Df1	Df2	Sig.
5,175	5	91	,000

Tablo 4.66. ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,538	5	1,508	1,62	,162
Within Groups	84,627	91	,930		
Total	92,165	96			

Varyans homojenliği testi incelendiğinde sig. değeri $0,00 < 0,05$ olduğundan dolayı %95 güvenle grupların varyansı homojen değildir yorumu yapılır. Anova tablosu incelendiğinde ise $0,162 > 0,05$ olduğundan dolayı H_0 hipotezi kabul edilir. Yani %95 güvenle grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir fark yoktur yorumu yapılır

Tablo 4.67. Görüşme Sorularında Öğretim elemanlarının Tanımı

Kod	Cinsiyet	Katılımcılar
Görüşme Soru 21	Kadın	21K. ÖÜ1-21K. ÖÜ2-21K. ÖÜ3-21K. ÖÜ4-21K. ÖÜ5-21K. ÖÜ6-21K. ÖÜ7-21K. ÖÜ8-21K. ÖÜ9-21K. ÖÜ10
	Erkek	21E. ÖÜ1-21E. ÖÜ2-21E. ÖÜ3-21E. ÖÜ4-21E. ÖÜ5-21E. ÖÜ6-21E. ÖÜ7
Görüşme Soru 22	Kadın	22K. ÖÜ1-22K. ÖÜ2-22K. ÖÜ3-22K. ÖÜ4-22K. ÖÜ5-22K. ÖÜ6-22K. ÖÜ7-22K. ÖÜ8-22K. ÖÜ9-22K. ÖÜ10
	Erkek	22E. ÖÜ1-22E. ÖÜ2-22E. ÖÜ3-22E. ÖÜ4-22E. ÖÜ5-22E. ÖÜ6-22E. ÖÜ7
Görüşme Soru 23	Kadın	23K. ÖÜ1-23K. ÖÜ2-23K. ÖÜ3-23K. ÖÜ4-23K. ÖÜ5-23K. ÖÜ6-23K. ÖÜ7-23K. ÖÜ8-23K. ÖÜ9-23K. ÖÜ10
	Erkek	23E. ÖÜ1-23E. ÖÜ2-23E. ÖÜ3-23E. ÖÜ4-23E. ÖÜ5-23E. ÖÜ6-23E. ÖÜ7

Tablo 4.68. Görüşme Sorularında Öğrencilerin Tanımı

Kod	Cinsiyet	Katılımcılar
Görüşme Soru 21	Kadın	21K. Ö1-21K. Ö2-21K. Ö3-21K. Ö4-21K. Ö5-21K. Ö6-21K. Ö7-21K. Ö8-21K. Ö9-21K. Ö10-21K. Ö11-21K. Ö12-21K. Ö13-21K. Ö14-21K. Ö15-21K. Ö16-21K. Ö17-21K. Ö18-21K. Ö19-21K. Ö20-21K. Ö21-21K. Ö22-21K. Ö23-21K. Ö24-21K. Ö25-21K. Ö26-21K. Ö27-21K. Ö28-21K. Ö29-21K. Ö30-21K. Ö31-21K. Ö32-21K. Ö33-21K. Ö34-21K. Ö35-21K. Ö36-21K. Ö37-21K. Ö38-21K. Ö39-21K. Ö40-21K. Ö41-21K. Ö42-21K. Ö43-21K. Ö44-21K. Ö45-21K. Ö46-21K. Ö47-21K. Ö48-21K. Ö49-21K. Ö50-21K. Ö51-21K. Ö52
	Erkek	21E. Ö1-21E. Ö2-21E. Ö3-21E. Ö4-21E. Ö5-21E. Ö6-21E. Ö7-21E. Ö8-21E. Ö9-21E. Ö10-21E. Ö11-21E. Ö12-21E. Ö13-21E. Ö14-21E. Ö15-21E. Ö16-21E. Ö17-21E. Ö18-21E. Ö19-21E. Ö20-21E. Ö21-21E. Ö22-21E. Ö23-21E. Ö24-21E. Ö25-21E. Ö26-21E. Ö27-21E. Ö28
Görüşme Soru 22	Kadın	22K. Ö1-22K. Ö2-22K. Ö3-22K. Ö4-22K. Ö5-22K. Ö6-22K. Ö7-22K. Ö8-22K. Ö9-22K. Ö10-22K. Ö11-22K. Ö12-22K. Ö13-22K. Ö14-22K. Ö15-22K. Ö16-22K. Ö17-22K. Ö18-22K. Ö19-22K. Ö20-22K. Ö21-22K. Ö22-22K. Ö23-22K. Ö24-22K. Ö25-22K. Ö26-22K. Ö27-22K. Ö28-22K. Ö29-22K. Ö30-22K. Ö31-22K. Ö32-22K. Ö33-22K. Ö34-22K. Ö35-22K. Ö36-22K. Ö37-22K. Ö38-22K. Ö39-22K. Ö40-22K. Ö41-22K. Ö42-22K. Ö43-22K. Ö44-22K. Ö45-22K. Ö46-22K. Ö47-22K. Ö48-22K. Ö49-22K. Ö50-22K. Ö51-22K. Ö52
	Erkek	22E. Ö1-22E. Ö2-22E. Ö3-22E. Ö4-22E. Ö5-22E. Ö6-22E. Ö7-22E. Ö8-22E. Ö9-22E. Ö10-22E. Ö11-22E. Ö12-22E. Ö13-22E. Ö14-22E. Ö15-22E. Ö16-22E. Ö17-22E. Ö18-22E. Ö19-22E. Ö20-22E. Ö21-22E. Ö22-22E. Ö23-22E. Ö24-22E. Ö25-22E. Ö26-22E. Ö27-22E. Ö28
Görüşme Soru 23	Kadın	23K. Ö1-23K. Ö2-23K. Ö3-23K. Ö4-23K. Ö5-23K. Ö6-23K. Ö7-23K. Ö8-23K. Ö9-23K. Ö10-23K. Ö11-23K. Ö12-23K. Ö13-23K. Ö14-23K. Ö15-23K. Ö16-23K. Ö17-23K. Ö18-23K. Ö19-23K. Ö20-23K. Ö21-23K. Ö22-23K. Ö23-23K. Ö24-23K. Ö25-23K. Ö26-23K. Ö27-23K. Ö28-23K. Ö29-23K. Ö30-23K. Ö31-23K. Ö32-23K. Ö33-23K. Ö34-23K. Ö35-23K. Ö36-23K. Ö37-23K. Ö38-23K. Ö39-23K. Ö40-23K. Ö41-23K. Ö42-23K. Ö43-23K. Ö44-23K. Ö45-23K. Ö46-23K. Ö47-23K. Ö48-23K. Ö49-23K. Ö50-23K. Ö51-23K. Ö52
	Erkek	23E. Ö1-23E. Ö2-23E. Ö3-23E. Ö4-23E. Ö5-23E. Ö6-23E. Ö7-23E. Ö8-23E. Ö9-23E. Ö10-23E. Ö11-23E. Ö12-23E. Ö13-23E. Ö14-23E. Ö15-23E. Ö16-23E. Ö17-23E. Ö18-23E. Ö19-23E. Ö20-23E. Ö21-23E. Ö22-23E. Ö23-23E. Ö24-23E. Ö25-23E. Ö26-23E. Ö27-23E. Ö28

Tablo 4.69. Öğretim Elemanlarının Görüşme Soru 21'e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 21	Katılımcılar	F	%
Dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yeni sanat türleri hakkında ne düşünüyorsunuz?	Sanatın çeşitliliği açısından olumlu bir gelişme olarak görüyorum. E. ÖÜ7- E. ÖÜ1- E. ÖÜ3-K. ÖÜ10-K. ÖÜ7-K. ÖÜ3-K. ÖÜ8-K. ÖÜ9	8	1.36
	Çağa uyum sağlamak açısından önemli görüyorum. E. ÖÜ6- E. ÖÜ2-K. ÖÜ5-K. ÖÜ1-K. ÖÜ4	5	0.85
	Yorum yapmayanlar. E. ÖÜ4-E. ÖÜ5	2	0.34
Veya ortaya koyduğu eserleri sanat eseri olarak kabul edebilir miyiz?	Bölümlerin ihtiyaçlarına göre kabul edilebilirliği değişebilir. E. ÖÜ3- E. ÖÜ2-K. ÖÜ6-K. ÖÜ5	4	0.68
	Ortaya çıkardığı sanat fikrini ve uygulamasını sanat eseri olarak kabul edebiliriz. E. ÖÜ7- E. ÖÜ6- E. ÖÜ1-K. ÖÜ10-K. ÖÜ2-K. ÖÜ7-K. ÖÜ1-K. ÖÜ9	8	1.36
	Yorum yapmayanlar. E. ÖÜ4- E. ÖÜ5	2	0.34
Sanat eğitimi kurumlarında Dijital Sanat eğitimine ihtiyaç var mı?	Sanat ve Dijital teknoloji artık ayrılmaz bir bütün olduğu için ihtiyaç vardır. E. ÖÜ1- E. ÖÜ2-K. ÖÜ10	3	0.51
	Bireylere artı değer katacağı için ihtiyaç vardır. E. ÖÜ3-K. ÖÜ7-K. ÖÜ1	3	0.51
	Geleneksel tekniklerin yanında dijital eğitim öğrenciye yaratıcılık alanında yarar sağlayacaktır. E. ÖÜ7-K. ÖÜ4-K. ÖÜ8-K. ÖÜ9	4	0.68
	Yorum yapmayanlar. E. ÖÜ4- E. ÖÜ5	2	0.34
	Diğer E. ÖÜ6-K. ÖÜ2-K. ÖÜ3	3	0.51
Toplam		7.48	

Tablo 4.69'da öğretim elemanlarının görüşme sorusu 21'e verdikleri görüşler yer almaktadır. Öğretim elemanlarının görüşme sorusu 21 için verdikleri cevaplar kodlama sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu 21'in birinci sorusu olan "Dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yeni sanat türleri hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna "Sanatın çeşitliliği açısından olumlu bir gelişme olarak görüyorum" diyen 8 (%1.36) öğretim elemanı, "Çağa uyum sağlamak açısından önemli görüyorum" diyen 5 (%0,85) öğretim elemanı görülürken görüşme sorusu 21'e yorum yapmayan 2 (%0.34) öğretim elemanı olduğu da görülmektedir. Bu da bize dijital teknolojilerin ortaya çıkardığı yeni sanat türlerinin öğretim elemanları tarafından sanatın çeşitliliği açısından önemli olduğunu göstermektedir. Görüşme sorusu 21 'in diğer bir alt sorusu "Veya ortaya koyduğu eserleri sanat eseri olarak kabul edebilir miyiz?" e verilen cevaplara baktığımızda "Bölümlerin ihtiyaçlarına göre kabul edilebilirliği değişebilir." olduğunu düşünen 4 (%0,68) öğretim elemanı varken, "Ortaya çıkardığı sanat fikrini ve uygulamasını sanat eseri olarak kabul edebiliriz." düşüncesini destekleyen 8 (%1.36) öğretim elemanı olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra bu soruya görüş bildirmeyen 2 (%0.34) öğretim elemanının da olduğunu görmekteyiz. Soru 21'in diğer bir alt sorusu olan "Sanat eğitimi kurumlarında

Dijital Sanat eğitimine ihtiyaç var mı?” sorusuna ise “Sanat ve Dijital teknoloji artık ayrılmaz bir bütün olduğu için ihtiyaç vardır.” diyen 4 (%0,68) öğretim elemanı, “Bireylere artı değer katacağı için ihtiyaç vardır.” Olduğunu düşünen 3 (%0.51) öğretim elemanı, “Geleneksel tekniklerin yanında dijital eğitim öğrenciye yaratıcılık alanında yarar sağlayacaktır.” düşüncesini destekleyen 4 (%0,68) öğretim elemanı varken tabloda bulunan görüşler dışında görüş belirten 3 (%0.51), görüş bildirmeyen 2 (%0.34) öğretim elemanı vardır. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda dijital sanat eğitiminin ihtiyaç olduğunu öğrencilerin yaratıcılık gücünü etkilediğini ve sanatın dijital teknolojiden ayrılmaz olduğunu söyleyebiliriz. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda öğretim elemanlarının görüşme sorusu 21 için akademik düşüncelerini ön plana alarak sanat alanı için genel anlamı ile olumlu görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile öğretim elemanları sanat eğitiminde dijital sanat ve teknolojinin ön plana çıkması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 4.70. Öğretim elemanlarının Görüşme Soru 22’e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 22	Katılımcılar	F	%
Bulunduğunuz eğitim kurumu dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli donanıma sahip mi?	Bulunduğum kurum yeterli donanıma sahip değil.	K. ÖÜ9-K. ÖÜ8-K. ÖÜ4-K. ÖÜ3-K. ÖÜ1-K. ÖÜ10-K. ÖÜ2-K. ÖÜ6-E. ÖÜ3-E. ÖÜ2-E. ÖÜ6-E. ÖÜ7	12 2.04
	Çalışma durumuna göre değişir. Proje desteği alınabilir.	E. ÖÜ1	1 0.17
	Kısmen yeterli.	K. ÖÜ7-	1 0.17
	Yorum yapamayanlar.	E. ÖÜ4-E. ÖÜ5	2 0.34
Dijital teknolojilerin sanat eğitimin de kullanılması durumunda sizce öğrencileri nasıl etkiler?	Olumlu etkiler farklı bakış açısı sağlar.	K. ÖÜ8-K. ÖÜ3-K. ÖÜ1-K. ÖÜ7-K. ÖÜ2-E. ÖÜ3-E. ÖÜ2-E. ÖÜ7	8 1.36
	Doğru kullanılmazsa yaratıcılığı önler.	K. ÖÜ7	1 0.17
	Yorum yapmayanlar.	E. ÖÜ4-E. ÖÜ5	2 0.34
	Diğer	K. ÖÜ9-K. ÖÜ4-K. ÖÜ10-K. ÖÜ5-E. ÖÜ1-E. ÖÜ6	6 1.02
Toplam			5.61

Tablo 4.70’te öğretim elemanlarının görüşme sorusu 22’ye verdikleri görüşler yer almaktadır. Öğretim elemanlarının görüşme sorusu 22 için verdikleri cevaplar kodlama sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu 22’nin birinci sorusu olan “Bulunduğunuz eğitim kurumu dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli donanıma sahip mi?” sorusuna “Bulunduğum kurum yeterli donanıma sahip değil” diyen 12 (%2.04) öğretim elemanı, “Çalışma durumuna göre değişir. Proje desteği alınabilir” diyen 1 (%0.17), “Kısmen yeterli” olduğunu düşünen 1 (%0.17) öğretim elemanı görülürken görüşme sorusu

22'ye yorum yapmayan 2 (%0.34) öğretim elemanı olduğu da görülmektedir. Bu da bize sanat eğitimi kurumlarının teknolojik alt yapılarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Görüşme sorusu 22'nin diğer bir alt sorusu 'Dijital teknolojilerin sanat eğitiminde kullanılması durumunda sizce öğrencileri nasıl etkiler?' e verilen cevaplara baktığımızda "Olumlu etkiler farklı bakış açısı sağlar" düşüncesini dile getiren 8 (%1.36) öğretim elemanı varken, "Doğru kullanılmazsa yaratıcılığı önler" düşüncesini destekleyen 1 (%0.17) öğretim elemanı olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra bu soruya görüş bildirmeyen 2 (%0.34) öğretim elemanının da olduğunu ve farklı yorumlar dile getiren 6 (%1.02) öğretim elemanı olduğunu söyleyebiliriz. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda dijital sanat eğitimi için sanat eğitimi kurumlarının alt yapılarının yetersiz olduğunu ve sanat eğitiminde dijital teknolojinin kullanılmasının öğrencilere farklı bakış açıları kazandıracağını söyleyebiliriz. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda öğretim elemanlarının görüşme sorusu 22 için akademik düşüncelerini ön plana alarak sanat eğitimi alanında dijital teknoloji için genel anlamı ile eksikler olduğunu ve yarar sağlayacağı görüşünü bildirdikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile öğretim elemanları sanat eğitiminde dijital teknolojinin kullanılması gerektiğini düşündüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 4.71. Öğretim Elemanlarının Görüşme Soru 23'e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 23	Katılımcılar	F	%
Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirmekte olduğumuzu düşünürsek, dijital sanat eğitiminin sizce onların geleceklerine etkileri neler olur.	Teknoloji çağın gerçeği ve eğitimde önemli bir yere sahiptir. Doğru bir eğitim ve uygulamayla verilirse hayatımızın önemli bir parçası olacaktır. Olumlu-olumsuz etkileri olabilir.	E. ÖÜ1-E. ÖÜ2 E. ÖÜ3-K. ÖÜ4-K. ÖÜ2 K. ÖÜ9	2 0.34 3 0.51 1 0.17
Dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabilir?	Yorum yapmayanlar. Diğer	E. ÖÜ4-E. ÖÜ5-K. ÖÜ5-K. ÖÜ6-K. ÖÜ7 E. ÖÜ6-E. ÖÜ7-K. ÖÜ10-K. ÖÜ1- K. ÖÜ3-K. ÖÜ8	5 0.85 6 1.25
Toplam			3.12

Tablo 4.71'de öğretim elemanlarının görüşme sorusu 23'e verdikleri görüşler yer almaktadır. Öğretim elemanlarının görüşme sorusu 23 için verdikleri cevaplar kodlama sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu "Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirmekte olduğumuzu düşünürsek, dijital sanat eğitiminin sizce onların geleceklerine etkileri neler olur. Dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabilir?" sorusuna "Teknoloji çağın gerçeği ve eğitimde önemli bir yere sahiptir."

diyen 2 (%0.34) öğretim elemanı, “Doğru bir eğitim ve uygulamayla verilirse hayatımızın önemli bir parçası olacaktır.” diyen 3 (%0.51), “Olumlu-olumsuz etkileri olabilir” düşüncesini dile getiren 1 (%0.17) öğretim elemanı görülürken görüşme sorusu 23’e yorum yapmayan 5 (%0.58) öğretim elemanı görülürken farklı düşüncelere sahip olan 6 (%1.25) öğretim elemanı olduğu da görülmektedir. Bu da bize sanat eğitiminde dijital sanat eğitiminin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda dijital sanat eğitimi için sanat eğitimcilerin sanat eğitimi öğrencilerine meslek hayatlarında etkileri olacağını, dijital teknolojinin doğru kullanımda yarar sağlayacağını, farklı bakış açıları kazandıracağını söylemektedirler. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda öğretim elemanlarının görüşme sorusu 23 için akademik düşüncelerini ön plana alarak sanat eğitimi alanında dijital sanat eğitiminin etkileri için genel anlamı ile yararı olduğu kadar kullanımına göre eksileri de olacağını ve çağın gerçeği olduğu görüşünü bildirdikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile öğretim elemanlarının dijital teknolojiyi kabul ettiklerini ve kullanılması gerektiğini düşündüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 4.72. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 21’e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 21		Katılımcılar	F	%
Sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımlar yaratıcılığımızı destekler mi köreltir mi?	Kullanımına göre evet kullanımına göre hayır.	K. Ö2-K. Ö3-K. Ö8-K. Ö13-K. Ö17-K. Ö22-K. Ö29-K. Ö31-K. Ö32-K. Ö34-K. Ö47-K. Ö51-E. Ö22-E. Ö7	14	11.2
	Yaratıcılığı destekleyeceğini düşünüyorum.	K. Ö1-K. Ö4-K. Ö5-K. Ö9-K. Ö16-K. Ö23-K. Ö30-K. Ö6-K.10-K. Ö11-K. Ö14-K. Ö18-K. Ö19-K. Ö20-K. Ö21-K. Ö26-K. Ö27-K. Ö28-K. Ö36-K. Ö37-K. Ö39-K. Ö40-K. Ö42-K. Ö49-K. Ö50-E. Ö28-E. Ö27-E. Ö26-E. Ö25-E. Ö24-E. Ö21-E. Ö20-E. Ö19-E. Ö18-E. Ö17-E. Ö16-E. Ö15-E. Ö14-E. Ö13-E. Ö12-E. Ö11-E. Ö10-E. Ö9-E. Ö8-E. Ö5-E. Ö4-E. Ö3-E. Ö1	48	38.4
	Destekleyeceğini düşünmüyorum.	K. Ö38-K. Ö41-K. Ö47-E. Ö2- K. Ö44	5	4
	Kullanımına göre değişir.	K. Ö25-K. Ö46-E. Ö6-	3	2.4
	Teknoloji ve sanat birbirinden ayrılmalı.	E. Ö23	1	0.8
	Teknoloji sanatı köreltir.	K. Ö7-K. Ö33	2	1.6
	Diğer.	K. Ö12-K. Ö15-K. Ö24-K. Ö35-K. Ö43-K. Ö45-K. Ö52	7	5.6
Toplam			64	

Tablo 4.72’de sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 21’e verdikleri görüşler yer almaktadır. Sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 21 için verdikleri cevaplar kodlama sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu “Sanat eğitiminde

yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımlar yaratıcılığımızı destekler mi köreltir mi?” sorusuna “Kullanımına göre evet, kullanımına göre hayır” diyen 14 (%11.2) sanat eğitimi öğrencisi, “Yaratıcılığı destekleyeceğini düşünüyorum” diyen 48 (%38.4), “Destekleyeceğini düşünmüyorum” diyen 5 (%4) sanat eğitimi öğrencisi görülürken “Kullanımına göre değiştiğini” düşünen 3 (%2.4), “Teknoloji ve sanat birbirinden ayrılmalı” diyen 1 (%0.8) ve “Teknoloji sanatı köreltir” düşüncesini dile getiren 2 (%1.6) sanat eğitimi öğrencisi görülürken farklı düşüncelere sahip olan 7 (%5.6) sanat eğitimi öğrencileri olduğu da görülmektedir. Bu da bize sanat eğitiminde kullanılması planlanan dijital teknolojinin sanat eğitimi öğrencileri için önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda sanat eğitimi öğrencileri dijital teknoloji kullanımının yaratıcılığı desteklediklerini söylemektedirler. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 21 için akademik gelişimlerini ön plana alarak sanat eğitimi sürecinde teknolojiden yararlanmanın genel anlamı ile yararı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojiyi kabul ettiklerini ve kullanılması gerektiğini düşündüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 4.73. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 22'e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 22	Katılımcılar	F	%
Sanat eğitiminde dijital ürünleri üretmek için yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip misiniz?	Tam olarak yeterli olduğumu düşünmüyorum.	E. Ö9-E. Ö10-E. Ö24-E. Ö21-E. Ö14-E. Ö15-E. Ö17-E. Ö3-E. Ö4-K. Ö50-K. Ö48-K. Ö42-K. Ö38-K. Ö15-K. Ö12-K. Ö11-K. Ö10-K. Ö4	18 14.4
	Yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip olduğumu düşünmüyorum.	E. Ö7-E. Ö11-E. Ö2-E. Ö23-E. Ö12-E. Ö18-E. Ö20-E. Ö1-E. Ö5-K. Ö52-K. Ö49-K. Ö47-K. Ö46-K. Ö43-K. Ö40-K. Ö39-K. Ö36-K. Ö35-K. Ö34-K. Ö31-K. Ö29-K. Ö24-K. Ö20-K. Ö14-K. Ö13-K. Ö9-K. Ö6-K. Ö5-K. Ö1	29 23.2
	Kendim için yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip olduğumu düşünüyorum.	E. Ö8-E. Ö28-E. Ö26-E. Ö25-E. Ö22-E. Ö13-E. Ö16-E. Ö19-K. Ö51-K. Ö45-K. Ö37-K. Ö33-K. Ö28-K. Ö21-K. Ö7	15 12
	Diğer.	K. Ö25-K. Ö2	2 1.6
	Dijital donanım noktasında daha iyi olabilir.	E. Ö17-E. Ö18-E. Ö19-E. Ö4-K. Ö38-K. Ö30	6 4.8
Okuduğunuz anabilim dalı, dijital eser üretmek için yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip mi?	Bölümüm yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip değil.	E. Ö8-E. Ö9-E. Ö10-E. Ö11-E. Ö28-E. Ö26-E. Ö25-E. Ö24-E. Ö2-E. Ö23-E. Ö22-E. Ö13-E. Ö15-E. Ö16-E. Ö20-E. Ö3-E. Ö5-E. Ö6-K. Ö52-K. Ö51-K. Ö49-K. Ö48-K. Ö47-K. Ö43-K. Ö42-K. Ö41-K. Ö37-K. Ö34-K. Ö33-K. Ö32-K. Ö31-K. Ö27-K. Ö26-K. Ö25-K. Ö24-K. Ö23-K. Ö22-K. Ö20-K. Ö19-K. Ö17-K. Ö16-K. Ö15-K. Ö13-K. Ö12-K. Ö10-K. Ö9-K. Ö7-K. Ö6-K. Ö3-K. Ö1	49 39.2
	Diğer.	E. Ö21-E. Ö14-K. Ö21-K. Ö18	4 3.2
	Anabilim dalımız Teknolojik alt yapıyı desteklemeli.	E. Ö7-E. Ö8-E. Ö28-E. Ö25-E. Ö13-E. Ö15-E. Ö17-E. Ö4-K. Ö49-K. Ö38-K. Ö33-K. Ö26-K. Ö22	13 10.4
Dijital sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik neler yapılması gerekir?	Dijital eğitim verilmeli.	E. Ö24-E. Ö2-E. Ö23-E. Ö3-E. Ö5-K. Ö52-K. Ö51-K. Ö46-K. Ö45-K. Ö44-K. Ö40-K. Ö21-K. Ö15-K. Ö9-K. Ö4-K. Ö1	16 12.8
	Dijital sanat eğitimi için bütçe ayrılmalı ve atölye yapılmalı.	E. Ö9-E. Ö11-E. Ö26-E. Ö22-E. Ö16-E. Ö18-K. Ö39-K. Ö3-	8 6.4
	Diğer.	K. Ö48-K. Ö43-K. Ö34-K. Ö29-K. Ö6-K. Ö8-K. Ö14-K. Ö13-K. Ö12	9 7.2
Toplam			135.2

Tablo 4.73'te sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 22'ye verdikleri görüşler yer almaktadır. Sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 22 için verdikleri cevaplar kodlama

sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu 22'nin birinci sorusu olan "Sanat eğitiminde dijital ürünleri üretmek için yeterli donanıma(program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip misiniz?" sorusuna "Tam olarak yeterli olduğumu düşünmüyorum" diyen 18 (%14.4) sanat eğitimi öğrencisi, "Yeterli donanıma sahip olduğumu düşünmüyorum" diyen 29 (%23.2) ve "Kendim için yeterli donanıma sahip olduğumu düşünüyorum" görüşünü dile getiren 15 (%12) sanat eğitimi öğrencisi görülürken görüşme sorusu 22'ye diğerlerinden farklı yorum yapan 2 (%1.6) sanat eğitimi öğrencisi olduğu da görülmektedir. Bu da bize sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat üretimi için yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşündüklerini göstermektedir. Görüşme sorusu 22'nin diğer bir alt sorusu "Okuduğunuz anabilim dalı, dijital eser üretmek için yeterli donanıma sahip mi?" sorusuna verilen cevaplara baktığımızda "Dijital donanım noktasında daha iyi olabilir." olduğunu düşünen 6 (%4,8) sanat eğitimi öğrencisi varken, "Bölümüm yeterli donanıma sahip değil" diyen 49 (%39,2) sanat eğitimi öğrencisi olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bu soruya farklı görüş bildiren 4 (%3,2) sanat eğitimi öğrencisi de olduğunu görmekteyiz. Soru 22'nin diğer bir alt sorusu olan "Dijital sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik neler yapılması gerekir?" sorusuna ise "Anabilim dalımız teknolojik altyapıyı desteklemeli" diyen 13 (%10.4) sanat eğitimi öğrencisi, "Dijital eğitim verilmeli" olduğunu düşünen 16 (%12.8) sanat eğitimi öğrencisi, "Dijital sanat eğitimi için bütçe ayrılmalı ve atölye yapılmalı" düşüncesini destekleyen 8 (%6.4) sanat eğitimi öğrencisi varken tabloda bulunan görüşler dışında görüş belirten 9 (%7.2) sanat eğitimi öğrencisi vardır. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda dijital sanat üretimi için öğrencilerin kendileri yeterli donanımda görmediklerini ve bulundukları eğitim kurumlarında dijital sanat üretimi altyapının yetersiz olduğunu ve ihtiyaç olduğunu söyleyebiliriz. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 22 için eğitim kurumlarında dijital sanat eğitimi verilmesi gerektiğini ve ana sanatlarda alt yapı çalışmalarının yapılması ve desteklenmesi gerektiği görüşlerini bildirdikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile sanat eğitimi öğrencileri sanat eğitimi kurumlarında dijital sanat üretimi ve teknolojik altyapının olmadığını ve desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 4.74. Sanat Eğitimi Öğrencilerinin Görüşme Soru 23'e İlişkin Görüşleri

Görüşme Soru 23		Katılımcılar	F	%
Okulu bitirdikten sonra sanatsal faaliyetlerinizde ve öğrencilerinizin sanat eğitiminde yaratıcılıklarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyor musunuz?	Çağın getirdiklerine uyum sağlamak adına düşünüyorum.	K. Ö2-K. Ö11-K. Ö12-K. Ö14-K. Ö15-K. Ö21-K. Ö22-K. Ö35-K. Ö37-K. Ö50-K. Ö51-E. Ö23-E. Ö2-E. Ö28-E. Ö10	15	12
	Yaratıcılığı geliştirmek için yararlanacağım.	K. Ö8-K. Ö10-K. Ö40-K. Ö45-K. Ö52-E. Ö5	6	4.8
	Yararlanmayı düşünüyorum.	K. Ö1-K. Ö4-K. Ö5-K. Ö6-K. Ö9-K. Ö16-K. Ö19-K. Ö26-K. Ö27-K. Ö28-K. Ö30-K. Ö32-K. Ö36-K. Ö42-K. Ö48-K. Ö49-E. Ö3-E. Ö20-E. Ö19-E. Ö18-E. Ö17-E. Ö13-E. Ö12-E. Ö21-E. Ö22-E. Ö24-E. Ö26-E. Ö11-E. Ö9-E. Ö8-E. Ö7	31	24.8
	Yaratıcılığı kısıtlayacağını düşündüğüm için düşünmüyorum.	K. Ö20-K. Ö24-K. Ö41	3	2.4
	Belli bir seviyede kullanmayı planlıyorum.	K. Ö25-K. Ö34-K. Ö38-K. Ö47	4	3.2
	İmkanlar elverişli ise kullanırım.	K. Ö23-K. Ö29-K. Ö43-EÖ16-E. Ö15	5	4
	Yorum yapmayanlar.	K. Ö7-K. Ö17-K. Ö39	3	2.4
Diğer.		K. Ö3-K. Ö18-K. Ö31-K. Ö33-K. Ö44-K. Ö46-E. Ö6-E. Ö4-E. Ö1-E. Ö14-K. Ö13-E. Ö25-E. Ö27	13	10.4
Toplam			60.16	

Tablo 4.74'te sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 23'e verdikleri görüşler yer almaktadır. Sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 23 için verdikleri cevaplar kodlama sistemine göre analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorusu "Okulu bitirdikten sonra sanatsal faaliyetlerinizde ve öğrencilerinizin sanat eğitiminde yaratıcılıklarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyor musunuz?" sorusuna "Çağın getirdiklerine uyum sağlamak adına düşünüyorum" diyen 15 (%12) sanat eğitimi öğrencisi, "Yaratıcılığı geliştirmek için yararlanacağım" diyen 6 (%4.8), "Yararlanmayı düşünüyorum" diyen 31 (%24.8) sanat eğitimi öğrencisi görülürken "Yaratıcılığı kısıtlayacağını düşündüğüm için düşünmüyorum" diyen 3 (%2.4), "Belli bir seviyede kullanmayı planlıyorum" diye düşünen 4 (%3.2) ve "İmkanlar elverişli ise kullanırım" diyen 5 (%4) sanat eğitimi öğrencisi görülürken farklı düşüncelere sahip olan 13 (%10.4), yorum yapmayan 3 (%2.4) sanat eğitimi öğrencileri olduğu da görülmektedir. Bu da bize sanat eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin meslek hayatlarında teknolojiden yararlanmayı planladıklarını göstermektedir. Görüşleri incelediğimizde ve veriler sonucunda sanat eğitimi öğrencilerinin dijital teknoloji kullanımı ile öğrencilerinin yaratıcılığını

destekleyebileceklerini ve imkânlar doğrultusunda kullanabileceklerini söylemektedirler. Görüşleri göz önünde bulundurduğumuzda sanat eğitimi öğrencilerinin görüşme sorusu 23 için akademik gelişimlerini ön plana alarak sanat faaliyetlerinde teknolojiden yararlanmayı planladıklarını düşündüklerini söyleyebiliriz.

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER BÖLÜMÜ

5.1. Sonuç

Araştırmamızın çıkış noktasını dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi derslerinde yer almasının sanat eğitimi öğrencilerine ve öğretim elemanlarına etkileri oluşturmaktadır. Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknolojinin yer almasının etkilerini incelenmeye başlanmadan önce konunun teorik kısmının yeterince tartışılması gerekli görülmüştür. Bu nedenle araştırma konusu hem güncel olması hem de anlam verilebilmesi açısından tarihsel süreç ve geniş bir bakış açısı gerektirdiğinden uzun bir zaman dilimini kapsamakta ve geniş bir çalışma alanını içinde barındırmaktadır.

Araştırmamızda dijital sanat ve teknoloji kullanımı hakkında bilgiye sahip olduğunu düşündüğümüz sanat eğitimi öğrencileri ve öğretim elemanlarının yenilikler karşındaki tutumlarını, dijital sanat ve teknoloji ile ilişki biçimlerini, sanat eğitimi alanında dijital sanat ve teknoloji kullanımına yönelik ne gibi değişimler ortaya çıkarılabileceğini sanat eğitimi öğrencileri ve öğretim elemanları özelinde incelemeye çalıştık.

“Sanat Eğitimi Derslerinde Dijital Sanat ve Teknoloji Kullanımına İlişkin Öğretim elemanları ve Öğrenci Görüşleri” isimli çalışmamız Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde Sanat Eğitimi alan 4. sınıf öğrencileri ve sanat eğitimi veren öğretim elemanları içinde yapılmıştır. Çalışmaya 80 sanat eğitimi öğrencisi, 17 öğretim elemanı katılmış olup genel katılımcıların toplam 62’sini kadınların, 35’ini erkeklerin oluşturduğu görülmüştür. Bu katılımcıların 52’si kadın 28’i erkek öğrencilerden, 10’u kadın 7’si erkek öğretim elemanlarıdır. Aradaki sayı farkı bize göstermektedir ki sanat eğitimi bölümlerini daha fazla kadınlar tercih etmiştir.

Katılımcıların yaş aralığına baktığımızda ise öğretim elemanları 27 ile 45+ yaş arası değişmekte olduğunu, sanat eğitimi öğrencilerinin ise 18-21 ile 38 yaş arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Katılımcı olan öğrenciler 4.sınıf öğrencisidir. Öğretim elemanları da alanında uzman öğretim elemanlarıdır. Çalışmamızda araştırmanın güvenilirliği için eşit seviyede katılımcıya ulaşılabildiği söylenebilir.

Teknoloji bilindiği üzere toplumlara ait gelişimleri çok basit ya da karmaşık bütün ürünleri, bilgileri içinde barındıran geniş bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Sanat ile birebir ilişkili olan teknoloji ve teknolojik gelişmeler ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu

nedenle bazı genellemeler yapmak durumunda kalsak da dijital sanat ve teknoloji konusunda özellikle geline aşamaları daha net belirtmek için genel bir inceleme yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın genel bulgularına baktığımızda Öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin 20 soruluk anket çalışmasında 10 (1-2-3-4-6-7-8-10-12-20) soruda hem fikir oldukları görülmektedir. Sorulara bakıp sonuçları değerlendirdiğimizde “Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım”, “Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım”, “Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım”, “Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum”, “Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım”, “Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum”, “Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum”, Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.”, “Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.”, “Sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum”, sorularında yüzdelik oranlara göre “Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” diyerek teknolojik gelişmelerin sanat alanı için öneme sahip olduğunu desteklediklerini göstermektedirler. Teknolojinin alanlarına yarar sağlayacağını ve sanatın yenilikleri takip etmesi gerektiğini desteklemişlerdir. Bu soruların yanı sıra kararsız kaldıkları ve birbirlerine zıt görüşlere sahip oldukları sorularda (5-9-13-14-16-19-11 ve ankette farklı olan sorular ÖE15-Ö15-ÖE18-Ö17) bulunmaktadır. “Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım”, “Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım”, “Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı olmadığını düşünüyorum”, “Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum”, “Dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum”, “Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım”, “Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım”, “Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum”, “Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım”, “Sanat eğitimi çalışmalarında

dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım”, “Dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum”, “Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum”, sorularında öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin genel olarak “Kararsız ve Kesinlikle Katılmıyorum-Katılmıyorum” görüşlerinde bulunduğu görülmektedir. Bu da bize hem öğretim elemanlarının hem de sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojinin sanatı destekleyeceğini düşünmelerine rağmen alan içerisinde oluşabilecek dijitalin getirebileceği olumsuzluklardan da endişeleri olduğunu göstermektedir. Bütün bu bulguların sonucunda bir yorumlama yapmamız gerekirse eğer, şöyle diyebiliriz.

Dijital sanat ve teknolojiye dair günümüzde ortaya çıkan olumlu- olumsuz tüm yeniliklerin temelinde tarihi olaylar ve toplumsal gelişimlerin yer aldığı düşüncesi ile araştırmada öncelikle dijital sanatın ve teknolojinin tarihsel değişimleri incelendi. Araştırma sonucunda dijital sanat ile teknolojik yeniliklerin nasıl büyük bir gelişme kaydettiği ve sanat eğitimi koşullarının teknoloji ile nasıl değiştiğini ve teknolojinin sanat eğitimi alanına nasıl destek sağladığını ve değiştirdiğini inceledik. Diğer bir yandan ise sanatın teknolojik gelişmeleri ve ilerlemeleri her zaman takip ettiğini ve birbirini etkilediğini, sanatın değişmesinde, teknolojinin kullanılmasının ne kadar önemli bir payı olduğu araştırmanın sonucu olarak görüldü.

Araştırmamız sonucunda teknolojinin ve dijital sanatın sanat eğitimi etkilediği görüldü. Sanat eğitimi ve teknolojinin ayrılmaz olduğu düşüncesinin bireylere bağımsız üretim alanı oluşturabilmek, sanatsal kaynaklarını ve alanlarını geniş bakış açısı ile yorumlayabilmek, yeni yöntem-tekniklere ulaşmak için gerekli alanı belirlemek, yeni üretim alanlarına uyum sağlayabilmek gibi yetenek, tutum ve yeterliliklerin kazandırılmasında destek sağlayacağı düşüncesinde sanat eğitimcileri ve sanat eğitimcisi adayı olan öğrencilerin görüş birliğine sahip olduğu “Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım” sorusuna verdikleri cevaplar sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sanatın ve teknolojinin tarihsel gelişimini incelerken gelişen teknolojinin sanatı önemli ölçüde değiştirdiğini söyleyebiliriz. Teknolojinin ve sanatın etkileşimi yaşam ve üretim alanları içerisinde üst düzey uygulanabilir bir sistem olup, bir yandan ise sanat eğitimi alanı için programlarda yer alması ile beraber bireysel gelişim ve üretim alanlarının sınırlarını kaldırıp yaratıcılığı, ulaşılabilir olmayı destekleyecektir. Teknolojik sistemin etkileri, sanat eğitimi ile olan ilişkileri, dijitalleşme ile birlikte gelen sanat eğitimi programları ve

teknolojinin etkilediği sanat eğitiminin işleyiş ve gelişmesinde ortaya çıkan önemli farklılıkların sanat eğitimi programlarında yer almasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmamızda sanat alanında gerçekleşen teknolojik gelişmelerin sanat eğitimi programlarında da yer alması gerektiğine değinmiştik. Bunun sonucunda teknolojik gelişmelerin önemli olduğu ve tüm bu gelişmelerden sanat eğitimi programlarında yararlanılmasının önemli olduğu öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin “Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım” sorusuna verdikleri cevaplar sonucu görülmektedir. İçinde bulunduğumuz çağda bilim ve teknolojiye görülen gelişmelerin sanatında yapısını değiştirdiğini buna bağlı olarak sanatın ve sanat eğitiminin de amaçlarının, yöntemlerinin değişmesi, gelişmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu inceleme sonucunda teknoloji ile birlikte sanatın da değişmesi noktasında sanat eğitimcilerini ve sanat eğitimi öğrencilerini önemli dönüşüm ve değişimler beklemektedir.

Teknolojide geline aşama ile birlikte sanat alanında kullanım yoğunluğu ve kapsadığı alanda gelişme başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi ile sanat üretiminde de dijitalleşme başlamış bununla beraber dijital ortamda üretimlerde kendini göstermiştir. Gelişmeler neticesinde sanatsal üretim ortamlarında değişim ve gelişimler noktasında üretilen, üretim sürecinde önemli bir yeri olan teknoloji ile beraber sanat eserlerinin de estetik değerini yitireceği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Geleneksel yöntemlerin oluşturduğu estetik değer anlayışının yanı sıra modern sanatta da estetik değer algılayışı olduğu görülmektedir. Dijital ortamda üretilen bir sanat eserinin estetik değerini yitirip yitirmediğini geleneksel yöntemlerin aksine teknikten veya taşıdığı kavramsal boyuttan ziyade izleyici üzerinde bıraktığı etki ile değerlendirmek gerekmekte ve artık sanat eserini nesne olarak güzel ya da çirkin olarak değil içinde bulunduğu dönemi, yenileşmeyi yansıtmasıyla görmeliyiz. Bu noktada sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi öğrencileri “Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım” sorusuna verdikleri cevaplarla kararsız kaldıklarını dile getirmiş teknolojinin sunduğu dijital ortamların yapısından kaynaklı sanat eserinin estetik değerini düşürecek sorun olarak görülmüştür. Gelişimle beraber belli amaçlar doğrultusunda üretilen eserlerin olumlu olduğu kadar alanlara olumsuz etkilerinin de olması şaşırtıcı değildir.

İçinde bulunduğumuz dönemde özellikle teknolojinin hemen hemen sanatın her alanına etki etmeye başlaması önemli bir değişim ve gelişime işaret etmektedir. Bu araştırmayı yapmamızı sağlayan etkenlerden biride bir bakıma bu gelişim ve değişimdir. Gelişmekte olan ve daha önemlisi tüm alanlarda kendini göstermeye başlayan teknoloji kısa süre içerisinde sanat alanını da etkilemiş ve doğal olarak sanat alanına yenilikler getirmiştir. Bu durumun şüphesiz ki birçok olumlu etkisi vardır. Ancak araştırma boyunca da belirttiğimiz gibi dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi programlarında yer alması durumunun tartışma dışı bırakılması gerektiği anlamına gelmemelidir. Çalışmamızda teknolojinin sadece kullanım ve ulaşım kolaylığı sağlamadığını sanat eğitimi alanına gelişim ve yenilikler getirdiğini belirtmeye çalıştık. Bu bağlamda, teknolojik gelişmelerin, sanat eğitimi alanına getirdiği yenilik ve katkıların, dijital sanat üretiminin arttığına dair haklılık payımız olduğu ve dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitiminde yer alması gerektiği düşüncemizde yalnız olmadığımız yorumunu sanat eğitimcileri ve öğrencilerine sunduğumuz “Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum” sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda da yapabiliriz.

Geleneksel anlayışın yanı sıra gelişen ve modernleşen dünyanın getirdiği teknolojinin sanat alanına katkı sağladığı, ortaya çıkan teknolojik yeniliklerin ve gelişmelerin sanat alanına etki ettiği ve sanat eğitimcileri tarafından da takip edilerek desteklendiği gözlemlenmiştir. Bu da bize teknolojinin sanat alanına entegre olarak yarar sağladığını yeniliklerin kullanıldığını ve değişime destek sağladığını göstermektedir.

Teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan yenilikler doğal olarak üretilen sanat eserini de şekillendirmiştir. Yine teknoloji ve sanat ilişkisinin de farklı bir temele oturtulması ile teknolojinin sanat üretimi alanına sağladığı imkânlar sanat üretimini ve sanat üretimi alanlarına bakış açısını önemli ölçüde etkilemiştir. Teknolojinin yaygınlaşması ve teknoloji estetiğinin ortaya çıkmasıyla yenilik ve evrensel hareketlilik sanatta da yerini almıştır. Sanayileşme ile ortaya çıkan teknoloji süreci, geleneksel sanat üslubuyla entegre olan resimsel düzeni başka bir düzenle bütünleştirmiştir. Bu da bize dijital teknolojinin varlığının kabul edildiği fakat dijital alanın çoğaltılabilir özelliğinin olmasının eserin tekliğini yitirdiğini, geleneksel sanatta oluşan teklik anlayışının oluşmasının zor olduğunu göstermektedir. Geleneksel sanat anlayışında olan teklik olgusunun devam ettiğinin fakat gelişim olarak kabul edilse bile özgünlük ve tekliğin dijital teknoloji ile yıkıldığı düşüncesinin de olduğu görülmektedir.

Teknolojinin sunduğu imkânlar ve bu doğrultuda meydana gelen önemli dönüşüm ve yenilikler sonucunda dijital teknoloji kullanılarak yapılan sanat üretimi hakkındaki görüş ve tutumlarda doğal olarak farklılaşmalar yaşanmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın öznesi olan sanat eğitimi almış öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin dijital teknoloji kullanımı karşısında tutumlarını incelemeden önce dijital teknoloji kullanımı hakkında genel bir alan araştırması ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Teknolojinin sanat üretimi ortamlarını geliştirdiği ve içinde bulunduğumuz çağda teknolojik gelişmeler, sanatta süregelen geleneksel anlayışın yanı sıra gelişen teknolojik araç ve yöntemlerden faydalanılması gerektiğini göstermektedir. Bilindiği gibi teknolojik gelişmeler ve yenilikler zamana ve mekâna göre kendini göstermektedir. Bu da sanatın teknolojiden ne oranda ve nasıl yararlandığı, teknolojik gelişmelerin sanatı nasıl etkilediği gibi soruların uzun süre gündemde kalmasını sağlamaktadır. Bütün verileri ve yargıları düşündüğümüzde sanatın sınırsız üretim alanına sahip olmasını ve yenilikleri alan içerisine entegre ederek alan içerisinde değişimi ve gelişimi sağlaması gerektiğinin desteklendiğini öğretim elemanları ve öğrencilere sunduğumuz “Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım” sorusuna verilen cevaplar sonucunda da görmekteyiz.

Belirttiğimiz gibi, kullanılan teknoloji ve tekniğe anlamını ve önemini veren kullanım amacımızdır. Veriler sonucunda sanat ve teknolojinin birbiri ile sürekli etkileşim halinde olduğunu söyleyebiliriz. Sanat, makine ve teknoloji etkileşiminin sanat üretimlerinde avantajları olduğunu ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanmasının olumlu sonuçlar doğurduğunu öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencileri desteklemektedir. Sanatçılar sanat alanına ve eğitime katkı sağlayabilmek için teknoloji ve dijitalleşmeyle beraber hareket etmelidir. Bunun sonucunda modernizm gibi yeni gelişen bir sanat doğar bu da sanatın teknoloji etkileşimi ile sanat eserlerini geliştirmeyi ve sanat kavramının gelişimini kabul ettikleri şekilde olumlu bir durum olarak yorumlanabilir.

Teknoloji kullanılarak üretilen sanat eserlerinin etkilerini ölçmek için yöneltilen sorulara verilen yanıtlar göstermektedir ki sanat eğitimi öğrencileri ve öğretim elemanları arasında bakış açısı farklılığı bulunmaktadır. Katılımcıların modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu öğretim elemanlarının önemli bir yoğunluğu (%47,0) desteklemiyor, öğrencilerin ise önemli bir yoğunluğu (%46,25) desteklemektedir, bu sanatta teknoloji kullanımına verilen önemin

bir yansıması olarak görülebilir. Bu bize teknolojinin getirdiklerinin sanat uygulamalarında kullanıldığını sanatçıların teknolojiden üretim yaparken yararlandıklarını göstermektedir. Bu da sanat anlayışımızın ve sanatın özüne bakışımızın bir parçada olsa olumsuz etkileri ortadan kaldırma gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Ancak gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda bu sonucun uzun süre geçerliliğini koruyamayacağı açıktır. Bu da bize geleneksel yöntem ve tekniklerin yanı sıra modern yöntem ve tekniklerinde kabul edildiği fakat geleneksel yöntemler kadar zaman ve emek harcanması ile ilgili tereddütlerin olduğunu göstermektedir. Başka bir yorumla şöyle diyebiliriz teknolojinin sanat alanına kazandırdığı zaman kavramı geleneksel sanatta hâkim değildir. Modern sanatın bir geleneksel sanat olmadığını kabul edebiliriz fakat kolaycı diyemeyiz çünkü programlar üzerinde harcanan belirli bir zaman ve emek söz konusudur. Bu nedenle araştırmanın sonuçları bizleri yanıltmamalıdır.

Sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi öğrencileri teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan önemli değişim ve dönüşümün farkındadır. Tüm bu yenilik ve değişim geleneksel yöntemlerle üretilen eserlerin gerçeklik anlayışını ve alışkanlıklarını yıkarak dijitalleşme ile bambaşka bir yolun açılmasını sağlamıştır. Dijitalleşmenin ivme kazanmasıyla yıllardır süregelen geleneksel yöntem ve teknikler değişim sürecine girmiştir. Bu da sanat eserinin teknolojik alanda üretilmesinin mekanikleşmeye dönüştüğünü ve anlamını yitirdiği düşüncesini doğurmuştur. Bu konu ile ilgili öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerini almak için yönelttiğimiz “Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım” sorusu sonucunda iki farklı görüş elde ettik. Bu yüzden teknolojik gelişmeleri kabul eden ve kendini geliştiren sanat eseri uygulamaları bazı sanatçılar için mekanikleşmeyi doğurmuş, bazıları için ise dijital teknolojinin sanatın değeri ve anlamını değiştirmediğini yalnızca sanat üretimi için materyal ve üretim alanı sağladığı şeklinde değerlendirilmiştir. Sanat eğitimcilerine göre dijital teknoloji ile beraber sanat eseri teknolojik bir araca dönüşmemiştir. Çünkü geleneksel sanat ile karşılaştırma yapma şansları vardır. Ancak bu teknolojik gelişmelerle büyümüş öğrencilerin, dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik bir malzemeye dönüştüğünü düşünmesini sağlamıştır. Bunu her ne kadar olumsuz olsa da olumlu bir gelişme olarak değerlendirebiliriz.

Buradaki çelişkili durum öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun teknolojiye sıcak bakmalarına rağmen geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilen sanat çalışmalarından daha nitelikli

olduğunu düşünmeleridir. Sanat eğitimi öğrencilerinin düşüncesine göre geleneksel yöntemlerle üretilen sanat çalışmaları daha nitelikliken sanat eğitimcilerinin görüşlerine göre ise aralarında bir nitelik farkı yoktur. Bu çelişkinin nedeni gelişen teknolojinin sanatçıyı ve sanatı, geçmişten günümüze kadar gelen alışılmış olan malzeme kullanımı ve malzeme üzerindeki etkiyi, dokunuşları kendi alanında gerçekleştirmenin dışında teknoloji ve modern yöntemlerden beslenerek üretebilmenin verdiği çelişkidir. İçinde bulunduğumuz çağda yaşanan gelişmeler sanatın geliştiğini ve değişerek varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Artık sanat teknolojiyle entegre olarak yeni eserlerle kendini göstermektedir.

Genel olarak baktığımızda modern sanat anlayışı ile teknoloji kullanımının hâkim olduğu bir çağı geleneksel sanatı yad ederek eski sanat anlayışına özlem duymanın bu gelişim çağında pek bir anlamı yoktur.

Değişim ve gelişimi durdurmak mümkün değildir. Tüketim çağında olduğumuz göz önünde bulundurulduğunda teknolojinin sanat alanında edindiği yer fark edilmektedir. Gerçek zamanlı veri akışı olduğu için dijital ortamlar geleneksel sergileme yöntemlerine kıyasla çevrim içi sunum alanlarına sahiptir bu da teknoloji destekli sanatın, çağımızda toplumsal hayatın her alanında etkisinin hissedilmesine ve gündelik yaşamda toplumun biçimlendirdiği iletişim enstitüsünde yer almasının tüketimin bir parçası olduğu düşüncesini doğurmuştur. Özellikle sanat eğitimi öğrencilerinde teknoloji kullanılarak üretilen sanat eserlerinin herhangi bir mal ya da hizmet satışına destek sağlayacak bir araç olmadığı bilinci yükseltilebilir. Teknoloji kullanılarak üretilen eserlerin tüketim sisteminin bir parçası olarak görülmemesini sağlayacak olan öğretim elemanlarının vereceği sanat eğitiminin niteliği düşüncesini elde ettiğimiz “Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum” sorusuna verilen yanıtlar sonucunda da söyleyebiliriz.

Tüm olumsuzlukların sonucu olarak teknolojik gelişmelerin görülmesinden ziyade teknolojik gelişmeler sayesinde olumlu durumlarında gerçekleştiğini düşünerek dengeli, sistemli bir eğitim ve bakış açısı geliştirilmelidir. Modern dünyanın içinde getirdiği sorunların çözümlerini arayan sanatçılar, çağın imkânlarını kullanarak sanatlarına farklı dil, boyut kazandırarak dijital teknoloji ve sanatlarıyla modern dünyaya katkı sağlamalıdır. Teknolojik gelişmelerin hız kazanması ile yapılan çalışmaların artması sanat ve eğitim alanında gerçekleşen değişimler modern dünyanın getirdiklerine uyum sağlaması gereken sanatçıların, sanat eğitimi sürecinde dijital teknoloji eğitimi alması ve dijital teknoloji kullanarak sanat üretimi yapmasının önemi görülmektedir.

Teknolojik gelişmeler sayesinde bilgi ve birçok zihinsel çaba gerektiren şeye ulaşabilmek elbette ki olumlu bir gelişmedir. Ancak eğitim söz konusu olduğunda bu kullanımları nasıl daha faydalı hale getirebileceği ile ilgili çalışmaların yapılması yarar sağlayacaktır. Eğitimcilere ve öğrencilere sorduğumuz “Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum” sorusu sonucunda da bunun önemini görmekteyiz. Eğitimin öneminin kaçınılmaz olması dijital teknoloji eğitiminin verilerek modern çağın getirdiği yeniliklerden ve gelişimden faydalanarak dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasında etkileşim sağlayacağını söyleyebiliriz. Buna sanat eğitimi alanında dijital teknoloji kullanımının nasıl daha faydalı hale getirilebileceği ya da öğrenimi nasıl daha anlaşılır ve yaratıcılığı geniş bakış açısına taşıyacağı ile ilgili bilgilendirici çalışmaların gerçekleştirilmesi de yararlı olacaktır.

Belirttiğimiz gibi, teknolojik gelişmelerin büyük hızla ilerlemeye devam etmesi her alanı etkilediği gibi sanat alanını ve sanat faaliyetlerini de etkilemiştir. Sanat faaliyetlerinde teknolojik gelişmelerden yararlanmanın önemi hem sanat eğitimcileri hem de sanat eğitimi öğrencileri tarafından bilinmektedir. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çoğunluğunun, teknolojik gelişmeleri ve yenilikleri takip ettiklerini, teknolojinin sanat faaliyetlerine katkısı olduğunu, sanatın tarih boyunca teknolojik yenilik ve gelişmeleri izlediğini, teknolojinin sanatsal faaliyetlerde kullanılması gerektiğini, sanatı ve sanatsal üretimi daha geniş bir alana yaymayı düşündükleri “Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.” sorusuna verdikleri cevaplar sonucunda da görülmektedir.

Öğretim elemanları sanat eğitimi çalışmalarında sanatı ve sanat üretimini yaymaya çalıştıklarını sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de olması gerektiğini destekleyerek göstermiştir. Sanat eğitimi alanında dijital sanat üretiminin yapılması öğretim elemanları için sanata yeni bakış açısı ve biçimlendirme olanakları sunmaktadır. Sanat eğitimi öğrencisi dijital sanat üretimi sayesinde daha geniş yaratma olanağı ve düşüncelerini farklı dil ve biçimde gerçekleştirme imkânına kavuşmuştur. Dijital sanat üretimi malzemeye yaklaşımı ve kullanım şekli değişirmiştir. Dijital sanat ile sanat üretiminde öğrenciler kendi sınırlarını aşarak yaratıcılıklarının farkına varacaklardır. Sanat eğitimcileri için sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin olması önemlidir. Çünkü dijital sanat yeni fikir, duygu ve yaratıcılık alanı oluşturmuştur. Bu da sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artmasının önemini ve dijitalleşmenin sanat eğitimi olumlu etkilediğini göstermektedir.

Sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi öğrencilerinin düşüncelerine baktığımızda da bu olumlu etkiyi desteklediklerini görmekteyiz.

Dijital çağ sanat eğitiminin yapısını da doğal olarak değiştirmiştir. Buna bağlı olarak sanat eğitiminin amaçları ve yöntemleri de değişmiştir. Dijitalleşme ile sanat eğitimi alanında klasik anlayışın yanı sıra modern teknoloji, modern sanat anlayışı ve yöntemleri de ön plana çıkmış, bu da sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi öğrencileri için alana olumlu gelişmeler kazandırmıştır.

Bütün bu gelişmeleri ve yenilikleri kabul eden, sanat eğitimi alanına olumlu etkileri olduğunu destekleyen sanat eğitimi öğrencileri ve öğretim elemanları her ne kadar teknoloji kullanımına hâkim olmasalar da sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımının önemli olduğunu ve ellerinden geldikçe teknoloji kullanımında aktif olduklarını “Sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.” sorusuna verdikleri yanıtlar ile belirtmişlerdir. Bu da bize aktif olduğunu belirten katılımcıların dijitalleşen çağa uyum sağladığını, sanat ve teknoloji entegrasyonunu kabul ettiğini göstermektedir. Burada bahsettiğimiz sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı yalnızca bilgisayar teknolojisi ile kısıtlı değildir. Dijital çağın getirdiği tüm araç-gereç ve materyallerinde kullanımıdır. Bu da dijital sanata katkı sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip ederek sanat eğitimi ve teknoloji ile ilgili bilgi edinmek istediklerini göstermektedir.

Geleneksel teknik ve yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalara saatlerce emek harcayarak bir eser yaratabilirken teknolojinin getirdiği modern teknik ve yöntemler, programlar sanat üretiminin hızını arttırmıştır. Ama bu demek değildir ki bu kolaylığının yanında bu programların kullanımı sanıldığı kadar kolay değildir, teknik bilgi ve daha önemlisi teknik süreç, el emeğini, ortaya çıkan eserin kalitesini ve yaratıcılığını belirlemektedir. İçinde bulunduğumuz teknolojik çağda çoğu sanatçı üretim sürecindeki sınırsızlığı teknolojiden yararlanarak vurgulamaktadır. Bu da artık modern sanatı ve modern dünyayı yakalamak anlamına gelmektedir.

Buradaki modern dünya ve modern sanatı yakalamadaki en önemli görev ise sanat eğitimcilerine ve sanat eğitimi fakültelerine düşmektedir. Katılımcılara “Dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyor” musunuz? diye sorduğumuz da sanat eğitimi fakültelerinin ve sanat eğitimi programlarının dijital sanat üretimi için yeterli alt yapıya sahip olmadığı ve fakültelerin dijital sanat eğitimi için alt yapı çalışmaları

yapmadıklarını belirtmişlerdir. Sanat eğitimi fakültelerinin dijital sanat eğitimi ve üretimi için öğrencilere alan sağlaması gerekmektedir. Her ne kadar sanat eğitimi fakültelerinde ve programlarında teorik olarak dijital sanat ve teknoloji kullanımına dair derslerin olduğu görülse de dijital sanat dersi için fakültelerin fiziksel, sosyo-ekonomik ve alanında uzman sanat eğitimcisi yetersizlikleri dijital sanat eğitimi ve teknoloji eğitiminin istenilen düzeyde gerçekleşmesini olumsuz etkilemektedir. Sanatın ve sanat eğitimcisi adaylarının çağa uyum sağlamasının yanında, dijital sanat ve teknoloji eğitimi içinde kaliteli ve donanımlı alanlar gereklidir. Dijital sanat eğitime ve teknoloji eğitime gerekli önemin ve özenin verilmesiyle sanat eğitimi alanı sanat eğitimcisi yetiştirmede istenilen seviyenin daha ilerisine gidecektir. Bunun içinde sanat eğitimi fakültelerinin dijital sanat eğitimi için gerekli alt yapı çalışmalarını üstlenmesi, dijital sanat eğitimi ve teknoloji eğitiminin sadece sanat programlarında adının yer almaması dersleri verebilecek donanımlı ve alanında bilgi sahibi sanat eğitimcilerine de ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra sanat eğitimi dersi veren öğretim elemanlarının da kendilerini geliştirmeleri ve programlarını güncellemeleri, alan için bilgi ve donanımına sahip olmaları önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, araştırmamız boyunca görüş ve önerilerinden yararlandığımız öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencilerinin, dijital sanat eğitimini önemsediklerini, dijital sanat eğitimi ve üretimi için destek verilmesi gerektiğini, teknolojik gelişmeleri takip ettiklerini, öneminin farkında olduklarını, sanat eğitimi ve teknoloji entegrasyonunun önemli olduğunun bilincinde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretim elemanları her ne kadar dijital sanatı ve teknolojiyi destekleyip yararlandıklarını belirtse de, görülenin aksine sanat eğitimi alanında dijital sanat eğitimi ve teknoloji eğitiminin eksikliğinin bilincindedirler.

5.1.1. Dijital Teknolojinin Ortaya Çıkardığı Yeni Sanat Türleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Veya Ortaya Koyduğu Eserleri Sanat Eseri Olarak Kabul Edebilir Miyiz? Sanat Eğitimi Kurumlarında Dijital Sanat Eğitimine İhtiyaç Var Mı? Sorusuna İlişkin Görüşlere Verilen Sonuçlar

Öğretim elemanlarının Dijital Teknolojinin Ortaya Çıkardığı Yeni Sanat Türleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Veya Ortaya Koyduğu Eserleri Sanat Eseri Olarak Kabul Edebilir Miyiz? Sanat Eğitimi Kurumlarında Dijital Sanat Eğitimine İhtiyaç Var Mı? sorusuna verdiği cevaplara baktığımızda dijital teknolojinin getirdiği yeniklere sanatın çeşitliliği açısından olumlu bir gelişme olarak bakan %1.36 (8) öğretim elemanı varken dijital teknolojinin getirdiklerini çağa uyum sağlamak açısından önemli gören %0,85 (5),

yorum yapmayan ve ankete katılmayan 4 öğretim elemanı vardır. Bu da bize dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yeni sanat türleri hakkında genel olarak olumlu bir gelişme olduğunu, dijital teknoloji ile ortaya koyulan eserlerinde sanat eseri olarak kabul görebileceğini ve dijital sanat eğitiminin sanat eğitimi kurumlarında verilmesi gerektiğinin öğretim elemanları tarafından desteklendiğini göstermektedir. Sanatın çeşitliliği ve gelişimi için dijital teknoloji ile ortaya çıkan yeni sanat üsluplarının önemli olduğu ve çağa uyum sağlamanın sanatın gerekliliklerinden biri olduğu düşüncesinde hem fikir olunduğunu göstermiştir. Sonuca baktığımızda dijital teknoloji ile üretilen sanat eserlerinin hem anlamsal olarak hem de teknik çalışma gerektirdiğini kabul etmişlerdir. Beraberinde ise dijital sanat eğitiminin sanat eğitimi kurumlarında verilmesi gerektiğinin bilincinde olduklarını vurgulamışlardır. Bunlar ile ilgili düşüncelerini E. ÖÜ7 şöyle ifade etmiştir. “Sanatın çeşitliliği açısından olumlu bir gelişme olarak görüyorum. Evet, kabul edebiliriz, zira sanat eserinde teknik kadar eserin fikri anlatmak istediği de önemlidir. Dijital eğitimler öğrencilerin sanat gelişiminde faydalı olacaktır. Geleneksel tekniklerin yanında faydalı olacaktır. Geleneksel tekniklerin yanında dijital olanaklar öğrenciye yaratıcılık alanında çok faydalı olabilecektir (E. ÖÜ7)”.

Öğretim elemanları dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yeni sanat üsluplarının sanat alanına katkı sağladığını hatta dijital teknolojinin sanat alanı için sadece bir araç olmaktan ziyade süreç içerisinde sanat yapılan bir ortam olma yolunda geliştiğini dile getirmiştir. Sanatın gelişmesine ve her alana ulaşmasına destek sağlayan dijital teknoloji yaygınlaştıkça, dijital sanat kavramı da gelişmeye başlamış sanatın içinde hızla yer edineceğinin kaçınılmaz olduğu görülmüştür.

Öğretim elemanlarının görüşlerine baktığımızda dijital teknoloji ile ortaya çıkan eserlerin bölümlerin ihtiyaçlarına göre sanat eseri kabul edilebilirliğinin değişebileceğini düşünen %0,68 (4) öğretim elemanı varken, dijital teknolojinin ortaya çıkardığı eserleri de sanat eseri olarak kabul eden %1.36 (8) öğretim elemanları da görülürken soruya yorum yapmayan ve ankete katılmayan 5 öğretim elemanı olduğu görülmektedir. Bu da Öğretim elemanlarının Dijital teknoloji ile üretilen eserlerin sanat eseri niteliği taşıdığını teknoloji ile üretilen eserlerin sanat eseri olarak görülebileceğini desteklediğini göstermektedir. Dijital alanda üretilen eserlerin özgünlüğe sahip olduktan sonra teknik olanak olarak farklılık göstermesi eserin niteliğini düşürmemektedir. Bütün bunlar sonucunda dijital teknoloji kullanımını ve dijital teknoloji kullanılarak üretilen sanat eserlerini kabul ederek sanat

eğitimi kurumlarında da dijital sanat eğitimi verilmesi gerektiğini, gelişimin her aşamasının sanat eğitime katılmasının önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bununla ilgili öğretim elemanları K. ÖÜ9 ve K. ÖÜ2 düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir.

“Dijital sanat hayatın içinde yer ediniyor bu inkâr edilemez ancak tamamen başka bir sanat boyutu olarak kabul edilebilir. Ve sanat eseri niteliğinde eserler ortaya koyabilir. Evet, ihtiyaç var. Öğrencinin bakış açısını her yönüyle geliştirebilecek teknolojik ve felsefik gereklilik değil zorunluluk olmalıdır (K. ÖÜ9)”. “Dijital teknolojinin ortaya çıkarttığı sanat fikrini sanat eseri olarak kabul edebiliriz. Ama içeriğinin, manifestosunun altında yatan fikrin izleyiciye yansıtılması konusunda dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dijital sanat eğitime gerek var ama bunun eğitimini verebilecek yetkinlikte eğitimci bulunması önem arz ediyor (K. ÖÜ2)”.

Dijital teknoloji ile üretilen eserlerinde hayal gücü ve özgür yaratıcılığa sahip olduğunu teknolojik alt yapı ile üretilmesinin değerini ve niteliğini kaybettirmedeğini geleneksel teknik ve yöntemlerin yanı sıra dijital teknolojinin de getirdiği sanat üsluplarının olduğunu, sanat alanına katkı sağladığını, sanatında çağa uyum sağlaması gerektiğini, sanatın ve sanatçının yenilikleri takip ederek alana katkı sağlaması gerektiğinin bir göstergesi olduğunu düşünmektedirler. Dijital teknolojinin getirdiği bir sanat türü olan dijital sanatında sanat eğitimi kurumlarında eğitiminin verilmesi gerektiğini ve gelişimin getirdiği bu yeni sanat türünün eğitime ihtiyaç duyulduğunu ve yaratıcılığı arttırabileceğini savunmuşlardır. Sanat eğitimi kurumlarında dijital sanat eğitimi ihtiyacı ile ilgili verilere baktığımızda sanat ve dijital teknolojinin ayrılmaz bir bütün olduğunu düşünen %0.51 (3) öğretim elemanı, dijital sanatın bireylere artı değer katacağını düşünen %.051 (3) öğretim elemanı varken geleneksel tekniklerin yanı sıra dijital eğitiminde öğrencilere yarar sağlayacağını ve yaratıcılıklarını destekleyeceğini düşünen %0,68 (4) öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili öğretim elemanlarının %0.51 (3)’lük bir kısmından da farklı görüşler belirtirken yorum yapmayan ve ankete katılmayan 4 öğretim elemanı da bulunmaktadır. Fakat verilere baktığımızda dijital teknolojinin ortaya çıkardığı sanat türü olan dijital sanatın sanat eğitimi kurumlarında eğitiminin verilmesi gerektiği ve dijital teknoloji ile üretilen eserlerin de sanat eseri olarak görülebileceği, dijital sanat eğitiminin öğrencilerin yaratıcılık alanlarını genişleteceğini ve yarar sağlayacağını düşünen öğretim elemanları daha fazla olup K. ÖÜ1 görüşlerini şu yorumuyla desteklemiştir. *“Kurumlarda dijital sanat eğitime ihtiyaç vardır. Dijitalleşen dünyada sanat alanında da büyük gelişmeler yaşanırken takip*

etmek zorunluluk haline gelmiştir. Özgünlük açısından var olan yaratıcılık dijital sanatlarda da ortaya çıkabilir (K. ÖÜ1)” şeklindedir. Öğretim elemanlarının belirttikleri üzere çağın bizlere getirdiği dijitalleşmeyi yok sayamayız ve dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yenilikleri de kabul etmeliyiz. Dijital teknolojinin sanat alanına getirdiği yeni sanat üsluplarını kabul ederek kendimizi geliştirmeli ve yeni sanat türlerini takip etmeliyiz. Dijitalleşmeden etkilenen eserleri incelemeli geleneksel sanatlar ile arasındaki bağı ve gelişimi incelemeliyiz. Unutmamalıyız ki dijital alanda üretilen sanat eserleri de sanatsal niteliğe ve anlama sahiptir. Dijital alanda üretilmiş olması sanat eserini basitleştirmemektedir. Dijital teknoloji kullanılarak üretilen sanat eserlerinde bir niteliği ve anlamsal boyutu vardır. Dijitalleşmenin üretimi ve sanat eserinin değerini körelteceğini düşünen kesimin aksine sanat eğitimcileri, sanatçılar dijitalleşmenin sanata katkı sağladığını ve sanatı desteklediğini fakat sanat eğitimi alanında dijital sanat eğitiminde eksikliklerin olduğunu, sanat eğitimi kurumlarının dijital sanat eğitimi verilmesinde yetersiz olduğunu ve dijital sanat eğitimi için düzenlenmesi gerektiğini yorumları ile öne sürmüşlerdir. Bu durumu E. ÖÜ6 şu şekilde ifade etmiştir. *” Yaşadığımız çağın gerekliliği olarak elbette ki bu sanat türlerini reddedemeyiz. Önemli olan bu sanat türlerini doğru bir biçimde anlamak ve kullanmaktır. Günümüzde sanat ve sanat eseri kavramları çok kolay kullanıldığı için bu soruyu daha detaylı cevaplamak gerekmektedir. Ama genel yönleriyle bir anlatım ve ifade biçimi olarak kabul edebiliriz elbette. Dijital sanat eğitimi spesifik bir alan derinlemesine bir eğitimi ancak Güzel Sanatlar Fakültelerinde verilebilir. Fakat sanat eğitimi fakültelerinde de genel hatlarıyla işlenmelidir (E. ÖÜ6)”* şeklinde ifade etmişlerdir.

5.1.2. Bulunduğunuz eğitim kurumu dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli donanımına sahip mi? Dijital teknolojilerin sanat eğitiminde kullanılması durumunda sizce öğrencileri nasıl etkiler olumlu ve olumsuz yönleriyle açıklayınız? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar

Öğretim Elemanlarının Bulunduğunuz Eğitim Kurumu Dijital Teknolojiye Yönelik Eser Üretmek İçin Yeterli Donanıma Sahip Mi? Dijital Teknolojilerin Sanat Eğitiminde Kullanılması Durumunda Sizce Öğrencileri Nasıl Etkiler Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Açıklayınız. Sorusuna verdiği cevaplara baktığımızda büyük bir kısmı bulundukları kurumun dijital sanat üretimi için yeterli donanıma sahip olmadığını düşünen %2.04 (12) öğretim elemanı bulunurken, üretim durumuna göre kurumlarının dijital teknoloji desteği sağlayacağını düşünen %0.17 (1) öğretim elemanı olduğu görülmektedir. Bu da bize öğretim elemanlarının %2.04’ünün kurumlarında dijital teknoloji üretimi için yeterli alt yapının olmadığını göstermektedir. Bu sonuçların yanı sıra eğitim kurumlarında teknolojik

yeterliliği yeterli seviyede bulan %0.17 (1) öğretim elemanı varken bu soruya yorum yapmayan %0.34 (2) ve ankete katılmayan 1 öğretim elemanının de bulunduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir. Bu da bize öğretim elemanlarının eğitim alanlarında dijital teknoloji üretimi için yeterli altyapı olmamasını eksik olarak gördüklerini göstermektedir. Eğitim kurumlarında dijital teknolojiye yönelik üretim yapılabilmesinin öğrencilerin gelişimleri için yararlı olacağını düşünen öğretim elemanlarının dijital teknolojilerin sanat eğitiminde kullanılması durumunda öğrencileri nasıl etkilediği sorusuna verdiği cevaplara baktığımızda öğretim elemanlarının %1.36 (8)'sının dijital teknolojinin sanat eğitiminde kullanılmasının öğrencilere farklı bakış açısı kazandıracağını düşünürken, %0.17 (1)'si de teknoloji doğru kullanılmazsa yaratıcılığı olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir. Genele baktığımızda öğretim elemanlarının %1.36'lık kısmının dijital teknolojinin sanat eğitimini olumlu etkilediğini düşündüğünü görmekteyiz. Bu görüşlerin yanı sıra farklı görüşlere sahip %1.02 (6)'i öğretim elemanı görüş belirtmeyen %0.34 (2) öğretim elemanı da bulunmaktadır. Bu görüşler bize dijital sanat üretimi ve dijital sanat eğitimi için fakültelerin alt yapı olarak yetersiz olduğu ve sanat eğitimi öğrencileri için dijital teknolojinin kullanımının önemli olduğunu göstermektedir.

Öğretim elemanlarının görüşlerini dikkate alarak yaptığımız analizler sonucunda sanat eğitimi fakültelerinin dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli alt yapıya sahip olmaması ve dijital teknolojinin sanat eğitiminde kullanılması durumunda sanat eğitimi öğrencilerini nasıl etkileyeceğini hakkında elde edilen analizlere destek olarak K. ÖÜ10 şöyle demiştir: *“Bulduğumuz kurumun dijital sanat üretimi için uygun donanıma sahip olduğunu düşünmüyorum. Daha fazla üzerine düşülmesini ve hak ettiği ilgiyi görmesi gerekiyor. Günümüz teknolojik şartları göz önünde bulundurduğumuzda öğrencilerin teknolojik imkânlarla daha etkili verimli ve yaratıcı işler ortaya çıkaracağı kaçınılmazdır. Olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum. Öğretim elemanlarının gerekli bilinci oluşturacaklarını düşünüyorum (K. ÖÜ10)”. Başka bir öğretim elemanı olan E. ÖÜ7 ise görüşlerini şu şekilde aktarmıştır. “Ders verdiğim derslikte böyle bir donanımımız yok, olması öğrencileri gelişen teknolojik ve dijital teknikleri kendi çalışmalarında kullanmaları açısından faydalı olacaktır (E. ÖÜ7)” demiştir. Sanat eğitimcileri bulundukları kurumlarda dijital teknolojik alt yapının olmadığını ve donanım eksikliğinin dijital sanat üretimi yapılmasını engellediğini de görüşlerinde belirtmişlerdir. Sanat eğitimi fakültelerinin dijital sanat üretimi için yeterli alana ve donanıma sahip olmaması hem öğretim elemanları hem de sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat alanında kendilerini geliştirememesine neden*

olmaktadır. Dijital teknolojinin sanat eğitimi kurumlarında eksikliğinin olmasının öğrencilerin gelişimi açısından olumsuzluklara neden olacağı gibi dijital sanat alt yapısının okullarda yeterli düzeye getirilmesinin de öğrenciler için olumlu etkiler sağlayacağını belirtmişlerdir. Bununla ilgili görüşlerini E. ÖÜ6 şu şekilde belirtmiştir.

“Dijital teknolojinin sanat eğitiminde kullanılması öğrencilerin çağın teknolojisine entegre olmasını ve teknolojinin sınırlarını görmelerini sağlamaktadır. Geleneksel sanat eğitimi ile dijital teknolojinin entegre olduğu sanat eğitimi arasındaki farkı anlar. İnteraktif ve yaratıcı bir eğitim sürecini aralar fakat geleneksel (temel) sanat eğitimi bir kenara atarak bu süreci yaşarsa duygudan yoksun, sığ bir teknolojik meta üretmekten öteye gitmez (E. ÖÜ6)”. Bu görüş sanat eğitimi öğrencilerinin gelişimi ve yaşadıkları çağa uyum sağlamaları için dijital teknolojinin sanat eğitimi derslerinde kullanılmasının olumlu sonuçlar doğuracağı düşüncesinin desteklendiğini göstermektedir. Dijital teknoloji kullanımı sayesinde oluşan sanat türlerini, modern sanat ve geleneksel sanat arasındaki farkları daha iyi gözlemleyerek öğrencilerin kendi sanat dilini oluşturabileceklerdir. Olumlu sonuçlarının yanı sıra dijital teknolojiyi bilinçsizce yaratıcılıklarını körelterek kullanırlarsa da olumsuz sonuçlar doğurabileceklerini dile getirilmiştir. Dijital teknoloji ile ürettikleri sanat eserlerinde duygularını ve sanatın temel kurallarını kullanmazlarsa ürettikleri eserlerin dijital dünyanın bir parçasını olacağını ve özgünlüklerini kaybettireceği de öğretim elemanları tarafından belirtilmiştir. Dijital teknolojinin sanat üretiminde kullanılmasının olumlu sonuçları olarak dijital teknoloji ile üretim yapan öğrencilerin geleceğin teknolojisine uyum sağlayacağını dile getirmiş. Bunun için sanat eğitimi kurumlarında dijital teknoloji alt yapısının geliştirilmesi, sanat eğitimi programlarının dijital sanat eğitimi gözetilerek yeniden yapılandırılması, öğrencilerin dijital sanat üretimi için desteklenmesi gerektiği de görülmektedir. Bütün bunların yanı sıra sanat eğitimi dersi veren sanat eğitimcileri olarak kendilerini de geliştirmeleri, dijital teknoloji ile sanat üretimi eğitimi için verecekleri eğitimleri güncellemeleri gerektiğini sanat eğitimi atölyelerinin ve fakültelerinin dijital teknoloji eğitimini desteklemek için bilgi ve donanımına sahip olmaları gerektiğini de öneri olarak sunmuşlardır.

5.1.3. Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirmekte olduğumuzu düşünürsek, dijital sanat eğitiminin sizce onların geleceklerine etkileri neler olur. Dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabilir? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar

Öğretim elemanlarının *Geleceğin Sanat Eğitimcilerini ve Sanatçılarını Yetiştirmekte Olduğumuzu Düşünürsek, Dijital Sanat Eğitiminin Sizce Onların Geleceklerine Etkileri Neler Olur. Dijital Sanat Eğitimi Geliştirmek İstersek Neler Yapılabilir.* Sorusuna dair görüşlerini incelediğimizde, teknolojinin çağın gerçeği olduğunu ve önemli olduğunu düşünen %0.34 (2) öğretim elemanı varken, dijital sanat eğitiminin doğru bir şekilde verilmesi sonucu hayatımızın önemli bir alanı olacağını düşünen geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirdiklerini göz önünde bulundurduklarında, dijital sanat eğitiminin öğrencilerin sanat hayatlarında olumlu sonuçlar doğuracağını düşünen %0.51 (3) öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu da bize teknolojinin kabul edildiği fakat doğru bir eğitim ve kullanım ile alana destek sağlayacağını düşüldüğünü göstermektedir. Bu görüşlerin yanı sıra dijital sanat eğitimi için olumlu olduğu gibi olumsuz etkileri olabileceğini de düşünen %0.17 (1) öğretim elemanı bulunmaktadır. Farklı görüşler bir alanın gelişmesi ve sorunların görülmesi için önemlidir. Dijital sanat eğitimi için yorumsuz kalan %0,85 (5), farklı görüş belirten ise %1.25 (6) öğretim elemanı bulunmaktadır. Dijital sanat eğitiminin öğrencilerin geleceklerini olumlu yönde etkileyeceğini düşünen öğretim elemanları gelişmekte olan çağa, sanatın da uyum sağlaması gerektiğini ve sanat eğitimi öğrencilerinin bu gelişimin bir parçası olduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının, dijital sanatı desteklediğini ve dijital teknoloji eğitiminin sanat eğitimi öğrencilerinin geleceklerini ve sanat üretimlerini olumlu etkileyeceğini düşündüklerini de görmekteyiz ve söyleyebiliriz. Fakat bunların yanı sıra farklı görüşleri de dikkate almalıyız.

Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçılarını yetiştirmekte olan, dijital sanat eğitiminin öğrencilerin sanatsal geleceklerine olumlu etkileri olacağını destekleyen sanat eğitimcileri düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir. E. ÖÜ7 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir. “*Modern sanat eğitiminde geleneksel bakışla birlikte dijital tekniklerin kullanılması öğrencilerin gelişimine pozitif etkileri olur. Dijital olanakların getirdiği görsel ve teknik zenginlik fikirlerini daha iyi anlatmalarına yardımcı olacaktır. Bu konuyla ilgili ekipman ve programların gelişen dünyayla eşdeğer olarak kullanılmasının, öğrencilerin gelişimi için gerekli olduğunu düşünüyorum (E. ÖÜ7)*”. Farklı bir diğer görüş olan E. ÖÜ6’da görüşünü şu şekilde ifade etmiştir. “*Eğer dijital teknolojileri temel sanat eğitimiyle doğru bir şekilde kullanırsak öğrenciler her iki disiplinin de etkisiyle çağını yakalamış güçlü ve yaratıcı bir*

sanatçı ya da sanat eğitimcisi olur. Sürekli gelişime açık olur. Yenilenme kaygısı içinde olur. Kesinlikle tam donanımlı atölye şartlarına ve bu alanda eğitim verebilecek donanıma sahip, alanının uzmanları tarafından bu eğitim verilmelidir. Ayrıca sanatçı ve eğitim kurumları arasında güçlü bağlar olmalıdır (E. ÖÜ6)”. Öğretim elemanlarının görüşlerine baktığımızda dijital sanat eğitiminin faydalı olacağı fakat eğitim ile desteklenmesi gerektiği görülmektedir.

Sanat eğitimcileri geliştirmekte olan çağda dijital sanat ile etkileşim halinde olan yeni sanatçı ve sanat eğitimcisi adaylarının, kendilerini geliştirerek yaratıcılıklarını, teknik-yöntemlerini ve en önemlisi yenilikleri takip etme gereksinimi duyarak kendilerini geliştirmeleri gerektiğinin de önemine görüşlerinde değinmiştir. Öğretim elemanları sanat eğitimlerinde dijital sanat eğitimi alan öğrencilerin geleneksel sanat, geleneksel teknik-yöntemlerle dijital sanatı ve dijital teknolojiyi harmanlayarak sanat eğitimi ve sanat açısından yenilikçi ve teşvik edici olabileceğini de görüşlerinde belirtmişlerdir.

Dijital sanat eğitiminin geleceğin sanatçıları ve sanat eğitimcileri için önemli olduğunu savunan Öğretim elemanlarının dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabileceği ile ilgili düşüncelerine öğretim elemanlarından K. ÖÜ9 ve K. ÖÜ10 şöyle ifade etmiştir.

“... Dijital sanat eğitiminin gelişimi öncelikle bu konuya çok hâkim öğretmenlerin anabilim dalımıza alınmasıyla başlar. Sonrası gelir zaten diye düşünüyorum (K. ÖÜ9)”. “Dijital, sanat eğitimi geliştirmek için gerekli hassasiyeti öğretim elemanlarının göstermesi gerektiğine inanıyorum. Son 10 yılda gelişen teknolojinin hızı göz önüne alınırsa geleceğin teknolojisi sanatın ve hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelecektir. Öğrencilere gerekli bilinci oluşturup, teknolojinin imkânlarını kullanabilmeleri için gerekli teşvikin yapılması gerekmektedir (K. ÖÜ10)”.

Dijital sanatın önemi ve sanatın bir parçası olduğu göz önüne alındığında sanat eğitimcileri ile yapılan görüşmeler göstermiştir ki dijital sanat eğitimi için dijital teknolojik alt yapının ve dijital sanat eğitimi verecek öğretim elemanının önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca dijital sanat eğitimi olanaklarının geliştirilmesi, sanat eğitimi alanında teknoloji kullanımına ve sanat eğitimi derslerinde dijital teknolojinin verimli bir şekilde kullanılması da olumlu görüşlerdendir. Diğer bir yandan dijital sanat eğitiminin verimli ve etkin bir

şekilde yapılması, dijital sanat eğitiminin alanının da uzman kişiler tarafından verilmesinin önemli olduğu da görülmektedir.

Bütün bunların yanı sıra dijital sanat eğitiminin önemli olduğunu ve sanat eğitimi programlarında dijital sanatın yer almasının öğrencilerin gelişimi için önemli olduğunu belirterek dijital sanat eğitimi geliştirmek için öncelikle sanat eğitimi fakültelerinin dijital sanat alanında hâkim öğretim elemanlarının alınması gerektiğini belirtilmiştir. Dijital sanat eğitiminin gelişiminin önemli olduğu ve bunun içinde sanat eğitimcilerinin gerekli özeni ve önemi göstermeleri gerektiği dijital sanat eğitimi desteklemek için dijital sanat eğitimi alanında bilgi ve donanıma sahip öğretim elemanlarının sanat eğitimi kurumlarında olmaları gerektiğinin önemi vurgulanmış ve önerisi sunulmuştur.

5.1.4. Sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımlar yaratıcılığımızı destekler mi yoksa köreltir mi? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar

Sanat eğitimi öğrencilerinin *Sanat Eğitiminde Yeteneklerimizi Ortaya Koymak, Yaratıcılığımızı Desteklemek Üzere Kullanılması Düşünülen Yeni Teknolojik Donanımlar Yaratıcılığımızı Destekler Mi Yoksa Köreltir Mi? Sorusuna verdikleri cevapları incelediğimizde* yaratıcılığı destekleyeceğini düşünen %38,4 (48) öğrenci varken diğer bir düşünce olan kullanımına göre değişeceğini görüşünü belirten %11,2 (14) öğrenci bulunmaktadır. Bu da sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek için kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımların yaratıcılıklarını destekleyeceğini düşündüklerini göstermektedir. Diğer bir görüş olan yaratıcılığı desteklemeyeceğini düşünen %4 (5), kullanım alanına göre değişeceğini düşünen %2,4 (3) sanat eğitimi öğrencisi de bulunmaktadır. Bu görüşlerin yanı sıra farklı görüşleri olan %5,6 (7) öğrenci bulunurken, teknoloji ve sanatın ayrılması gerektiğini düşünen ve teknolojinin sanatı körelteceğini de düşünen toplamda %2,4 (3) öğrencide bulunmaktadır. Bütün bu görüşler gösteriyor ki öğrenciler için teknolojik yenilikler alanları için yarar ve yaratıcılıkları için fayda sağlayacaktır. Bu da bize sanat eğitimi öğrencilerinin teknolojik donanımların yaratıcılığı desteleyeceği ile ilgili gelişimin var olduğu bir yüzyılda yaşamakta olduğumuzu ve çağın getirdiği teknolojik gelişmelerin hayatımızın her alanında kullanıldığı gibi sanat üretiminde de kullanılması gerektiğinin bilincinde olduklarının da farkında olduğu da göstermektedir. Sanat eğitimi öğrencilerinin görüşlerini destekleyici yönde bir yorum olarak K. Ö50 şöyle demiştir. “Yeni teknolojik donanımlarla ürünler ortaya koymanın

yaratıcılığımızı destekler yönde olduğunu düşünüyorum, çünkü gelişmekte olan bir yüzyılda yaşıyoruz ve çağın gerekliliği ile teknoloji hayatımızın her alanına yansıyor ve bunu sanat ortamında da kullanmanın gerekli olduğunu düşünüyorum (K. Ö50)”. Benzer şekilde E. Ö15 ise sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımların yaratıcılıklarını desteklediği hakkında düşüncelerini “Yaratıcılığımızı etkiler şu nedenle etkiler bilgi ve donanım açısından işimizi kolaylaştırdığını düşünüyorum. Yeni fikirler yeni düşünceler, geniş bir perspektif bakış açısı oluşturmamıza neden oluyor ben yararlı olduğunu düşünüyorum (E. Ö15)”. ifadesi ile teknolojik donanımların yaratıcılığı desteklediğini ve sanatsal bakış açısını değiştirdiğini belirtmiştir.

Öğrenciler teknolojik donanımların yaratıcılığı destekleyeceğini, sanat eğitiminde dijital teknolojinin kullanılması gerektiğini, sanat üretimlerini, teknolojinin sanat eğitimi içinde yer almasının gerekliliğini, teknolojik donanımların yeteneklerini destekleyeceğini, sanat üretimlerinde farklı bakış açılarına sahip olmaları ile ilgili farkındalık kazanabileceklerini görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerine göre teknolojinin gelişmesi ve kullanılması yeni sanat eserleri ortaya koyarken yaratıcılıkları için yardımcı olabilmektedir. Bunun yanı sıra alan içerisinde herkesin ulaşabileceği bir bilgi ve görüntü için ulaşılabilirliği yeni birçok tasarımla karşılaşmak, yeni fikirler, farklı ifadeler görmenin üretime ve gelişime katkı sağlayacağını dile getirmişlerdir. Teknolojik donanımların yaratıcılığı destekleyeceğini savundukları gibi sanatın birçok alanında daha olgun ve nitelikli, kalıcı eserler ortaya koymada rol oynayabileceğini bunun yanı sıra körelteceğini de düşündüklerini beyan etmişlerdir.

E. Ö14 ve K. Ö34 konu ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir. E. Ö14 *“Yani şöyle teknolojik alanın yaratıcılığı besleyeceğini düşünüyorum çünkü alan içerisinde herkesin ulaşabileceği bir bilgi var, görüntü var bunların değerlendirilerek teknolojinin faydalı kullanılacağını düşünüyorum (E. Ö14)”. Bu durumun tersi bir sonuç olarak ise K. Ö34” Hem destekler hem köreltir diyebiliriz. Teknolojik donanımlar kişinin hayal gücünü destekler ve hızlı bilgiye ulaşmaktan dolayı yaratım sürecini hızlandırır fakat bir yandan da köreltir çünkü insanların fikirlerini inceledikçe kişinin kendi hayal gücü azalır ve taklit etmeye başlar (K. Ö34)”.*

Görüşleri ile sanat eğitimi öğrencilerinin yeni teknolojinin yaratıcılıklarını desteklemenin yanı sıra farklı ve zıttı bir görüş olarak teknolojinin sağladığı ulaşılabilir

ortam sayesinde, hayal güçlerinin ve özgür yaratıcılıklarının körelebileceğini belirtmiş, teknolojik donanımların yaratıcılığı köreltip taklit etmeyi arttıracakları düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun bir sonucu olarak, taklit etme düşüncesi ve yaratıcılığın körelmesi teknoloji yaratıcılıklarını her ne kadar destekleyeceklerini düşünseler de öğrencilerin ortak görüşü olarak görülmektedir. Teknolojik donanımların yaratıcılığı köreltmesindeki en önemli etkenin taklit etme olduğunu düşünen öğrencilerden K. Ö31 *“Eğer teknolojik donanımları bağımsız kullanırsak destekler fakat bir yerlerden alıntı yaparak taklit yöntemi kullanırsak köreltir. Sanat eserinin olabildiğince içinde olmalıyız. Sadece teknolojik açıdan kendimizi geliştirmek doğru olmaz. Geleneksel sanatlarında bize katacağı şeyler oldukça fazladır (K. Ö31)”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğrencilerin bahsettiği taklit etme durumu, araştırmacının da dikkatini çekmiştir. Öğrencilerin düşünceleri kontrol edildiğinde gerçekten sayıca fazla kişinin sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımıza destek sağlamak üzere teknolojik donanımların kullanılması gerektiğinin desteklediği görülmüştür. Teknolojik donanımların yaratıcılığı körelteceğini düşünen kesimin ise teknolojinin verimli ve doğru bir şekilde kullanıldığında yaratıcılığı destekleyeceğini fakat fikir alışverişi sonucunda taklit etmeden kaçılması gerektiğini, teknolojinin doğru ve duyarlı bir şekilde kullanıldığında gelişimin sanat alanı ve sanatçı için önemli olduğu düşüncesinde bulunduğu görülmüştür. Bu durumu K. Ö15 *“Her dönem yeni bir sanat akımının içinde bulunmamızın sebebinin bilginin paylaşarak çoğalan bir şey olduğunu düşündüğümünden her gelişimin sanatı etkilemesi gerektiğini düşünüyorum. Sanatın amacı dönemsel mesajlar vermektir. Teknoloji dönemimizin bir parçası. Bir dönemin etkisini sindirmeyen sanatçı döneminden geri kalmış demektir (K. Ö15)”*. Şeklinde açıklamıştır.

5.1.5. Sanat eğitimde dijital sanat ürünleri üretmek için yeterli donanım (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip misiniz? okuduğunuz anabilim dalı dijital eser üretmek için yeterli donanım sahip mi? dijital sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik neler yapılması gerekir? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar

Sanat eğitimi öğrencilerinin Sanat Eğitimde Dijital Sanat Ürünleri Üretmek İçin Yeterli Donanım (Program Bilgisine, Malzemeye, Düşünsel Alt Yapıya Gibi) Sahip Misiniz? Okuduğunuz Anabilim Dalı Dijital Eser Üretmek İçin Yeterli Donanım Sahip Mi? Dijital Sanat Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Neler Yapılması Gerekir? Sorusuna verdiği cevaplara baktığımızda sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eseri üretmek için yeterli

donanıma sahip olmadığını düşünen %23,2 (29) öğrenci varken, tam olarak yeterli donanıma sahip olduğunu düşünmeyen öğrencilerin ise %14,4 (18) olduğunu görülmektedir. Buda sanat eğitimi öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun görüşüne göre sanat eğitiminde dijital sanat ürünleri üretmek için yeterli donanıma ve bilgiye sahip olmadıkları bunun yanı sıra kendine yetecek kadar donanım bilgisine sahip öğrencilerinde aralarında olduğu %12 (15) görülmektedir. Bu görüşler bize göstermektedir ki dijital sanat üretimi için yeterli donanıma sahip olmayan öğrenciler, öğretmen adayı olarak dijital sanat, dijital teknoloji kullanımı ve dijital sanat üretimine ilişkin eğitim almaları gerektiği konusunda hem fikirlerdir. Bu ortak fikirlerin yanı sıra konu ile ilgili farklı fikirleri olan öğrenciler %1,6 (2) ve bu soruya yorum yapmayan 26 öğrenci bulunmaktadır. Bu sorunun yanı sıra eğitim gördükleri okullarda dijital eser üretebilmek için yeterli donanımın olup olmadığını sorduğumuzda ise bölümlerinin yeterli donanıma sahip olmadığını %39,2 (49)'i sanat eğitimi öğrencisi belirtmiştir. Farklı bir görüş olan dijital donanım noktasında bölümlerinin daha iyi olabileceğini belirten %4,8 (6) öğrenci olduğunu görülmektedir. Bu görüşlerin yanı sıra farklı görüşleri olan %3,2 (4) ve yorum yapmayan 21 sanat eğitimi öğrencilerinin de olduğu görülmüştür. Genel analize baktığımızda ise sanat eğitimi öğrencilerinin anasanat dallarının sanatsal gelişimlerini destekleme açısından yeterli donanıma sahip olmadığı ve bunun gerekliliği içinde destek verilmediğini dile getirdikleri söylenebilmektedir. Ve beraberinde dijital sanat üretimini yapabilmek için yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını, kendilerini geliştirip dijital sanat üretimine hiç yönelmediklerini belirterek öz eleştiride yapmışlardır.

Dijital sanat üretimi ve dijital teknoloji kullanımına yönelik sanat eğitimi dersleri almadıklarını ve alanlarının yetersiz olduğunu E. Ö8 şöyle ifade etmiştir. *“Atölyelerimizde yeterli yapıda teknolojik materyal yok bu da dijital eser üretmemiz için olanakların olmamasına neden oluyor. Gelişimin devam ettiğini kabul ederek eğitimleri ve eğitim alanlarını ona göre düzenlemek gerekmektedir (E. Ö8)”*. Başka bir görüşte ise K. Ö13 dijital teknoloji yeterliliği ve dijital sanat üretimi şu şekilde ifade etmiştir. *“Okuduğum ana bilim dalı dijital eser üretmek için elbette yeterli donanıma sahip değil sanat eğitiminde dijital sanat ürünleri üretmek için bu sebepten dolayı yeterli donanıma sahip olduğumu söyleyemem. Dijital sanat eğitiminin geliştirilmesi için evrensel gelişimleri öğretmenlerin takip etmeleri gerekir ve uygun ortamı oluşturarak uygulamaları geliştirmeleri gerekir (K. Ö13)”*.

Öğrencilerin dijital sanat üretimi ve dijital sanat üretimi alanına erişim konusunda sıkıntı yaşadıklarını, bu yüzden dijital sanat üretimi konusunda yetersiz olduklarını, sanat eğitmenlerinin de dijital sanata yönelik eksikleri olduğunu düşündükleri gözlemlenmiştir. Sanat eğitimi okullarında ve ana sanat dallarında alan gözetmeksizin, her alanın dijital teknoloji ve dijital sanat bilgisine sahip olmaları gerektiğini K. Ö14 ve K. Ö50 aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Dijital ürünler üretmek için yeterli alt yapıya sahip değilim. Bilgisayar programı kullanmayı bilmiyorum. Bu yüzden çalışmalarında kullanamıyorum. Bunun eksiliğini ara ara hissediyorum aslında. Anasanat gözetmeksizin, her öğrenciye belli temel program eğitimi verilebilir. Ben heykel ve baskı dersleri almıştım bu yüzden hiç program, bilgisayar gibi yöntem-teknikler kullanmadım (K. Ö14)”.

“Dijital sanat eserleri üretecek donanıma sahip değilim. Çünkü aldığım anasanat resimdi bunun yanında özgün baskı resmini de almıştım. Özgün baskıda da geleneksel yöntemlerle çizimler yapmıştık. Ve mezun olduğum okulun grafik alanına ait derinlemesine eğitim veren bir programı yoktu (K. Ö50)”.

Öğrenciler dijital sanat üretimine ilişkin alt yapılarının olmadığını sadece dijital eğitim gerektiren ana sanatların değil tüm ana sanat dallarının dijital sanat eğitimi ve dijital teknoloji eğitimi alması gerektiğini belirtmiştir. Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat dersinin zorunlu statüde açılması, ders saatinin olması, dijital sanat üretimi ve dijital sanat atölyelerinin olması gerektiği gibi görüşlerin üzerinde durmuşlardır. Dijital sanat üretimi yapamamalarının okullarında dijital gelişim konusunda yeterli alt yapının ve donanımın olmamasının ve yaşadıkları sıkıntıların sanat eğitimi alanına fakültelerde destek verilmemesi olduğunu dile getirmişlerdir.

Sanat eğitimi fakültelerinin dijital gelişim için yetersiz olduğu ile ilgili görüşler şu şekildedir. *“Okuduğum anabilim dalı dijital anlamda yeterli değildir. Dijital sanat eğitiminin geliştirilebilmesi için bu alanla ilgili farklı derslerin verilmesi ve bu anlamda çalışmaların fazlaca yapılması gerekir (K. Ö51)”.* *“Okulum dijital gelişim konusunda kesinlikle yetersiz kendi imkânlarımla gelişim göstermeye çalışıyorum. Zorunlu grafik, fotoğraf, bilgisayar tasarım programlarının olduğu dersler eklenmeli. Bir sanatçı kendini geliştiremiyorsa geleceği şekillendiremez (K. Ö15)”.*

Bu görüşler sanat eğitiminde dijital sanat ürünleri üretmek için yeterli donanım ve bilgiye sahip olunup olunmadığını, sanat eğitimi fakültelerinin dijital sanata ne kadar destek olduğunu özetlemektedir. Sanat eğitimi öğrencileri ellerindeki imkânlarla ve aldıkları eğitimlere bağlı olarak dijital sanat üretimi ve donanımı ile ilgili yaşadıkları sıkıntıların çözümü için farklı bir öneri sunmamışlardır. Dijital sanat üretimi için anabilim dallarının yeterli donanımına sahip olmadığını ve sanat eğitimi programlarında işlenen konuların dijital sanat içeriğine sahip olmadığını dile getirmişlerdir. Dijital sanat eğitimin yapılabilmesi için anabilim dallarının teknolojik alt yapıyı desteklemesi gerektiğini %10,4 (13), dijital sanat eğitimi için bütçe ayrılması gerektiği ve atölyeler yapılması gerektiğini dile getiren %6,4 (8) bu görüşlerin yanı sıra dijital sanatın sadece eğitim verilerek çözülebileceğini düşünen %12,8 (16) sanat eğitimi öğrencisi olduğu görülmektedir. Bu görüşlerin yanı sıra farklı görüşleri olan sanat eğitimi öğrencileri %7,2 (9) ve yorum yapmayan 34 öğrencide bulunmaktadır.

Tüm veriler ve görüşler incelendiğinde şunları söyleyebiliriz. Dijital teknolojiler, sanat eğitiminde giderek önemli bir yer edinmektedir. Bu gelişimle beraber sanat eğitimi programlarının da zamanı yakalaması ve gelişmesi, nitelik kazanması gerekmektedir. Sanat eğitimi okullarında ve anabilim dallarında özellikle sanat eğitimi derslerinin içeriklerinde yapılacak iyileştirmeler ve programa anabilim dalı ayırmaksızın eklenmesi, dijital sanat eğitimi dersleri aracılığı ile dijital sanatın dili ve dijital teknoloji kullanımının sanat eğitiminin içeriğine entegre edilmesi gerektiği öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Bununla beraber, sanat eğitimi fakültelerinde özellikle dijital teknoloji ve donanım konusunda sıkıntı yaşandığını, teknik alt yapının yetersiz olduğunu ve dijital sanat derslerinin işlenebilmesi için sanat eğitimi fakültelerinde altyapı sorunlarının giderilmesi, yeterli derslerin ve altyapının sağlanması, öğretim elemanlarının deneyim kazanmalarının önemli olduğu önerisi de öğrenciler tarafından beyan edilmiştir.

5.1.6. Okulu bitirdikten sonra sanatsal faaliyetlerinizde ve öğrencilerinizin sanat eğitiminde yaratıcılarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüp düşünmediğinizi nedenleri ile açıklayınız? sorusuna ilişkin görüşlere verilen sonuçlar

Sanat eğitimi öğrencilerinin Okulu Bitirdikten Sonra Sanatsal Faaliyetlerinizde ve Öğrencilerinizin Sanat Eğitiminde Yaratıcılarını Desteklemek İçin Teknolojik Gelişmelerden Yararlanmayı Düşünüp Düşünmediğinizi Nedenleri ile Açıklayınız. Sorusuna dair görüşlerini incelediğimizde sanat eğitimlerini tamamladıktan sonra sanat

faaliyetlerinde ve meslek hayatlarında öğrencilerin yaratıcılıklarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden faydalanmayı düşündükleri görülmektedir. Bu soru ile ilgili öğrenci görüşlerine baktığımızda çağın getirdiği yeniliklere uyum sağlamak adına teknolojiden yararlanmayı düşünen %12 (15), yaratıcılığı geliştireceğini düşündüğü için yararlanmayı planlayan %4,8 (6) öğrenci bulunurken kesin olarak yararlanmayı istediğini belirten %24,8 (31) sanat eğitimi bulunduğu görülmektedir. Gelişimin kabul edildiği, eğitimin her alanda temel alınması gerektiğinin bilincinde olup ve gelişimi takip edip hem sanat faaliyetlerinde hem de meslek hayatlarında öğrencilerinin yaratıcılıklarını ve bakış açılarını genişletmek için teknolojik gelişmelerden yararlanmanın önemli olduğunun desteklendiği görülmektedir. Teknolojik donanımlarının ve bilgi yeterliliklerinin olmamasına rağmen, kendilerini geliştirmek konusunda motive olarak, sanat üretimlerinde ve sanat öğretimlerinde uygulamak istediklerini dile getiren öğrencilerin aksine yaratıcılığı kısıtlayacağını düşündüğü için yararlanmamayı düşünen %2,4 (3) öğrencinin de olduğu görülmektedir. Bu düşüncenin yanı sıra belli bir seviyede yararlanmayı planlayan %3,2 (4), imkânlar elverirse kullanmayı planlayan %4 (5) öğrencilerde bulunmaktadır. Diğer bir yandan ise yorum yapmayan ve farklı görüşlere sahip toplamda %12,8 (16) sanat eğitimi öğrencisi de görülmektedir. Tüm bu görüşlere baktığımızda sanat eğitimi öğrencilerinin çoğunlukta bir kısmının teknolojiden meslek hayatlarında yararlanmayı düşündüklerini söyleyebiliriz.

Sanat eğitimi sürecini bitirdikten sonra, kendi sanat faaliyetlerinde ve meslek hayatlarında, öğrencilerine teknoloji destekli sanat eğitimi vermek ile ilgili düşüncelerini K. Ö51 şöyle ifade etmiştir. *“Teknolojik gelişmelerden kendi faaliyetlerimde faydalanmayı düşünüyorum. Hızla değişen dünya da bu açıdan her şeye ayak uydurmak gerekir. Güncel olan şeyleri kullanma arzumdandır dolayısı da teknolojiyi kullanmak istiyorum (K. Ö51)”*. Başka bir sanat eğitimi öğrencisi olan K. Ö52 ise sanat faaliyetlerinde ve meslek hayatında teknolojiden yararlanmak ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Düşünüyorum. Gelecek kuşakların düşüncelerini değiştirmeden onlara öğretmek ve bilgi vermek isterim. Çünkü teknoloji desteği ile çok boyutlu görürüz ve yeteneklerimizi farklı boyutlarla şekillendiririz (K. Ö52)”*.

Teknoloji, yapısı gereği disiplinlerarası özellikler taşımaktadır. Sanat eğitimi alan öğrencilerde teknolojinin getirdiklerini meslek hayatlarında öğrencilerine verecekleri ders içeriğinde kullanmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Sanat faaliyetlerinde ve öğrencilerinin

ders içeriklerinde teknolojinin faydalı olduğunu ve teknolojik gelişimin kabul edilip yeniliklere açık olunması gerektiğini vurgulamışlardır.

E. Ö28” Çağımızın getirdiği yenilikler takip edilmeli ve günümüzün gerektirdiklerini yapmalıyız. Nasıl ki Rönesans’ta gerçekçi resimler yapıldıysa çağımızda da dijital çalışmalar yapılmalı bizler güncel sanat yapmalıyız”. Diyerek görüşlerini belirtirken, E. Ö27’de *“Teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum. Çünkü bir şekilde hayatımızın içinde ve bunu kabullenmeliyiz. Teknolojinin daha çok kitleye hitap edebildiğini ve insanları etkilediğini düşünüyorum (E. Ö27)”.* Şeklinde görüşünü anlatmıştır.

Farklı görüşler sonucunda gelişim ve yenilik çağı içinde olduğumuzu ve gelişime uyum sağlamamız gerektiğini teknolojinin, sanata ve sanat eğitime entegre edilmesi gerektiğini, gelişen teknolojinin takip edilerek geleceğe aktarılmasının önemini görmekteyiz. Sanat eğitimcisi adayları olarak öğretim alanları ve sanat faaliyetleri alanlarında teknolojiden yararlanmaya yönelik çalışmalar yapmayı planladıklarını dile getirmiş. Süreç içerisinde sanat eseri üretim alanlarında ve öğretmenlik mesleklerinde, teknoloji kullanımı ile ilgili farklı bakış açıları olduğunu ve teknolojik gelişimi kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerine teknoloji destekli eğitim vermek istediklerini söylemiş. Teknolojiye hâkim, çağa uyum sağlayan bireyler yetiştirmek istediklerini beyan etmişlerdir.

İleride sanat kariyerlerinde ve meslek hayatlarında teknolojiden yararlanma konusundaki görüşlere baktığımızda sanat eğitimi öğrencilerinin genel yorumu K. Ö50’nin de belirttiği gibi şöyledir: *“Teknolojiden yararlanmayı düşünüyorum. Çünkü önceden belirttiğim gibi teknolojinin hâkim olduğu bir çağda teknolojiyi kullanmamak kişiyi ileri götürmez yerinde saydırır. Bu tarz bir şey olmaması için yeniliklere açık olup derslerde ve sanat eserlerinde kullanmalıyız (K. Ö50)”.* Bütün bu görüşlerin sonucunda, sanat eğitimlerini tamamlayan sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal faaliyetlerinde ve ileride meslek hayatlarında öğrencilerinin de sanat eğitiminde yaratıcılıklarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşündüklerini ve teknoloji kullanımını sanat eğitimi derslerinde desteklediklerini özetleyebiliriz. Gelişimin kabul edildiği çağda sanatta ve sanat eğitiminde teknolojik ilerlemeden kaçılmadan, alanın yapısına, ders içeriğine göre öğrencilerin düzeylerine uygun olarak teknolojiden yararlanılması gerektiği düşüncesinin desteklendiği görülmektedir.

Görüşleri alınan öğrenciler, düşündüklerini ifade ederek teknolojiyi sanat faaliyetlerinde, meslek hayatlarında, öğrencilerinin eğitimi için yararlı gördükleri ve kullanmayı düşündükleri mesajını vermişlerdir. Bu sonuç aynı zamanda mesleklerine ait gelişmeleri takip ettiklerini, gelişmelere heyecan duyduklarını ve bu konuda kendilerini geliştirmeye açık olduklarını göstermektedir. Ayrıca sanat üretimi faaliyetlerine ve sanat eğitimi verecekleri öğrencilere faydalı olmak için kendilerini geliştirip, gelişimleri ve yenilikleri takip ederek verecekleri eğitimi güncellemeleri, gerekli bilgi ve alt yapıya sahip olmaları gerektiğinin de önemini farkında olduklarını göstermektedir.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, nitel araştırma gözlemlerine ve nicel verilere dayanılarak incelenmiştir. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması uygulanış sırasına göre ele alınmıştır.

Araştırma sonunda yapılan testler sonucunda öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencilerinin cinsiyet ve kategorileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyleri ve kategorileri arasında ise öğretim elemanları ve öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı öğretim elemanlarının bilgi düzeyi ve tecrübe olarak daha yetkin olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeylerine göre bakıldığında öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi alanına olumlu etki sağladığını ve sanat eğitimi alanına entegre edilmesinin desteklendiği görülmektedir. Sanat eğitimi veren öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencilerinin neredeyse tamamı tarafından sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımı ile ilgili olumlu sonuçlar oluşturulurken az sayıda da olsa olumsuz sonuçlara rastlanmıştır. Yapılan araştırmada dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitimi derslerinde kullanılması ile ilgili az sayıda olsa fakültelerdeki alt yapı yetersizliği gibi olumsuz sonuçların da olması öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına karşı olan olumlu bakış açılarını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye’de bulunan sanat eğitimi fakültelerinin programlarına baktığımız da dijital sanat ve teknoloji adı altında tek bilinen ve teknolojinin kullanımının yoğun olduğu alan olarak grafik tasarım, özgün baskı ve fotoğrafçılık alanı görülmektedir. Fakültelerin programlarına baktığımız da ise sanat eğitimi fakültelerinin 2000’li yıllardan sonra bilgisayar teknolojisini gereklilik olarak

gördüklerini içinde bulunduğumuz çağda eğitim programlarında teknoloji eğitimi ve dijital sanat adı altında yeni yeni derslerin açıldığını görülmektedir. Fakat öğrencilerin bu dersleri seçemediği de ek bilgiler arasındadır.

Ancak araştırma sonucunda sanat eğitimi fakültelerinin ve sanat eğitimi programlarının dijital sanat eğitimi ve üretimi için yeterli alt yapıya sahip olmadığı ve fakültelerde dijital sanat eğitimi için alt yapı çalışmaları yapılmadığı görülmüştür. Fakültelerin eğitim programlarında teorik olarak dijital sanat ve teknoloji kullanımına dair derslerin olduğu görülse de bu derslerin eğitimlerinin verilebileceği fiziksel alt yapı olmadığı bakımından yeterli düzeyde olmadığı da bulgular sonucunda görülmektedir. Bu durum sanat eğitimi fakültelerinde verilen eğitim olanaklarının yeniden düzenlenmesi gerektiğini gösterdiği gibi sanat eğitimi fakültelerinin fiziki koşullarda yenilenme çalışmaları yapması gerektiğini göstermektedir. Sanat eğitimi müfredat programlarında dijital sanat ve teknoloji eğitiminin yeteri kadar yer bulmaması, bazı fakültelerin eğitim programlarında yer almasına rağmen dersi verebilecek Öğretim elemanlarının ve yeterli donanımın olmaması, müfredat içeriklerinin yapılandırılmaması, dijital sanat ve teknoloji eğitimi için uygun fiziki donanımların sağlanamaması, ders içeriğini uygulayacak sanat eğitimcilerinin olmaması sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımının amaçlarının gerçekleşmesini engellemektedir.

Uygulanamamasına rağmen sanat eğitimi bölümlerinin programlarında görülen fakat uygulanabilmesi için ortamın ve öğretim elemanının olmadığı dijital sanat ve teknoloji eğitimi derslerinin uygulanabilmesi yönünde yeni düzenlemeler ve öğretim elemanı alımları yapılmalıdır. Sanat eğitimi fakültelerine ve programlarına bakıldığında dijital sanat ve teknoloji kullanımının öneminin farkına varıldığı fakat alana özgü derslerin sadece görselde kaldığı, alt yapı eksikliği nedeniyle fakültelerin programlarında yer almadığı görülmektedir.

Avcı'nın (2015), Dijital Sanat Bağlamında Dijital Teknolojilerin Güzel Sanatlar Eğitimine Entegrasyonu çalışması sonucunda elde ettiği bulgular bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Avcı (2015), çalışmasında "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki derslerin içerikleri gözden geçirilerek bu yönde yeni hedef ve kazanımlar eklenmelidir. Türkiye'de sanat ve sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlara bakıldığında dijital teknolojiler ekseninde ilerleyen, alana özgü ders, bölüm ya da fakülte bulunmadığı görülmektedir. Geleceğin sanatçı ve sanat eğitimcilerinin kendilerini yetiştirebilmeleri için bu alanlara

yönelik ders, bölüm ve fakültelerin açılması gerekmektedir” sonucuna ulaşmıştır. Bu da bizim araştırmamızın desteklendiğini göstermektedir.

Terminolojik olarak dijital sanat bulunduğu konuma gelene kadar birçok isim almıştır. 1970’ler bilgisayar sanatı olarak duyulmaya başlayan dijital sanat süreç içerisinde ve günümüzde fakültelerde “Multi Media veya Yeni Medya” sanatı olarak da duyulmaktadır. Günümüzde daha çok yeni medya sanatı olarak fakültelerde ve üretim alanında görülmektedir. 20. yüzyılın sonlarına doğru dijital sanat içeriğine video, ses, film ve hybrid yapılarını almıştır. Bu yapıları içeriğine alması ile günümüzde yeni medya adını sahip olmuştur. Yeni Medya adı altında dijital sanatın içerisinde birçok alt sanat formları da oluşmuştur. “Dijital sanatın içinde, doğası dijital olan, internetin ve dijital yapının olanaklarını kullanan Dijital Sanat formları, örneğin Generative Art (Üretken Sanat), Net Art (Ağ Sanatı), Processing (İşleme Sanatı) gibi sanat formları sayılabilir” (Tuğal, 2018, s.115). Bu da dijital sanatın diğer sanat türleri gibi saklanabilir, sergilenebilir ve üretilebilir oluşunu göstermektedir. Dijital sanatın yapısında teknolojiden yararlanarak klasik sanat ürünleri üretilmesinde etkili olması da yer almaktadır. İçerisinde hem geleneksel hem de modern üretim türlerini barındırması ile melez bir sanat türü olmuştur.

Gelişim ve yeniliklerin var olduğu, içinde bulunduğumuz bu çağda yaratıcılığın, kişisel üretim alanlarının gelişmesini sağlayan dijital sanat ve teknoloji sanat eğitimi derslerinde önemli bir yere sahip olmalı, sanat eğitimcileri ve sanat eğitimi fakülteleri tarafından değer kazanmalıdır. Bu dönem kafamızı teknolojiden kaldıramadığımız bir çağdır. Gelişmekte olan ve hız kazanan teknolojik gelişmelerin takibini yapmak kolay olmasa da her bir yeniliği takip etmesi gereken sanatçı için gelişim önemlidir. Bir neslin sadece maddi ve ticari kaygılar ile ürettiği teknolojik yapı ve donanımlar, günümüzdeki nesil, yeni kuşak için sanatsal bir ortam olarak yeniden keşfedilmektedir.

Teknolojinin kullanımı, kullananın bilgisine göre çeşitlilik ve gelişim kazanıp dijital sanatçılar için birçok imkânda sunmaktadır. Dijital sanat ve teknolojinin sanat eğitiminde yer alması, değer kazanması, desteklenmesi için bilimsel araştırma çalışmalarına önem verilmeli ve sanat eğitimi alanı için teknolojinin gerekliliği bilimsel olarak kanıtlanmalıdır. Teknoloji destekli eğitimin öğrenciler için kolaylık sağladığı bilinmektedir. Uygulama anlamında birçok problemi teknolojik donanımlar üzerinden çözebileceğimiz gibi eserlerimizin baskılarını alabilir, eseri tamamlamadan önce güzel bir taslak çalışması yapabilir, en güzel halini izleyici ile buluşturabiliriz.

Endüstrinin gelişmesi ile başlayan teknoloji dönemi tüm dünyayı ve tüm alanları etkilemiştir. Bu gelişim ile beraber artık klasik dönem ve modern dönem ayrımı başlamıştır. Teknik anlamında klasik dönemde yaşanan sıkıntılar teknolojinin sanat alanına gelişi ile artık yaşanmamaktadır. Teknolojinin getirdiği imkânlarla sanatçılar artık yaratıcılıklarının ve özgünlüklerinin üzerinde durabilir ve teknik anlamda sıkıntılarına çözüm üretebilme imkânına sahiptirler.

Fotoğraf makinesinin ortaya çıkması ile beraber sanat alanı artık keskin bir boyuta geçmeye başlamış günümüze kadar gelmiştir. “Günümüzde kendi içinde gerçek yaşamdan farklı bir dünya olan dijital ortam ile birlikte küresel anlamda sarmalanan 21. yüzyıl insanı için bilgi, konum, hız ve zaman kavramları geçmiş yüzyıllara göre önemli ölçüde anlam değiştirmiştir. Bilim, endüstri, sağlık, sanat, tasarım, eğitim, finans, haberleşme, eğlence, basın-yayın gibi birçok alanla birlikte günlük yaşam dijital kültürün bir parçası olmuştur” (Tuğal, 2018, s.16). Empresyonistlerin endüstriden etkilenip yararlanmasıyla başlayan bu modern dönem tarih boyunca devam etmiş ve evrensel olmaya başlamıştır. Bu serüven başlangıcından itibaren bütün sanat dallarını etkilemiş ve kendini göstermiştir. Zaman içinde devreye bilim ve tekniğin girmesi sanat alanı için yeni üretim alanları ve kapıları aralamıştır. Empresyonizm ’de kendini göstermeye başlayan teknik ve teknolojik gelişimler süreç içerisinde Kübizm, Fovizm, Dadaizm, Sürrealizm ve en belirgin Pop art, Kavramsal sanat, Performans sanatı ve en keskin olarak Video sanatında kendini göstermiş, gelişime ve değişime devam etmiştir. Artık teknolojinin kendisi de değişmiştir. Teknolojinin insanın üretim alanını genişlettiğini düşünürsek bundan her alan etkilenmiştir. Ve bu etkileşim sonunda bugün bizim için bir problem konusu olan dijital sanat doğmuştur. Sonucunda ise artık sanatçılar farklı materyaller ve tekniklerle yapılması zor olan sanat eserlerini dijital teknoloji sayesinde üretmeye başlamıştır. İçerik olarak daha çok video, fotoğraf, bilgisayar ve grafik alanında kendini göstermiş olan dijital sanatın yapısında sadece materyaller değil algısında değişimi ve gelişimi önem kazanmış ve sanat eğitimi de etkilemiştir. Böylece dijital sanat artık sanat eğitiminin bir parçası haline gelmiştir. Bu da bize göstermiştir ki dijital sanat ve teknoloji gelişirken beraberinde aynı zamanda üreten insanı da yetiştirmektedir. Ve artık sanat eğitimi alanında oluşan eğitim teknolojilerine sanat eğitimcilerinin hâkim olup, dijital teknolojiyi kullanmaları zorunlu hale gelmiştir.

Son yıllarda yaşamımızın her alanında kullanılmaya başlayan teknolojinin eğitim alanında da kullanılma çalışmaları etkili öğrenme için eğitime katkı sağlamaktadır. Bu

katkılardan sanat eğitiminde de yararlanabilmek için dijital sanat ve teknoloji eğitiminin etkin uygulanması, sanat eğimi programlarında yer alması, alanında uzman öğretim elemanları tarafından derslerin verilmesi, fakülteler tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Amerikalı algorist sanatçı Roman Verostko dijital sanatı güzel sanatların bir alanı olarak tanıtılması için zamanında çok uğraştıklarını dile getirmiş ve şöyle demiştir.

“Benim kuşağım Bilgisayar Sanatı’nın “güzel sanatlar”dan kabul edilebilmesi için çok uğraştı. 1970’li yıllarda bu uğraşımız reddedildi 1980’li yıllarda benim Bilgisayar Sanatı üzerinde yapmak istediğim bir derse itiraz eden meslektaşlarım vardı. Hümanist biri olarak sanat ve teknoloji konularıyla ilgiliyim. O dersi tarih öncesi dönemlerden başlayacak şekilde sanat ve teknoloji adı altında verdim” (Tuğal, 2018, s.20).

Günümüzde de bu gibi sorunlarla nadir de olsa karşılaşmaktayız. Fakültelerde eğitim veren veya sanat üretimi yapan sanatçıların nadirde olsa belirli bir kesimi sanat ve teknolojinin birlikte olamayacağını teknolojinin sanatın anlamını ve yapısını bozacağını ifade ettiklerini görüyoruz. Bu da bize geleneksel sanat ve modern sanat ayrımının gelişim her ne kadar var olsa da bazı sanatçılar ve sanat eğitimcileri tarafından kabul edilmediğini göstermektedir. Bu düşüncede ancak dijital sanat, sanat ve teknoloji ile ilgili doğru, etkili bir eğitim ve destekle yenilecektir. Bütün bu görüşler sonucu olarak diyebiliriz ki sanat eğitiminde teknoloji destekli eğitim verilmesi ve dijital sanat üretimlerinin desteklenmesi öğrenim alanında etkin öğrenimin verimliliğini arttıracak gibi dijital sanatın ve teknolojinin olumlu yönlerinin görülmesini ve ulaşılabilirlik alanlarını genişlemesini sağlar.

İçinde bulunduğumuz dönem sanat dilini disiplinlerarası uygulamaktadır. Bu da insanın var olduğu alanı genişletmiş, yalnızca fiziksel bir varlık olmaktan siber bir donanım getirmiştir. Böylece bulunduğumuz dönemde sanat, bilim ve tasarımın iç içe olduğu teknolojinin oluşturduğu farklı boyut oluşmuştur. Oluşan bu yeni alan ve yapı ancak deneyimlenerek, araştırılarak anlaşılıp uygulanabilir. Bu keşif ve araştırmaya alana ilgi duyan sanatçılar, öğrenciler, Öğretim elemanları dijital sanat yolu ile keşfederek destek sağlayacaktır. Yaptığımız araştırmada da Öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitiminde dijital sanat eğitimi ve teknoloji kullanımının geliştirilmesi, sanat eğitimi alanının kendini yenilemesi, eksikliklerin giderilmesi ve destek verilmesi gerektiği görüşlerine ulaşılmış sonucunda ise şu görüşe varılmıştır. Geleceğe dair mutlak bir veri ve söylemde bulunmak gerekirse 21. yüzyılda Dijital Sanat ve teknoloji ile ilgili yeni yöntemler, düşünceler doğacaktır. Gelişim hiçbir zaman engellenemez ve “Sanat ve

sanatçının özündeki yaratıcılık, duyarlılık, özgür irade ve hayal gücü, insanın gelişimi ve değişimi ile paralel olarak bilim, sanat ve teknoloji yakınlaşmasını yeni sanat biçimleri oluşturmak için kullanmaya devam edecektir. Sanat varlığını değiştirerek sürdürecektir” (Tuğal, 2018, s.264).

5.3. Öneriler

Araştırmaya katılan öğretim elemanları ve sanat eğitimi öğrencileri gelişen modern çağda dijital sanat ve teknoloji eğitimine ihtiyaç olduğunu vurgulamışlardır. Ortaya çıkan bulgular öğretim elemanlarının ve sanat eğitimi öğrencilerinin sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına yönelik olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda, dijital sanat ve teknoloji kavramlarının öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından doğru yorumlandığı sonucuna ulaşılmış, dijital sanat ve teknoloji kullanımının öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından farklı bir sanat dilinin aktarılması, uygulama alanı ve sanat üslubu olarak kullanılabilecek yöntemler arasında yer alması gerektiği önerilmektedir. Bunun yanı sıra sanatın ve sanat eğitiminin geleceği için sanat eğitiminde dijital sanat ve teknoloji kullanımı ile ilgili olumsuzlukların giderilmesine yönelik çalışmaların fakülteler ve devlet desteği ile başlatılması gerekmektedir. Ülkemiz ekonomik şartları göz önüne alındığında sanat eğitimi fakültelerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımı dersleri için gerekli olan alt yapı ve donanımların karşılanması, fakültelerin ortamlarının profesyonel bir şekilde yenilenmesi, alanında uzman öğretim elemanlarının atamasının yapılması dijital sanat ve teknoloji eğitimi için atölyelerin kurulması sanat eğitimi alanının çağa uyum sağlamasını, kendini geliştirmesini daim kılacaktır.

Yapılan araştırma neticesinde, sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımı ile ilgili aksaklıkların eğitim sistemimizdeki eksiklikler ve aksaklıklardan kaynaklandığı görülmüştür.

Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat eğitimi verilmesi, teknolojinin kullanılması için öncelikle öğretim elemanlarının hızlı gelişim ve yeniliklere uyum sağlaması gerekmektedir. Dijital sanat eğitimi ve teknoloji kullanımından yararlanmak, derslerin işlenebilmesi için ise sanat eğitimi fakültelerinde altyapı sorunlarının giderilmesi ve gelişime uyum sağlayarak yeniliklere uygun teknik donanıma sahip olması gerekmektedir.

Sanat eğitimi bölümlerinde yeterli altyapı ve donanım çalışmaları yapıldıktan sonra geleceğin öğretmen adayları olan öğrencilerin çalışarak kendilerine teknoloji kullanımında deneyim kazandırmaları gerekmektedir.

Fakat bunun için sanat eğitimi fakülteleri öğrencilerinin dijital sanat ve teknoloji kullanımına dair aldıkları eğitim ve alan bilgisi yetersiz kalmaktadır. Sanat eğitimi programlarında “Dijital Sanat, Teknoloji Eğitimi, Multimedya, Dijital Estetik, İnteraktif Medya, Veri Görselleştirme, Çağdaş Sanat, Arttırılmış Gerçeklik” gibi disiplinlerarası dersler açılarak; “Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, ZBrush, Maxon Cinema 4D, Autodesk Maya 2020, SketchUp Pro, Autodesk 3ds Max Substance, Corel Painter, My Paint, ArtRage, Autodesk Sketchbook, Paint Tool SAI” gibi farklı seviyelerde dijital programların eğitimleri verilerek sanat eğitimi öğrencilerinin hem sanat üretimlerinde hem de öğretmenlik hayatlarında alanlarına uygun teknoloji bilgisi ve kullanma becerisi kazanmaları sağlanabilir. Alan ve kullanıma sağlayacağı katkı gibi sanat eğitimi programları ve içeriklerine dahil edilecek bu ders ve programlar sanat öğrencilerinin hem alan içinde hem de alan dışında çok yönlü olmalarını ve farklı alanlardan da faydalanmalarına destek sağlayacaktır.

Yaşadığımız çağda yetişen yeni nesil, teknolojinin hâkimiyetinde doğup yetişmektedir. Bu teknolojik yeniliklerle yetişen nesle eğitim verecek sanat eğitimcilerinin de teknolojik yenilikleri anlayıp, çözümleyerek alanlarında etkin öğrenmeyi sağlayacak şekilde destek almaları gerekmektedir. Bunun için ise sanat eğitimi alanlarında alan derslerinin program içerikleri düzenlenmeli, gelişen çağ göz önünde tutularak sanat eğitimi programlarına yeni hedef ve kazanımlar getirilmelidir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda sanatın yapısının ve içeriğinin dijital teknoloji ile değiştiğini ve yenilendiğini görmekteyiz bu da sanat eğitiminin içeriğinin değiştiğini göstermektedir. Bunun için sanat eğitimi programlarına yeni hedef ve kazanımların yanı sıra dijital sanatla ilgili de konu ve içeriklerde eklenmelidir.

Bazı sanat eğitimi fakültelerinin programlarında yer alan fakat açılmayan (uygulanamayan) dijital sanat ve teknoloji temelli dersler, yeterli alt yapı çalışmaları ve derslerin eğitimlerini verecek öğretim elemanlarının fakültelere alınmasıyla öğrencilere sunulabilir.

Sanat eğitimi veren kurumların bazılarında dijital sanat, yeni medya gibi dijitalleşme ile kendini gösteren derslerin programlarda yer aldığı görülmekte fakat bunun yanı sıra bu

derslerin bölüm ya da fakültede alt yapı eksikliğinden ötürü işlenemediği de (uygulanamadığı) görülmektedir. Gelişmeye devam eden çağda geleceğin sanat eğitimcileri ve sanatçılarının gelişmelerden, yeniliklerden haberdar olup uyum sağlamaları için dijital sanat ve teknoloji eğitime yönelik bölümlerin, fakültelerinde destek vermesiyle açılması gerekmektedir.

Fakültelerin desteği ve sanat eğitimi fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının dijital sanat ve dijital teknoloji kullanımına dair yeterliliklerini arttırıp dijital teknolojiyi ve dijital sanat uygulamalarını derslerine entegre etmeye çalışarak kendini geliştirmeleri, dijital sanat ve teknoloji eğitiminin sanat eğitimi sürecinde ve programlarında yer almasına destek sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağsakallı, S. M. (2014). *Sürrealizm akımının afiş tasarımına etkisi ve uygulama örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Fakültesi. Erzurum.
- Ahmetoğlu, Ü. ve Denli, S. (2013). Soyut dışavurumculuğun ortaya çıkışı ve Türk resim sanatına yansımaları. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(8), 173-188.
- Akkaya, T. (2014). *Akademik ve disiplinlerarası yeni sanat eleştirisi kuramı*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Antmen, A. (2014). *20. yüzyıl batı sanatında akımlar*. İstanbul: Sel Yay.
- Arpalı, F. S. (2008). *Türkiye’de sanat eğitimi yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı. Çanakkale.
- Arslan, N. (1997). Kavramsal sanat. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul, 2, 971-973.
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Asker, M. (2018). *Güzel sanatlar dersinde etkileşimli tahta ve dijital sanat ortamının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri (Denizli il örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı. Denizli.
- Ata, M. (1978). *Sentetik plastik malzemeler, biçimlendirme yöntemleri, sanatta kullanımı*. İstanbul
- Avcı, E. (2013). *Dijital sanat bağlamında dijital teknolojilerin güzel sanatlar eğitimine entegrasyonu: BİR eylem araştırması*. Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Avcı, E. (2015). Dijital sanat bağlamında dijital teknolojilerin güzel sanatlar eğitimine entegrasyonu. *Ulusal Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 866-882.
- Avcı, S. (2014). Bilimsel renk bilgisinin resim sanatındaki yansımaları. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, (11), 53-67.
- Ayaydın, A. (2010). Temel tasarım eğitiminde bilgisayar teknolojisinin gerekliliği ve geleceği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 52-62.

- Ayaydın, A. (2016). *Çeşitli yönleriyle çağdaş sanat akımları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Aydın, D. U. (2018). Minimalizm sanat akımı ve heykeltraş Şadi Çalık. *Route Educational And Social Science Journal*, 5(1), 1153-1170.
- Aydın, D. U. (2018). Modernizmin benzer akımları içinde kendine yer bulmaya çalışan bir sanat üslubu: Arte Povera. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 217-33.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1932). *Resim-elışleri ve san 'at terbiyesi*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Baran, H. (2017). Fenomen kavramının görsel iletişim tasarımı ve minimalizm bağlamında irdelenmesi. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(3), 159-176.
- Berk, N. (1972). *Resim bilgisi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Bodur, C. (2010). *Görsel anlatımda dijital yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı. Ankara.
- Bora, M. (2018). Görsel sanatlar eğitiminde bilgisayar teknolojisinden yararlanma olanakları. *İdil Dergisi*, 7(49), 1177-1189.
- Buyurgan S. ve Buyurgan U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chase, L. (2002) *Photorealism at the Millennium*. The Not-So-Innocent Eye: Photorealism in Context. Harry N. Abrams, Inc. New York.
- Couquelin, A. (2016). *Çağdaş sanat*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Çankır, M. B. (2018). *Video sanatının görsel disiplinlerle etkileşimi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Görsel Sanatlar Anabilim Dalı. İstanbul.
- Çelik, P. (2019). *Görsel iletişim tasarımında pop art etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı. Konya.
- Çokbilen, L. D. (2011). *Günümüz sanatında doğa-sanat ilişkisi üzerine plastik çözümler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı. Ankara.
- Deniz, C. (2004). *Öğretmenlerin resim eğitiminin sorunlarına yaklaşımı*. Yüksek Lisans Tezi. K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yöntemi ve Denetimi Anabilim Dalı. Lefkoşa.

- Ekiz, M. ve Kaya, E. S. (2018). *Minimalizm sanat akımının grafik tasarım alanında kullanımı*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Elkoyun, Ö. (2007). *Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin öğretmenler tarafından bilinmişlik düzeyi ve uygulamada karşılaşılan sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı. Çanakkale.
- Erbay, F. (1999). Cumhuriyet'in ilanından önce Türkiye'de kültürel ve sanatsal ortam. *Sanat Çevresi*, (246).
- Erden, E. O. (2016). *Modern sanatın kısa tarihi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Ernur, T. (2012). *20. yy. resim sanatında portrenin yeri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı. İzmir.
- Eroğlu, O. S. (2017). *Modern sanat ve desen*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Eroğlu, Ö. (2015). *Modern sanat*. İstanbul: Telchne Yayınları.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat kavramlarına GİRİŞ*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
- Ertan, E. (2015). *Dijital sonrası tarihçeler: Türkiye'de yeni medya sanatı*. İstanbul: Aksanat
- Fischer, E. (2016). *Sanatın gerekliliği*. İstanbul: Sözcükler Yayınları.
- Gayret, T. (2017). 1950'ler sonrasında gelişim gösteren pop sanat natürmortları üzerinde bir sanat tarihi okuması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 63-82.
- Girgin, F. (2018). *Çağdaş sanat ve yeniden üretim alıntı, öykülenme, kolaj, taklit*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Güngör, T. (2019). *Dijital sanatta metafizik: Temsil, kurgu ve gerçekliğe bakış*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı. Kayseri.
- Gürer, L. K. (t.y.). *Çağdaş sanat ve teknoloji iletişimi. Çağdaş Teknoloji ve Sanat içinde* (s.121-128). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8.
- Hopkins, D. (2018). *Modern sanattan sonra 1945-2017*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

- İpşiroğlu, N. ve İpşiroğlu M. (2017). *Oluşum süreci içinde sanatın tarihi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- İrgin, S. (2016). *Nesnelerin sanata dönüşüm süreçlerinde bir anlatı olarak yoksul sanat*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı. Samsun.
- Kalfa, Z. (2017). Bilim, makine ve sanat: kesişmeler-çatışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları*, (37), 271-283.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi
- Kırıçoğlu, T. O. (2002). *Sanatta eğitim görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Köksal, M. (2012). Plastik sanatlar ve sinemanın ilişkisi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4), 121-131.
- Lynton, N. (1982). *Modern sanatın öyküsü (the story of modern art)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mergin, A. (2018). *Land art ve mekân bağlamında süre, süreç, temsiliyet problematiğinin dil ve mekân ilişkisi: Sanatçının varoluşsal uzamı*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Okan, B. (2018). Primitivizm ve günümüz sanatına etkileri. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8(2), 96-109.
- Öndin, N. (2019). *Modern sanat*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Özünlü, M. (2019). Performans sanatının gelişiminde teknolojinin etkileri. *Ulakbilge*, 7(33), 107-123.
- Paul, C. (2015). *Digital art: Third edition*, USA: Thames & Hudson Inc.
- Rubin, J.H. (2015). *İzlenimcilik nasıl okunur*. İstanbul: Hayalperest Yayınları.
- Sabahat, H. (2012). *20. yüzyılın ilk yarısında Avrupa sanatı ve soyut resmin öncüsü vassily kandisky*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı. Sivas.
- Sabahat, N. S. (2015). *Teknolojik gelişmelerin tasarım ve üretim evresinde sanatçı ve sanat eserine etkileri*. Ordu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü. Ordu.

- Sağlamtimur, Ö. Z. (2010). Dijital sanat. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 213-238.
- Sağlamtimur, Z.Ö. (2010). Dijital sanat. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(3), 212-238.
- Sakallı, M. (2018). *Çağdaş sanatta beden kullanımı olarak çirkinin estetiği*. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Sakarya, C. U. (2018). Erken yirminci yüzyıl Rus sanatında ilkelci eğilimler. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 11(21), 73-89.
- Samancıoğlu, M. (2011). *Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında teknoloji entegrasyonunun değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Gaziantep.
- Şaylan, G. (2009). *Postmodernizm*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Tan, E. (2011). *Günümüz sanat eğitimi anlayışının görsel sanatlar öğretmen adaylarına yansımaları (Selçuk üniversitesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı. Konya.
- Tanyel, Ç. (2015). *Kavramsal sanat uygulamalarıyla öğrencilerin sanatsal ifade biçimlerinin geliştirilmesine ilişkin eylem araştırması*. Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Taştan, R. T. (2016). Hazır yapım (ready-made) enstalasyon üzerine okumalar. *The Turkish Online Journal of Design, Art Communiation-TOJDAC*, 6(4), 471-478.
- Telli, H. (1990). *Türkiye’de resim-iş öğretimine genel bir bakış*. Ankara: TED.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tuğal, A. S. (2018). *Oluşum süreci içinde dijital sanat*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Tuğal, S. A. (2018). *Oluşum süreci içinde op art*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Turani, A. (1960). *Modern resim sanatının gerçek çehresi*. Ankara: Doğu Ltd. Şirketi Matbaası.

- Uşar, İ. M. (2006). *1990 sonrasında Türkiye’de video sanatı ve kimlik sorunsalı*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı. Ankara.
- Ünal, H. (2019). *Arazi sanatı’nda zaman, mekan ve form*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı. Erzurum.
- Ünalan, H. T. (2016). Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde internet destekli öğrenme ortamlarının oluşturulması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi-AUAd*, 2(1), 130-147.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Üyopya Yayınları.
- Wands, B. (2006). *Dijital çağın sanatı*. O. Akınhay (Çev.), Akbank Kültür Sanat Yayınları: İstanbul.
- Winegord, E. (2019). *Dijital medya teknolojilerinin sanatın ve tasarımın yaygınlaşmasındaki yeri ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı. İstanbul.
- Yengin, D. (2015). *Sosyal medya araştırmaları*. İstanbul: Paloma Yayınevi.
- Yılmaz, E. M. ve Bilici, S. (2016). Görsel sanatlar dersinde öğretim teknolojileri ve materyali kullanımı durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi- KEFAD*, 17(1), 343-362.
- Yılmaz, M. (2013). *Modernden postmoderne sanat*. Ankara: Ütopya Yayınları: Sanat Dizisi.
- Yılmaz, Ö. Z. (2016). *Fovizm akımı ve tekstildeki yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Tekstil ve Moda Tasarımı Programı. İstanbul.
- Yücel, A. (2014). *Disiplinlerarası ilişkilerin grafik tasarımı eğitimi sürecine etkisi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

WEB Kaynakça

<http://dosya.marmara.edu.tr/aef/rso/pdf/lisans-programi/resim-is-lisans-programi.pdf>

<http://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/posts/view/title/lisans-dersleri-15897>

<http://www.ohu.edu.tr/egitimfakultesi/resimisogretmenligi/dersplani>

https://eobs.cu.edu.tr/ProgDersPlan_tr.aspx?ProgID=31

https://prezi.com/39uup2_w1ihp/dunden-bugune-teknolojik-buluslar/

https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/files/universite_katalog/egitim-fakultesi-54ff44666574f.pdf

[https://www.artfulliving.com.tr/sanat/gecmisten-gunumuze-yeni-medya-ve-turkiyedeki-yansimalari-i-6667,](https://www.artfulliving.com.tr/sanat/gecmisten-gunumuze-yeni-medya-ve-turkiyedeki-yansimalari-i-6667)

Görsel Kaynakça

http://www.acevedomedia.com/digital_24.html

<http://www.artnet.com/artists/thomas-ruff/substrat-30-iii-OZlCKz9Oz9saTs68FtiiYQ2>

<https://collections.vam.ac.uk/item/O179923/psc31-print-wilson-mark/>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlincharlottenburg_luepertz_20050407_441.jpg

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BeuysAchberg78.jpg>

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Malevich.black-square.jpg>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Man_on_bench_-_duane_hanson.jpg

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Piet_Mondriaan,_1930_Mondrian_Composition_II_in_Red, Blue, and Yellow.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Piet_Mondriaan,_1930_Mondrian_Composition_II_in_Red,_Blue,_and_Yellow.jpg)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_City_Rises_by_Umberto_Boccioni_1910.jpg

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:View_from_the_Window_at_Le_Gras, Joseph Nic%C3%A9phore Ni%C3%A9pce.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:View_from_the_Window_at_Le_Gras,_Joseph_Nic%C3%A9phore_Ni%C3%A9pce.jpg)

[https://en.wikipedia.org/wiki/Dance_\(Matisse\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dance_(Matisse))

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Eug%C3%A8ne_Atget,_Street_Musicians,_1898%E2%80%999399.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kosuth_OneAndThreeChairs.jpg#file

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Richard_Estes.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Treachery_of_Sanctuary_-_Bryan_Derballa.jpeg

https://en.wikipedia.org/wiki/Just_what_is_it_that_makes_today's_homes_so_different,_so_appealing%3F

https://en.wikipedia.org/wiki/Rhein_II

[https://en.wikipedia.org/wiki/Rouen_Cathedral_\(Monet_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rouen_Cathedral_(Monet_series))

https://en.wikipedia.org/wiki/Spiral_Jetty

https://en.wikipedia.org/wiki/Tatlin's_Tower

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Bride_Stripped_Bare_by_Her_Bachelors,_Even

<https://publicdelivery.org/nam-june-paik-tv-buddha/>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tuileries%27de_M%C3%BCzik

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-p/picasso-pablo/pablo-picasso-gitar-9520/>

https://www.martinakis.com/prints/the_waiting_hands

https://www.moma.org/learn/moma_learning/donald-judd-untitled-stack-1967/

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/d/digital-art>

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/pistoletto-venus-of-the-rags-t12200>

<https://www.wassilykandinsky.net/work-16.php>

EKLER

Ek 1: Öğretim Elemanı Anketi

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANLARI VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ (ÖĞRETİM ELEMANI ANKETİ)

Sayın meslektaşlarım, bu araştırmanın amacı, sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Buna dayalı olarak ilgili konudaki sorunların belirlenmesi ve buna yönelik öneriler geliştirmek de araştırmanın amaçları arasındadır. Araştırmanın temeli sizin görüşlerinize dayalı olduğu için, anketi dikkatlice okuyup cevaplamanız büyük önem arz etmektedir. Katkınıza ve ilginize şimdiden teşekkür ederiz.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Vesile AYKAÇ

Araştırmacı: Büşra Azize BİLGİN

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

Yaşınız

() 18-21 () 21-26 () 27-32 () 33-38 () 39-44 () 45 ve üzeri

Üniversiteniz:

.....

Fakülteniz:

.....

Ana Sanat Dalınız:

.....

BÖLÜM II: SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANLARI VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Aşağıdaki tabloda bulunan maddeleri inceleyiniz. Maddelerdeki, **Kesinlikle Katılmıyorum- Katılmıyorum- Kararsızım- Katılıyorum- Kesinlikle Katılıyorum** şeklindeki ifadelerden katılım düzeyinizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım.					
2. Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden sanat eğitimi programlarında da yararlanılması gerektiği kanısındayım.					
3. Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.					
4. Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım.					
5. Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım.					
6. Sanatsal faaliyetlerde teknolojik gelişmelerden yararlandırmayı düşünüyorum.					
7. Sanat eğitimi programlarında teknoloji kullanımı açısından aktif olduğumu düşünüyorum.					
8. Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum.					
9. Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin tekliğini kaybettiği kanısındayım.					
10. Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım.					
11. Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.					
12. Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum.					
13. Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı <u>olmadığını</u> düşünüyorum.					
14. Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum.					
15. Dijital sanat eğitimi için fakültemizin alt yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum.					
16. Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım.					
17. Sanat eğitimi çalışmalarında dijital sanat üretiminin de var olması gerektiği kanısındayım.					
18. Dijitalleşmenin sanat eğitimi programlarını olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.					
19. Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum.					
20. Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum.					

21. Dijital teknolojinin ortaya çıkardığı yeni sanat türleri hakkında ne düşünüyorsunuz? (Veya ortaya koyduğu eserleri sanat eseri olarak kabul edebilir miyiz? Sanat eğitimi kurumlarında Dijital sanat eğitimine ihtiyaç var mı? Nedenleriyle açıklar mısınız?)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

22. Bulunduğunuz eğitim kurumu dijital teknolojiye yönelik eser üretmek için yeterli donanıma sahip mi? Dijital teknolojilerin sanat eğitimin de kullanılması durumun da sizce öğrencileri nasıl etkiler olumlu ve olumsuz yönleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

23. Geleceğin sanat eğitimcilerini ve sanatçıları yetiştirmekte olduğumuzu düşünürsek, dijital sanat eğitiminin sizce onların geleceklerine etkileri neler olur. Dijital sanat eğitimi geliştirmek istersek neler yapılabilir. Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Katılımınız İçin Teşekkür Ederiz.

Ek 2: Öğrenci Anketi

SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANLARİVE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ (ÖĞRENCİ ANKETİ)

Kıymetli öğrenciler bu araştırmanın amacı, sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Buna dayalı olarak ilgili konudaki sorunların belirlenmesi ve buna yönelik öneriler geliştirmek de araştırmanın amaçları arasındadır. Araştırmanın temeli sizin görüşlerinize dayalı olduğu için, anketi dikkatlice okuyup cevaplamanız büyük önem arz etmektedir. Katkınıza ve ilginize şimdiden teşekkür ederiz.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Vesile AYKAÇ

Araştırmacı: Büşra Azize BİLGİN

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

Yaşınız

() 18-21 () 21-26 () 27-32 () 33-38 () 39-44 () 45 ve üzeri

Üniversiteniz:

.....

Fakülteniz:

.....

Sınıfınız:

.....

BÖLÜM II: SANAT EĞİTİMİ DERSLERİNDE DİJİTAL SANAT VE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Aşağıdaki tabloda bulunan maddeleri inceleyiniz. Maddelerdeki, **Kesinlikle Katılmıyorum- Katılmıyorum- Kararsızım- Katılıyorum- Kesinlikle Katılıyorum** şeklindeki ifadelerden katılım düzeyinizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
24. Teknoloji ve sanat eğitiminin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısındayım.					
25. Sanat alanındaki teknolojik gelişmelerden yararlanılması gerektiği kanısındayım.					
26. Dijital teknoloji sanat alanında sağlayacağı verimi ve etkin iletişimi sanat eğitiminde de sağlayabileceği gibi getirdiği yenilikler sayesinde öğrenimi anlaşılır kılacak, yaratıcılığı başka bir boyuta taşıyacağı kanısındayım.					
27. Sanat alanındaki teknolojik gelişim ve yeniliklerin yakından takip edilmesi gerektiği kanısındayım.					
28. Dijital ortamda üretilen sanat eserinin estetik değerini yitirdiği kanısındayım.					
29. Sanatsal faaliyetlerimde teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüyorum.					
30. Sanat eğitimi alanının teknoloji kullanımı açısından aktif olduğu kanısındayım.					
31. Teknolojinin sanat alanına yenilikler getirdiğini düşünüyorum.					
32. Dijital teknoloji ile birlikte sanat eserinin özelliğini kaybettiği kanısındayım.					
33. Teknolojinin sanatsal üretim ortamlarını değiştirdiği kanısındayım.					
34. Geleneksel yöntemlerle üretilen sanat eserlerinin modern yöntem ve teknolojilerle üretilmiş sanat çalışmalarından daha nitelikli olduğu kanısındayım.					
35. Sanat ve teknoloji gelişiminin birbirini etkilediğini düşünüyorum.					
36. Teknolojinin sanat faaliyetlerime katkısı <u>olmadığını</u> düşünüyorum.					
37. Modern yöntem ve teknolojilerle üretilen eserlerin geleneksel yöntemlerle üretilen eserlere göre daha kolaycı olduğunu düşünüyorum.					
38. Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat üretiminin artması gerektiği kanısındayım.					
39. Dijitalleşmeyle beraber sanat eserinin teknolojik malzemeye dönüştüğü kanısındayım.					
40. Dijital sanat eğitiminde fakültemizde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
41. Dijitalleşmenin sanat eğitimi sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.					
42. Teknoloji kullanılarak üretilen resimlerin tüketim kültürünün bir parçası olduğunu düşünüyorum.					
43. Dijital teknolojinin sanat eğitimi ile modern dünya arasındaki etkileşime katkı sağlayacağını düşünüyorum.					

44. Sanat eğitiminde yeteneklerimizi ortaya koymak, yaratıcılığımızı desteklemek üzere kullanılması düşünülen yeni teknolojik donanımlar yaratıcılığımızı destekler mi yoksa köreltir mi? Düşüncelerinizi nedenleriyle yazınız.

[illegible]

45. Sanat eğitiminde dijital sanat ürünleri üretmek için yeterli donanımına (program bilgisine, malzemeye, düşünsel alt yapıya gibi) sahip misiniz? Okuduğunuz anabilim dalı, dijital eser üretmek için yeterli donanımına sahip mi? Dijital sanat eğitiminin geliştirilmesine yönelik neler yapılması gerekir?

[illegible]

46. Okulu bitirdikten sonra sanatsal faaliyetlerinizde ve öğrencilerinizin sanat eğitiminde yaratıcılıklarını desteklemek için teknolojik gelişmelerden yararlanmayı düşünüp düşünmediğinizi nedenleri ile açıklayınız.

[illegible]